MAX GALLO

SERIA ROMANII
volumul I

SPARTACUS

REVOLTA SCLAVILOR

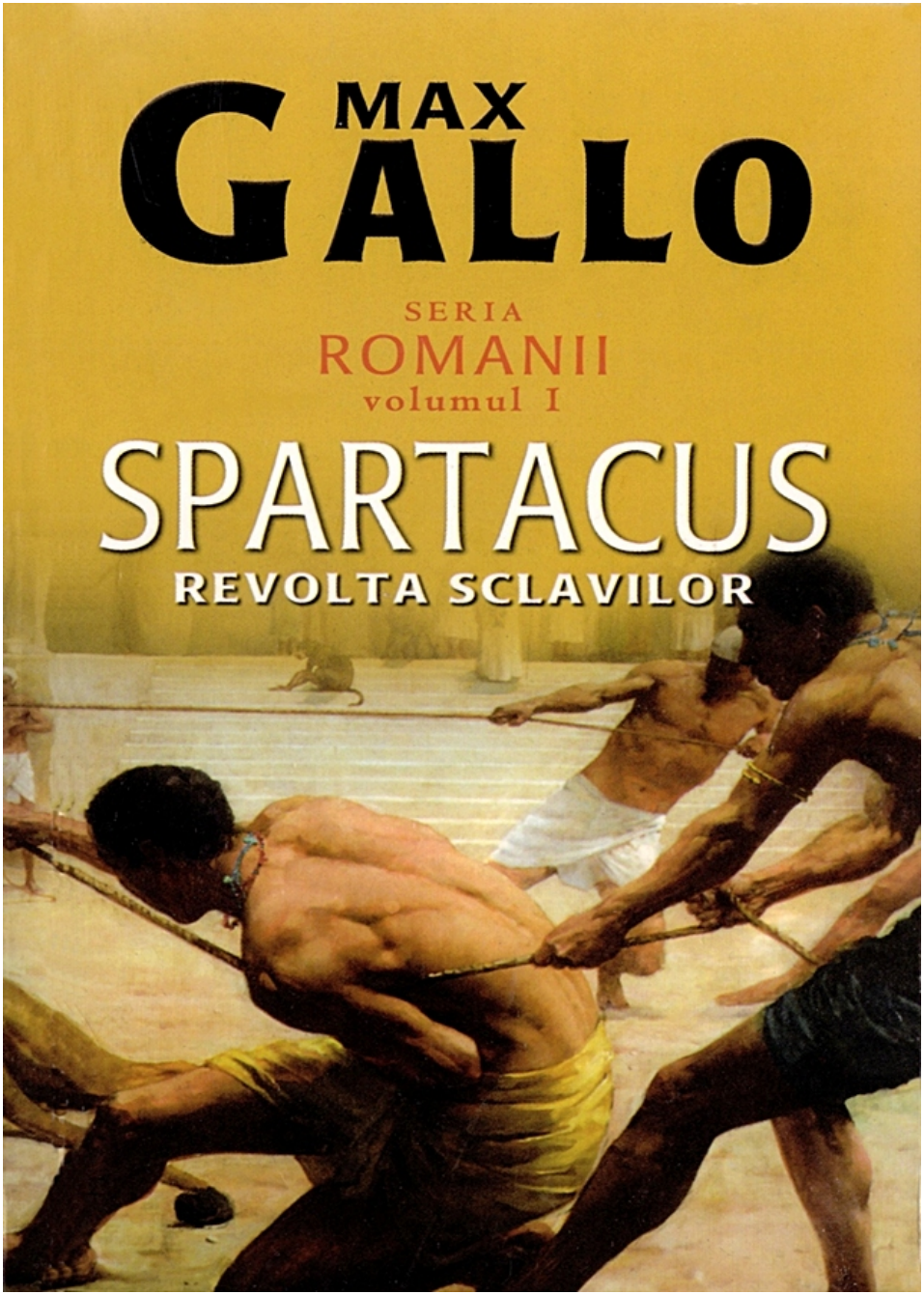

MAX GALLO

seria ROMANII
volumul I

SPARTACUS
Revolta sclavilor

Traducere din limba franceză
AURELIA ULICI

Pentru Arthur Koestler, pentru al său Spartacus.
Ca omagiu şi în amintire.

„Spartacus, un trac, med de origine, a avut mult curaj şi putere, dar mai ales inteligenţa şi blândeţea l-au ridicat deasupra condiţiei sale şi l-au făcut mai grec decât era prin naştere.”

Plutarh, *Vieţi paralele,* Crassus, VIII, 3

CUPRINS

Prolog – O noapte de iarnă, în anul 71 î. Hr.
Capitolul 1
Capitolul 2
Prima parte
Capitolul 3
Capitolul 4
Capitolul 5
Capitolul 6
Capitolul 7
Capitolul 8
Capitolul 9
Capitolul 10
Capitolul 11
Capitolul 12
Capitolul 13
Capitolul 14
Capitolul 15
Capitolul 16
Partea a doua
Capitolul 17
Capitolul 18
Capitolul 20
Capitolul 21
Partea a treia
Capitolul 22
Capitolul 23
Partea a patra
Capitolul 24
Capitolul 25
Capitolul 26
Capitolul 27
Capitolul 28
Capitolul 29
Capitolul 30
Capitolul 31
Capitolul 32
Capitolul 33
Partea a cincea
Capitolul 34

Capitolul 35
Capitolul 36
Capitolul 37
Capitolul 38
Capitolul 39
Capitolul 40
Capitolul 41
Capitolul 42
Capitolul 43
Capitolul 44
Partea a şasea
Capitolul 45
Capitolul 46
Capitolul 47
Capitolul 48
Capitolul 49
Capitolul 50
Capitolul 51
Capitolul 52
Capitolul 53
Capitolul 54
Partea a şaptea
Capitolul 55
Capitolul 56
Capitolul 57
Capitolul 58
Capitolul 59
Capitolul 60
Capitolul 61
Epilog – O zi de primăvară a anului 71 î. Hr.

Prolog
O noapte de iarnă, în anul 71 î. Hr.

Capitolul 1

La marginea Italiei, peste acel colţ de pământ, pe care un braţ de mare îl desparte de Sicilia, s-a aşternut o noapte de iarnă.

Plouă. Ninge.

Ici şi colo ard focuri mari, ale căror flăcări albăstrui sunt culcate de vânt.

Unii bărbaţi umblă înarmaţi, iar alţii stau ghemuiţi umăr lângă umăr, cu mâinile întinse deasupra jarului. Uneori se aud lovituri surde, voci izbucnind, sunetul ascuţit al trompetelor. Pe un platou îngust care domină şi apără o faleză, ard două trunchiuri de copac puse unul peste altul.

Lângă vatră, un bărbat, stând în picioare, cu braţele încrucişate, spune:

— Eu, Spartacus, prinţul sclavilor, o să pornesc bătălia cu cele zece legiuni romane ale proconsulului Licinius Crassus!

Poartă o mantie de culoarea purpurei, prinsă la gât cu un lanţ de aur. Îi acoperă, în parte, umerii şi torsul strâns într-o vestă de piele. Cade până la gleznele înfăşurate în fâşii de piele încrucişate, legate deasupra genunchilor, care susţin sandalele cu tălpi late. Coapsele îi sunt dezgolite, zdravene de parcă ar fi nişte ramuri groase, noduroase. De centura ghintuită atârnă o spadă scurtă.

Face un pas, apropiindu-se astfel de foc.

— Ascultă-mă, Posidionos, şi tu Jair… începe el.

Stă aplecat deasupra celor doi bărbaţi care sunt aşezaţi în faţa flăcărilor, cu capul ridicat, fără să scape din ochi silueta lui Spartacus.

Se arăta uriaşă: o stâncă pe care nimic nu părea s-o poată răsturna.

— Ai să învingi încă o dată, Spartacus! murmură o voce care ţâşneşte dintr-o scobitură a falezei.

O femeie pe jumătate ascunsă într-o piele de oaie, cu părul lung, blond, căzându-i pe umeri, se apropie de vatră, se ridică dintr-odată, ducându-şi braţele deasupra capului, aruncând blana, lăsând să i se vadă trupul zvelt de sub tunica de in.

— L-am întrebat pe Dionysos. Te apără. Mă ascultă. Dansez pentru el. Este fiul lui Zeus, nu uită.

Sare, îngenunchează, îmbrăţişează coapsele lui Spartacus.

El îşi pune mâna pe capul tinerei femei, îi mângâie părul.

— Apollonia, spune el, Dionysos nu mai vorbeşte prin gura ta, ca altădată. Cuvintele pe care le rosteşti se nasc doar din gâtul şi din

pântecul tău.

Se întoarce spre noaptea care este şfichiuită de vânt.

— Auziţi ce aud şi eu…? murmură el.

Din depărtare, de pe pământurile acestei peninsule pe care o numesc Bruttium, se rostogolesc bubuituri surde, răsunet de trompete, scrâşnete, voci.

— Licinius Crassus este acolo cu legiunile lui, reia Spartacus. Pune să se ridice o palisadă, să se sape un şanţ. Ne înconjoară. Ne încolţeşte. Aşa cum se vânează fiarele şi cum se prind peştii cei mari în capcană. Apoi urmează masacrul şi pământul sau marea se înroşesc. Iată ce pregăteşte Licinius Crassus. Să obţină gloria, învingându-ne, este singura lui dorinţă. Are deja toate bogăţiile. Deţine cea mai mare avere din Roma şi Senatul l-a învestit cu puteri depline. Dar încă n-a condus legiunile la victorie. Noi suntem prada lui. Cu sângele nostru o să-şi vopsească mantia şi, astfel îmbrăcat în purpură, va triumfa la Roma.

Îl priveşte pe Posidionos, apoi pe Jair şi adaugă cu voce slabă:

— O ştiţi, aşa acţionează romanii. Nici un popor, nici numidian, nici grec, nici evreu, nici trac nu trebuie să rămână liber. Suntem sclavi. Am sfidat Roma. Nu poate să ne lase în viaţă. Ce răspunzi la asta, Apollonia?

Ea îşi depărtează braţele. Rămâne în picioare în faţa lui Spartacus.

— Adu-ţi aminte, Apollonia, continuă el. Se întâmpla nu departe de piaţa de sclavi de la Roma, în acea sală întunecată din cartierul Velabru unde eram ţinuţi, împilaţi. A doua zi trebuia să ajungem la Capua la *ludus*-ul gladiatorilor. Eram vreo douăzeci de bărbaţi, sortiţi să luptăm în aceeaşi arenă, unii contra altora, sau să fim daţi animalelor sălbatice. Nimeni nu-şi putea cunoaşte destinul. Fiecare se temea de soarta pe care o credea a fi a celuilalt. Galul o să fie cel care o să-mi taie gâtul? Oare o să-l ucid pe acel numid sau şeful *ludus*-ului, lanistul, o să-şi asmută asupra mea tigrii, urşii, leii, sau mai mulţi gladiatori, germanul ăsta sau dacul? În noaptea aceea, am avut un vis. Am văzut un şarpe încolăcit în jurul feţei mele, cu gura lipită de a mea, cu limba bifurcată lingându-mi buzele. M-am trezit şi ţi-am povestit viziunea. Tu m-ai ascultat, cu ochii ieşiţi din orbite. Atunci erai stăpânită de spiritul lui Dionysos. Ai început să tremuri, să te legeni înainte şi înapoi, să dansezi. Mi-ai spus, şi aveai vocea atât de puternică încât nu m-am îndoit de adevărul profeţiei tale: „Spartacus, şarpele care te strânge şi te sărută este semnul unei mari şi teribile puteri. O să pună stăpânire pe tine, Spartacus! O să facă din tine un prinţ. Oamenii în lanţuri,

aparţinând tuturor neamurilor, ţi se vor alătura ca să se elibereze. O să fii în fruntea unei armate. O să învingi legiunile. O să pui mâna pe însemnele chestorilor şi ale consulilor, pe fasciile lictorilor. O să cucereşti oraşe. O să faci Roma să tremure!

Spartacus a făcut o pauză, a mers câţiva paşi, apoi, întorcându-se spre Apollonia, a adăugat:

— Dionysos nu te-a minţit. Roma, da, Roma a tremurat în faţa mea, războinicul trac, în faţa mea, dezertorul din armata ei, eu, sclavul, eu, Spartacus, gladiatorul, ajuns prinţul sclavilor!

Ridică braţele şi mantia îi alunecă, dezvelindu-i umerii masivi.

— Mulţumesc fiului lui Zeus, Dionysos, şi tuturor zeilor de a-mi fi dăruit această bucurie şi această glorie. Îşi pune mâinile pe capul Apolloniei. Ai mai spus, Apollonia, că acest destin de prinţ o să mă conducă la un sfârşit nefericit. Chiar în seara victoriei, nu am uitat niciodată cuvintele profeţiei tale. Ştiam că o să vină clipa. Iată că a sosit, Apollonia, noaptea asta sau mâine; în scurt timp o să dăm ochii unul cu altul. Şi, dacă o să ne doboare, o să ne plecăm capul sub pumnul lui.

Apollonia geme. Se îndoaie, îşi ascunde capul sub pielea de oaie, apoi face câţiva paşi înapoi, clătinându-se la fiecare mişcare, şi încet-încet, noaptea o înghite.

Atunci, Spartacus se aşează de cealaltă parte a focului, în faţa lui Posidionos şi Jair.

Capitolul 2

Mă numesc Gaius Fuscus Salinator.

Am fost legat al proconsulului Licinius Crassus, omul cel mai bogat şi mai puternic din Roma.

Senatul i-a dat puteri depline lui Crassus cu scopul de a distruge armata lui Spartacus, un fost gladiator trac, care a adunat în jurul lui zeci de mii de sclavi revoltaţi şi de săraci ai plebei. De aproape doi ani, răvăşea cu armata lui Italia, de la Po până aproape de Bruttium.

Zdrobea, umilea şi ucidea pretorii, consulii şi soldaţii lor, care îl înfruntau. Părea de neînvins, cohortele se dezorganizau şi Roma tremura. Oraşul a sfârşit prin a-şi încredinţa destinul lui Crassus, care m-a ales ca pe unul dintre legaţii lui.

Armata noastră, alcătuită din zece legiuni, a pornit la drum.

Mergeam călare mereu alături de Crassus şi îi admiram energia nebună, voinţa de a învinge, descoperindu-i în acelaşi timp şi brutalitatea sălbatică.

Dar noi vânam mai mult nişte animale feroce decât nişte oameni. La capătul câtorva săptămâni de urmăriri şi lupte, am reuşit să-l constrângem pe Spartacus să se refugieze în această peninsulă din Bruttium, care este la capătul Italiei. Aici a ales Crassus să distrugă hoardele. Voia să le împiedice să fugă ridicând o palisadă de înălţimea a doi oameni şi săpând un şanţ de mai mult de cinci paşi în lăţime şi trei paşi în adâncime.

Acest obstacol, acest zid care se întindea de la o coastă la cealaltă, de la marea Ionică la marea Tireniană, trebuia să fie de netrecut. Astfel, valurile şi legiunile noastre îl încercuiau pe Spartacus şi fiarele lui.

Într-o noapte de iarnă, când străbăteam palisada alături de doi centurioni, prin ploaie şi zăpadă, am fost atacaţi de vreo zece sclavi care stăteau la pândă, după ce, fără îndoială, omorâseră santinelele. Cei doi centurioni au fost omorâţi de oamenii care au sărit pe ei ca nişte tigri. N-au apucat nici să strige, nici să se apere.

Eu am fost rănit, legat, târât în tabăra sclavilor. M-am gândit că însemnele mele de legat mi-au salvat viaţa, că mi s-a rezervat una din acele execuţii publice în care oamenii, indiferent cine ar fi ei, apreciază cruzimea.

Mi-am pierdut cunoştinţa.

M-a trezit căldura unui foc.

Eram întins pe pământ, la piciorul unei faleze, alături de flăcările care topeau două trunchiuri de copaci.

O femeie dansa în jurul focului, părul blond îi cădea pe umeri, avea trupul ascuns sub o piele de oaie. Se oprea brusc, apuca toartele unei amfore cu amândouă mâinile, apoi, cu capul dat pe spate, bea. Vinul îi curgea pe la colţurile buzelor, pe piept.

Trei bărbaţi erau aşezaţi nu departe de foc. Unul dintre ei s-a ridicat şi s-a apropiat de mine. Purta o mantie de culoarea purpurei, prinsă la gât cu un lanţ de aur. Era foarte înalt. Prestanţa lui, expresia mândră, de la privirea pătrunzătoare până la ridurile dispreţuitoare care îi înconjurau gura, dovedeau că el e căpetenia.

Şi-a scos din teacă o spadă scurtă de centurion. A apropiat vârful lamei de gâtul meu, mi-a zgâriat uşor pielea şi am simţit arsura tăişului, sângele care picura pe el.

— Înainte de a muri, priveşte-l pe Spartacus, mi-a spus el.

Apoi, brusc, şi-a băgat spada în teacă şi s-a aşezat lângă mine.

— Eşti tânăr pentru un legat, a reluat el. Cine eşti?

Nu voiam să-i răspund acestui barbar, acestui sclav.

Eram magistrat al Republicii romane. Dădeam ordine, nu primeam. Eram cetăţean. Spartacus, el, nu era decât un animal înzestrat cu grai.

M-am ţinut cu legiunile după urma lui însângerată. Trupurile cetăţenilor omorâţi, mutilaţi, ale femeilor spintecate, ale oraşelor transformate în cenuşă, ale pomilor fructiferi doborâţi, ale viţei-de-vie şi ale recoltelor distruse presărau drumul de la Abruzzi în Campania, de la Lucania la Bruttium.

Dar laţul s-a strâns în jurul lui. Urma să-l străpungem cu suliţele noastre ca pe un mistreţ încolţit în propria vizuină.

Şi totuşi, pentru a-l sfida, ca să-l fac să-şi dea seama de josnicia lui de fiară sălbatică şi de măreţia Romei, căreia i-a nesocotit legile, în cele din urmă i-am spus că sunt Gaius Fuscus Salinator, din familia Pedianus, aristocraţi din Hispania, cetăţeni ai Romei pentru care ne-am luptat din tată în fiu, ajungând la cele mai înalte funcţii ale Republicii.

Spartacus m-a măsurat dispreţuitor, o strâmbătură deformându-i gura.

— Nu mai eşti nimic, a spus el aplecându-se spre mine. Ai gleznele şi mâinile legate. Eşti la fel ca orice sclav sau gladiator care va fi omorât doar pentru că nu-i place stăpânului. În noaptea asta, chiar aici…

A luat un pumn de ţărână şi l-a lăsat să i se scurgă încet printre

degete.

— Tu, strămoşii tăi, viaţa ta valorează mai puţin decât atât: puţin nisip şi puţin pietriş.

S-a întors spre cei doi bărbaţi aşezaţi de cealaltă parte a focului.

Femeia tânără continua să danseze, atingându-i, ridicând pielea de oaie, arătându-şi tunica de in lipită de trupul subţire şi musculos.

— Crassus o să învingă, a reluat Spartacus. Mâine sau peste câteva zile. Zeii sunt cei care au vrut puterea Romei şi au decis astfel. Iar eu o să mor. Zeii au fost generoşi cu mine. Acum îmi cer viaţa, şi eu le-o datorez.

S-a ridicat şi a început să umble în jurul vetrei, adâncindu-şi uneori degetele în părul lung şi negru, strângându-şi capul între palme. Apoi s-a oprit, şi-a pus o mână pe umărul unuia dintre bărbaţi şi cealaltă – pe al doilea.

— Crassus vrea ca sângele nostru să ne spele faptele. Vrea să nu mai dăinuie decât pedeapsa noastră, torturile la care o să ne supună. Trebuie, pentru măreţia sa şi cea a Romei, să fie uitate victoriile noastre. Ca nimeni să nu mai ştie cine a fost Spartacus. Tu, Posidionos…

Se adresa celui mai vârstnic dintre cei doi bărbaţi, chelul cu faţa rotundă, al cărui trup, sub mantia lungă, mi-l imaginam grăsuţ.

— Ai citit poveştile grecilor, despre cum au învins imperiile. Ai traversat marea, ai predat la Rodos, ai trăit la Delos şi la Roma. Datorită ţie, grecii n-au murit. În ce te priveşte, Jair…

Celălalt bărbat era slab; cu obrajii supţi, cu privirea arzătoare şi cu şuviţe buclate ce îi acopereau fruntea osoasă.

— … Tu vii din Iudeea. Istoria poporului tău se află toată într-o carte, mi-ai spus-o. Şi oricine îl poate cunoaşte astfel pe Dumnezeul tău, curajul şi credinţa strămoşilor tăi.

Spartacus s-a apropiat de mine, m-a atins cu vârful piciorului, apoi s-a aşezat pe vine.

— Cel de care ceilalţi îşi amintesc nu moare, a spus el.

Dintr-odată şi-a înnodat mâinile în jurul gâtului meu şi a început să strângă. Era ca o zgardă de fier.

— Dacă vrei să trăieşti, legat… a reluat el.

Am deschis gura încercând să respir. Cu degetele lui mari îmi zdrobea gâtul şi aveam impresia că ochii o să-mi plesnească, ţâşnind din orbite.

Apoi cercul degetelor lui s-a desfăcut uşor.

— Te las în viaţă, legat, dacă juri pe Zeus, pe Dionysos şi pe toţi zeii

pe care îi cinsteşti că o să-i aperi pe Posidionos Grecul, Jair Evreul şi Apollonia, care vine din Tracia, ca şi mine. Ei îţi vor spune povestea lui Spartacus şi tu o vei face cunoscută atunci când vei crede de cuviinţă că este potrivit. Poate o să aştepţi, dacă eşti prudent – şi tu eşti, o simt! – moartea lui Crassus. Dar, dacă refuzi…

Simţeam unghiile cum mi se adâncesc în carne.

— Alege, sau mâinile mele o să te sufoce. Am degetele mai tari ca fierul, vrednice să-ţi smulgă capul de pe trup, legat! Dar dacă promiţi, o să pleci în noaptea asta cu ei. O să fie ai tăi. O să fii recunoscut de santinelele romane. Tu eşti legat, o să te creadă. Decizia ta de a-i păstra în viaţă o să fie respectată. O să fie sclavii tăi. Tu o să-i asculţi. Posidionos şi Jair au fost profesori de ştiinţa literelor. Cărţile sunt pâinea lor. Apollonia vorbeşte cu zeii. Eu, eu nu sunt decât un războinic trac, dar ascendenţa mea este la fel de valoroasă ca a ta: strămoşii mei au fost oameni liberi, regi ai triburilor lor. Romani ca tine sunt cei care m-au adus în sclavie şi au făcut din mine un gladiator promis morţii. Dar zeii generoşi mi-au dat gloria şi bucuria de a fi din nou un om liber în fruntea unei armate de bărbaţi, şi ei ajunşi din nou liberi. Vreau ca toate astea să se ştie!

M-a strâns de gât având fruntea lipită de a mea.

— Ce-ar fi dacă ţi-aş smulge capul, legat?

Am ales să-mi salvez viaţa.

Am acceptat propunerea lui Spartacus şi, după ce am ajuns din nou în tabăra romană, i-am dus pe Apollonia, Posidionos şi Jair în *villa* mea de la Capua.

Apoi mi-am luat din nou locul alături de Crassus.

Am dat mai multe bătălii în peninsula Bruttium. Şi am învins.

L-am văzut murind pe Spartacus şi am înaintat cu spada în mâini printre cadavrele hoardei lui. L-am auzit pe Crassus dând ordin să se ridice şase mii de cruci de-a lungul Viei Appia, între Capua şi Roma, ca să fie torturaţi sclavii care n-au fost decapitaţi în luptă.

Ţipetele şi horcăiturile bărbaţilor şi femeilor m-au bântuit.

Apoi m-am întors la Capua.

Villa mea este situată nu departe de şcoala gladiatorilor, de *ludus*-ul unde a început revolta lui Spartacus.

Ceea ce scriu despre ea şi despre el, la sfârşitul vieţii, când Crassus este mort de mulţi ani şi după ce Republica a fost sfâşiată între fidelii şi duşmanii lui Caius Iulius Caesar, este ceea ce mi-au povestit Posidionos Grecul, Jair Evreul şi Apollonia din Tracia, preoteasă a lui

Dionysos şi ghicitoare.

Prima parte

Capitolul 3

Ea şi el, Apollonia şi Spartacus, erau din Tracia, ţinutul oamenilor liberi.

Era ziua unirii lor.

Stăteau în picioare unul lângă altul, într-o sală rotundă, în mijlocul căreia se găsea un bazin din bronz, aşezat pe un trepied, şi o statuie a lui Dionysos, din marmură cu vine roşii şi negre.

În adâncitura bazinului ardea un foc şi flăcările luminau coroana de aur care încingea fruntea lui Dionysos. Adesea, tinere femei veneau să arunce esenţe în foc, şi flăcările ţâşneau, făcând să răsară din umbră colanul lung de flori, care cobora până jos, pe pieptul zeului, şi mădularul, de care erau atârnaţi doi ciorchini de struguri cu boabele cărnoase.

Cox, oracolul templului, se apropiase.

Bărbatul era bătrân. Faţa lui trasă era pe jumătate ascunsă de barba şi de părul lui lung.

Apucase mâinile Apolloniei şi ale lui Spartacus şi le împreunase, strângându-le între degetele lui osoase, apoi le spusese:

— Fiţi liberi ca aceste flăcări sfinte care ard pentru Dionysos! El a venit în Tracia ca să aprindă acest foc al libertăţii pentru ca nici un bărbat, nici o femeie din această ţară să nu accepte supunerea, sclavia. Fiţi credincioşi voinţei lui Dionysos! Fie ca niciodată vreun lanţ să nu vă lege mâinile! Tu, Apollonia, tu eşti fiica lui Apollo, părul tău are culoarea soarelui. Tu, Spartacus, ai puterea torentelor munţilor tăi, eşti fiu de rege.

S-a îndepărtat. Una din tinerele femei i-a întins o mică amforă de argint. A ridicat-o, a băut, apoi a întins-o lui Spartacus şi Apolloniei care, la rândul lor, au dus-o la gură. Atunci tinerele i-au înconjurat, în timp ce cântăreţii din flaut au început să-şi ţeasă trilurile, purtate de vântul primăverii.

Sărbătoarea trupurilor, în beţia dansului şi a vinului, se prelungise mult după amurg.

Tineri războinici agăţaseră torţe pe coloanele templului. Ele luminau uscatul, tufişurile, pădurea de pini şi luminile lor se reflectau în jos, pe întinderea din ce în ce mai neagră a mării.

Cox se aşezase pe treptele templului, cu braţele încrucişate, urmărind cu privirea hora tinerilor care dispăreau în codru.

Apollonia se lăsase purtată de cântăreţii din flaut, Spartacus – de femeile în tunică albă. Se auzeau râsete şi cântece, se ghiceau trupurile înlănţuite.

La miezul nopţii, Apollonia se întorsese singură şi se aşezase lângă Cox.

Oracolul pusese mâna pe genunchii ei, amintindu-i că i-a dat acest nume imediat ce i-a văzut părul blond, la fel cu cel al barbarilor veniţi din Nord.

Ea îşi amintea de această primă întâlnire.

Fugise din sat şi mersese până la templul lui Dionysos. Oracolul o primise, ducând-o la picioarele statuii zeului. Îi prezentase mica amforă de argint şi o invitase să bea.

Căldura îi copleşise atunci trupul şi i se păruse că o ridică, înainte de a o prăbuşi într-un abis.

Când îşi revenise, era lungită în sala rotundă, luminată de focul sacru care ardea în bazinul de bronz.

Cox îngenunchease alături de ea şi îi freca de sâni şi coapse crenguţe subţiri în vârful cărora atârnau conuri de pin.

Apollonia tremurase, cuprinsă de plăcerea de a simţi pe piele solzii aspri ca nişte gheare, despre care Cox îi spusese că aveau puteri care nu aparţineau decât zeilor.

Se ridicase uşor, rezemându-se în coate, şi descoperise că avea coapsele pline de sânge.

— Dinoysos a intrat în tine, murmurase Cox. De-acum eşti preoteasa lui.

Zile la rând şi în fiecare noapte o învăţase toate jocurile trupului care provoacă plăcere.

O instruise ca să ştie să-l venereze pe Dionysos, să cunoască dorinţele şi prezicerile zeului.

Ea îi celebrase puterea şi, puţin câte puţin, într-un semn al cerului, într-o mişcare a crengilor, într-un tremur al focului ştia să ghicească viitorul şi să citească destinul celor care intrau în templu ca să întrebe oracolul.

— Acum eşti ghicitoare, îi spusese Cox. Lasă-te purtată de voinţa lui Dionysos. Ascultă-l căci vorbeşte prin tine!

Într-o zi, războinici ai poporului med, venind din estul Traciei, din regiunea Strymon, şi care se îndreptau spre coastă, se opriseră pe continent. Apollonia se apropiase împreună cu celelalte preotese ale lui

Dionysos. Dar refuzase să li se alăture în dansuri şi jocuri.

Unul dintre războinici rămăsese, ca şi ea, la distanţă. Era cel mai înalt dintre toţi. Părul negru îi acoperea fruntea şi obrajii. Avea trupul cambrat, muşchii, ca nişte funii groase, îi acopereau umerii, torsul, braţele şi picioarele.

Apollonia simţise dorinţa de a mângâia acest trup şi se îndreptase spre el cu amfora plină de ulei; încet, începuse să-i toarne ulei pe ceafă, pe gât, pe coapse, apoi să-i maseze muşchii care i se întăreau sub palme.

Apucase mădularul în erecţie, la fel de mare ca acela al lui Dionysos.

Crezuse că zeul se strecurase în corpul acestui tânăr războinic, pe care îl sărutase toată noaptea.

În zori, el adormise şi Apollonia rămăsese alături de el, stând pe călcâie, cu braţele întinse, cu palmele cu degetele răsfirate pe pieptul bărbatului, la fel de tare ca piatra.

Ar fi vrut ca fiecare trăsătură de pe această faţă cu linii pure, sculptată ca aceea a statuii lui Dionysos, să i se întipărească în minte.

Când soarele îi acoperise trupul cu lumina lui, bărbatul deschisese ochii.

Se încruntase, orbit, şi ea băgă de seamă că un rid adânc îi împărţea fruntea ca o rană.

Apollonia ar fi vrut să urle, ca şi cum ghicise că într-o zi, un tăiş o să împartă această faţă în două. Spusese:

— Eu, Apollonia, sunt a ta, aşa cum îi aparţin şi lui Dionysos.

El se ridicase şi îi apucase încheieturile:

— Numele meu este Spartacus. Aparţin poporului med. Sunt războinic din Tracia, fiul regelui tribului meu. O să te ţin lângă mine câtă vreme zeii vor vrea.

O trăsese lângă el, obligând-o să-şi lipească trupul de al lui.

— Câtă vreme sângele va curge în mine, adăugase el, până ce…

Ea îi astupase gura cu buzele ei ca să-l împiedice să pronunţe numele stăpânului morţilor.

A doua zi, Cox, oracolul lui Dionysos, îi unise.

Capitolul 4

Spartacus şi Apollonia trăiră liberi ca lupii din codru.

Mergeau unul lângă celălalt şi, la fiecare pas, umerii şi şoldurile li se atingeau.

Îi urmau o ceată de vreo zece războinici şi trei preotese ale lui Dionysos.

Când Spartacus se oprea, ridicând mâna, războinicii se apropiau de el. Le arăta în depărtare, pe înălţimile care dominau coasta Pontului Euxinus sau pe cea a mării Egee, palisadele şi turnurile de pază ale unei tabere romane.

Legiunile debarcaseră în Tracia de mai multe anotimpuri, dar nu se coborâseră în văi, ridicându-şi corturile, săpând şanţuri, tăind aleile taberei la câteva sute de paşi de mal. Dar patrule alcătuite din câţiva oameni, şi un centurion se aventurau departe de tabără, pătrunzând în munţii Haemos şi Istranca. Apollonia este cea care, înainte de a-i vedea sau de a-i auzi, le ghicea apropierea.

Strângea pumnul lui Spartacus ca să nu-şi tragă spada. Îl obliga să meargă sub copaci, să se ascundă după tufişuri, să lase să treacă mica trupă ale cărei scuturi, suliţe, săbii şi armuri străluceau.

Siguranţa lor, mersul lor tacticos, armele lor, căştile şi uneori caii îl fascinau pe Spartacus şi pe ceilalţi războinici. Urmărea de la adăpostul copacilor înaintarea romanilor.

Când venea noaptea, observau cum centurionul alegea locul taberei, organiza apărarea, aprindea focurile mari în jurul cărora vegheau santinelele.

— Se tem de lupii Traciei, murmura Apollonia. Nimeni, mai adăuga ea, nici Darius Persanul, nici Filip Macedoneanul, nici atenienii, nici barbarii nu au putut învinge sau îmblânzi poporul lui Dionysos.

Romanii n-o să reuşească nici măcar atât.

Apollonia se îndepărta, se afunda în pădure şi Spartacus, ca fără să vrea, o urma.

Ea descoperise în coasta stâncii, departe de tabăra romană, o grotă. Aduna crengi uscate şi curând flăcările ţâşneau în mijlocul peşterii. Puneau la fript două capre cumpărate de la ciobani. Apollonia desprindea din colier o fiolă, ca fiecare să-şi umezească buzele cu această licoare, pe care ea o făcea din ierburi adunate, apoi zdrobite şi lăsate la macerat în apă clocotită.

După care, războinicii ofereau vin din amforele lor. Unul dintre ei îşi scotea flautul şi tinerele preotese ale lui Dionysos începeau să danseze. Corpurile se dezgoleau, întinzându-se şi aplecându-se, înainte de a se întinde şi de a se înlănţui unii cu alţii.

Ca şi în prima noapte, Spartacus şi Apollonia stăteau deoparte, rămânând în pragul grotei, ca să privească focurile romane care luminau, dincolo de pădure, orizontul.

— Ei au tăria vânătorilor, murmura Spartacus. Noi avem instinctul lupilor. Dar, la sfârşit, vânătorii ucid lupii şi îi jupoaie ca să-şi facă haine din pieile lor.

Spartacus se aşezase cu picioarele încrucişate, cu mâinile pe genunchi, cu spatele drept, privind înainte.

— Nu vreau să am parte de soarta unui lup, a adăugat el.

— Vrei deci să devii vânător?

El lăsase capul în jos, cu bărbia înfiptă în piept.

Apollonia pusese mâna pe ceafa lui Spartacus.

— N-o să fii niciodată roman, îi spusese ea. O să rămâi mereu un lup din Tracia. Romanii o să-ţi lege braţele şi picioarele. O să fii sclavul lor!

— O să devin un soldat al legiunilor lor. O să le port armura. O să fiu mai curajos şi mai puternic decât oricare dintre ei. O să recunoască în mine pe fiul de rege, războinicul.

— O să te trateze ca pe o fiară sălbatică. Şi o să valorezi mai puţin decât un cal.

Spartacus scuturase din cap pentru ca Apollonia să-şi ridice mâna.

— O să fiu unul dintre ei, repetase el ridicându-se.

Capitolul 5

Venise iarna. Trebuiră să-şi împartă caprele cu lupii. Haita înfometată se apropia atât de mult de focul la care se frigea carnea, încât Apollonia spunea că le zăreşte ochii cenuşii, cu toată zăpada viscolită.

Îl invoca pe Dionysos ca să alunge aceste animale la fel de sălbatice şi de crude ca dacii, barbarii veniţi din Nord, de peste marele fluviu şi pe care vântul îngheţat părea că-i împinge peste Tracia.

Într-o zi, pe când era un frig atât de năprasnic încât zăpada şi pământul îngheţate trosneau sub picioare şi pietrele crăpau cu un zgomot ca de tunet, Apollonia depărtă braţele, cerându-le tuturor să tacă, pentru a putea auzi mai bine tăişurile care se ciocneau, ţipetele răniţilor. Descria toate astea, lucruri pe care nimeni nu le auzea, dar Dionysos îi dăduse puterea să le prezică, să audă zgomote îndepărtate şi să vadă ceea ce încă nu apăruse. Spartacus zicea că este la fel ca o lupoaică din pădure care-şi ciuleşte urechile simţind duşmanul, chiar şi atunci când nu se aude nici un zgomot.

— Dacii! Vor învinge, murmurase ea pe un ton slab.

Ştia că nu i-ar fi putut opri pe Spartacus şi pe războinici. Deja îşi trăseseră spadele şi se aruncaseră în direcţia pe care, cu braţele întinse, le-o arăta Apollonia.

Ea alergă în urma lor pe sub copaci. Rupeau sau aplecau crengile cu o lovitură de umăr, şi zăpada cădea pe pământ, cu un zgomot de mătase boţită. Stratul alb era atât de gros şi atât de tare, încât piciorul nu se afunda în ea. Suprafaţa strălucitoare scrâşnea sub paşi şi crăpa fără să se surpe.

Aşa că Spartacus se aruncă, urmat de războinicii lui, într-un luminiş, iar acolo văzu bărbaţi care se luptau învârtind spadele şi suliţele. Datorită părului lor negru, strâns la ceafă, îi recunoscu pe daci şi se grăbi spre ei, cu sabia ridicată. Dacii erau mai multe sute, dar fură surprinşi de acest asalt, care-i prindea pe picior greşit.

În acea clipă, cu toată zăpada care începea din nou să cadă, Spartacus zări flamurile romane, vulturii, căştile şi armurile legionarilor. Dacii încercuiau o centurie romană care forma, cu scuturile, un fel de carapace de care se loveau lănciile, suliţele, ţepuşele ascuţite. Dar numărul barbarilor era atât de mare, încât centuria avea să fie copleşită. Dacii călcau în picioare cadavrele războinicilor lor, care făceau în jurul centuriei romane o scară continuă, pe care o urcau, ca să se arunce pe deasupra scuturilor, chiar în mijlocul legionarilor.

Atunci ţâşnise Spartacus cu ceata lui. Strigătele lor fură atât de puternice, atacul – atât de violent, elanul – atât de mare, încât dacii fugiră ca şi cum sute de oameni îi luau cu asalt.

Începură atunci să se îndrepte spre pădure, în timp ce Spartacus şi războinicii Traciei îi urmăriră, izbind gâturile şi cefele cu lovituri largi de spadă.

Curând, în luminiş, nu mai rămaseră decât petele negre ale cadavrelor şi petele roşii aureolate de sânge.

Spartacus auzi sunetul unei trompete, apoi un bocănit surd. Se întoarse: romanii înaintau pe două linii. Îşi ţineau scutul pătrat şi plat agăţat de braţul stâng şi sprijineau răniţii cu suliţele sau spadele. O cuirasă cu reflexe argintii le încingea bustul, metalul lucrat reproducea muşchii pieptului, iar în mijlocul lor mergea un bărbat înalt. Casca lui era împodobită cu un panaş care se întindea de la o ureche la cealaltă.

Făcu un semn şi legionarii se opriră, în timp ce doar el continua să meargă spre Spartacus.

Se opri la câţiva paşi, surprins s-o vadă pe Apollonia şi pe cele trei preotese ale lui Dionysos apropiindu-se de Spartacus, pe care războinicii traci îl înconjurau.

— Te-ai bătut ca un roman, spuse centurionul.

Vorbea greceşte.

— Zeii v-au trimis pe tine şi pe ai tăi în momentul cel mai greu al luptei, continuă el. Ai tăiat trupurile barbarilor aşa cum ai reteza crengile uscate ale unui copac. Cine eşti?

— Dar tu? întrebă Spartacus.

Îşi păstrase spada scoasă din teacă. Zăpada care cădea viscolită îi învăluia pe legionarii romani cu un văl gros şi alb. Dar tunicile de zale, căştile şi armele se conturau în forme întunecate.

— Sunt centurionul primipil care comandă prima cohortă a Legiunii a VII-a a Republicii romane, răspunse el.

Se întoarse spre soldaţii lui.

— Iată ce a mai rămas din centuria mea. Dacii sunt la fel de periculoşi ca lupii din munţii Traciei, ca fiarele din Africa şi ca şerpii Macedoniei.

Făcu încă un pas.

— Numele meu este Nomius Castricus.

Acum era atât de aproape de Spartacus, că acesta îi distingea cicatricea latră care brăzda obrazul drept al centurionului.

— Încă nu ştiu nimic despre tine, reluă Castricus. În afară de faptul – şi asta mă mulţumeşte – că te-ai bătut pentru Roma contra barbarilor. Dar cine eşti?

— Aparţin poporului med, din Tracia.

Lovi cu călcâiul zăpada întărită.

— Este pământul nostru. Este liber ca şi oamenii care îl stăpânesc.

— Eşti mândru, observă Castricus.

— Înaintaşii lui Spartacus au domnit aspra triburilor din Kertch, la malul mării.

Nomius Castricus rămase tăcut, contemplând zăpada din jurul lui, acoperită de morţi şi de sânge. Apoi, cu un gest molatic, apucă garda spadei şi făcu un pas înapoi, întorcându-se spre bărbaţii nemişcaţi, care nu-l scăpaseră din ochi, cu suliţele şi spadele sprijinite pe umărul drept, cu trupul uşor aplecat înainte, ca şi cum erau gata să se arunce asupra acestui războinic a cărui atitudine hotărâtă îi uimea, îi neliniştea.

Se auziră chiar şi murmure de îngrijorare când au simţit că Nomius Castricus ezita, apreciind poate timpul de care ar fi avut nevoie oamenii lui ca să ajungă la el şi ce şanse ar fi avut, ca, lovind primii, să-l doboare pe conducătorul tracilor, al cărui glas plin de orgoliu îl enervase.

Dintr-odată, una dintre femei, cea cu părul lung, blond, schiţă un pas de dans, făcându-şi braţele să se răsucească în aer, iar celelalte trei tinere formară în jurul ei o horă. Era ca şi cum se deschidea o floare, trupurile se lăsau pe spate, părul atârna în zăpadă.

Nomius Castricus îşi încrucişă braţele.

— Cunoşti puterea Romei? întrebă el. Nu este mal al acestei mări despre care îmi vorbeşti, pe care oamenii din legiunile Romei să nu fi pus piciorul şi să nu le cucerească. Nu există nici un popor care să fi îndrăznit să se ridice împotriva ei şi care să nu fi trebuit să îngenuncheze în faţa stindardelor ei, să-i recunoască măreţia şi puterea vulturilor.

Cu o mişcare a capului, Castricus arătase spre steagurile Romei, ale căror prăjini erau înfipte de legionari în zăpadă.

— Roma este generoasă cu popoarele care îi devin aliate, reluă Castricus. Dacă vrei să rămâi puternic şi mândru, tracule, fii cu ea cum ai fost astăzi; nu părăsi niciodată această cale!

Brusc, Spartacus ridicase spada şi Nomius Castricus dăduse înapoi, apucând arma.

— Roma îmi vrea sabia şi braţul care o mânuieşte? spune Spartacus.

Se îndreptase spre războinicii lui. Cercul preoteselor lui Dionysos se deschisese şi Spartacus pusese mâna pe umărul Apolloniei.

— Femeia asta este cu mine. Dacă îmi vrei arma şi braţul, trebuie să o iei şi pe ea împreună cu toţi cei care vor să mă însoţească.

Castricus clătinase din cap şi întinse braţul spre steagurile Romei.

— Tribunul Calvicius Sabinius care comandă Legiunea a VII-a este cel care o să-ţi răspundă. O să-i spun cum ai luptat pentru Roma. Există întotdeauna loc pentru un războinic curajos în armata Republicii. Fiecare poate servi după priceperea lui. Cretanii sunt arcaşi; germanii cavaleri; cei născuţi în Baleare aruncă bine cu praştia. Priveşte-mă, războinicule trac: sunt născut departe de Roma, în Galia Cisalpină, şi comand prima cohortă a Legiunii a VII-a. Roma îi răsplăteşte pe cei care se supun legilor ei.

Spartacus îşi băgase încet spada în teacă.

Zeii îi împliniseră dorinţa.

Capitolul 6

Spartacus nu-şi plecă fruntea în faţa tribunului Calvicius Sabinius.

— Ce răsplată vrei, tu care te-ai bătut pentru Roma? îl întrebase acesta.

Aşezat pe o estradă ridicată la răscrucea a două drumuri care împărţeau tabăra Legiunii a VII-a, ţinea bărbia ridicată, gura lui arătând dispreţ. Vocea era plictisită şi sfidătoare.

Legionarii încadrau estrada, cu picioarele uşor depărtate, cu pumnul stâng strâns lipit de piept, cu dreapta pe mânerul suliţei. Alături de tribun se afla un stegar.

La picioarele estradei, centurionul Nomius Castricus pusese mâna pe garda spadei, ca şi cum s-ar fi temut ca Spartacus să nu se repeadă spre estradă, ca să încerce să-l omoare pe Sabinius.

— Ce cere? repetă tribunul, aplecat spre Castricus.

Spartacus se întoarse, străbătu cu privirea drumul care împărţea tabăra de la o intrare la alta. Cu fiecare pas pe care-l făcuse după ce trecuse de şanţ, apoi de intervalul care separa palisada de corturi, pătrunzând astfel în tabără, avusese impresia că se afundă într-o capcană din care nu va putea scăpa decât cu ajutorul zeilor.

O privise pe Apollonia. Părea liniştită, zâmbitoare, ca şi cum plutea deasupra zăpezii, urmată de cele trei preotese ale lui Dionysos. El pricepuse întrebările tribunului şi răspunsul lui Castricus. Pedestraşii auxiliari de origine tracă şi greacă erau adunaţi la câteva sute de paşi de tabără. Spartacus şi ai lui li se puteau alătura. Fiind de descendenţă regală, a fost nevoit să facă multe înrolări. Or, armata avea nevoie de pedestraşi ca să stăpânească această ţară cu munţi şi păduri, şi să respingă invaziile barbare.

— Sunt valoroşi, precizase Castricus.

Tribunul se ridicase, coborâse de pe estradă, urmat de stegar. Se apropiase de Spartacus, îl fixase fără ca să lase ochii în jos celălalt, apoi se oprise în faţa Apolloniei, îi măsurase îndelung trupul, aruncând din când în când o privire către Spartacus.

— Ţi-o las, îi spusese în cele din urmă. Miroase a capră.

Zâmbise, se îndepărtase, făcând un gest către Castricus.

Centurionul se întorsese spre Spartacus.

— Iată-te auxiliar al armatei romane, spusese el. Îi strânsese braţul deasupra cotului. Va trebui să înveţi. Chiar şi un cetăţean al Republicii lasă ochii în jos în faţa tribunului său. Şi tu nu eşti decât un trac,

Spartacus.

Cu o mişcare bruscă, Spartacus îşi eliberase braţul.

Castricus se îndepărtase iute.

— Nu ridica niciodată mâna asupra unui cetăţean al Romei! spusese el.

Dar, chiar din primele zile, Spartacus avusese chef să-i apuce de gât pe legionarii romani care comandau auxiliarii.

Îşi urlau ordinele ca şi cum se adresau unor câini.

Îi provocau pe cei mai slabi dintre traci şi greci, pentru ca în cele din urmă să-i snopească în lovituri, apoi să-i oblige să îngenuncheze, să ceară iertare, să jure supunere şi credinţă Romei.

Cei care opuneau rezistenţă prea multă vreme se alegeau cu urechile şi nasurile ciopârţite, mâinile – tăiate, ochii – scoşi, pentru ca oricine, în Tracia şi în Grecia, să afle ce li se întâmpla rebelilor. Alţii, legaţi de gât, cu picioarele împiedicate, erau trimişi în sclavie, marcaţi cu fierul roşu pe obraji şi pe frunte, ca vitele de povară.

Deci asta era Roma?

Mai bine moartea!

Dar, în clipa când era gata să sară, Apollonia îi apuca mâinile, îl obliga să-şi bage spada în teacă.

— Nu te bate, murmura ea. Zeii, o ştiu, îţi rezervă alt destin. Dionysos veghează asupra noastră. Lasă-mă pe mine să trec la fapte!

Se apropia de legionari în tovărăşia celor trei preotese ale lui Dionysos. Se agăţa de gâtul unuia dintre ei, îl atrăgea. Îi cerea să bea.

Tinerele preotese începeau să danseze. Era celebrat Dionysos. Romanii îl uitau pe Spartacus care se îndepărta, făcea încet înconjurul taberei, cu pumnii strânşi, furia i se urca la cap.

Aflat dincolo de locul care înconjura tabăra şi care fusese despădurit de soldaţi, privea pădurea, vârfurile înzăpezite. De ce îl orbiseră zeii îndemnându-l să intre în slujba Romei când ea nu oferea decât ruşine şi umilinţă?

Mai bine moartea!

Santinelele îi dădeau ordin să se îndepărteze de şanţuri şi palisade. Dacă refuza, îi anunţau pe legionari şi Spartacus avea soarta pe care centurionul Nomius Castricus o rezerva celor care încercau să fugă. Erau acuzaţi de trădare, uneori mutilaţi, trimişi în sclavie pentru totdeauna; unii dintre ei fuseseră răstigniţi la intrarea în tabără, pentru ca toţi să-i vadă şi să le audă horcăielile, ţipetele sau să audă bătăile de aripi ale păsărilor de pradă, care veneau să le ciugulească ochii, faţa.

Spartacus se întoarse în cort. O regăsise pe Apollonia ghemuită, făcând cu o crenguţă semne pe pământ, apoi ştergându-le cu palma, murmurându-i lui Spartacus:

— Sunt curată ca acest pământ: Dionysos şterge ceea ce nu trebuie să rămână în mine. Vinul răspândeşte bucurie şi uitare. Bea, Spartacus!

Îi întinse o amforă, poate darul unuia dintre acei legionari. Spartacus o îndepărtă însă. Strânse ceafa Apolloniei, încovoindu-i trupul. Ea se lăsa şi el avea impresia că îl atrage într-un dans şi o beţie pe care nu le putea stăpâni, care, în loc să-l sfârşească îi insuflau forţă, siguranţa că zeii o să-l ducă din nou spre păduri, acolo unde se simţea liber, şi nu soldat al Romei, tratat ca un sclav, un câine care trebuie să latre şi să muşte când îi poruncesc stăpânii.

Visa să trăiască din nou liber ca un lup.

— Trebuie să plecăm iarăşi spre păduri, îi şoptise el Apolloniei.

Ea se ridicase, trăsese din nou cu crenguţa arabescuri pe pământ, le ştersese, apoi făcuse altele, legănându-şi capul cu o mişcare din ce în ce mai amplă.

În cele din urmă îl înlănţuise, mâinile ei îi strângeau mădularul, limba îi lingea buzele şi gâtul.

— Lasă-mă să te conduc, spusese ea.

El nu mai ştiuse să facă altceva decât să închidă ochii.

Apollonia îl învăţase astfel în fiecare noapte să-şi stăpânească trupul şi sufletul. Îl obliga să deschidă pumnii pe care furios îi strângea ca pe nişte cochilii. Îi masa degetele, mâinile ei alunecau de-a lungul falangelor, pumnului, braţelor, mângâindu-i umerii, gâtul şi ceafa.

Dar Spartacus era ca un câine turbat.

Centurionul Nomius Castricus îl umilise din nou, obligându-l să iasă din rânduri ca să îngenuncheze, el, care se trăgea din stirpea regală, cea a mezilor din Kertch, în faţa vulturului Romei.

Spartacus ezitase. Dar Nomius Castricus stătea în picioare la câţiva paşi, înconjurat de garda lui, sfidându-l cu privirea. El se înclinase în faţa steagului, îngropându-şi genunchii în zăpadă.

Atunci Castricus îi spusese răspicat:

— Intră în rând, tracule! Şi nu uita niciodată că un cetăţean al Romei are drept de viaţă şi de moarte asupra popoarelor pe care le-a supus. Un cetăţean al Romei nu se luptă cu un sclav sau cu un barbar. Îl pedepseşte. Îl omoară. Dar ştie şi să-l răsplătească.

Apoi, întorcându-se, strigase:

— Pleacă-ţi ochii, Spartacus, sau ţi-i scot!

— Îţi întinde capcane, îi explicase Apollonia.

Unsese pieptul şi coapsele lui Spartacus cu o peliculă subţire de ulei şi îi mângâie pielea, la început cu mână uşoară, apoi ciupindu-i carnea, apucându-i muşchii cu unghiile.

— Dacă te zbaţi, fierul capcanei o să te pătrundă, rana o să fie tot mai mare şi mai profundă, sângele o să curgă. O să fii învins. Învaţă răbdarea, Spartacus! Dionysos te pândeşte şi te observă. Te pune la încercare. Vrea să ştie dacă meriţi atenţia pe care ţi-o dă. Dacă ştii să aştepţi, o să te ajute.

Apollonia îşi pusese mâinile pe umerii lui Spartacus, care se lăsa în voia ei. Respira mai calm, palmele deschise se întorceau spre cer.

— Nu te arunca după dorinţă, după răzbunare, după duşman. Lasă-le să vină spre tine.

Lui Spartacus i se părea că tot sângele pe care îl avea în trup se scurge acolo, în pântecul asupra căruia se apleca Apollonia cu buzele întredeschise.

Aşa trecu iarna.

Într-o noapte, când vântul sufla viscolind, Apollonia îl trezise.

— În noaptea asta, Dionysos ne trimite ultimul viscol, spusese ea. Este cel mai puternic. O să ne apere.

Se strecuraseră afară din cort, înfundându-se în zăpada care umplea şanţul. Fulgii cădeau atât de deşi, că acopereau zgomotele, ştergând în câteva clipe toate urmele.

Se apropiaseră astfel de poarta pe care o numeau decumană.

Ghemuită după palisadă, santinela avea capul acoperit de capă. Apollonia înaintase, apoi, în clipa când părea să i se ofere, întinzând braţele, Spartacus îl doborâse pe bărbat la pământ.

— Nu-l omorî, murmurase ea. Lasă-l pe Nomius Castricus să-l pedepsească.

Spartacus împinsese santinela în şanţ.

Traversaseră în fugă zona despădurită care înconjura tabăra Legiunii a VII-a şi corpurile de auxiliari, iar zăpada îi lovea în faţă.

Nu se opriseră decât după ce merseseră prin pădure până în noaptea următoare. Apollonia era cea care alegea drumul, oprindu-se din când în când, invocându-l pe Dionysos, ridicând privirea spre vârful copacilor, ca să ştie de unde bate vântul.

— Trebuie mers spre marea grecească, indicase ea. Acolo unde a

apărut cândva Dionysos.

Spartacus o urma la câţiva paşi, pândind.

La sfârşitul celei de a doua zile, ucisese un lup care se aruncase asupra Apolloniei. Tranşase animalul, greu şi bătrân. Carnea lui, pe care o mâncaseră crudă, călduţă încă, era înţepătoare şi tare.

Capitolul 7

Când zărise marea, Apollonia se opri, întinsese braţele spre orizont, apoi îngenunchease, înainte de a se întinde, cu pântecul şi gura lipite de pământul uscat.

Zăpada se topise de multă vreme şi cerul devenise albastru.

Pădurilor întunecoase şi dese din nordul Traciei, pe care Apollonia şi Spartacus le străbătuseră zi după zi, le urmaseră pădurile de pini.

Spartacus se lipi cu spatele de unul dintre aceşti copaci.

Privind depărtarea, era la început uimit de scânteierea mării, apoi zărise la câteva sute de paşi numai, pe o colină, un templu cu coloane înalte, sculptate, care susţineau un acoperiş plat, făcut din blocuri de marmură albă.

Apollonia se ridicase.

— Cibele, marea zeiţă, marea Mamă a tuturor zeilor, ne aşteaptă în sanctuarul ei, spuse ea depărtând braţele.

Dintr-odată auziră ţipete, sunetele vesele ale flautelor curbate, ritmul ascuţit al tamburinelor, loviturile cimbalelor, susurul surd al frazelor şi al cântecelor repetate. Văzură, ieşind din templul Cibelei, bărbaţi goi care mergeau alături de femei abia acoperite de o tunică albă, din ţesătură uşoară.

În jurul lor se îngrămădea o mică adunătură care psalmodia.

— Este ziua sângelui, murmură Apollonia, pornind spre templu.

Spartacus o urmă, apoi, când ea se amestecă în mulţime, se opri.

Bărbaţii goi urlau. Spartacus văzu cum ridică braţele. Aveau în mâini cuţite, vase de ceramică. Se loveau peste piept, peste braţe, peste pulpe şi chiar peste faţă. Sângele ţâşnea.

Unii, aplecaţi, îşi tăiau o bucată din sex, pe care o agitau deasupra capului, gesticulând.

Gloata se îndepărtase şi cortegiul însângerat făcea înconjurul sanctuarului.

Câţiva bărbaţi îngenuncheau, alţii se legănau. Toţi strigau numele Cibelei, marea Mamă, pentru care îşi vărsau sângele ca să-şi celebreze însoţirea cu ea.

Spartacus i se alătură Apolloniei. Cu ochii ieşiţi din orbite, intona cântece împreună cu celelalte femei.

Se întoarse spre Spartacus şi păru îngrozită când îi descoperi

expresia de dezgust şi îl auzi strigând că a te sfâşia în felul ăsta era curată nebunie.

Nu trebuia să-ţi verşi sângele decât în luptă, ca să-ţi aperi libertatea, pământul, moştenirea, şi nu în aceste dansuri în timpul cărora bărbaţii se mutilau mândri, îmbătaţi de propriile răni şi de suferinţă, arătându-şi carnea tăiată ca pe un trofeu. Făcu un pas, înlăturând gloata cu o mişcare a umerilor, şi ridică pumnul, ameninţând, respingând-o în acelaşi timp pe Apollonia, care încerca să-l ţină şi repeta:

— Este ziua sângelui! Trebuie celebrată marea zeiţă Cibele, Mama zeilor. Ea cere acest sacrificiu. Se hrăneşte cu sângele bărbaţilor ca să-i nască pe zei.

Spartacus păru că nici n-o auzise. Ieşi în întâmpinarea bărbaţilor goi ale căror trupuri nu mai erau decât o rană. Se loveau unii de alţii, se sprijineau de umeri ca să se ţină pe picioare, înlănţuiţi, îşi crestau spatele, apoi încercau să înainteze, cu picioarele sfâşiate, cu coapsele înroşite. Din cioturile de sex curgea sânge.

Spartacus se aşeză în faţa lor, cu mâinile întinse.

— Nu vă supuneţi zeilor vieţii, zeilor protectori, zeilor generoşi, le strigă el, ci puterilor întunericului şi al abisurilor! Sunteţi sclavii forţelor subpământene. Vă trataţi corpul ca şi cum ar fi al unui animal. Îi insultaţi pe zei. Eliberaţi-vă!

Îşi apucă sabia, încercă să-i dezarmeze, dar bărbaţii goi se zbătură şi îl îndepărtară în timp ce mulţimea urla, cuprinsă de nebunie.

Unele femei fugeau, altele îşi contorsionau braţele, se trânteau la pământ.

— Marea zeiţă, Mama tuturor zeilor, nu vrea aşa ceva! strigă Spartacus. Nu fiţi sclavii divinităţilor întunericului! Ele sunt duşmanii zeilor. Ele vor să le distrugă lucrarea. Îi devorează pe oameni, se hrănesc cu sângele lor. Fiţi liberi!

Se grăbi spre sanctuarul de unde, puţin mai târziu, ieşiră urlând nişte femei îmbrăcate în tunică albă.

Ţipau cu o voce ascuţită că un bărbat stinsese focul sacru, furase ofrandele, răsturnase statuile, profanase sanctuarul marii zeiţe. Nenorocirea o să se abată asupra oamenilor, cerul o să se întunece, vântul o să se transforme în furtună, o să smulgă arborii şi acoperişurile, o să ia copiii, iar armate invincibile o să debarce, ducând poporul Macedoniei şi al Traciei în sclavie.

Femeile furioase se întoarseră spre Spartacus, îi zgâriară umerii şi obrajii, i se agăţară de coapse, muşcându-l în timp ce el se zbătea ca o fiară pe care vânătorii o înţeapă cu suliţele, prizonieră într-o plasă.

Apollonia se grăbi, trăgându-le pe femei de păr, trântindu-le, călcându-le în picioare, descoperind că Spartacus avea faţa însângerată şi că una din rănile mari – cea despre care avusese viziunea, în timpul primei întâlniri – îi brăzda fruntea.

Îl sprijinea când se clătina, cu capul plecat, cu mersul nesigur. Gloata se împrăştiase şi câteva femei care mai rămăseseră se îndepărtară, aruncându-le injurii, apoi se întoarseră, se aplecară asupra corpurilor bărbaţilor goi, care gâfâiau, îngenuncheaţi sau întinşi în jurul sanctuarului.

— Liberi! repeta Spartacus, pe care Apollonia îl căra spre pădurea de pini. Omul trebuie să fie liber! Ei sunt sclavi!

Mai mult pentru ea decât pentru el, Apollonia murmura că a te supune zeilor, a-i cinsti, a le da sângele şi chiar viaţa ta nu însemna să fii sclav. Cibele era Mama zeilor din Olimp. Celebrând-o, unindu-te cu ea prin sânge, însemna să pătrunzi în regatul lor.

Ajunseseră la marginea pădurii.

Spartacus se lăsă să cadă, încercând să se lipească de un copac cu spatele. Obiectă că el se născuse dintr-o spiţă de oameni care nu fuseseră niciodată supuşi, care nu-i celebrau decât pe zeii bucuriei, ai puterii şi ai libertăţii. Nimeni, nici perşii, nici dacii, nici romanii nu-i aduseseră niciodată în sclavie. Această dorinţă de a fi liber ca un lup fusese cea care îl făcuse să fugă din tabăra auxiliarilor. Dacă refuzase să se lase umilit de centurionul Nomius Castricus sau de tribunul Calvicius Sabinius, n-o făcuse ca să se supună zeilor şi mai aspri, dornici şi ei să-i înlănţuiască pe oameni.

— Liber sau mort! spuse Spartacus.

Dintr-odată, trase spada şi ridică fruntea.

În faţa lui stătea în picioare un bărbat, cu braţele întinse.

Apollonia se apropie şi ea, pregătindu-se să sară asupra lui.

Sub mantia îmblănită, din lână cenuşie, bărbatul părea fragil. Avea faţa osoasă, obrajii – supţi. Fruntea îi era acoperită de bucle negre.

Cu un gest, Spartacus îi ceru Apolloniei să nu se arunce asupra bărbatului dezarmat care se ghemuise în faţa lui.

— Te-au rănit? murmură necunoscutul.

Desfăcu pulpanele mantiei. Era îmbrăcat într-o tunică albă, strânsă în talie de o curea lată, de care era agăţat un săculeţ. Îl deschise, scoase o mână de frunze uscate, se întoarse spre Apollonia, i le întinse, cerându-i să le pună pe rana care spinteca fruntea lui Spartacus.

Ea ezită, dar Spartacus se aplecă spre ea ca să-i poată pune frunzele care, în câteva clipe, opriră sângele, formând pe rană o coajă roşie, întunecată.

Omul se aşeză alături de Spartacus.

— Eşti curajos, spuse el. Te-ai aruncat în mijlocul unei grămezi de oameni înfuriaţi, orbiţi, în plin delir.

Se întrerupse şi înclină capul.

— Eu cunosc toţi zeii. Pământul meu este Iudeea. Sunt Jair din Ierihon. Mi se mai spune Jair Vindecătorul.

Îl cercetă îndelung pe Spartacus.

— Te-am văzut, te-am auzit. Vrei ca omul să fie liber?

Zâmbi.

— Romanii au făcut din mine un sclav. Au descoperit că stăpânesc arta vindecării. Atunci m-au eliberat din lanţuri şi am devenit sclav în casă. Îl îngrijesc pe tribunul Calvicius Sabinius, care comandă Legiunea a VII-a. Te-am văzut când te-au împins spre el şi nu ţi-ai plecat capul. Ar fi putut, sau poate ar fi trebuit să ţi-l taie. Am ştiut că ai fugit şi am părăsit tabăra puţin după aceea. Dar eu n-am fugit. Romanii mă lasă să plec când vreau. Trebuie să mă duc să culeg ierburi, scoarţă, plante sau să adun veninul şerpilor. Mereu m-am întors în tabără. Ce înseamnă să fii liber într-o lume în întregime supusă? Libertatea este în trupul şi în spiritul tău. E scrisă în Carte. Într-o zi, o să-ţi vorbesc despre învăţătura Stăpânului Dreptăţii. Eşti demn s-o cunoşti…

Se întorsese spre Apollonia şi o cercetase îndelung şi pe ea.

— Va trebui să renunţi la tot, îi spuse lui Spartacus. Căci nu e liber decât cel care trăieşte în sărăcie, având ca singură bogăţie gândirea lui şi ca singură putere – cea pe care o exercită asupra trupului său. Nu ca să-l mutileze, ca acei oameni, sclavi ai divinităţilor, ci ca să-l purifice, ca să fie la fel de uşor ca spiritul care se simte liber ca o pasăre, în stare să zboare atât de sus, încât să fie la un pas de gândul lui Dumnezeu.

O privi din nou pe Apollonia, apoi, aplecându-se spre Spartacus, adăugă:

— Dar tu nu eşti gata să renunţi. Vrei să fii liber într-o lume în lanţuri. Va trebui să lupţi. Căci romanii înţeleg să-i supună pe toţi oamenii. Ai putut să-ţi dai seama de puterea legiunilor. Se naşte din dorinţa lor. Vor să cucerească lumea. Să facă din Roma cel mai mare dintre toate oraşele, să atragă spre ea toate bogăţiile, ştiinţa, esenţa. Cel care nu este cetăţean al Romei este sclav. Eu asta sunt. Tu ai fost şi, dacă rămâi în această lume, o să mai fii. Eşti puternic, îndrăzneţ; romanii o să

te oblige să lupţi împotriva fraţilor tăi sau a fiarelor sălbatice. Orice sclav nu este pentru ei decât un animal cuvântător. Ăsta este destinul tău dacă o să rămâi în lumea asta.

El clătină din cap.

— Chiar dacă nu pleci prea departe… O să-ţi arăt drumul spre grotele Iudeii unde îl ascultăm pe Stăpânul Dreptăţii vorbindu-ne despre Dumnezeul unic. Pornim la drum. Poate n-o să ajungem niciodată la capăt, căci lumea este plină de romani şi de oameni cuprinşi de nebunie. Dar, cu fiecare pas, o să te simţi mai uşor, mai pur. O să te apropii de adevărata şi singura libertate. N-o să mai ai nimic, şi totuşi, o să te simţi mai puternic, pentru că o să fii singurul tău stăpân, şi bogăţia ta o să fie fără sfârşit.

Se ridică, se îndepărtă, apoi se răzgândi şi se întoarse spre Spartacus.

— Dacă refuzi această alegere, n-o să cunoşti decât sclavia, chiar dacă romanii n-o să te pună în lanţuri. Şi chiar dacă lupţi cu ei. La capătul acestui drum, n-o să obţii nici libertatea, nici adevărul, numai moartea cea mai crudă, cea la care romanii te vor condamna.

Jair se aşeză din nou în faţa lui Spartacus.

— Am trăit în Sicilia printre ciobanii care nu se temeau nici de oameni, nici de lupi. Ei mi-au povestit care a fost soarta sclavilor care s-au revoltat împotriva stăpânilor. Vrei să-ţi povestesc despre aceste războaie ale sclavilor, care au făcut mai mulţi morţi decât sunt vii azi în Roma? Şi se zice să sunt un milion!

Spartacus aprobă din cap, iar Jair Evreul, care mai era numit şi Jair Vindecătorul, vorbi.

Capitolul 8

— Era ca focul sau chiar ca acel flagel care a lovit Africa… începu Jair Evreul.

Dar, după aceste câteva cuvinte, se opri şi închise ochii. Nu reluă decât după o lungă tăcere:

— Sclavii erau atât de numeroşi în Sicilia, ca să sape pământul, să semene grăunţele, să strângă grâul de pe proprietăţile atât de mari că nu li se cunoşteau marginile, încât nici un stăpân nu putea număra capetele acestor unelte vorbitoare, care se reproduceau, prolifici ca animalele, şi ai căror copii erau puşi la muncă de cum erau în stare să meargă.

Administratorii loveau, mutilau, violau, ucideau după bunul lor plac. Nimeni nu-şi amintea de cuvintele pline de înţelepciune ale lui Cato cel Bătrân care spusese că „zelul în muncă al uneltelor vorbitoare, sclavii, era cu atât mai mare, cu cât erau conduşi mai generos, acordându-le în fiecare zi o pauză în timpul muncii“. Dar cine respecta această măsură, câtă vreme în porturile Siciliei debarcau mii de sclavi, traci, parţi, sirieni, evrei, greci, pe care legiunile îi împinseseră înaintea lor ca pe o turmă captivă?

Jair puse mâna pe genunchiul lui Spartacus.

— Mai târziu, am fost unul dintre aceşti sclavi. Dar amintirea acelor mari bătălii, în toate ţările care mărgineau Mediterana, era încă vie, ca şi cum ieri îi văzusem pe legionari şi pe negustorii de sclavi vânzându-i sau cumpărându-i pe prizonieri, îndesându-i în fundul calei, ca pe nişte saci cu grâu sau butuci nesimţitori, la bordul vaselor care se îndreptau spre Sicilia. Pentru că acolo existau domenii întinse unde se semăna şi recolta grâul de care Roma, Roma nesătulă, avea nevoie ca să-şi hrănească cetăţenii, să-şi îmbogăţească senatorii, tribunii, să-şi plătească legiunile.

Atâţia bărbaţi şi femei debarcau acolo, atâţia copii se năşteau colo, încât stăpânii şi administratorii lor credeau că se pot purta cu ei cum le plăcea, că puteau trata aceste trupuri mai aspru decât dacă era vorba despre animale de povară.

Când nu erau braţe suficiente, se făcea comandă negustorilor care, la Delos, organizaseră cea mai mare piaţă de sclavi de pe toată marea de sclavi care devenise Mediterana…

Jair îşi dădu capul pe spate.

— Am fost vândut la Delos, murmură el. În fiecare zi, în piaţa de sclavi de pe mica insulă se vindeau mai mult de zece mii de sclavi.

Eram înghesuiţi unii în alţii, ca albinele în stup.

Încrucişă braţele şi zâmbi.

— Îţi vorbeam despre focul şi despre flagelul care au lovit Africa. Aşa au fost războaiele sclavilor. Ciobanii care erau copii când au izbucnit revoltele, vorbeau încă temători despre ele, chiar dacă ochii le străluceau precum cei ai beţivilor când vine vorba de vin.

Revolta începu când patru sute de sclavi, lângă oraşul Enna, s-au răsculat pentru că se ştiau sortiţi morţii şi pentru că acela care nu se mai teme pentru viaţa lui nu mai poate fi stăpânit. S-au adunat în jurul unui sirian, un bărbat uriaş, spuneau ciobanii, poate la fel de înalt şi de puternic ca tine, Spartacus. Se numea Ennus şi se proclamă rege.

În câteva zile, se întoarse în fruntea unei armate de douăzeci de mii de oameni, sclavi veniţi din întreaga insulă, dar şi ţărani liberi, foşti soldaţi înfometaţi, ciobani, bouari, femei. Curând fură două sute de mii. Cuceriră oraşele: Enna, Agrigento, Taormina. Revolta se răspândi mai repede ca focul care, pe vreme uscată şi vânt puternic, înghite pădurile. Şi revoltaţii se năpusteau ca un flagel asupra satelor şi a oraşelor, la fel ca acei nori de lăcuste care se abat asupra coastelor Africii, devorând recoltele, iarba şi rădăcinile ei, frunzişul şi ramurile copacilor, până la coaja amară şi la lemnul gol. Da, Spartacus, războinicii sclavi din Sicilia, e o viaţă de om de atunci, au fost focul devastator şi flagelul distrugător. Când un consul reuşea să stingă incendiul, să zdrobească insectele, alte flăcări se înălţau, un nou nor înainta.

Astfel, când Ennus şi cei care îl urmau nu mai fură decât o baltă de sânge, cu trupurile atât de martirizate că nu se mai ştia unde le erau membrele, capul sau trunchiul, alţii se declarau regi ai sclavilor şi luau conducerea unor noi bande de revoltaţi. După Ennus a fost Salvius şi Athenion, cărora li se spunea, respectiv, Tracul şi Grecul. Fură şi mai cruzi decât fuseseră armatele lui Ennus, pentru că ştiau ce soartă le era rezervată de către legiunile noului consul care îi hărţuia.

Numărul cadavrelor fu atât de mare, că te făcea să te gândeşti de fapt la acele imense mormane de lăcuste, la acea grămadă putrezită care se înălţase pe malurile Africii, când un vânt puternic a aruncat în marea africană norul de insecte şi l-a înecat. Un nou flagel se născuse din primul. Mii de oameni au murit ca urmare a aerului stricat, iscat de grămada de insecte zdrobite.

La fel s-a întâmplat şi în Sicilia, Spartacus. Pământul, îmi spuneau ciobanii, mustea de sânge, atât de plin de cadavre în descompunere, că iarba şi grâul erau otrăvite, iar cei care foloseau ca hrană carnea sau faina mureau. Şi ciobanii au adăugat numărului de morţi făcuţi de

războaiele sclavilor iniile de victime ale aerului şi pământului împuţite de cadavrele sclavilor.

Jair Evreul tăcu.

Spartacus rămase la început nemişcat, apoi se ridică încet, rămânând cu spatele lipit de trunchiul copacului şi privind drept înainte.

— Au cucerit oraşe, murmură el. Au pus stăpânire pe pământurile celor care i-au tratat ca pe nişte simple animale.

Se întoarse spre Jair.

— Ai spus că privirea ciobanilor strălucea la amintirea acestor revolte?

— Beţie! răspunse Jair. Cei care au pornit revolta au fost învinşi. Sclavii au fost zdrobiţi ca nişte lăcuste.

— Înainte de asta, remarcă Spartacus, s-au răzbunat.

Jair ridică din umeri.

— Lăcuste, corpuri care putrezesc… Şi lumea rămâne ceea ce este. Încă se vând mii de oameni, în fiecare zi, în piaţa de la Delos. N-au fost niciodată atâţia sclavi în Sicilia şi în satele Italiei. Sirienilor, tracilor, parţilor, numizilor, evreilor, legiunile i-au adăugat pe daci şi pe germani.

Spartacus păru să nu audă.

— Revoltaţii sunt nişte morţi liberi, murmură el.

Capitolul 9

Spartacus mergea mult înaintea Apolloniei.

Uneori, spre prânz, începea să fugă ca să-l prindă din urmă. I se agăţa de umeri, de gât, îl înlănţuia, voia să-l oblige s-o iubească printre ierburile înalte ale unui luminiş. El o apuca de braţe, ezitând, privind în jurul lui, căutând să pătrundă umbra acestei păduri din Nord în care intrase din nou, pentru că era destul să stea câteva secunde la pândă, ca să prindă un animal în capcană, sau ca să-l rănească cu o lovitură de spadă sau de suliţă. Apollonia îl trăgea, îl obliga să se lipească de ea, îşi înnoda picioarele în jurul mijlocului. Trupurile lor se legănau şi el o pătrundea, cu spatele cambrat, cu capul ridicat spre cer, cu ochii închişi.

Dar, de cele mai multe ori o respingea cu o mişcare bruscă. Ea rămânea pe pământ, lăsându-l pe Spartacus să se îndepărteze.

Nu se ridica decât în momentul când îl zărea pe Jair Evreul, care îi urma la mai multe sute de paşi, întâlnindu-i numai la căderea nopţii, când Spartacus alesese locul şi momentul opririi şi deja aprindea un foc, frecând două pietre de silex deasupra surcelelor şi a ramurilor subţiri şi uscate.

Jair nu se apropia de foc, se aşeza acolo unde flăcările nu reuşeau să destrame noaptea. Încrucişa braţele, cu bărbia în piept, se hrănea cu fructe sălbatice adunate de pe drum şi uneori era auzit crăpând în dinţi carapacea unei insecte pe care o mesteca îndelung, indiferent la grăsimea şi mirosul de carne pe care Apollonia o aşezase pe jar şi din care îi întindea lui Spartacus bucăţi, în vârful unei crenguţe ascuţite. Acesta umbla încoace şi încolo, se oprea adesea în faţa lui Jair Evreul, hotărându-se în cele din urmă să se aşeze faţă în faţă cu el. Jair întindea mâna spre fruntea tracului, mângâind cu vârful degetelor cicatricea care, ca un rid adânc, îi împărţea fruntea în două.

— E uşor să vindeci pielea, trupul, murmură Jair. Dar ca să vindeci ceea ce roade mintea e nevoie de ani întregi, şi uneori nu ajunge o viaţă.

Se apleca spre Spartacus.

— Ştiu că te gândeşti la revoltele sclavilor din Sicilia. Visezi…

Se întrerupea dând din cap.

— Niciodată, în nici un regat, în nici o provincie a Republicii – şi totuşi, sclavii se revoltaseră deja în Italia, aproape de Roma, în Attica şi chiar la Delos –, nu s-a pomenit o revoltă atât de puternică. Ţi-am spus:

un flagel care părea în stare să cuprindă toată Sicilia. Apoi consulii au debarcat cu legiunile. Şi asta a fost hecatomba de lăcuste. De ce vrei să iau de la capăt povestea? Te-am văzut mişcându-ţi buzele, mormăind toată ziua în timpul mersului. Dacă l-ai cunoaşte pe Stăpânul Dreptăţii, ţi-ar vorbi de Dumnezeul nostru, despre ceea ce El îi învaţă pe oameni. Şi ai înţelege în sfârşit cum trebuie trăit.

Jair Evreul punea mâinile pe umerii lui Spartacus.

— Nu există nici sclav, nici stăpân. Unul se supune şi celălalt comandă, unul suferă şi celălalt crede că se bucură, dar amândoi mor. Şi unul, şi celălalt sunt egali în faţa judecăţii lui Dumnezeu. Atunci cel care a fost stăpân nu este mai bine tratat decât sclavul. Pentru cel care ştie, oamenii sunt egali. Stăpânul poate fi sclav şi sclavul, stăpân. Nu lanţul, nici stigmatul cu fierul înroşit nu îl fac pe om sclav, ci ceea ce gândeşte.

Îşi sprijinea palmele pe umerii lui Spartacus.

— Învaţă să gândeşti, Spartacus!

Acesta se ridica, cerceta cerul din care zărea fâşii printre ramurile copacilor.

Se făcuse deja dimineaţă.

El împrăştia cu vârful suliţei jarul din vatră.

Atunci începea o nouă zi de mers.

Uneori, şanţurile largi ale unui drum deschideau în pădure o rană vie. Trunchiurile prăbuşite se îngrămădeau de-o parte şi de alta a ei. Spartacus se ghemuia în spatele lor, iar Apollonia i se alătura. Jair se ascundea în codru. Într-o zi, pe unul din aceste drumuri, trecu, precedată de un stegar şi de centurioni, o cohortă romană înaintând cu pas hotărât.

Pe un alt drum, mai târziu – era deja sfârşitul verii –, înaintă, însoţită de lătrături, o turmă. Câinii care alergau de jur împrejur se opriră la câţiva paşi de Spartacus şi de Apollonia.

Spartacus sări asupra ciobanului şi îi puse tăişul spadei la gât, încercând să-l descoasă.

Omul, înspăimântat, spuse cu o voce slabă că patrulele romane străbăteau toată regiunea, că o nouă legiune îşi instalase tabăra nu departe de sanctuarul lui Dionysos. Soldaţii jefuiesc satele, iau turmele şi femeile. Îl răstigniseră pe Cox, oracolul care voise să-i împiedice să pătrundă în templul lui Dionysos. Pe bărbaţii mai tineri îi pun în lanţuri, îi duc până pe coastă, unde îi îmbarcă în galere.

— Pentru ei nu suntem decât nişte animale, mormăi ciobanul.

Spartacus îşi puse la loc spada în teacă şi, cu un semn, îi arătă ciobanului că se putea îndepărta. Omul ezită, apoi prinse o capră dintre oile şi caprele care se îngrămădeau în jurul lui, şi i-o dădu lui Spartacus.

— Asta să fie pentru tine, spuse el. Eşti trac. Dacă tu eşti cel care a fugit din armata lor şi a stins focul sacru din templul Cibelei, tu eşti cel pe care-l caută romanii. L-au bătut pe Cox înainte de a-l sacrifica, ca să spună ce ştia despre tine. Întoarce-te în pădure, romanii supraveghează drumurile. Le place lumina şi se tem de întunericul codrului. Eu o să mă ascund, adăugă ciobanul chemându-şi câinii printr-un fluierat şi pornind spre pădure.

Spartacus privi cum se îndepărtează ciobanul, cum câinii dau ocol turmei care ezita s-o ia pe sub frunziş.

Când, în cele din urmă, drumul se goli, îşi reluă mersul spre nord, punând capra pe umeri, ţinând-o de copite, în aşteptarea nopţii ca s-o jupoaie.

Atunci Apollonia se grăbi, adunând sângele într-o mică amforă, smulgând animalul încă mişcând din mâinile lui Spartacus, despicându-i burta cu o lovitură de pumnal, apoi îşi cufundă mâinile în viscere, le aruncă pe pământ unde alunecară, aburinde, unele peste altele, ca un nod colcăitor de şerpi.

Bău o gură de sânge, apoi, cu gesturi lente, separă inima şi ficatul de intestine.

Se aşeză pe vine, atinse uşor cu buzele măruntaiele, bău apoi din nou o gură de sânge. În fine, cu o lovitură apăsată, spintecă inima şi ficatul, luă fiecare bucată din aceste organe în palme şi le duse la buze, înainte de a le arunca în foc. După asta, întinse peste flăcări maţele, care la început părură fleşcăite, dar apoi se umflară de parcă prindeau viaţă.

Atunci Apollonia se apropie de Spartacus.

— Te pândeşte moartea, îi spuse ea. Am văzut-o. Mergi direct spre ea. Poţi s-o învingi cu ajutorul zeilor. Îngenunche în faţa lui. Dar e vicleană şi încăpăţânată. Depărtează-te de drumul ăsta, e drumul ei!

Spartacus nu răspunse, dar, în zilele următoare, continuă să înainteze, mergând pe marginea drumului, fără să se ascundă în pădure decât în momentul când se făceau auzite tobele şi trompetele unei centurii sau ale unei cohorte romane.

Atunci revenea încet pe sub copaci, cu regret, ca şi cum l-ar fi durut că nu-şi poate arăta sfidarea, opunându-se Apolloniei care voia să-l atragă mai adânc în pădure.

Se elibera cu o mişcare a torsului, o respingea, se aşeza pe un buştean, privea trecând la câteva zeci de paşi steagurile Romei, sau chiar carele încărcate cu metalele pe care sclavii le extrăgeau din nordul Traciei, sau în care erau îngrămădite ţesăturile de mătase pe care negustori veniţi din Asia le vindeau pe malurile Pontului Euxinus.

Apoi, imediat ce drumul era din nou pustiu, se grăbea să se întoarcă, de parcă această vale de lumină îl atrăgea irezistibil.

Într-o dimineaţă, când ploile de toamnă începeau să transforme drumurile în torente noroioase, Spartacus auzi scârţâitul roţilor mari ale unui car, şi, înainte să apuce să se ascundă, îl văzu apărând în faţa lui. Vreo zece sclavi înarmaţi cu bâte lungi, ghintuite, escortau acest vehicul lung şi jos, acoperit şi închis.

Spartacus rămase câteva clipe nemişcat, neştiind ce să facă – să fugă sau să lupte, apoi se repezi, cu sabia şi suliţa ridicate, strigând ca şi cum trăgea după el o ceată de războinici.

Sclavii îşi imaginară, fără îndoială, că au căzut într-o capcană, că din pădure o să apară o întreagă trupă. O luară la fugă, bouarul sărind din car şi abandonându-şi atelajul.

Spartacus se apropie, ridică pieile care înveleau carul şi deasupra, şi pe lături. Descoperi, aşezat pe covoare, un bărbat durduliu, cu faţa rotundă, cu ochii vii, care îi întinse imediat o pungă. Spartacus o luă, o cântări, o deschise. Băgă mâna în ea şi o scoase plină cu monede de bronz, de argint şi de aur.

— Pentru călătorie, preciză bărbatul, e toată averea mea. Se ridică şi continuă: Dacă eşti sclav, această comoară mică o să-ţi permită să-ţi cumperi libertatea. O să sprijin cererea ta pe lângă stăpânul tău. O să propovăduiesc indulgenţa, dacă ai comis unele nelegiuiri. Ştiu să vorbesc. Îi învăţ şi pe alţii. Sunt grec. Sunt cunoscut, sunt respectat. Lasă-mi viaţa şi n-o să-ţi regreţi îngăduinţa.

Bărbatul era greoi, dar coborî sprinten din car, ca şi cum greutatea nu-i împiedica deloc mişcările, lăsându-i vioiciunea şi agilitatea.

Se apropie de Spartacus şi îl cercetă.

— Dar m-am înşelat în privinţa ta. Eşti un om liber, ai privirea unui războinic. Deci banii pe care ţi i-am dat – nu zic că mi i-ai furat: n-ai pretins nimic –, foloseşte-i ca să te îndepărtezi de romani. Un grec îţi spune asta. Ştiu totul despre ei. Am predat, la Rodos, filosofia tinerilor aristocraţi care visează să ocupe cele mai înalte posturi în Republică. Am traversat toată Mediterana, din Asia până în Hispania. Nu am văzut decât popoare supuse, oameni însemnaţi ca animalele în frunte sau pe obraz. Ascultă-mă! Romanii nu-i suportă pe cei care îi slujesc. Tu eşti

de aici, din Tracia? Părăseşte-ţi ţara. Cei care acţionează în numele Romei, fie că sunt tribuni, centurioni sau simpli cetăţeni ai Republicii, nu vor înceta să facă din tine un sclav. Ei au nevoie de braţe viguroase. Te vor folosi pe domeniile lor, atât de vaste că nu le cunosc marginile. Am trăit în Sicilia şi în Numidia, în Hispania. Am văzut oamenii cu şira spinării îndoită, mai loviţi decât boii. Şi, dacă scapi de muncile câmpului, te vor fugări într-una din minele lor, ca să scoţi argint sau aur. N-o să mai fii decât un şobolan. O să-ţi pierzi pielea, ochii, viaţa.

Aplecă fruntea şi aprecie trupul lui Spartacus.

— Sau, chiar, pentru că eşti puternic, un antrenor de gladiatori, un organizator de jocuri o să te cumpere şi o să te împingă în arenă. Şi cele mai mici sate au una. O să asmută împotriva ta fiarele sălbatice sau pe gladiatorii germani sau numizi. O să trebuiască să te baţi, mulţimea o să te aplaude sau îţi va cere moartea. Poate o să supravieţuieşti primelor lupte, dar destinul tău va fi pecetluit. O să fii ucis sau sfâşiat în arenă, şi o să ţi se târască trupul prin nisip înainte de a hrăni leii şi tigrii.

Cu o mişcare a bărbiei arătă spre punga pe care Spartacus continua s-o ţină în mâini.

— Cu ce e în ea poţi să supravieţuieşti, dar fugi cât poţi de repede! Îmi cunosc sclavii. Trebuie să fi anunţat un post de pază roman, sperând astfel că n-o să fie pedepsiţi pentru că au fugit. O să vină în ajutorul meu, pentru că se ştie că sunt prieten cu tribunul Calvicius Sabinius. Ce-ai putea face contra unei centurii? O să fii capturat.

Puse mâna pe braţul lui Spartacus.

— Ascultă-l pe Posidionos Grecul, spuse el, sunt un om înţelept.

Spartacus îşi eliberă braţul şi aruncă punga la picioarele lui Posidionos.

Capitolul 10

Legionarii au ţâşnit din pădure.

Apollonia a urlat, a sărit, dar se aruncaseră deja asupra lui Spartacus şi îl puseseră la pământ.

Atunci ea a îngenuncheat şi a început să-l invoce, cu braţele ridicate, pe Dionysos ca să-l apere pe Spartacus.

Legionarii n-au luat-o în seamă.

Îl ţineau pe trac ţintuit la pământ, cu faţa cufundată în pământul noroios. I-au legat mâinile la spate, cu coatele lipite. I-au împiedicat gleznele, apoi s-au dat la o parte, ca să se poată apropia centurionul Nomius Castricus, să-şi pună călcâiul pe ceafa lui Spartacus.

— Te-am avertizat!

Castricus ezită. Era destul să-l tragă de păr cu o smucitură scurtă, continuând să ţină piciorul pe ceafa lui Spartacus, pentru ca acesta să moară.

— Nu-l omorî, făcu Posidionos înaintând.

Îi arătă lui Castricus punga.

— Îi cumpăr viaţa.

Băgă mâna în pungă, scoase o monedă de aur, apoi o a doua, dar Castricus nu se mişcă.

— Dacă îl omori, o să mă plâng tribunului Calvicius Sabinius.

Castricus îşi retrase piciorul, dădu drumul părului lui Spartacus şi capul căzu la loc, pe pământ; apoi, centurionul luă monedele pe care Posidionos i le întindea.

— A atacat şi a rănit una din santinelele noastre, spuse Castricus. A dezertat din corpul auxiliarilor. Îşi merită moartea. Tribunul trebuie să aplice legea.

— Mi-ai vândut viaţa lui, replică Posidionos.

Şi mai scoase din pungă încă două monede.

— Cumpăr şi femeia, adăugă el arătând-o pe Apollonia, care continua să psalmodieze.

— Asta… începu Castricus.

Ridică din umeri.

— S-o ia cine vrea. E o căţea.

Făcu o mutră dispreţuitoare.

— Dar tu eşti grec, reluă el. Voi toţi grecii, şi chiar tu, retore, toţi sunteţi nişte câini. Ia-ţi deci căţeaua.

— Viaţa unui om este cea pe care o cumpăr, repetă Posidionos.

Se aşeză pe vine lângă Spartacus, a cărui faţă tumefiată,

congestionată se strâmba de durere.

— Este o marfă de valoare şi tu l-ai chinuit.

Nomius Castricus se enervă, dădu cu toată puterea un picior în coastele lui Spartacus, care încercă să se ghemuiască.

— Ţi-am vândut viaţa lui, spuse Castricus, dar tribunul trebuie să-l judece. El este cel care va decide.

Făcu un gest şi doi legionari îl ridicară pe Spartacus care se legănă, apoi se îndreptă, şi, dintr-odată, se prăvăli cu capul aplecat asupra lui Castricus care, cu o lovitură de pumn îl trânti la pământ. Atunci legionarii îl loviră cu mânerul suliţei, şi trupul lui Spartacus fu curând vărgat de urme adânci, roşii.

— Opreşte-i, spuse Posidionos. Pierzi o avere.

Cu un gest al mâinii, Castricus porunci legionarilor să se depărteze de Spartacus.

— A dezertat. Tu l-ai prins, continuă Posidionos. Ai drepturi asupra lui. Dar viaţa lui îmi aparţine. Dacă îl ucizi, arunci monedele de aur pe apa sâmbetei.

Centurionul îl privea pe Posidionos fără să priceapă.

— Lasă-l să fie judecat de zei, spuse grecul. Să fie trimis să lupte în arenă. Tribunul o să accepte. Dacă tracul moare este pedepsit. Dacă trăieşte, o să fie sclav. Şi într-un caz, şi în celălalt, n-o să-ţi scape.

— Şi tu?

— Pe mine mă interesează destinul oamenilor şi alegerea zeilor, răspunse Posidionos. Aşa cum ai observat, sunt grec.

Capitolul 11

Spartacus se întinsese, gol, cu ochii închişi, cu braţele de-a lungul trupului, cu picioarele uşor depărtate.

Sângele i se uscase pe pielea sfâşiată.

Legionarii, care îl aruncaseră în această cuşcă de lemn ridicată în mijlocul taberei Legiunii a VII-a, îi desfăcuseră legăturile şi aşezaseră lângă el o strachină cu supă de grâu şi un urcior plin cu apă.

Spartacus trebuia să rămână în viaţă şi să-şi recapete vigoarea până când tribunul Calvicius Sabinius avea să decidă dacă tracul îl va înfrunta în luptă, cu mâinile goale, pe Galvix, unul dintre barbarii daci care fusese cruţat, pentru că trupul lui gigantic şi forţa ieşită din comun păreau că nu s-ar fi putut naşte decât dintr-o împerechere cu zeii. Merita deci o moarte aparte, nu o moarte de animal pe câmpul de bătaie. Aşa că, din ordinul tribunului, Galvix fusese târât în tabără şi îi legaseră piciorul cu lanţuri de tribuna forumului.

Jair Evreul, Jair Vindecătorul, care se întorsese în tabără cu traista plină de ierburi, cu flacoanele lui cu venin, cu punguţele cu insecte pisate, îl îngrijise. Dacul îşi trăgea acum lanţul ca un câine furios, căruia legionarii îi aruncau de departe pâine şi bucăţi de carne, apoi împingeau spre el, în capătul mânerului suliţei, un vas plin cu apă.

Galvix mormăia, încerca să-şi rupă lanţul, apoi adormea, făcut ghem, cu pumnul strâns sub obrazul drept.

— O să fie o luptă pe cinste, decretase tribunul când i-l arătaseră pe Spartacus.

Dar, de trei zile, Spartacus nu se mişcase şi centurionul Nomius Castricus era îngrijorat.

Făcuse de mai multe ori înconjurul cuştii, oprindu-se aproape la fiecare pas ca să observe, printre ţăruşii care ţineau loc de gratii, corpul tracului.

Spartacus avea buzele strânse şi pieptul îi rămânea nemişcat.

Cu vârful spadei, Castricus îl înţepase în coaste de două ori, fără ca el să tresară.

În aceeaşi clipă, un câine urlase a moarte.

Castricus zărise animalul culcat în faţa altarului unde se celebra cultul zeilor, unde îşi lăsau semnele voinţei lor şi se descifrau augurii.

Câinele ridicase botul, sfidându-l pe Castricus, apoi se îndepărtase cu paşi mărunţi, urlând la intervale regulate; şi după ce dispăruse printre corturi, Castricus încă îl mai auzea.

Atunci centurionul poruncise cu glas răspicat să fie găsit Jair Vindecătorul şi acea căţea care îşi zicea preoteasă a lui Dionysos şi ghicitoare.

Îi duseră lângă trac.

Răspundeau cu capul pentru viaţa lui Spartacus. Dacă tracul murea înainte de luptă sau în timpul acesteia, cei doi vor fi omorâţi. Dacă Spartacus supravieţuia, îşi vor îndura soarta. Toţi trei vor fi vânduţi ca sclavi.

Odată rostite aceste cuvinte, Nomius Castricus pusese să fie sacrificaţi doi pui pe altarul zeilor. Sângele roşu-aprins cursese în direcţia cuştii în care îi băgaseră pe Jair Evreul şi Apollonia.

Ficaţii puilor erau tari şi netezi, cu o nuanţă frumoasă de culoarea vinului.

Castricus se îndepărtase cu pas rar, înconjurând cortul tribunului şi îndreptându-se spre tribuna forumului.

Prin întunericul care se lăsa, îl ghici pe Galvix Dacul.

O zgardă de fier, cu un lanţ cu zale mari, care îl lega de piciorul tribunei, îi strângea gâtul. Încheieturile şi gleznele erau legate. Se ghemuise, dar Castricus stătea la distanţă, pentru că dacul părea în stare ca, sărind, să-şi smulgă lanţul şi să rupă legăturile.

Avea gâtul atât de gros, încât îmbrăca maxilarul cu un colac de muşchi.

Ca să învingi şi să omori acest om ar fi fost nevoie de ajutorul zeilor.

Aşa îi vorbise Posidionos tribunului când acesta i-l arătase pe dac.

— Tu nu pregăteşti o luptă, Sabinius, protestase el, ci un sacrificiu. Tracul este rănit. Legionarii tăi i-au zdrobit coastele şi i-au sfâşiat pielea. Cum vrei să-i reziste acestei fiare monstruoase? Barbarul ăsta mă face să mă gândesc la o enormă caracatiţă pe care am văzut-o ieşind din ape în largul Siciliei. Are braţele la fel de lungi ca tentaculele ei. Mâinile lui sunt de fier. În loc să-i opui un adversar, îi oferi o pradă.

Cu degetele pline de inele, înnodate pe burtă, cu spatele sprijinit de perne, cu picioarele întinse pe covorul care acoperea pământul din cortul său, Calvicius Sabinius clătină din cap.

— Voiai judecata zeilor? Ţi-o ofer! ripostă el.

Desfăcu palmele întinzându-le spre Posidionos.

— Eşti grec şi retor. Nu poţi decât să-mi judeci raţionamentul corect. Dacă pun doi oameni cu forţe egale faţă în faţă, de unde să ştiu pe care vor zeii să-l salveze? Voinţa zeilor are nevoie, ca să se manifeste, ca luptătorii să nu fie egali. Dacă tracul tău îl învinge, zeii se vor pronunţa

fără tăgadă. Şi, îţi promit în faţa lui Jupiter, că o să-i cruţ viaţa, chiar dacă, în jurul meu, o să i se ceară moartea. O să fie vândut ca sclav. Nu eşti mulţumit?

Tribunul se ridicase şi Posidionos îl urmase afară din cort.

Un câine – poate cel pe care îl auzise şi văzuse Castricus – urlase atunci, în amurgul în culori funeste.

— Sunt de acord cu tine, Posidionos, adăugase tribunul punând mâna pe umărul grecului, că adesea zeii nu urmează decât ce le spune alegerea oamenilor şi că şovăie să schimbe ceea ce oamenii au pus ei înşişi la cale. Nu ştiu ce războinic ar putea să-l ucidă pe barbarul dac! Ştii că a zdrobit ceafa a cinci legionari, de fiecare dată cu o singură lovitură de pumn, şi că n-a putut fi capturat decât prinzându-l într-una din acele plase cu care se prind fiarele mari? Centurionul voia să fie sugrumat sau tras în ţeapă. Ar fi fost ca şi cum ai arunca o mâncare foarte bine pregătită. O să mergem să gustăm din ea imediat ce tracul o să se poată ţine pe picioare.

— Nu mi-e poftă de o asemenea masă, observă Posidionos.

Părăsi tabăra puţin mai târziu, fără să-l revadă pe Spartacus.

Capitolul 12

Jair Vindecătorul şi Apollonia fuseseră împinşi cu o asemenea brutalitate în cuşcă, încât s-au clătinat pe picioare, în timp ce cădeau ţăruşii legaţi, care astupau intrarea.

Jair o opri pe Apollonia, o îndepărtă şi îngenunche lângă Spartacus. Nu atinse trupul nemişcat. La început, lăsă impresia că-l învăluie cu gesturi încete, cu palmele desfăcute, cu degetele întinse, ca şi cum voia să-l acopere. Apoi, cu o bucată de cârpă începu să-l spele, făcând încet-încet să apară, sub crustele de sânge închegat, pielea sfâşiată. Apa din urcior, în care îşi cufundă mâinile şi stoarse cârpa, se înroşi.

Cu muşchii ţepeni, cu buzele strânse, cu ochii închişi, Spartacus nu s-a mişcat.

S-au auzit murmurele Apolloniei care, stând pe călcâie, se legăna înainte şi înapoi, cu braţele încrucişate pe piept, cu palmele prinse de umeri.

În fine, trupul lui Spartacus nu mai era prizonierul mocirlei de pământ şi de sânge. Jair se aplecă peste faţa tracului. Cu vârful degetelor îi desfăcu buzele, le depărtă, îşi băgă unghiile între dinţi, deschise în cele din urmă gura lui Spartacus, al cărui trup tremura.

Atunci, cu o mână pusă pe fruntea colosului, cu alta sprijinită de pieptul lui, Jair începu să-i sufle aer în gură.

Spartacus se cambră, inspiră, pieptul i se umflă şi se dezumflă în spasme. Jair îl stropi cu ulei, cu picături de venin, cu un amestec verde, apoi, punând flacoanele lângă el, începu să-i maseze trupul. Îl întoarse, îi masă ceafa şi spatele. Îl încălecă, apăsă pe pântec, făcând mâinile să-i alunece de jos în sus, uşoare, ca să nu irite rănile din care picura un sânge proaspăt.

Veni noaptea.

Jair se retrase într-un colţ al cuştii. Se aşeză cu picioarele încrucişate, cu spatele sprijinit de gratii, nişte ţepuşe aspre.

Îl invocă pe Dumnezeu Unicul şi cel Drept, cel care salvează, cel care judecă. Îl rugă să-i dea puţin din forţa Lui, din eternitatea Sa lui Spartacus Tracul, care trebuia să-l înfrunte pe Galvix Dacul, acel ghem de muşchi şi de violenţă, acel barbar capabil să îndoaie fierul cu mâna.

— Ştiu, murmură Jair Evreul, că Spartacus Te-a cunoscut, o, Doamne, fără să Te fi întâlnit. Lasă-l să ajungă pe drumul care îl va conduce spre Stăpânul Dreptăţii, spre Tine!

Auzi vocea Apolloniei. Şoptea, lungită lângă Spartacus. Îl lingea, îl mângâia. Şi lui Jair i se păru că Spartacus tresare, încearcă să se ridice, gemând.

Odată cu zorii reveni şi viaţa.

Era ziua a doua.

Jair Vindecătorul continuă să-l maseze pe Spartacus, să-i acopere rănile cu un strat subţire de ierburi şi de insecte pisate.

Spartacus încercă să-i apuce mâna. Jair desfăcu degetele tracului, înlăturându-i mâna.

— Nu te lăsa sedus de moarte, mormăi el. Timpul marelui somn încă n-a venit pentru tine.

O arătă pe Apollonia care psalmodia, îngenuncheată la câţiva paşi.

— Dacă mori au s-o ucidă.

Jair ezită, apoi adăugă cu jumătate de voce:

— Şi pe mine!

Spartacus îi prinse din nou mâinile, se ridică, sprijinit cu spatele de ţăruşi. Avea ochii deschişi, dar păstră capul plecat, cu bărbia în piept, ca şi cum încă nu putea face efortul de a o ridica şi de a privi drept în faţa lui.

— O să ne omoare pe toţi, murmură el.

Jair clătină din cap.

— Trebuie să te lupţi. Dacă îl învingi pe Galvix Dacul o să supravieţuieşti. Şi noi o să fim cruţaţi.

— Nu-l cunosc pe dac.

— Are mâinile ca maiul, dar le poate folosi şi ca pe tăişul unei lame. Pisează, zdrobeşte. Spintecă. Dacă îţi dă o lovitură de cap, îţi sparge maxilarul şi nasul, sau îţi desfundă pieptul. Dacă te strânge între picioare, te sufocă. În ziua luptei, nu te apropia, sari în jurul lui, încearcă să-l atingi la gât ca să nu mai poată respira, sau să-l loveşti la glezne, ca să-l faci să cadă. Este puternic, dar neîndemânatic. Trebuie să-l iei prin surprindere.

Jair se ridică.

— Îi cunosc trupul, spuse el. L-am îngrijit cândva. Aminteşte-ţi: dacă reuşeşte să te atingă, să te apuce, o să te omoare. Or, tu eşti cel care trebuie să omori.

Spartacus depărtă braţele.

— Nu e duşmanul meu, este şi el prizonier al romanilor. Este aliatul meu. Nu pot să mă bat cu el. Nu vreau!

Jair se ghemui lângă el şi începu din nou să-l maseze.

— O să te vindec, o să-ţi recapeţi puterile. O să te lupţi. Tribunul

Calvicius Sabinius a poruncit să se ridice gradenele în forumul din tabără. Oferă aceste jocuri legiunii lui. La început, se vor înfrunta treizeci de perechi de daci. Cei care vor rămâne în picioare după luptă vor face faţă câinilor flămânzi care au fost dresaţi să le sfâşie gâtul. N-o să existe supravieţuitori. Apoi o să te conducă în mijlocul acelei arene; o să fii gol, ca şi Galvix Dacul. Trupurile voastre o să fie unse cu ulei. Şi o să vă luptaţi până ce unul din voi moare.

Jair îşi încrucişă braţele.

— Priveşte-mă! porunci el.

Spartacus îşi ridică privirea.

— A ta este alegerea dacă vrei să mori cu ceafa zdrobită, ca o capră doborâtă dintr-o lovitură de baros, apoi să i se taie gâtul, sau vrei să te lupţi ca un om liber.

— Nu pot să omor un om care nu este duşmanul meu, răspunse el. Nu mă mai îngriji, Jair, mai bine lasă-mă să mor.

— Nu hotărăşti numai pentru viaţa ta, ci şi pentru a noastră, ca şi pentru cele pe care le vei apăra şi salva dacă învingi. Dumnezeu mi te-a scos în cale ca să te învăţ.

Spartacus scutură din cap, se agăţă de gratii, se căţără şi făcu câţiva paşi.

— Credeam că Dumnezeul tău Unic voia să nu se ucidă, obiectă el. Tu mi-ai spus asta în pădurea de pini. Tu mi-ai vorbit despre Stăpânul Dreptăţii şi Judecătorul oamenilor. Şi vrei astăzi ca eu să-l omor pe acest Galvix care nici nu ştiu cum arată la faţă? Vrei să-ţi salvezi viaţa, Jair, de asta mă îndemni să mă bat. Dar romanii n-o să ne cruţe. Nici pe mine, nici pe tine. Atunci, mai bine alegi moartea.

— Hotărăşte singur, Dumnezeu o să te lumineze, răspunde Jair. Dar fiecare om are dreptul să se apere, chiar dacă pentru asta trebuie să ucidă.

Spartacus se clatină. Apollonia se grăbeşte spre el, îl cuprinde, îl sprijină.

— Dionysos îţi dăruieşte victoria, îi spune ea. O să-l omori pe Galvix Dacul.

Capitolul 13

Pe Spartacus îl pun în lanţuri şi lui Jair Vindecătorul îi poruncesc să ungă trupul gol al tracului cu un strat gros de ulei. Apoi îl închid în cortul mare, care serveşte de rezervă şi de atelier Legiunii a VII-a. Se află la capătul forumului, la marginea unui şanţ care înconjoară tabăra.

Galvix Dacul a fost condus într-un alt cort la patru sute de paşi depărtare.

Spartacus rămâne în picioare, în umbră.

Aude strigătele soldaţilor adunaţi în gradene. Treizeci de perechi de prizonieri daci intraseră în forumul amenajat ca o arenă. Bărbaţi înarmaţi, umăr la umăr, cu suliţele şi scuturile lor formând un zid şi un gard viu ale cărui vârfuri strălucesc în soarele începutului de după-amiază şi înconjoară spaţiul în mijlocul căruia dacii trebuiau să se înfrunte, cu mâinile goale.

Tribunul Calvicius Sabinius şi centurionul Nomius Castricus s-au aşezat la tribuna care se afla în faţa cortului.

Jair şi Apollonia sunt imobilizaţi, cu mâinile legate, lângă gradene.

Trompetele sună, Sabinius ridică sabia, apoi o coboară. Soldaţii urlă: „Omoară, omoară!”

După o clipă de ezitare, dacii se aruncă unii asupra celorlalţi, se rostogolesc la pământ, îşi caută ochii, sexul, gâtul. Unghiile, dinţii, mâinile, călcâiele, fiecare parte a trupului devine o armă.

Este o grămadă roşie din care ies clătinându-se câţiva bărbaţi, în timp ce alţii încearcă să se ridice, înainte de a se prăbuşi la loc.

Atunci sunt eliberaţi câinii de Frigia.

Au botul lung, urechile – ascuţite, blana – neagră. Sângele şi aceşti vreo zece oameni goi, în picioare, îngrămădiţi unii în alţii, îi aţâţă. Nu latră. Sar la gât, ară piepturile cu ghearele curbate. Sfâşie, smulg. Sugrumă. Nimic nu-i poate face să le dea drumul.

„Omoară, omoară, omoară!“ scandează soldaţii ridicaţi în picioare în gradene, în timp ce bubuiturile tobelor susţin ritmul ţipetelor.

Curând, n-o să mai rămână decât câinii negri, cu colţii înfipţi în cadavrele sângerânde.

Soldaţii ţâşnesc, aruncă plasele peste această grămadă de carne umană şi de animale furioase. Câinii sunt loviţi cu bâtele, sunt împinşi afară din forum, cadavrele sfâşiate sunt târâte.

Arena nu mai este decât o suprafaţă de iarbă călcată în picioare.

Când apărură Spartacus şi Galvix, încadraţi de soldaţi, trompetele răsună din nou.

Li se scot lanţurile. Încă sunt la capetele opuse ale forumului. Sunt împinşi şi înţepaţi cu suliţele ca să se îndrepte unul spre celălalt.

Sunt goi, ca animalele.

Galvix Dacul e uriaş, depăşeşte umerii şi capul lui Spartacus. Se ţine aplecat în faţă, ca şi cum braţele lungi şi mâinile enorme cântăresc atât de greu, încât îl obligă să se îndoaie spre pământ.

Acum este la doi paşi de Spartacus. Îşi ridică pumnii strânşi, care se vor prăbuşi ca un baros.

„Omoară, omoară, omoară!"

Oare aceste strigăte îl surprind şi îl fac să ezite?

Spartacus sare. Mâinile taie aerul, lovesc gâtul lui Galvix Dacul, care îşi dă ochii peste cap; se clatină, se îndoaie, îngenunchează şi Spartacus, cu vârful piciorului, îl loveşte din nou la gât, apoi o ia de la capăt, izbind stomacul, bărbia. Capul lui Galvix este dat pe spate, gâtul la vedere.

„Omoară, omoară, omoară!"

Spartacus ar putea să sară la acest gât, să-l strângă, să-l sugrume. Deja îşi întinde mâinile.

„Omoară, omoară, omoară!"

Dar face mai mulţi paşi în spate.

Cât timp s-a scurs înainte ca soarele care îşi urma drumul să nu-l orbească pe Spartacus?

Tracul nu-l vede pe Galvix care se ridică, înaintează cu paşi rari, cu ochii pe jumătate închişi.

Când aude respiraţia sacadată a dacului, atât de aproape, este prea târziu.

Galvix se aruncă înainte, îl zdrobeşte pe Spartacus sub greutatea lui.

Spartacus cade în mijlocul strigătelor: „Omoară, omoară, omoară!"

Galvix este peste el. Genunchii lui înfundă în pământ palmele lui Spartacus. Greutatea lui îi turteşte pieptul tracului. Deci moartea are faţa asta cu ochi cenuşii?

Spartacus nu îşi întoarce privirea. Vrea să vadă moartea în liniştea care se aşterne, se prelungeşte, acoperă forumul, dar care, dintr-odată, este străbătură de un ţipăt ascuţit de femeie:

— Trăieşte, trăieşte, Spartacus! Trăieşte, pentru numele lui Dionysos!

Spartacus îşi întoarce capul, ca şi cum ar încerca s-o vadă pe Apollonia, dar descoperă doar albastrul decolorat al cerului copilăriei

lui, pe care moartea o să-l întunece.

Spartacus nu va cunoaşte grotele Iudeii. Nu-l va întâlni pe Stăpânul Dreptăţii de care îi vorbea Jair Evreul.

Brusc, acest urlet care se rostogoleşte deasupra lui…

Galvix se ridică, trupul lui imens acoperă cerul.

Este în picioare, cu pumnii ridicaţi. Spartacus nu mişcă.

Galvix începe să alerge spre linia scuturilor acoperite de vârfurile suliţelor.

În gradene, soldaţii s-au ridicat gesticulând, urlând, în timp ce Galvix, cu palmele şi cu braţele întinse, continuă să alerge, din ce în ce mai repede, ca şi cum nu vedea carapacele scuturilor, vârfurile suliţelor, sau ca şi cum credea că poate pătrunde printre ele şi să le răstoarne cu trupul lui uriaş.

Urlă şi el şi hotărârea lui e atât de mare, că legionarii spre care se îndreaptă dau înapoi.

Este peste ei. Reuşeşte să smulgă unul dintre scuturi. Mai multe suliţe i se înfig în piept şi în coapse, dar el îl apucă de gât pe unul dintre legionari. Cade împreună cu el, fără să-şi desfacă mâinile, pe când ceilalţi legionari îi sfâşie spatele cu lovituri puternice de sabie. Capul i se rostogoleşte, dar degetele continuă să rămână strânse în jurul gâtului romanului ale cărui picioare, dintr-odată, înţepenesc.

Spartacus s-a ridicat.

Pentru el, moartea n-a întunecat cerul.

Capitolul 14

Spartacus înaintează cu fruntea plecată.

N-are ochi pentru aceşti bărbaţi şi aceste femei care călătoresc alături de el şi de care este legat cu o funie aspră, care îi strânge gâtul şi mâinile. Alături de el merg Jair Evreul şi Apollonia. Când unul, când altul murmură uneori:

— Eşti viu, Spartacus.

Apollonia îi mulţumeşte lui Dionysos şi Jair îl invocă pe Dumnezeul Unic care rânduieşte oamenii şi lucrurile, şi opreşte moartea când viaţa unui om poate folosi lucrărilor Sale.

— Acum îi aparţii Lui, adaugă Jair Evreul.

Spartacus pare că nu înţelege.

Uneori, venele gâtului şi ale braţelor se umflă. Muşchii coapselor şi ale pulpelor se contractă, ca şi cum se pregăteşte să sară. Face câţiva paşi mai iuţi, dar imediat funia se întinde. Îl sugrumă, îi sfâşie încheieturile, şi tot şirul de sclavi de care este legat geme, mormăie, unii se clatină şi, după încă nişte paşi, Spartacus, care în continuare îi forţează să meargă, îi trage în timp ce funia îi răneşte gâtul.

Legionarii care împing turma fac să trosnească şfichiurile ghintuite ale bicelor.

Spartacus îşi bagă capul între umeri şi răreşte pasul. Biciul îl plesneşte, îi taie spinarea. Nu tresare. Nu întoarce capul când unul dintre legionari se apropie de sclavul care nu s-a mai ridicat, când şirul este obligat să tragă – şi funia sugrumă, şi alte trupuri cad.

Romanul taie funia, apoi o înnoadă la loc, face să se rostogolească trupurile sclavilor leşinaţi sau morţi, şi îi sugrumă la marginea drumului.

Şi, în acest timp, bicele pocnesc, turma porneşte din nou la drum.

În depărtare, jos, apar casele şi digul portului din Velles. Acolo sunt ancorate vasele. Sclavii vor fi încărcaţi şi, în momentul când vor urca la bord, o să fie puternic loviţi peste ceafă ca să se asigure că se vor întinde, unii lângă alţii, pe fundul vasului, fără să protesteze. Cei care se vor opune vor fi aruncaţi în mare, cu mâinile şi picioarele legate.

— Au să ne vândă în piaţă la Delos, murmură Jair Evreul. Cel care nu va fi cumpărat ca să lucreze în minele din Grecia sau Hispania îi va putea mulţumi lui Dumnezeu.

— Zeilor nu le pasă de sclavi, observă Spartacus.

De mai multe zile, de când au părăsit tabăra Legiunii a VII-a, era pentru prima oară când vorbea Spartacus.

— Dumnezeu îl vede pe sclav, aşa cum îi vede şi pe oamenii liberi, spuse Jair Evreul cu voce foarte puternică.

Biciul pocneşte, dar Spartacus se aşază în faţa lui Jair şi cureaua îl atinge pe el, cuiele îi înţeapă carnea.

— Spuneai că în Sicilia sclavii au vrut să devină din nou liberi şi zeii i-au abandonat. Vorbeai de mai mulţi morţi decât locuitori are Roma.

— Morţii sunt vii, reluă Jair Evreul.

Spartacus se întoarce atât de iute că funia se întinde, se strânge. Încearcă s-o apuce ca s-o tragă, dar cel care i-a legat mâinile a lăsat-o prea scurtă.

Jair face un semn, Spartacus se apleacă şi Vindecătorul, apucând funia cu dinţii, o desface.

Un legionar urlă, ameninţă, loveşte cu mânerul suliţei umerii şi ceafa lui Jair.

Mersul devine mai uşor, drumul coboară în pantă lină spre mare.

— Dacul a ales să moară în loc să mă ucidă, murmură Spartacus.

Turma rămâne nemişcată pe chei, şi primii sclavi sunt îndreptaţi spre dig. Loviturile încep să curgă peste cefele lor. Se clatină, îi fac să se prăbuşească în cală.

— De ce m-a cruţat dacul? insistă Spartacus.

Nu-l priveşte pe Jair Evreul. Nu aşteaptă răspuns.

— I-am văzut ochii cenuşii, continuă el. Nu mai puteam să mă apăr. Atunci a urlat şi m-a lăsat în viaţă. De ce?

— Numai Dumnezeu Unicul cunoaşte calea, mormăi Jair.

Este rândul lui Spartacus să înainteze spre unul din vase.

Bicele, mânerele suliţelor lovesc sclavii. Un legionar o opreşte pe Apollonia şi o îmboldeşte spre pod, în timp ce Jair şi Spartacus, împinşi spre cală, cad peste alte corpuri îndesate acolo.

Aerul pe care îl respiră e jilav, gros. Miroase a vomă şi a urină.

Spartacus şi Jair sunt lipiţi unul de altul.

— Dumnezeu Unicul… repetă Jair Evreul.

— Dacul a ales să moară ca un om liber, replică Spartacus.

— Dumnezeu Unicul a vrut aşa, repetă Jair.

— Vreau să mor ca dacul! exclamă Spartacus.

Capitolul 15

Spartacus stă gol, în picioare, cu pumnii strânşi în dreptul sexului.

O funie întinsă este înnodată în jurul pumnilor şi gleznelor.

O alta îi leagă gâtul de un ţăruş înfipt în mijlocul estradei pe care umblă în sus şi în jos Paquius, negustorul de sclavi.

Omul este scund, gras şi vioi. La fiecare pas ridică braţele, îl arată pe Spartacus.

— Cetăţeni ai Romei, strigă el cu vocea răguşită de luntraş, priviţi ce-am pescuit de curând din Delos, la greci!

Râde în hohote.

— Aţi mai văzut vreodată un trup mai neted, mai viguros decât acesta?

Se apropie de Spartacus, întinde mâna, atinge uşor pieptul, şoldurile tracului, căruia toţi muşchii i se contractă.

— Iată carnea de gladiator pentru marile jocuri de la Roma! reia Paquius.

Înaintează până la marginea estradei, priveşte mulţimea care se îngrămădeşte între pantele colinei Palatinului şi malul Tibrului. Alte estrade se ridică ici şi colo, în forumul Boarium, unde se ţine în fiecare zi piaţa de sclavi.

Trupurile vin din toate provinciile Republicii, popoare cu care Roma a luptat şi le-a supus. Preţul înfrângerii se calculează pentru ei în bărbaţi, femei, copii pe care îi vând în Delos pentru cei din Grecia şi Asia, sau aici, la Roma, unde preţurile sunt mai mari şi unde sunt apreciate trupurile străinilor, suficient de pigmentate ca să reînvie simţurile moleşite, blazate.

— Împreună cu gladiatorul mai vând o pereche! spuse răspicat Paquius.

Arată către Jair Evreul şi Apollonia, ghemuiţi, legaţi de un ţăruş.

Apollonia îşi strânge genunchii cu braţele. Jair priveşte înainte, cu faţa impasibilă.

Paquius îi trage şi pe unul, şi pe celălalt de păr, îi obligă să se scoale. Ridică tunica Apolloniei, îi dezveleşte sexul, sânii, zice că e preoteasă a lui Dionysos, ghicitoare, că trupul ei este doar o gură care sărută, suge, linge.

— Şi ăsta, circumcisul, ştie toate secretele vindecării. Vindecă plăgi, închide răni.

Paquius înaintează până la marginea estradei şi deschide braţele.

— Dacă cineva a văzut lot mai bun pe această piaţă din Roma, să

îndrăznească să se apropie! Îi dau pe toţi cu treizeci de talanţi. Un gladiator trac, Spartacus, care are cel mai frumos corp, mai musculos şi mai plăcut decât dacă ar fi fost sculptat de Praxitele. O femeie pentru el, aceasta, Apollonia, dar o să deschidă gura pentru toţi cei care i-o vor cere. Şi Jair Evreul ca să vă vindece de indigestii şi să facă să vă dispară bubele! Trei la treizeci de talanţi!

Fixează gloata, cu braţele mereu larg deschise.

— Vin din piaţa de la Delos. I-am cumpărat de la cei care i-au capturat. Cel care îi va cumpăra îi va dresa după bunul lui plac. Nimeni încă nu i-a pervertit. Dar, darurile lor se cunosc. Ăsta l-a învins pe cel mai puternic războinic al poporului dac, ca a prezis o furtună cu două zile înainte să se facă simţită, şi mi-a salvat şi vasul. Celălalt, în fine, a pus pe picioare un marinar căruia un catarg în cădere i-a zdrobit spatele. Tot lotul de trei: treizeci de talanţi!

Un bărbat se apropie de estradă. Doi tineri epilaţi, cu tunica întredeschisă, îi fac loc prin mulţimea pestriţă în care se agită femei fardate, cu feţele acoperite de pudră albă, cu ochii daţi cu negru, cu buzele verzi, cu părul roşu, adolescenţi cu trupuri neformate care îşi lipesc fesele musculoase de pântecele romanilor cu sprâncenele şi craniile rase. Aceştia ezită să se lase seduşi, vor să vadă corpurile care sunt dezbrăcate pe estrade şi pe care le pot atinge, cărora pot să le ceară să deschidă gura sau să tragă de pielea mădularului.

Alţii, din mulţime, vin pentru tinerele fete care sunt expuse goale, pe care se străduiesc să le prezinte ca nefiind încă nubile, pe care le vor putea deci perverti după bunul plac, vor putea să le înveţe toate viciile, apoi să le arunce, să le revândă sau să le închirieze unuia din acele lupanare din cartierul Velabru unde stau în picioare, machiate, cu tunica deschisă, în pragul uşii camerelor lor sordide, oferindu-se pentru o monedă de bronz – şi unii, chiar dintre cei mai bogaţi, se vor delecta cu mirosul fetid care le iese din gură, pe care îl gustă aşa cum apreciază *garum,* acel condiment puturos, amestecat cu sânge, cu măruntaie, ouă şi peşte putred.

Bărbatul, încadrat de cei doi tineri care îl însoţesc, a ajuns în dreptul estradei. Apollonia îl recunoaşte. Este Posidionos, retorul grec pe care Spartacus l-a atacat în car, acolo, în Tracia, într-o vreme care pare la fel de îndepărtată ca aceea când, liberă, îl întâlnise pe trac în templul lui Dionysos şi când oracolul Cox le celebrase unirea.

Îl observă pe Posidionos. Cei doi tineri bărbaţi se lipesc de el şi îl înlănţuie în timp ce vorbeşte cu Paquius, cu ochii lipiţi de Spartacus, cu

faţa întinsă spre el, cu buzele întredeschise, cu trăsăturile subţiate şi întineriţi de dorinţă.

Apollonia se sprijini de coapsele lui Spartacus. Dacă nu ar fi avut braţele legate, le-ar fi cuprins, ca să-i arate lui Posidionos, grecul, că n-o să se bucure niciodată de trupul lui Spartacus, chiar dacă îi devenea stăpân.

Îi vede pe tineri râzând şi frecându-se de Posidionos, mângâindu-i pântecul şi gâtul, făcând semne lui Spartacus, schiţând strâmbături complice, cu pleoapele pe jumătate închise, cu buzele schiţând un sărut.

O voce puternică acoperise dintr-odată zgomotul mulţimii.

— Iau lotul, a spus. Evreul, femeia şi gladiatorul trac!

Mai întâi, Apollonia văzu doi bărbaţi, cu bustul în veste de piele, cu o armă la şold, dând la o parte mulţimea cu lovituri de pumn, şi, în spatele lor, mergând agale, un al treilea bărbat, robust, cu craniul ras, şi un pumnal la cingătoare.

Se aşeză lângă Posidionos şi cele două gărzi de corp îi împinseră pe tinerii care îl însoţeau pe grec.

I se adresă lui Spartacus:

— La mine n-o să ai nici o altă obligaţie decât să te baţi, spuse el. O să-ţi păstrezi femeia şi vindecătorul. Vei primi cea mai bună hrană şi vin rece. În *ludus* la mine vei fi învăţat secretele luptelor şi ale mânuirii armelor. O să fii liber să pleci şi să vii. Nu vei fi obligat decât să te baţi. Eu sunt Cnaeus Lentulus Balatius, lanistul din Capua. Organizez jocuri. La mine în *ludus* găseşti cea mai bună şcoală de gladiatori din toată Republica romană. Viaţa ta o să fie atât de lungă cât vei hotărî. Dacă femeia ta nu-ţi ajunge, o să ţi le ofer pe toate cele pe care ţi le vei dori. Un gladiator nu este un sclav; este un om care luptă pentru viaţa lui.

Paquius înaintase.

— Vorbeşti, vorbeşti, Lentulus Balatius, dar deja am un cumpărător pentru ei.

Îl arătă pe Posidionos, în spatele căruia stăteau cei doi tineri.

— Acest retor grec îmi oferă… reia Paquius.

Lentulus Balatius îl întrerupe cu un gest şi o mutră dispreţuitoare.

Se întoarce spre cel interesat.

— Vrei să faci un întreţinut dintr-un gladiator? Eşti nebun, Posidionos. El o să fie stăpânul tău. O să te facă să-i înghiţi rahatul! Dar poate asta n-o să-ţi displacă?

Ridică din umeri.

— Mulţumeşte-te cu spânii, continuă el. Şi lasă-i pe gladiatori pentru jocurile noastre.

Cu un semn, îşi invită gărzile de corp să urce pe estradă. Ei sar, îşi întind mâinile, îi apucă.

Lentulus Balatius merge spre Spartacus, se propteşte în faţa lui; cercetează încet cu privirea corpul tracului.

— Mincinosul de Paquius a spus adevărul. Ai muşchi de gladiator şi corpul tău e frumos precum cele mai frumoase statui din oraşul de pe Palatin.

Arată cu capul spre colina unde se ghiceşte, printre chiparoşi şi pinii-umbrelă, marmura coloanelor locuinţelor mai-marilor Republicii, senatori sau bancheri, consuli şi pretori.

— Te cumpăr pe tine, pe femeia ta şi pe evreu pentru *ludus*-ul meu din Capua. O să fii gladiatorul lanistului Lentulus Balatius!

Se întoarce spre Paquius.

— O să-ţi număr cincizeci de talanţi.

Paquius ridică braţele şi spune:

— Lotul este al tău, Balatius!

Coboară vocea şi îl previne:

— Teme-te, este o fiară. Priveşte-i ochii. Nu-i lasă în jos niciodată. Nu sunt cei ai unui sclav.

— Leii şi tigrii se dresează bine, spuse Balatius. Noi îi dresăm.

Întinde mâna, atinge umărul, apoi torsul lui Spartacus care întoarce capul, rage ca şi cum ar vrea să muşte, dar funia care îl leagă de picioare se întinde, îl strânge şi de gât.

Balatius râde şi îl bate pe umăr.

— Linişteşte-te, nu sunt un stăpân rău. Toţi gladiatorii din *ludus* o spun.

Se îndepărtează şi se îndreaptă spre Paquius.

— Un gladiator turbat, iată ce face un spectacol reuşit. Corpul tracului este cel al unui om care iubeşte viaţa. În arenă, o să trebuiască să se bată ca să şi-o păstreze. O s-o facă, o să vrea să învingă.

Balatius se aplecă spre Paquius.

— Ştii de ce gladiatorii cei mai feroce sunt cei mai buni şi mai fideli dintre sclavi? Pentru că începe să le placă să învingă şi să ucidă.

Îl arată pe Spartacus cu o mişcare din bărbie.

— Tracul ăsta este făcut din aceeaşi carne ca şi ceilalţi. Într-o zi, o să-mi hrănesc fiarele cu el.

Capitolul 16

Spartacus se ridică dintr-un salt.

Priveşte în jurul lui, ca şi cum somnul îl făcuse să uite de sala întunecată cu tavanul jos, de oamenii aşezaţi alături de el, împilaţi şi ei, lungiţi pe acelaşi pământ sau aşezaţi, cu spatele sprijinit de peretele din cărămidă dată cu vopsea roşie care se scorojeşte.

Pune mâna pe o coapsă a Apolloniei, care stă ghemuită lângă el.

Dintr-odată, respiră zgomotos, de parcă s-ar sufoca şi nu mai suportă acest miros de peşte împuţit, dulce şi acru în acelaşi timp, pe care îl emană cartierul Velabru, unde Cneus Lentulus Balatius i-a dus după ce îi cumpărase din piaţa de sclavi. Ai fi zis că e ridicat pe un morman de carne stricată, de fructe fleşcăite, de noroi, de rahat şi de sânge, toate amestecate.

Se întoarce, încercând să nu mai gâfâie, să-l imite pe Jair Evreul, aşezat lângă el, cu braţele încrucişate, cu spatele drept şi picioarele îndoite, care pare că fixează orizontul de dincolo de zidul scund ce închide sala şi prin faţa căruia umblă în sus şi în jos bărbaţii înarmaţi care aparţin de *ludus*-ul lui Balatius.

Ei sunt cei care i-au legat unii de alţii pe sclavii cumpăraţi; ei – cei care i-au escortat până în sala asta; ei – cei care au îndepărtat mulţimea care voia să-i atingă pe sclavii promişi pentru rolul de gladiatori; tot ei – cei care au pretins o monedă ca să lase pe una sau alta dintre femei să se frece de numid sau de celt, să-i spună în şoaptă că o să vină să-l caute, în noaptea asta, şi că o să facă ce vrea din ea – şi să tremure, cu capul dat pe spate, cu gura căscată, femeie bătrână cu trupul lacom şi mort.

Femeile acelea sunt acolo, foşgăie de cealaltă parte a zidului scund, înconjurându-i pe bărbaţii înarmaţi. Uneori, unul dintre ei se îndepărtează cu una sau cu alta agăţată de braţ, femeie care se mulţumeşte cu un gladiator care nu mai luptă, devine supraveghetor, antrenor, servitor al stăpânului *ludusului*, Cnaeus Lentulus Balatius.

Bărbaţii sunt cei pe care moartea nu i-a vrut, pe care destinul i-a cruţat; trupurile pe care le oferă privirii sunt pline de cicatrici.

Lama spadei a alunecat pe gâtul lui, explică unul dintre ei, ca şi cum Zeus a ţinut braţul adversarului care crezuse că i-a tăiat gâtul, şi iluzia asta îl costase viaţa.

— Şi am fost acolo, continuă omul, cu zgarda mea.

Şi atinge umflătura de carne care îi încinge gâtul.

Un altul lasă să se vadă trei dâre lungi şi adânci, care i se adâncesc în carnea pieptului, de la gât până la mijloc.

— Gheare de urs, spune cu mândrie.

Apoi, împungându-i cu suliţa pe cei vreo douăzeci de sclavi din sală, spune:

— Dacă un gladiator vrea să supravieţuiască, trebuie să iubească moartea, să se culce cu ea în fiecare noapte, să meargă ziua cu ea la braţ. Şi, în arenă, să fie sclavul ei, să ucidă ca s-o venereze. Să fie gata să întindă gâtul, când a fost dezarmat şi când învingătorul ridică spada, în aşteptarea semnului stăpânului şi a poruncilor mulţimii.

Strigă:

— Destinul vostru este să muriţi, gladiatori! Din cauza asta femeile, toate femeile vor să se distreze cu voi. Ne spun „infami“, dar toate visează să ne lingă, să-şi deschidă gura şi coapsele!

Se întoarce.

— Iată-le, căţelele!

Şi Spartacus le vede, fardate, cu buzele întredeschise, înconjurându-i pe paznici, implorându-i să le lase să pătrundă în sală sau cel puţin să le dea măcar ei ceva din puterea lor, ei care au cunoscut lupta în arenă.

Spartacus strânge coapsa Apolloniei.

— Am avut un vis, îi spune el.

Ea îl ascultă atunci cum povesteşte că un şarpe i s-a înfăşurat în jurul feţei, i-a mângâiat buzele cu limba lui bifurcată.

Femeia începe să tremure, să se balanseze, cu ochii ieşiţi din orbite. Spune că o să fie conducătorul unei mari şi teribile puteri, că nenumăraţi vor fi cei care se vor aduna în jurul lui, alcătuind o armată de bărbaţi liberi din nou, al cărei prinţ victorios va fi el.

Se leagănă din ce în ce mai repede înainte şi înapoi, invocându-l pe Dionysos, şi murmură:

— Tu, Spartacus, războinic al Traciei, tu cel înlănţuit ca un sclav, tu asupra căruia veghează zeii, o să faci Roma să tremure!

Cuvintele i se încalecă, pare să-şi piardă minţile, clătinându-şi capul. Părul îi mătură umerii, palmele îi astupă urechile, ca şi cum voia să se împiedice să mai audă şi apoi să repete ceea ce o voce îi dicta, bubuia, şi, la sfârşit, depărtându-şi braţele, mai mult urlă, mai mult ţipă decât vorbeşte.

Spune că această teribilă putere, această putere de prinţ pe care Spartacus o s-o aibă, îi va aduce un sfârşit la fel de nefericit pe cât de mare a fost triumful pe care l-ar fi avut.

— Zeii vor lua înapoi ce au dat, adaugă ea. Îi înalţă pe oameni până

la ei, apoi îi aruncă într-un abis fără fund. Vor fi geloşi pe tine, Spartacus. Ei îţi vor da gloria, dar imediat îţi vor aduce şi nenorocirea…

Urlă, se agaţă de gâtul lui, îi înlănţuie umerii, îi sărută pieptul gemând.

Spartacus închide ochii, se apleacă peste ea, o sărută pe păr, o leagănă.

Şi noaptea trece. Vin zorii.

Gardienii ţipă că trebuie să pornească la drum, că îi aşteaptă trei care, că vor fi trataţi ca nişte animale de preţ, nu ca nişte sclavi obişnuiţi, marcaţi cu fierul înroşit. Sunt aleşi să fie gladiatori. Stăpânul *ludus*-ului din Capua, domnul lor, Cnaeus Lentulus Balatius, nu vrea ca gladiatorii lui să-şi irosească puterile pe dalele de pe Via Appia. Vrea ca ei să-şi înceapă antrenamentul în *ludus* imediat ce sosesc, apoi să apară în arenă ca să se bată sălbatic şi acolo să sfideze moartea cu curaj, în mod strălucit.

— Toate femeile vor veni la voi ca nişte căţele sau scroafe. O să vă lingă rănile. O să vă ofere cel mai bun vin, sturzii cei mai graşi, turturele, fudulii de mistreţ fripte. Le veţi putea cere orice. Gladiatori, avem forţa invincibilă a morţii în mâinile noastre. Să mergem…

Bărbaţii se ridică.

Se ating, se cercetează, se sfidează. Privirile se încrucişează: cele ale tracului cu cele ale numidului, celtului şi germanului, ale dacului şi galului.

Unii dintre aceşti bărbaţi au obţinut, ca şi Spartacus, dreptul de a fi însoţiţi de femeile lor. Şi ele sunt în lanţuri. Când ies din sala întunecată, le înjură pe cele care, afară, leşină privindu-i pe gladiatori, încercând să se apropie de ei, cerşind o mângâiere, urmând, pe străzile noroioase din cartierul Velabru, cele trei căruţe care încep să se zgâlţâie, care îşi fac loc cu greu printre tejghele, prin mijlocul mulţimii zgomotoase.

Soarele îl orbeşte pe Spartacus.

Îşi aminteşte de momentul crucial al luptei care l-a confruntat cu Galvix Dacul.

Murmură:

— Nu-l vedeam. Putea să mă ucidă. Dar a preferat moartea lui morţii mele.

Spartacus se întoarce spre Jair Evreul, aşezat alături de el, în primul car.

— De ce?

Jair îl priveşte, apoi spune cu voce înceată, ca şi cum şopteşte un

secret:

— Fiecare dintre noi este în mâna Domnului Unic. El vede. Îndrumă. Uită-l pe dac! Uită profeţiile Apolloniei, Spartacus. Acţionează şi visează ca un om liber şi drept. Astfel vei merge pe calea lui Dumnezeu.

Partea a doua

Capitolul 17

Jair Evreul îşi lipeşte palmele de urechi. Apasă din toate puterile pentru ca zvâcnetul sângelui să acopere urletele care se năpustesc din gradenele arenei aflate deasupra sălilor subterane unde el aşteaptă.

Se ghemuieşte, cu picioarele îndoite, cu fruntea pe genunchi. Îndoaie ceafa ca şi cum o să-l lovească.

„Jugula! Jugula! Omoară! Omoară!"

Mulţimea scandează cuvintele într-un singur glas, cu o duritate care creşte, repetă:

„Jugula! Jugula! Omoară! Omoară!"

Urletele pătrund prin gurile de aerisire, răsună sub boitele joase, ajunge pe coridoarele care duc la clădirile *ludus*-ului lipit de amfiteatrul din Capua, pe malul Volturnusului, care înconjoară oraşul cu unul din braţele sale.

Aşa că nu e nevoie decât de câteva sute de paşi ca să ajungi la *ludus* prin aceste subterane unde gladiatorii se adună înainte de a sui cele câteva trepte, care îi conduc în arenă, pe nisipul adesea înecat de sângele împrăştiat ici şi colo, în pete mari, întunecate.

Dintr-odată, se face linişte, atât de neaşteptat, atât de brusc, încât Jair Evreul ridică fruntea, priveşte în jurul lui, apoi spre gura de aerisire de care se apropie. Zăreşte în faţă, în celălalt capăt al arenei, loja unde sunt aşezaţi magistraţii şi patricienii din Capua şi, în picioare, lângă ei, sprijinit de balustradă, recunoaşte silueta lui Cnaeus Lentulus Balatius, stăpânul *ludus*-ului, proprietarul şcolii de gladiatori, organizatorul jocurilor.

A sosit momentul.

O voce stingheră, bruscă, ascuţită, cea a unei femei care urlă:

— *Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!

Şi urletul reîncepe.

Jair Evreul dă înapoi, se ascunde în întuneric.

Nu vrea să vadă braţele pretorului ridicându-se, cu pumnul închis, poate încă ezitând, în timp ce ascultă cum cuvintele: *„Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!" se rostogolesc, dar nu, pretorul va ceda, îşi va întoarce pumnul, cu degetul mare în jos, făcând astfel semn învingătorilor să-i omoare pe cei ale căror trupuri se află la capătul tridentului lor, al spadei lor, sau cărora le zdrobesc pieptul cu călcâiul.

Linişte din nou, apoi o respiraţie lungă ca de satisfacţie sau de relaxare a trupurilor strânse unele în altele în gradene, în momentul când lamele taie gâturile şi când vârfurile de fier zdrobesc piepturile.

Brusc, un val de lumină invadează sala, alungând întunericul. Poarta care dă spre arenă tocmai fusese deschisă şi gladiatorii încep să coboare clătinându-se, pe panta care duce la subterane.

Sunt supravieţuitorii celor douăzeci care fuseseră cumpăraţi la Roma din piaţa de sclavi. Fuseseră instalaţi, îndesaţi unul în altul, în cartierul Velabru, apoi, umăr lângă umăr, parcurseseră, în care, Via Appia, de la Roma la Capua. Unii cântaseră în limba lor.

Unul dintre ei, un celt, la o oprire la Mintumo, reuşise să-şi rupă legăturile şi alergase spre câmp printre măslini. Gardienii îl urmăriseră, îl prinseseră şi îl bătuseră până ce capul îi atârnă pe piept şi nu se mai ghiceşte culoarea părului cu şuviţele colorate de sângele negru care se uscase.

Lentulus Balatius ceruse să fie stropit cu apă. Şi celtul tresărise, ridicase puţin capul. Balatius repetase de mai multe ori:

— Trăieşte, câinele, trăieşte! Fie lăudaţi zeii!

Îl legaseră, îl aruncaseră într-un car, şi, la sosirea la Capua, când noii gladiatori descoperiseră oraşul, meandrele Volturnusului, şi, departe de promontoriu, muntele conic împodobit cu un fum cenuşiu, care se pierdea în cer, la orizont, Balatius se apropiase de Jair Evreul.

— Eşti vindecător, evreule, de asta ai fost vândut, şi tu…

Se întorsese spre Apollonia:

— Tu eşti preoteasă a lui Dionysos? Ei bine…

Arătase spre trupul celtului:

— Chiar de mâine vreau să fie pus pe picioare. Cere să ţi se dea ce ai nevoie ca să-l îngrijeşti. Dacă moare sau nu mai poate merge…

Îl privise lung pe Jair Evreul.

— Leilor mei libieni le este mereu foame, spusese el îndepărtându-se.

Jair unsese trupul celtului cu uleiuri şi unguente. Îi masase ceafa şi coapsele, îi spălase părul blond şi buclat, îi pansase rănile.

Celtul căpătase încet-încet o respiraţie regulată. Deschisese, în sfârşit, ochii tumefiaţi, privise în jurul lui, şi se îndreptase, făcându-l pe Jair Vindecătorul să înţeleagă că se numea Gaelus, că se luptase şi îi învinsese pe romani ca un războinic, şi că nu accepta să fie condamnat la condiţia infamă de gladiator. I se adresase lui Spartacus care nu-i pricepea limba, dar un gal, Crixos, şi un german, CEnomaus – şi ei cumpăraţi în piaţa de la Roma au fost cei care îi răspunseră, explicându-i apoi lui Spartacus că celtul îi îndemna să refuze să se bată, să se revolte, să fugă aşa cum a încercat şi el să facă. Nu

înţelegeau, a repetat el, că vor fi mult mai puternici dacă acţionau împreună, că-şi puteau folosi contra paznicilor armele care li se dădeau ca să lupte în arenă?

Crixos şi CEnomaus vorbiseră cu voce înceată. Primul era la fel de înalt ca Spartacus, dar mai corpolent. Fruntea îngustă, bărbia proeminentă dădeau figurii lui o expresie dură şi încruntată. CEnomaus era uriaş: braţele şi picioarele păreau fără sfârşit, gâtul – lung, capul, care părea mic, acoperit cu un păr roşu şi des.

Spartacus ascultase fără să răspundă şi Gaelus celtul, după ce gesticulase, adormise.

A doua zi dimineaţa, Lentulus Balatius, înconjurat de paznici, se apropiase de Gaelus care stătea în picioare cu braţele încrucişate, lipit cu spatele de una din uşile care dădeau spre coridoarele ce duceau în sălile subterane, săpate pe sub gradenele amfiteatrului.

— Eşti nerăbdător s-o iei pe acolo? spusese Balatius. Nu te îngrijora! Balatius nu uită nimic. Ai vrut să fugi? Îţi place să alergi? O să alergi…

Balatius se întorsese spre Curius, un om liber care alesese să fie gladiator şi care, după mai multe lupte victorioase, fusese desemnat maestru de arme la *ludus.*

— Ai grijă să fie bine hrănit, adăugă Balatius. Antrenează-l la alergări. Vreau să deschidă jocurile următoare şi populaţia din Capua să fie uimită de spectacolul pe care o să i-l ofer.

Imediat ce lanistul părăsise cazarma, Curius se apropie de Spartacus.

— Îţi cer sfatul, te ascultă, începu el. Ai cu tine o femeie şi pe evreul vindecător care nu te părăseşte. Balatius trebuie să fi dat pe tine o avere, o ghicesc după cum te priveşte. Te tratează ca pe căpetenia noilor gladiatori. Dar îl cunosc; este crud şi răzbunător. Celtul l-a sfidat încercând să fugă. Dacă Balatius a renunţat să-l omoare este pentru că îi pregăteşte ceva mai rău decât moartea. Sfătuieşte-i pe Crixos Galul şi CEnomaus Germanul să-i explice. Au încredere în tine, ţi se supun.

Puse mâna pe umărul lui Spartacus.

— Dacă celtul era un om înţelept, şi-ar fi tăiat venele. Ar fi fost pentru el o moarte mai fericită şi mai dulce, decât…

Dar, recăpătându-şi forţele, celtul recăpătase şi pofta de viaţă.

Îl hrăniseră bine. Balatius îngăduise chiar uneia dintre femeile care bântuiau pe malurile fluviului Volturnus să i se ofere. Gaelus se

retrăsese cu ea într-una din *cella* de care dispuneau gladiatorii. Şi se auziseră ţipetele femeii.

— Să mori, să mori, de ce să mori? îi răspunsese lui Crixos Galul. O să mă bat. O să supravieţuiesc. Şi o să-l ucid pe Lentulus Balatius!

Dar, într-o dimineaţă, paznicii se aruncară pe Gaelus şi îi legară mâinile la spate, îl dezbrăcară şi apoi turnară peste el o găleată de sânge proaspăt.

Lentulus Balatius veni să-l cerceteze.

— Ai fugit? O să te fac eu să fugi!

Mai târziu, trompetele şi tamburinele anunţară deschiderea jocurilor din Capua şi Lentulus Balatius, de la tribună, avea să ofere cea mai frumoasă dintre fiare, un leu din Libia, un bărbat gol cu mâinile legate care nu va putea decât să fugă ca să scape să nu fie devorat.

— Dacă supravieţuieşte, fac din el un om liber!

Dădu ordin să se deschidă porţile, cea prin care intrau în arenă gladiatorii şi cea prin care ţâşneau fiarele. Mirosul sângelui era impregnat în pielea lui Gaelus.

Nu alergă multă vreme.

Leul, cu labele pe pieptul bărbatului, îl devora încet, gura sfâşiindu-i faţa celtului.

Sclavii cumpăraţi la Roma nu participaseră la aceste prime jocuri. Trebuiau instruiţi, trebuiau să fie învăţaţi să lupte într-o arenă, să evite plasa aruncată peste ei, să respingă tridentul sau spada curbată.

Unii trebuiau să lupte chiar fără să-şi vadă adversarul, cu faţa închisă într-o cască prelungită de o mască din metal şi fără deschizături.

Alţii – Crixos Galul era unul dintre ei – erau în întregime acoperiţi de armură, zdrobiţi sub greutatea metalului atât de greu, încât trebuiau să înainteze cu paşi mărunţi, cu picioarele depărtate, şi era destul un bobârnac pentru a-i face să se dezechilibreze; atunci erau incapabili să se redreseze.

Spartacus purta scutul şi spada curbată şi dinţată a războinicului trac, în timp ce CEnomaus Germanul era înarmat cu un topor cu două tăişuri, cu mâner lung, pe care ştia să-l învârtească, secerând tot ce se apropia.

Toţi cei care alcătuiau noua grupă de gladiatori se antrenau în arenă pentru următoarele jocuri din Capua.

Se făcuse deja vară. Un strat gros de ceaţă plutea deasupra Volturnusului.

Din subteranele unde erau închise fiarele urca un miros acru.

Jocurile începeau la sfârşitul zilei, când căldura urma să se potolească şi se aşternea amurgul lung.

Jair Evreul auzise ciocnirea armelor, strigătele care salutau cele mai spectaculoase faze ale luptei, apoi acel urlet: *„Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!", şi acel strigăt sfâşietor când pretorul întorcea degetul mare, poruncea să se taie gâturile, să se înfigă suliţele şi tridentele în trupuri.

Şi acum, Jair Evreul îi vede înaintând încet, pe planul înclinat care duce la sălile subterane, pe gladiatorii supravieţuitori.

Păşesc împleticindu-se, cu trupurile acoperite de sânge.

Capitolul 18

Jair Vindecătorul vede cum sângele curge pe pieptul lui Spartacus.

Se apropie de trac, al cărui umăr drept este sfâşiat; un fir de sânge desenează pe braţ o dâră negricioasă.

Spartacus ezită, apoi se lasă să cadă pe pământ. Jair se apleacă. Rana nu este decât superficială. Bărbatul care lovea a trebuit să fie ucis în momentul când lama armei sale – spadă sau topor – cădea asupra lui Spartacus.

Jair începe să oprească sângele, apoi acoperă rana cu unguente.

Spartacus pare că nici nu bagă se seamă că este îngrijit. Şi-a lăsat din nou capul să-i cadă în piept, mâinile – între coapse, cu spatele cocoşat.

Nu-l priveşte pe Crixos Galul care se opreşte în faţa lui, apoi, dintr-odată, se prăbuşeşte, ca zdrobit de greutatea metalului armurii care îi acoperă trupul în întregime. Încearcă în zadar să se ridice. CEnomaus Germanul, al cărui piept este arat de brazde roşii, se străduieşte să deznoade curelele de piele care, pe spate, pe ceafă şi la mijloc, pe coapse, fixează bucăţile armurii pe corpul lui Crixos. Alţi gladiatori se sprijină de perete şi se lasă să alunece pe pământ, închizând ochii, la început în tăcere, apoi cerând vin.

Jair îi priveşte. Erau douăzeci cei care au intrat în arenă; toţi cei din noua grupă de gladiatori cumpăraţi la Roma. Nu mai sunt decât şapte, înconjuraţi de gladiatorii din *ludus,* veniţi prin coridoare şi care au năvălit zgomotos în sălile subterane.

— Dacul, murmură Spartacus, aminteşte-ţi de Galvix Dacul, el m-a cruţat. A ales să moară el, în loc să mă ucidă pe mine.

Cu mâna stângă, îl strânge de ceafă pe Jair, îl obligă să se aplece mai mult.

— Când l-am văzut pe numid că ridică toporul, reia el, m-am aruncat înainte, cu spada în mână. I-am înfipt-o în pântec până la plăsele. A scăpat arma. Pune mâna dreaptă pe piept. Sângele lui a gâlgâit, m-a acoperit. Sângele lui s-a amestecat cu al meu. Era fratele meu, şi eu l-am omorât. Nu am avut curajul lui Galvix Dacul.

Clătină din cap. S-ar putea crede că hohoteşte, dar ochii îi rămân uscaţi.

— Mi-am ucis fratele… mai repetă el.

Dintr-odată sub bolţi se aşterne liniştea. Gladiatorii se dau la o parte

ca să-l lase să treacă pe Lentulus Balatius care înaintează, înconjurat de gărzi. Curius, maestrul de arme, merge alături de el.

— Vreau să-i văd, spune Balatius cu voce puternică. Vii, răniţi sau morţi sunt ai mei. Arată-mi răniţii, Curius.

— Sunt învingători, observă Curius.

— Sunt ai mei! repetă Balatius. Şi tu eşti la fel, prin contract. Tu ai ales. Nu uita niciodată că dispun de tine, chiar dacă eşti un om liber. Mi-ai vândut libertatea ta, Curius! Şi pot să te împing în arenă, cu mâinile goale, legate la spate, aşa cum am decis pentru celt. Ştii ce i s-a întâmplat.

Face semn gladiatorilor să se îndepărteze, ca să-i poată vedea pe supravieţuitori.

Balatius îl zăreşte pe Spartacus şi, alături de el, pe Jair Vindecătorul.

— Spune-mi, tu, evreule, de câte zile are nevoie tracul ca să lupte din nou?

— Dă-mi o spadă, răspunde Spartacus ridicându-şi braţul însângerat.

Balatius zâmbi.

— Te-ai bătut bine. L-ai străpuns cu spada pe numid, l-ai tăiat în două. Pretorului i-a plăcut felul tău de a ucide. Tu eşti Spartacus? Curius mi-a spus că gladiatorii te ascultă. Sfătuieşte-i să se poarte ca mieluşeii faţă de mine, iar în arenă – ca nişte tigri.

Îi întoarce spatele lui Spartacus, îl cercetează pe Crixos Galul, apoi pe CEnomaus Germanul.

— Voi trei o să deschideţi viitoarele jocuri.

Ceilalţi supravieţuitori ai luptelor sunt lungiţi pe jos, cu trupurile acoperite de sânge şi sudoare.

— Celor de colo, să li se dea o armă! porunci Balatius.

Apucă braţul maestrului de arme.

— Tu înţelegi?

Cu o mişcare a capului, arată spre gradenele arenei care se zăresc prin răsuflători. Mulţimea este în picioare, strigă şi gesticulează.

— Curius, să se lupte din nou!

— Au învins deja, repetă maestrul de arme.

— Ai auzit? Pretorul mi-a plătit scump pentru jocurile astea.

Ridică vocea:

— Vă burduşesc cu carne şi cu vin, vă dau femei. Duceţi o viaţă de patricieni, voi, nişte nenorociţi care nu însemnaţi nimic. Dar trebuie să luptaţi. Ăsta e preţul!

Îi priveşte pe gladiatori, îi fixează până ce majoritatea coboară privirea.

— Răniţii, în arenă, cu tridentele şi spadele, imediat! reia el. Fă-i să se ducă, aruncă-i înăuntru, dacă e nevoie, Curius! Acum! Să fie stropiţi cu apă rece! Capua o să-şi amintească de gladiatorii din *ludus*-ul lui Balatius, adaugă el. Într-o zi, o să vă duc să vă bateţi la Roma!

Se retrage cu paşi rari.

— La animale, la animale! repetă el. Să-mi înfrunte fiarele!

Spartacus se ridică, gladiatorii îl înconjoară. Sunt mai multe zeci, poate două sute. Mormăie. Dar Spartacus este singurul care a ridicat pumnul.

Feţele gladiatorilor se pierd în întunericul sălilor subterane.

Nu se văd decât umeri, braţe, piepturi, partea de sus a coapselor. Prăfuită, lumina care vine prin răsuflători brăzdează trupurile.

Jair Evreul este în mijlocul acestei mase mutilate care vibrează, înaintează, nu se lasă împins, apoi se îndreaptă spre bolţi, ascultă strigătele care vin din gradene, aude răgetele fiarelor, loviturile labelor lor care dau târcoale în sălile învecinate, aşteptând să li se deschidă porţile ca să ţâşnească în arenă şi să se hrănească din carnea oamenilor.

La câţiva paşi înaintea lui, Jair vede vârfurile suliţelor şi spadelor, scuturile oamenilor de arme, acei şacali devotaţi lui Lentulus Balatius.

Stau cu picioarele depărtate, cu tăişurile şi suliţele întinse, ziduri de metal care strâng masa gladiatorilor, pe care o împing încet-încet pe sub bolţi, în colţuri, acolo unde nu se poate sta în picioare. Şi gladiatorii se ghemuiesc.

Jair le simte pieile unse cu ulei. În întunericul cel mai dens, simte mănuşile de oţel, piesele armurilor, pielea şi zalele cămăşilor. Se sprijină de şoldul şi umărul lui Spartacus, mângâie braţul lui Crixos Galul. Mâinile grele ale lui CEnomaus îi apasă umerii.

Îl vede înaintând pe Curius, maestrul de arme din *ludus.* Cu un gest, acesta şi-a oprit şacalii care se îngrămădeau în spatele lui; aproape nu mai era loc între cei două sute de gladiatori fără arme şi fără scuturi, cu gâtul şi piepturile goale.

— Ce vreţi? le strigă Curius. Să vă zdrobesc ca pe nişte şobolani?

Face încă un pas.

Jair Evreul simte că Spartacus tremură din tot corpul. Tracul este tentat să sară la beregata lui Curius; apoi ceilalţi gladiatori se aruncă şi ei. Şacalii vor fi cu siguranţă învingători, dar unii dintre ei, şi în primul rând Curius, vor avea corpul sfâşiat cu dinţii şi ghearele.

Jair Evreul pune mâna pe coapsa lui Spartacus. Se sprijină, strânge până când Spartacus încetează să tremure.

Curius a dat înapoi.

— L-aţi auzit pe Lentulus Balatius? Tot ce vrea şi ce porunceşte respectă legea noastră. Dacă vă ridicaţi împotriva lui, sunteţi nişte şobolani şi o să muriţi ca şobolanii. Nu sunteţi oameni decât dacă vă bateţi pentru el. El v-a cumpărat. El v-a antrenat. El vă hrăneşte. El vă dă şansa de a supravieţui. Să aveţi o viaţă frumoasă în aşteptarea morţii de care nimeni nu poate scăpa. Aţi prefera să vă căţăraţi într-o galerie de mină, sau să vă uscaţi la soare pe câmpurile cu grâu? Datorită lui trăiţi şi muriţi ca nişte războinici.

Curius se întoarce, loveşte cu scutul trupul lui Spartacus.

— Tu, tracule, murmură el, tu ai ridicat pumnul. Ştii că Lentulus Balatius nu uită nimic. Într-o zi o să pună să-ţi fie legate mâinile, aşa cum a făcut cu Gaelus Celtul. Sau, mai bine – Curius dă înapoi –, o să pună să ţi se taie mâinile şi o să te împingă în arenă. Iată ce câştigi când uiţi că eşti un nimic, doar un nenorocit căruia stăpânul îi dăruieşte o fărâmă de viaţă.

Curius se află acum în spatele oamenilor.

— Viaţa voastră o să fie şi mai scurtă dacă nu vă supuneţi. Veţi avea moartea unor şobolani! îi sfidează el.

Merge spre cei patru gladiatori răniţi care sunt ajutaţi să se pună pe picioare şi ale căror trupuri şiroiesc de apa cu care tocmai au fost stropiţi. Curius pune să li se dea înapoi spadele şi tridentele.

Doi bărbaţi deschid porţile. Lumina şi urletele mulţimii izbucnesc, umplu sălile subterane, copleşesc masa întunecată a gladiatorilor, orbiţi, încercând să-i distingă pe răniţii care sunt împinşi în arenă.

Jair aude răgetele animalelor.

Şacalii lui Lentulus Balatius dau înapoi, cu suliţele şi spadele tot întinse.

Gladiatorii înaintează treptat, se îndreaptă în timp ce porţile se deschid, umbra se aşterne din nou, strigătele se rostogolesc prin răsuflători.

Evreul îl urmează pe Spartacus care se apropie de una din deschideri şi se caţără agăţându-se de gratii. Jair face la fel.

Zăreşte o clipă loja patricienilor şi a magistraţilor din oraş, apoi valuri de nisip o ascund.

Ghiceşte un trup însângerat. Închide ochii, se lasă să alunece, refuzând să vadă mai mult. Dar aude răgetele mulţimii şi cele ale fiarelor, care se amestecă şi se confundă.

Jair rămâne ghemuit, sprijinit de perete. Spartacus se aşază lângă el, în întuneric, în timp ce lumina cenuşie îi scaldă pe ceilalţi gladiatori

cărora Curius pune să li se împartă amfore cu vin.

Oamenii beau, cu capul dat pe spate, cu ochii pe jumătate închişi, oferindu-şi gâtul, iar vinul de culoarea sângelui le alunecă prin colţul gurii.

— Niciodată n-o să mai omor pe vreunul dintre fraţii mei, murmură Spartacus.

Îşi strânge pumnii, îi învârteşte deasupra capului.

Capitolul 20

Apollonia îngenunchează în faţa lui Spartacus. Îi apucă pumnii, îi sărută, îl obligă să-şi întindă degetele, să-şi deschidă pumnii. Îşi pune buzele în scobitura palmelor lui.

Partul este aşezat tot pe pământ în *cella* pe care o ocupă la capătul clădirii *ludus*-ului, acolo unde Lentulus Balatius îi ţine pe gladiatorii care au luptat deja, care încep să fie cunoscuţi în Capua după nume şi de care trebuie să aibă grijă ca de nişte animale de preţ, ca să însufleţească viitoarele jocuri: atunci crainicii se răspândesc pe malurile fluviului Volturnus, în pieţele şi târgurile din Capua, anunţând că Crixos Galul, CEnomaus Germanul, Vindex Frigianul şi Spartacus Tracul vor intra împreună în arenă şi vor ţine piept la cinci perechi de gladiatori, pentru o luptă pe viaţă şi pe moarte. Supravieţuitorii vor înfrunta fiarele. Jocurile vor ţine de la prânz până noaptea. Şi, dacă trebuie, se vor prelungi la lumina torţelor. Vin şi pâine vor fi împărţite spectatorilor prin bunăvoinţa pretorului Claudius Glaber, venit de la Roma ca să asiste la cele mai mari jocuri, al celui mai mare lanist din toată Republica, Cnaeus Lentulus Balatius!

Apollonia îi îndoaie degetele lui Spartacus şi astfel îl obligă să îşi strângă pumnii. Îi apropie, îi închide în mâinile ei. Îi sărută, îi linge. Geme. Povesteşte, murmurând, cu fruntea plecată, cu pumnii lui Spartacus lipiţi de buze.

S-a strecurat, spune ea, în sala unde stau şacalii lui Lentulus Balatius. Beau. A dansat pentru ei. L-a auzit pe Curius, maestrul de arme, repetând că primise ordin de la Lentulus Balatius să taie, înainte de viitoarele jocuri, mâinile lui Spartacus Tracul.

Se întrerupe. Sărută pumnii lui Spartacus, îi deschide palmele, îi sărută fiecare deget.

— Pumnii tăi! geme ea.

El îi strânge, ameninţă cu ei. Are trupul încordat, ca fierul. Spune că va lupta cu mâinile, ca un om liber, şi că o să-l ucidă de Curius. Că va fi nevoie de zece şacali ca să-l pună la pământ. Numai moartea îi va îndoi genunchii.

— Niciodată mâinile mele! spune el, cu dinţii strânşi.

Apollonia îl îmbrăţişează.

— Curius a băut, reia ea. A spus că trebuia să se supună lui Lentulus Balatius, că toţi cei care se revoltau împotriva stăpânului *ludus*-ului ajungeau doar o bucată de carne stricată, bună de aruncat la fiare. Nu

la lei, ci la hiene şi şacali!

Apollonia se apropiase de Curius. Îl mângâiase. Îi amintise că era preoteasa lui Dionysos şi ghicitoare. Îl luase după ea în *cella.* Acolo, el continuase să bea, să strige că un gladiator trebuia să intre în arenă cu mâinile şi armele lui. Un maestru de arme nu era un măcelar care tranşează carnea înainte de a o vinde. El, Curius, era un om liber, însărcinat să-i înveţe pe gladiatori să-şi apere viaţa ca nişte războinici. A tăia mâinile unui om înainte de a lupta era sarcina unui călău, nu a lui, Curius. El tăiase braţe, scosese ochi, dar pentru că erau ale barbarilor împotriva cărora câştigaseră victoria şi pentru că trebuiau pedepsiţi cei care îndrăzniseră să sfideze legiunile, iar învinşii trebuiau trimişi la triburile lor, pentru ca trupurile lor mutilate să vorbească întregului popor despre puterea teribilă a Romei.

— Curius nu vrea, murmură Apollonia, dar se teme. A băut şi a vomitat toată noaptea. Dacă nu-ţi taie mâinile, Lentulus Balatius o să pună să-i fie tăiate ale lui. Printre şacali sunt mulţi care vor să-l alunge pe Curius din *ludus,* să-l arunce în arenă ca să-şi reia locul. El o ştie, se teme de un spaniol cu pieptul şi pielea neagră ca de taur. L-am văzut, Spartacus. M-a atins. Se numeşte Vacerra. Nu are nevoie de armă ca să omoare. Are mâini de om care sugrumă. Degetele lui sunt ca nişte tije de fier. M-a strâns de gât. I-am simţit unghiile înfigându-mi-se în ceafă. „Îţi smulg limba, dacă vorbeşti", mi-a spus.

Tace câteva secunde, suspină, apoi adaugă faptul că Dionysos a învăţat-o să liniştească taurii, şi că a ştiut cum să-l calmeze pe Vacerra.

— O să-ţi taie mâinile şi ţie, şi pe cele ale lui Curius. O să ajungă maestru de arme şi *ludus*-ul lui Lentulus Balatius nu va mai fi altceva decât o măcelărie.

Spartacus se ridică, încearcă să desfacă braţele Apolloniei. Dar ea îi îmbrăţişează coapsele, cu gura lipită de sexul lui.

— Chiar cu mâinile astea o să-l ucid, mormăie Spartacus.

Apollonia scutură din cap.

— O să fii singur, neînarmat, n-o să ai nici timp să ridici şi să îţi prăvăleşti pumnii, că îţi vor crăpa burta şi îţi vor spinteca gâtul. Şi o să te arunce la fiare.

Îşi apasă buzele pe sexul lui Spartacus.

— Dionysos nu vrea să mori, murmură ea. Nu uita şarpele care îţi înconjura faţa, puterea unui prinţ pe care ţi-o prevestea visul.

Corpul Apolloniei începe să tremure.

— Eu sunt vocea, carnea lui Dionysos. Ele îţi vor da putere şi îţi vor

arăta drumul.

Spartacus rămâne nemişcat, cu degetele cufundate în părul Apolloniei.

— Ce spune Dionysos? întreabă el.

Apollonia ia sexul tracului în gură.

Corpul lui Spartacus se arcuieşte ca şi cum o forţă de neînlăturat îi cuprinde şalele. Simte seva puterii urcând în el, un foc de aur topit i se răspândeşte de-a lungul picioarelor, al pulpelor, în pântec, până în mădular.

În sfârşit, Apollonia se ridică.

— Trebuie să fugi încă din noaptea asta, spune ea.

Iese din *cella* şi Spartacus îi aude paşii fugind pe culoar, vocea care îi trezeşte pe ceilalţi gladiatori.

Capitolul 21

Gladiatorii intră în *cella* lui Spartacus, întinzând spre el palmele deschise.

Nu sunt înarmaţi.

Se îngrămădesc unii în alţii în cămăruţă, fără să-l scape din ochi pe trac. El stă în picioare, cu braţele încrucişate. Jair Evreu este alături de el. În umbră abia dacă se ghiceşte Apollonia, lipită cu spatele de zidul din capăt.

Vindex Frigianul înaintează, îi dă la o parte pe Crixos Galul şi pe CEnomaus Germanul. Spune că l-a văzut la începutul nopţii pe Vacerra, şacalul, ochii şi urechile lui Lentulus Balatius, punându-i pe sclavi să ridice toate armele depozitate în *ludus.*

Vindex îşi duce mâna stângă la gât, în timp ce pe dreapta o ţine pe piept, ca şi cum simţea deja rănile pe care suliţele şi spadele aveau să i le facă.

— Noi suntem cu mâinile goale, insistă el. Ce vrei să facem? Vacerra n-a lăsat nici măcar ţepuşele de antrenament, nici plasele. Avem mâinile goale. Ne vor ucide când vor voi, sau mai degrabă o să ne dea la fiare. O să-l aleagă dintre noi pe cel pe care o să-l pedepsească primul.

Ridică mâinile deasupra capului.

— Curius a spus-o, Vacerra a repetat-o strigând în *ludus:* o să înceapă cu tine, Spartacus. O să-ţi taie mâinile. Şi, mai târziu, vor urma ale noastre. Ce vrei să facem?

Vindex Frigianul se ridică pe vârful picioarelor. Astfel, el care este înalt, domină umerii şi capul gladiatorilor care sunt îngrămădiţi pe coridor în faţa cămăruţei lui Spartacus.

Sunt mai mult de câteva zeci, cărora întunericul le amestecă trupurile şi feţele, creând o magmă negricioasă din care se ridică un murmur şi frânturi de fraze răsună scurt, amplificate de ziduri. Sunt aproape nişte vaiete, nişte implorări.

Una din voci spune că Lentulus Balatius nu va putea să-i ucidă pe toţi. Ce-o să creadă spectatorii şi patricienii din Capua dacă Balatius nu oferă decât lupte între ciungi? „Dacă vrea să luptăm, va trebui să ne lase mâinile aproape tuturor şi să ne dea armele înapoi. Să ne întoarcem în *cella* şi să aşteptăm!”

O altă voce strigă că Lentulus Balatius o să-i dea pe toţi la animale, imediat ce va cumpăra alţi sclavi din piaţă, de la Roma, cu care să facă

o nouă grupă de gladiatori.

— Noi n-o să-i cunoaştem pe acei luptători. Ne vor lăsa să fim aruncaţi în arenă, aşa cum noi i-am lăsat gladiatorii răniţi să fie devoraţi. Fiecare are doar o singură viaţă! ţipă vocea pe un ton şi mai ascuţit. Fiecare trebuie să şi-o apere. Celălalt să crape, eu să supravieţuiesc!

— Nici unul dintre noi nu va supravieţui! strigă Apollonia.

A ieşit din umbră. Se agaţă de gâtul lui Crixos şi CEnomaus. Se prinde de ei şi li se căţără pe umeri.

— Dionysos mi-a spus că trebuie să fugim încă din noaptea asta, că şacalii au să ne omoare sau o să ne mutileze în zori, că aşa a decis Lentulus Balatius. L-a însărcinat pe Vacerra să facă curăţenie în *ludus.* Apoi o să ne târască trupurile în arenă şi vor da drumul fiarelor. Vor duce lucrurile la bun sfârşit. Aşa se vor deschide noile jocuri din Capua. O să curgă sânge, un carnagiu. După festinul fiarelor, îi vor împinge în arenă pe Curius, împreună cu câţiva şacali. Şi o să fie nevoiţi să se bată.

Cambrată, sprijinindu-se pe capetele lui Crixos şi CEnomaus, Apollonia repetă:

— Trebuie să fugim în noaptea asta, acum!

Se lasă să alunece de-a lungul corpurilor celor doi gladiatori. Se face un moment de linişte, apoi, dintr-odată, răsună vocea lui Vindex Frigianul:

— Să fugim unde? Suntem goi. O să ne vâneze aşa cum hăituiesc lupii. O să fim prinşi. Ferice de cei care vor fi omorâţi! Pe ceilalţi o să-i jupoaie cu biciul. O să-i răstignească.

Spartacus face un pas înainte, îl apucă pe Vindex de umeri, îl zgâlţâie.

— Fie ca aceia care vor să se lase sugrumaţi sau mutilaţi să rămână aici, spune el. Ceilalţi, care nu se tem să moară ca lupii, să vină cu mine!

Îi dă la o parte pe Vindex, Crixos, CEnomaus.

Ceilalţi gladiatori se îndepărtează şi îl lasă s-o ia pe coridor. Apollonia şi Jair îl urmează şi, în spatele lor, se face agitaţie, se ridică pumnii, în timp ce câţiva gladiatori se lipesc de pereţi, lăsând să treacă acest val de mai multe zeci de oameni, apoi se întorc în *cella,* cu frunţile plecate, uitându-se mereu înapoi, răzgândindu-se uneori – iar unii dintre ei se alătură grupului care, condus de Spartacus, a ajuns la porţile *ludus*-ului, ce dau spre malurile Volturnusului.

Porţile sunt distruse cu umerii şi cu picioarele, sunt ridicate grinzile care le blochează, se prăbuşesc, în fine se deschid şi, dintr-odată, adierea albă a nopţii cu lună pătrunde în *ludus,* în acelaşi timp cu zgomotul apelor Volturnusului, care curge în urmă.

Brusc, un bărbat apare, cu braţele desfăcute, în faţa lui Spartacus.

Strigă că gladiatorii trebuie să se întoarcă în *ludus,* că astfel îşi vor salva viaţa, că el, Curius, n-o să-i spună nimic lui Lentulus Balatius de această încercare de fugă, de această revoltă, că mai este vreme să renunţe, că fugind se aruncă într-un abis: n-o să se mai poată agăţa de pereţii prăpastiei, o să-şi rupă oasele, o să se zdrobească, n-o să mai rămână din ei decât nişte carne care palpită, bună să hrănească răpitoarele, cu care să se delecteze vulturii, acvilele sau corbii.

Spartacus îl apucă pe Curius, maestrul de arme, de mâini. La lumina lunii nu-i distinge decât silueta, nu-i recunoaşte decât vocea.

— Lasă-ne să trecem! spune el, dându-l la o parte. Vrem să ne luptăm şi să murim ca oameni liberi, şi nu să fim omorâţi ca nişte animale de măcelărie.

Curius nu mai rezistă; merge alături de Spartacus repetând că el însuşi este un om liber, un gladiator care a făcut o înţelegere cu Lentulus Balatius, că nu este un călău, nici un măcelar, că i-a spus-o şi i-a repetat-o Apolloniei, că l-a oprit pe Vacerra.

— Vino cu noi, îi spune Spartacus. Chiar mâine Lentulus Balatius o să te arunce la fiare dacă rămâi.

Se opreşte, îl priveşte fix pe Curius.

— Tu nu eşti un şacal, spune el. O să fim cu toţii oameni liberi!

Spartacus porneşte din nou la drum cu paşi mari, pe malul sinuos care coboară în pantă lină spre Volturnus.

Oraşul Capua este un amestec întunecat de clădiri îngrămădite unele în altele, pe malul stâng al fluviului.

Spartacus îşi întoarce capul fără să se oprească din mers. În ceaţa nopţii, numără şaptezeci, optzeci de gladiatori care merg umăr la umăr, încurajându-se.

— Lentulus Balatius va cere magistraţilor să pună pe urmele tale miliţia din Capua, obiectează Curius.

El ridică din umeri.

— E adevărat că miliţia nu ştie să se bată, dar voi nu aveţi arme, continuă el.

— Dacă trebuie o să ne batem cu crengi şi pietre ascuţite, răspunde

Spartacus. N-o să rămânem cu mâinile goale!

Străbătuseră deja toată valea Volturnusului, care înconjura oraşul. Ajung la un pod ale cărui dale păreau albe în lumina lunii.

De acolo începe câmpul, se întind plantaţiile de pomi fructiferi, viile, lanurile de grâu. Încă nu s-a luminat de ziuă şi pe drum nu e nici un om.

— Pretorul Claudius Glaber este în Capua, reia Curius. Dacă scapi de miliţie, Glaber o să obţină de la Roma o armată care o să te urmărească. Unde te vei duce, Spartacus?

Tracul întinde braţele, arată conul negru al Vezuviului, care seamănă cu vârful unei lănci, înfipt în carnea albă a orizontului.

Partea a treia

Capitolul 22

— Câinii au fugit în noaptea asta! exclamă Cnaeus Lentulus Balatius.

Stă pe scaun în *villa* sa din Capua, cu mâinile încrucişate pe burtă, privind frescele pictate pe pereţii şi tavanul peristilului din grădina interioară.

Dincolo de vestibul şi de intrarea în locuinţă, se zăreşte aleea de pini-umbrelă care duce la Volturnus. Bărcile sunt ancorate la mal, legate de ţăruşii înfipţi în pământ.

— Câţi sunt? întreabă pretorul Claudius Glaber, instalat într-un fotoliu de piele.

Îşi sprijină braţele de mânerele sculptate. Degetele lui strâng capetele de leu cioplite în lemn, ai căror ochi sunt din pietre albastre.

Lentulus Balatius nu întoarce capul. Degetele mari se răsucesc unul în jurul celuilalt, într-o mişcare de rotaţie înceată.

— Mai mult de şaptezeci, şaptezeci şi cinci, fără să-i mai pun la socoteală pe servitorii care li s-au alăturat, şi pe Curius, un om liber, maestrul meu de arme. A fost văzut mergând alături de tracul pe care tu mi l-ai vândut, Paquius.

Negustorul de sclavi sosise în acea dimineaţă de la Roma, în tovărăşia lui Posidionos şi a celor doi tineri care nu-l părăseau niciodată pe retorul grec. Stăteau acum în pragul vestibulului, în picioare, unul în faţa celuilalt, cu picioarele şi braţele goale, cu părul buclat, cu trupurile atât de bine făcute, încât păreau nişte statui. Din peristil se auzea hârjoneala lor.

— Tu mi-ai vândut pentru cincizeci de talanţi pe trac, pe vindecătorul evreu şi pe preoteasa lui Dionysos.

— De fapt, tu mi-ai oferit suma asta, mormăie Paquius.

Stă pe un scăunel cu picioarele încrucişate. Este aplecat, cu coatele pe coapse; sub tunica albă se zăreşte burta proeminentă.

— Tu, Posidionos, spune Lentulus Balatius aplecându-şi capul spre grec, tu eşti cel care îl voiai pe trac, ca să ţi-l bagi în pat, şi ai venit până aici…

— Doream să-l văd luptând, chiar voiam să-ţi propun să-l cumpăr de la tine.

— Fugi după el! bodogăne Lentulus Balatius.

Rânjeşte.

— Au traversat podul, reia el. Un sclav i-a văzut în zori mergând în direcţia Vezuviului. În frunte era preoteasa şi în urma ei venea Spartacus al tău.

Arată cu o mişcare din bărbie spre cei doi tineri.

— Credeam că nu apreciezi decât tinerii cu pielea fină, cu fundul epilat. Deci vrei să-ţi freci cornul şi de un gladiator. Ridică din umeri. Ai cu adevărat curiozitatea şi gusturile unui retor grec, Posidionos. Nu-ţi poţi ascunde originea! Dar să ştii… Ridică mâna, ameninţă cu arătătorul: Tribunul miliţiei din Capua şi-a trimis trupele pe urmele lor. Îl ştiu pe Amillus, o să-i hărţuiască şi o să-i aducem înapoi, aici, vii. Vreau să-i văd aici – loveşte cu piciorul în podeaua cu dale a peristilului –, în lanţuri, cu frica în priviri, cu trupurile asudate, ca nişte animale sălbatice care au fost capturate, şi o să poţi să-mi propui o mie de talanţi, să mă implori ca un amant orbit de pasiune, că n-o să ţi-l las! Pretor…

Se înclină în faţa lui Claudius Glaber.

— O să organizez pentru tine, cu câinii ăştia, jocuri cum nu-ţi poţi imagina. Ai văzut ce i-am făcut celtului? A alergat cu mâinile tăiate ca şi cum ar fi putut scăpa de leii mei de Libia. Cu ăla, cu Spartacus al tău, Posidionos, vreau un spectacol pe care nici un locuitor din Capua să nu-l poată uita. Leilor mei le place carnea vie. Vreau să le-o ofer! Îmi cunosc fiarele. Ştiu să aştepte. Jocurile astea o să fie cele mai frumoase din câte a prezentat vreodată un lanist în oraşele Republicii. Nici măcar la Roma, pretor, nu vei vedea ce-o să-ţi arăt eu!

— Mai întâi să-i prinzi, spune serios Posidionos.

Se ridică apoi, face câţiva paşi pe peluza grădinii, se apropie de fântână, îşi pune mâinile sub jet.

— Tracul ăsta este ca apa, continuă el. O să-ţi alunece printre degete. În Tracia, tribunul Legiunii a VII-a, Calvicius Sabinius, l-a pus în cuşcă şi a ales el însuşi un dac, un uriaş, Galvix, care trebuia să-i sfâşie ceafa dintr-o lovitură, într-o luptă pe viaţă şi pe moarte, cu mâinile goale. Şi ştii ce s-a întâmplat? Galvix a refuzat să-l ucidă şi a ales să moară.

Posidionos se aşază din nou alături de pretorul Glaber.

— Spartacus este un om pe care zeii îl apără, continuă el. Sunt sigur de asta. Preoteasa aia şi evreul veghează asupra lui. Nu va muri până ce zeii nu vor decide. Voiai să-l arunci la fiare? A fugit. Vrei să-l prinzi viu? O să-ţi scape, Balatius, şi, dacă într-o zi pui mâna pe el, n-o să ai decât trupul lui mort.

— O iei razna, retor! Nu eşti decât un grec cu capul plin de minciuni. Aici, Roma stăpâneşte cu sabia şi cu legea. Nimeni nu poate sfida Roma, nici un popor, nici un rege. Crezi că un câine nenorocit, un gladiator trac va putea învinge, când Hannibal şi Cartagina, sau sute de mii de sclavi revoltaţi din Sicilia au fost învinşi? Visezi, retore!

Lentulus Balatius pocneşte din palme. Sclavii aduc amfore umplute

cu vin rece, castroane pline cu ciuperci fripte şi salată, tăvi încărcate cu sturzi grăsuţi, cu carnea care se topeşte în gură.

— I-am hrănit pe câini ca pe nişte patricieni, spune Lentulus Balatius, vorbind cu gura plină, ştergându-şi buzele cu dosul mâinii. Mormăie: Vreau să-mi dea înapoi carnea şi vinul odată cu carnea şi sângele lor!

Amurgul îşi lasă încet-încet vălul de purpură şi cenuşiu, şi pinii-umbrelă de pe alee se pierd în penumbra care pare să urce de pe Volturnus.

Se aprind lămpile şi torţele. Uleiul şi răşina sfârâie. Tinerii sclavi ai lui Posidionos stau lungiţi în vestibul.

Dintr-odată se aude larmă de voci. Unele siluete înaintează încet, altele traversează în fugă atriumul, grădina interioară.

Una dintre ele se înclină în faţa lui Lentulus Balatius.

— Am fost împreună cu miliţia, murmură omul. Tribunul Amillus este rănit.

Lentulus se ridică, îl apucă pe om de umeri şi urlă:

— Ţi-am spus, Vacerra: ori tu, ori ei!

Vacerra îşi arată braţele însângerate.

— Sunt înarmaţi, explică el. Sclavii li s-au alăturat după ce au tăiat pomii fructiferi, au tăiat boii. Erau ca nebuni. Miliţienii au fugit. Tribunul Amillus şi cu mine…

Lentulus Balatius îl respinge pe Vacerra.

— Întoarce-te în *ludus,* mormăie el trântindu-se pe scaun. O să fii maestrul meu de arme.

Preotul Claudius Glaber face un semn, invitându-l pe Vacerra să se apropie.

— Povesteşte-mi, îi spune.

Capitolul 23

Iluştri şi Veneraţi Senatori,

Eu, Claudius Glaber, pretor al Republicii, în vizită la Capua pentru a face Dreptate în numele vostru, lansez un strigăt de alarmă.

De mai multe zile, un vânt rău suflă peste această provincie. Gladiatorii au fugit din ludus-ul lanistului Cnaeus Lentulus Balatius. Nu erau decât şaptezeci şi trei, dar s-au organizat, iar sclavii care lucrează pe câmpuri li s-au alăturat.

Au luat-o spre muntele Vezuviu şi nimeni, pentru moment, nu i-a putut opri.

După ce au părăsit clădirile ludus-ului, pe malurile fluviului Volturnus, cu complicitatea maestrului de arme, un gladiator liber, au devalizat o rotiserie situată la marginea amfiteatrului din Capua.

Astfel au pus mâna pe cuţite şi ţepuşe, precum şi pe mâncare.

Lanistul, Cnaeus Lentulus Balatius, avertizat de această revoltă şi fugă, a obţinut de la magistraţii oraşului să pună miliţia din Capua pe urmele nenorociţilor de sclavi.

Consultat de Balatius şi de magistraţi, am aprobat această decizie. Miliţia, alcătuită din trei sute de oameni aflaţi sub comanda tribunului Amillus, s-a strâns deci în aceeaşi noapte şi a părăsit Capua în zori, toţi fiind convinşi că, la căderea serii, Amillus şi miliţienii îi vor aduce înapoi pe fugari, legaţi.

Lanistul Balatius visa deja la jocuri în care să-i dea pe gladiatori leilor.

Ştiam mult prea bine ce animale sălbatice sunt sclavii, ca să fi crezut în acest sfârşit rapid şi fericit al celor întâmplate, şi îmi exprim aici temerea faţă izbucnirea unei revolte.

Familia mea păstrează încă amintirea războaielor sclavilor, care au însângerat Sicilia, au distrus cele mai frumoase dintre grânarele şi depozitele noastre, şi chiar i-au ucis pe ai noştri.

Un sclav care-şi rupe căpăstrul devine o fiară. E şi mai rău dacă este un gladiator care ştie să se bată şi să moară.

Doar în câteva zile, fugarii din ludus-ul din Capua au arătat că sunt la fel de periculoşi ca o armată barbară. Şi încă nu sunt decât o sută.

Punând cap la cap poveştile celor care i-au urmărit şi hărţuit în zadar, le-am putut reconstitui traseul.

Înarmaţi cu ţepuşe şi cuţite luate de la rotiserie, cu burdihanele pline

de carne şi vin, s-au îndreptat spre Vezuviu, doborând ici şi colo pomii fructiferi, dând foc grânarelor, furând.

Se pare că s-au împăcat cu zeii.

O preoteasă a lui Dionysos, tovarăşa unuia conducătorii pe care şi i-au ales, un războinic trac care a fost soldat auxiliar al Republicii şi al cărui nume este Spartacus, merge în fruntea lor, cântă şi dansează.

Ea a condus banda pe unul din drumurile care duce în portul din Cumae şi pe care umblă numeroase convoaie.

Aceşti gladiatori au devalizat mai multe care pline cu arme destinate ludus-ului din Capua şi făurite în Sicilia. Au obţinut deci tridente, plase, spade curbate: echipamente pentru gladiatori, dar, în mâinile lor, arme de temut.

Miliţienii din Capua şi-au putut da seama mai târziu, când i-au înfruntat pe fugari.

Tribunul Amillus, pe care l-am văzut rănit şi umilit, mi-a povestit despre luptă.

Miliţienii erau de trei ori mai numeroşi decât sclavii, dar aceştia urlau ca nişte fiare sălbatice şi au pus pe fugă majoritatea miliţienilor care şi-au abandonat armele. Numai o mână dintre ei, printre care şi tribunul, au rezistat. Amillus mi-a spus cât de surprins a fost să-i vadă pe sclavi supunându-se tracului Spartacus ca nişte soldaţi, şi cum au pornit la luptă luând armele miliţienilor fără să ezite să încerce să-i ucidă pe cei care, ca el, Amillus, continuau să se bată.

Cu frica în priviri, tribunul miliţiei din Capua mi-a repetat că acest Spartacus era o căpetenie de război hotărâtă, dând dovadă se sânge rece şi impunându-şi autoritatea trupei de gladiatori şi de sclavi.

L-am interogat pe lanistul Cnaeus Lentulus Balatius, care a trebuit să recunoască faptul că, printre gladiatori, acest Spartacus era de fapt ascultat şi urmat.

Ameninţarea cu pedeapsa pe care Balatius a decis s-o administreze acestui Spartacus a declanşat la început rezerva maestrului de arme din ludus, apoi trădarea lui, revolta gladiatorilor şi, în fine, fuga maestrului de arme în tovărăşia sclavilor.

Un retor grec, Posidionos, care se află în Capua, l-a cunoscut pe Spartacus în Tracia şi se pare că el însuşi este atras de acest bărbat a cărui vitejie o subliniază. Aminteşte cum soarta l-a favorizat până acum de mai multe ori. Spartacus a supravieţuit unei lupte organizate de tribunul Legiunii a VII-a care nu putea, conform regulilor, să se încheie decât prin moartea lui. Dar adversarul său a renunţat să-l ucidă şi a

preferat să moară el decât să-l facă să piară.

Tracul este un războinic mândru de originea lui, care zice că e regală.

Preoteasa lui Dionysos şi vindecătorul evreu care îl însoţesc îi repetă că este un protejat al zeilor, şi tot asta spune şi Posidionos. Condusă de un asemenea om, revolta gladiatorilor poate reprezenta un mare pericol pentru Republică.

Provincia Capua este bogată. Are zeci de mii de sclavi care lucrează în case şi pe domenii.

Dacă zvonul revoltei sclavilor, victorioasă, se răspândeşte, riscă să răvăşească provincia ca un foc de vară, când vântul duce flăcările şi ele devorează lanurile, pădurile şi grânarele.

Provincia Capua este aproape de Roma.

Dacă revolta gladiatorilor nu este înăbuşită, ea va deveni un război al sclavilor care nu va putea fi oprit la o insulă, cum a fost cazul Siciliei, ci va ameninţa capitala, aşa cum au făcut-o cândva armatele barbare.

Astăzi, suta de fugari a început să urce pantele Vezuviului.

Poate este semnul că zeii au început să-i orbească, pentru că, odată ajunşi în vârf, o să fie uşor de încercuit.

Sigur, au astăzi arme de luptă: lănci, suliţe, cuirase, căşti, scuturi, jambiere pe care le-au luat din căruţe, sau de care i-au deposedat pe miliţienii din Capua.

Dar, Iluştri şi Veneraţi Senatori, dacă îmi încredinţaţi conducerea luptei, o să înăbuş această revoltă înainte ca zvonul despre ea să cuprindă provincia.

Vă cer deci să mă autorizaţi să ridic o armată de pedestraşi a cărei comandă o voi prelua.

O să înconjor vârful muntelui Vezuviu cu o coroană de fier, apoi, pas cu pas o să îl cuceresc, lăsând pe pantele lui numai cadavrele acestor animale sălbatice, cruţându-le viaţa unora dintre ei, şi mai ales pe cea a războinicului trac, Spartacus, pentru ca pedepsirea lor să amintească pentru totdeauna de puterea invincibilă a Romei.

Partea a patra

Capitolul 24

Spartacus merge pe pământul care seamănă cu un strat de cenuşă.

Este un praf fin, în care strălucesc scântei de metal, ca nişte stele îndepărtate pe un cer portocaliu.

Se opreşte, îşi ridică fruntea.

În fiecare zi, când amurgul sărută orizontul şi marea capătă culoarea sângelui, vârful muntelui Vezuviu dispare, ascuns de norii negri.

— Priveşte, spune Apollonia. Dionysos doarme.

Cu o mână se agaţă de braţul lui Spartacus, cu cealaltă smulge un ciorchine stafidit din viţă-de-vie sălbatică, cu butucii groşi şi noduroşi ca braţele gladiatorului.

— Este pământul lui Dionysos! exclamă ea.

Zdrobeşte boabele de struguri între degete. Duce pulpa verde şi lipicioasă la gură, îşi unge buzele.

— Este sângele lui Dionysos, repetă ea.

Spartacus îşi eliberează braţul, înaintează până la marginea platoului, ultimul înainte de pantele abrupte, aproape verticale, ce formează vârful conului a cărui bază au urcat-o în fugă, sărind din stâncă în stâncă, temându-se să nu fie ajunşi de trupele romane, despre care sclavii, ce lucrau pe câmpurile de orz şi de grâu sau în vie, le-au spus că au părăsit Capua – vestea s-a răspândit din domeniu în domeniu, din sclav în sclav: un ţipăt, câteva şoapte erau destul.

La poalele muntelui, un cioban le-a arătat câmpia care se întindea până la Capua:

— Sunt trei mii de pedestraşi, le-a spus el. Pretorul Claudius Glaber îi comandă. Printre soldaţi sunt şi gărzile de corp de la *ludus*-ul lui Lentulus Balatius. Se zice că lanistul a anunţat deja că o să ofere în curând cetăţenilor din Capua jocuri cum nu s-au mai văzut. O să-i pună să lupte, spune el, pe gladiatorii care, din laşitate, trădându-şi stăpânul, au fugit, şi vor fi obligaţi să facă dovada curajului lor. Unora le va scoate ochii, altora le va tăia membrele; o să fie o luptă între animale sălbatice, care, rănite, turbează de durere.

Ciobanul i-a condus pe versanţii muntelui Vezuviu; acolo, le-a arătat că, deasupra locuinţei zeilor care trăiesc acolo, sus, în vârf, şi uneori mormăie făcând pământul să se cutremure, exista o întindere plată, lată ca o mână de uriaş.

Nu se putea ajunge pe acel platou decât printr-un singur defileu, atât de îngust, încât un om abia dacă putea trece. Era platoul oamenilor liberi, acolo unde sclavii din provincie se refugiau şi unde nimeni nu

putea ajunge să-i caute, pentru că era destul o praştie şi o piatră bine ascuţită ca să omori pe oricine se aventura în defileu.

— Pe pământul ăsta cenuşiu creşte viţa sălbatică. Aici sclavul devine om liber, le-a mai spus ciobanul.

A arătat spre platoul care părea treapta unei scări. Crestele îl încadrau, făcându-l inaccesibil. Defileul prin care se putea ajunge la el era atât de îngust, că abia putea trece prin el un om.

Au luat-o prin defileu, unul după altul, în spatele ciobanului.

În frunte se afla Apollonia, pentru că era preoteasa lui Dionysos şi pentru că muntele Vezuviu era locuinţa zeului.

Apoi Spartacus, pentru că gladiatorii deciseseră astfel, întinzând braţele spre el, repetând toţi odată: „Tu, tracule, tu înainte".

Apoi arătară spre Crixos Galul, apoi spre CEnomaus Germanul şi, în cele din urmă, spre Vindex Frigianul.

Şovăiră, dar unul dintre ei arătă spre Jair Vindecătorul. Mulţimea murmură, dar în cele din urmă îl împinseră spre defileu şi el trecu după cele patru căpetenii.

Apoi gladiatorii se întoarseră şi unul dintre ei se apropie de Curius, maestrul de arme din *ludus:*

— Tu, tu o să treci ultimul.

Aşa au ajuns pe platou şi Spartacus a pus cinci oameni la ieşirea din defileu. Trebuia să omoare pe oricine încerca să treacă.

Apoi a poruncit să se rostogolească blocuri de piatră, ca să închidă defileul cât mai bine.

Şi aşteptarea a început.

Le era foame. Au mestecat boabele de struguri acre şi verzi, frunzele de viţă sălbatică; au dezgropat rădăcini şi au încercat să prindă mici animale de pe pantele care se înălţau spre vârful muntelui Vezuviu, la fel de gri precum cenuşa, şi care alergau să se ascundă în vizuinele lor. Le-au scos cu ţăruşi, cu suliţe, cu lănci: le-au omorât zdrobindu-le boturile de şobolani cu ochii roşii. Apoi şi-au împărţit carnea aţoasă pe care au devorat-o crudă.

Pentru că n-au putut să aprindă focul.

Tot aşa au pândit şi păsările care îşi aveau cuibul în scobiturile falezelor. Au mâncat şerpi, păianjeni mari.

Unii – gladiatori italieni în mare parte – l-au înconjurat pe Spartacus, reproşându-i că i-a adus pe acest platou, pe coasta muntelui Vezuviu, care era un munte blestemat; l-au anunţat că aveau să coboare din nou

în câmpie, unde vor găsi fructe, orz, sate de jefuit, carne şi femei.

S-au întors spre Apollonia, spunând că nu fugiseră din *ludus*-ul din Capua ca să îndure din nou nedreptatea, pentru că unii, ca Spartacus, aveau femeie, şi ei nu.

Apollonia a ieşit în faţă. Şi-a deschis tunica şi a strigat:

— Cel care mă vrea, să mă aibă!

Dar nici unul dintre cei care protestaseră n-a îndrăznit s-o atingă. Spartacus a arătat spre defileu şi a răspuns că fiecare era liber să părăsească tabăra, dar că moartea îl aştepta neiertătoare în câmpie. Dacă, printr-un miracol, supravieţuia, cel care pleca nu va mai fi niciodată acceptat printre ei.

Un singur gladiator, care se numea Genua Ligurul, s-a strecurat printre blocurile de piatră şi a dispărut în defileu. Ceilalţi s-au întors la colibele pe care şi le construiseră din butuci şi frunze de viţă.

Li s-a făcut sete şi au îngenuncheat ca să bea apă din bălţile noroioase. Când ploaia s-a prăvălit din cer şi de pe pante, au încercat s-o adune în pânze înnodate ca nişte burdufuri. După câteva zile, au fost nevoiţi să le lingă, să le stoarcă cum au putut, ca să mai găsească un strop din această mană cerească despre care Apollonia pretindea că zeii le-o dădeau cu ţârâita, ca să-i facă să rămână atenţi, în aşa fel ca romanii să nu poată surprinde.

Deşi era o zi fără vânt, un vârtej de praf a acoperit totuşi câmpia şi poalele crestelor.

Gladiatorii s-au apropiat de marginile platoului şi au auzit tobele şi trompetele armatei pretorului Claudius Glaber.

Orbiţi de strălucirea cuiraselor şi a spadelor, au ghicit şirurile lungi de pedestraşi care începeau să urce încet muntele Vezuviu, având în frunte înălţate steagurilor lor.

Pretorul Claudius Glaber era înconjurat de cei şase lictori ai săi, cu fasciile pe umăr. Unul dintre ei, care mergea alături de Glaber, ţinea steagul pe care vulturul Romei îşi desfăşură aripile negre.

Pe platou, unii au strigat că trebuia să alerge în întâmpinarea soldaţilor, să-i ia prin surprindere, în plin urcuş, să nu aştepte ca ei să încercuiască platoul.

Deja mureau de foame şi de sete; cum vor putea supravieţui dacă romanii îi asediau?

Toată lumea ştia de ce era în stare armata Romei. Oamenii ei vor rămâne acolo, pe platoul de la poalele muntelui, câtă vreme va fi nevoie. Poate chiar o să aprindă focuri mari, ca să-i afume ca pe nişte

şobolani.

Spartacus îi chemă în mijlocul platoului pe Crixos Frigianul, pe CEnomaus Germanul, pe Vindex Frigianul şi le ceru lui Jair Evreul şi Curius, maestrul de arme, să se aşeze lângă el, închizând astfel cercul.

Apollonia stătea în picioare, cu ochii închişi, cu capul dat pe spate, cu picioarele depărtate, cu mâinile în şolduri, răsucindu-şi trupul într-o rotaţie din ce în ce mai amplă şi mai rapidă, în aşa fel încât după câteva clipe vârful şuviţelor ei blonde atingea pământul de culoarea cenuşii.

— O să-i ucidem! strigă Spartacus cu voce puternică, ca să fie auzit de gladiatorii care, la câţiva paşi, înconjurau grupul care stătea jos.

Şi, ţinând braţul întins, arătă spre defileu.

— Tu, Vindex Frigianul, tu le vei zdrobi feţele cu pietrele din praştia ta. Şi dacă cel pe care l-ai nimerit se ridică, ceilalţi îl vor mutila. Nici un roman, cu trupul în întregime acoperit cu armură, nu trebuie să ajungă în defileu. Şi cum nu se vor putea căţăra pe faleze, nici să ridice până la tabăra lor maşinăriile de asediu, nimic nu se va schimba. O să trăim în continuare sub protecţia lui Dionysos.

Privi în direcţia vârfului muntelui Vezuviu.

— O să murim şi fără să ne atace, observă Crixos Galul. Suntem înfometaţi şi însetaţi. Ne lasă puterile. Unde sunt orzul, fasolea, fructele uscate, carnea şi vinul din *ludus?* Eram destinaţi morţii, dar trupurile noastre nu sufereau decât în luptă. Aici suntem liberi, dar fiecare clipă e o suferinţă.

Spartacus s-a ridicat.

— Cei care regretă captivitatea nu au decât să părăsească platoul, aşa cum a făcut Genua Ligurul.

— Spun doar că nu trebuie să ne lăsăm cadavrele să putrezească aici, ci că trebuie să ne batem, Spartacus! spune răspicat Crixos.

— Înainte de a lovi trebuie să stăm la pândă, ripostează tracul. La vânătoare, în pădurile noastre, pândim zile şi nopţi ursul sau lupul înainte de a-i ataca.

Astfel, în fiecare zi, de când pretorul Claudius Glaber a pus să fie ridicate corturile mai jos de platou, Spartacus se duse până în buza stâncii ca să-i privească pe luptătorii acestei armate de trei mii de oameni cărora pare să le pese foarte puţin de cei o sută de fugari asediaţi, aflaţi deasupra lor.

La început au încercat să-i atace, dar mai mulţi au căzut încercând să ajungă în defileu, iar Claudius Glaber a poruncit să oprească atacurile inutile. Moartea avea să-i secere singură pe sclavii lipsiţi de hrană, de apă şi de foc.

Era suficient să aştepte.

Mirosul oilor fripte, al supei de orz care fierbe urcă până la platou.

Spartacus se întinse pe pământ.

Avea impresia că, dacă rămânea în picioare, o să se clatine în abis. Smulse nişte frunze şi nişte ciorchini de struguri de viţă sălbatică. Le rupse butaşii, îşi umplu gura cu boabele, cu tijele, cu fibrele lor.

Privi panta care coboară, lină, înspre tabăra romană.

Era de-ajuns să se strecoare într-o noapte de-a lungul peretelui stâncos. Astfel îi va surprinde pe soldaţii care benchetuiesc şi sforăie în corturile lor, fără ca vreo santinelă sau vreun post de veghe să-i păzească.

Spartacus începu să împletească acei curmei pe care nu-i putea mesteca. Vedea cum, treptat-treptat, din mâinile lui se naşte o funie.

Se întoarse, îşi întinse spatele, şi privirea i se pierdu printre pantele acoperite de viţa sălbatică şi deasă, care, cu butucii şi frunzişul ei acoperă pământul de culoarea cenuşii.

Spartacus se ridică, intră în colibe. Trezeşte, îi îmbrânceşte pe oamenii cu privirile tulburi din cauza lâncezelii, a foamei şi a setei.

— Curmeii ăştia! strigă el. Toţi aracii ăştia! O să fie smulşi, jupuiţi şi o să-i ducă până în mijlocul platoului!

Nu e nevoie decât de o zi şi butaşii sunt strânşi. Spartacus apucă unul dintre ei, muşcă, îi smulge fibrele, se apucă să le împletească, să le înnoade, când îl aude pe Vindex Frigianul scoţând un strigăt.

Se apropie de el la marginea platoului.

La picioarele stâncilor, în mijlocul taberei romane, s-a ridicat o cruce. Se poate distinge silueta unui bărbat cu capul lăsat pe umărul stâng. Are trupul acoperit de sânge. Păsările dau roată în jurul feţei lui.

— Genua Ligurul! strigă Crixos.

Toţi rămân nemişcaţi multă vreme, privind.

Apoi, Spartacus se întoarce, se îndepărtează şi toţi îl urmează.

Capitolul 25

Spartacus îşi ridică privirea.

Luna nu este mai mare decât un ciob, pe care norii îl acoperă şi, încet-încet îl fac să dispară.

Se apleacă peste hău, acest abis negru în fundul căruia moare jarul vetrelor pe care romanii, în fiecare noapte, îl lasă se se stingă.

— Acum! spune tracul.

În spatele lui, gladiatorii sunt goi, cu trupurile mânjite cu pământ amestecat cu cenuşa care acoperă platoul.

Au în mâini funii lungi pe care le-au împletit din curmeii de viţă.

Au trecut mai multe zile de când le răsucesc, le înnoadă, le încearcă rezistenţa. Adesea au renunţat, aruncând cât colo aracii cărora trebuiau să le smulgă fibrele.

„Asta nu e luptă de gladiator! “ protestau ei.

Crixos Galul s-a apropiat de mai multe ori de Spartacus, clătinându-şi capul mare, al cărui păr ciufulit îi acoperă fruntea şi obrajii.

— O să ne rupem oasele, s-a împotrivit el. În cazul ăsta, ei nu trebuie decât să ne omoare.

— Eu o să cobor primul, s-a mulţumit să răspundă Spartacus.

Acum este momentul, în această noapte fără lună.

Se aruncă funiile.

Ele se leagănă de-a lungul stâncii care se înalţă în spatele taberei romane, tabără pe care n-o păzeşte nimeni.

Ce pretor îşi poate imagina că oamenii îşi vor da drumul goi, cu pumnalul strâns între dinţi, şi că se vor prăvăli peste legionarii adormiţi după ce au chefuit?

— Te urmez, spus Crixos.

CEnomaus Germanul va coborî ultimul, după ce a aruncat lăncile şi suliţele.

Apollonia se aşază între Spartacus şi Crixos. Şi ea e goală, mânjită cu cenuşă, şi le spune:

— Ştiu să ucid. Vreau să ucid şi eu!

Numai vuietul vântului vine dinspre mare, urcă colinele muntelui Vezuviu, ia cu el şi zgomotele: frecarea trupurilor şi a funiilor de stâncă, strigătele înăbuşite ale unui om care s-a rănit de stâncă, pocnetul surd al armelor care culcă iarba.

Platoul pe care pretorul Claudius Glaber a pus să se ridice corturile armatei este pământ arabil, şi numeroase izvoare ţâşnesc dintre stânci. Un torent curge la picioarele crucii pe care Genua Ligurul nu mai este decât un cadavru descărnat, uscat, în care păsări negre îşi înfig ghearele, îi smulg cu ciocurile ascuţite ce a mai rămas din carne.

Spartacus stă ghemuit, cu un pumnal în mâna stângă, iar cu dreapta strânge mânerul unei suliţe. Arată cu arma spre mijlocul taberei, spre cortul mare al pretorului Claudius Glaber.

— El e al meu, murmură el.

— Şi al meu! adaugă Crixos Galul.

Vindex Frigianul li se alătură.

Jair Evreul stă jos, cu picioarele încrucişate. Clatină din cap, zicând că el nu ucide.

— Eu ucid! repetă Apollonia.

Are părul plin de pământ. Îşi ridică amândouă mâinile, şi în fiecare strânge câte un pumnal.

— Să mergem! porunceşte Spartacus.

Lictorii dorm, încolăciţi la intrarea marelui cort al pretorului Claudius Glaber.

Mor toţi odată, fără un strigăt.

Pretorul doarme, cu braţele depărtate, cu pumnii strânşi.

Spartacus îi zdrobeşte buzele cu palma, îi înfundă genunchiul în burtă. Privirea lui Glaber e plină de groază.

— Sunt un om liber din Tracia, spune Spartacus.

Glaber se zbate, apoi, dintr-odată, rămâne nemişcat.

Spartacus se întoarce. Crixos şi Vindex şi-au implântat pumnalele până la plăsele în coastele pretorului. Sângele curge. Spartacus se ridică; ar vrea să vorbească, dar un strigăt ţâşneşte, creşte, acoperă toată tabăra, umple cortul:

„Jugula! Jugula! Jugula!”

Gladiatorii şi sclavii repetă cuvântul pe care l-au auzit strigat în arenă. Doar că atunci acest cuvânt anunţa moartea lor.

În noaptea asta însă, ei sunt cei care ucid, care strigă: *„Jugula! Jugula!“.* Soldaţii o iau la fugă. Cuprinşi de groază, se aruncă de pe stânci.

Corturile sunt răsturnate, cuferele – sparte, feţele se afundă în urcioarele pline cu orz fiert, vinul din amfore este băut cu atâta lăcomie că le curge pe piepturi, lăsând dâre în praful cenuşiu cu care le sunt

acoperite corpurile.

Spartacus străbate tabăra, păşeşte peste oamenii pe care gladiatorii îi dezbracă, pe care îi termină cu o lovitură de lamă la baza gâtului: *„Jugula! Jugula!”*

Se aşază lângă Jair Evreul, cu ochii închişi, rămâne nemişcat, cu capul plecat, cu mâinile împreunate, cu bărbia în piept.

— Mirosul sângelui, murmură el. Ca în arenă. Omul e la fel ca fiarele…

— Aici sângele s-a vărsat pentru viaţă, replică Spartacus. Acolo, la Capua, sângele…

Jair Evreul pune mâna pe piciorul lui Spartacus şi îl opreşte:

— Sângele omului are întotdeauna culoarea suferinţei, spune el.

Spartacus îl alungă pe Jair cu brutalitate. Se ridică, merge cu paşi mari spre cruce, strigă că trupul lui Genua Ligurul trebuie pus într-un mormânt aşa cum se cuvine.

Cu vârful suliţei începe să taie legăturile răstignitului şi să alunge păsările. Ar fi avut nevoie de ajutor. Încearcă să-i oprească pe gladiatorii care trec prin apropiere, dar aceştia refuză, par că nu-l aud, că nu înţeleg.

Urlă totuşi, în zorii care se ivesc, şi în clipa aceea zeci de păsări negre se rotesc pe deasupra taberei.

Îl vede venind spre el pe Jair Evreul. Se aşază lângă cruce, îşi îndoaie picioarele, şi le înconjoară cu braţele, îşi reazemă fruntea de genunchi. Atunci simte umărul lui Jair alături de al lui.

— Aşa sunt oamenii, spune Vindecătorul. Numai unii îşi mai amintesc de morţi şi îi venerează.

Capitolul 26

Spartacus se întoarce, adesea fără să se oprească.

În urma lui merg Apollonia şi Jair Evreul, apoi, la câţiva paşi, Crixos Galul, CEnomaus Germanul, Vindex Frigianul şi, mai departe, în mijlocul coloanei zgomotoase de sclavi şi gladiatori, se află Curius, maestrul de arme din *ludus*-ul din Capua.

Spartacus zăreşte la orizont platourile şi crestele Vezuviului, linii care se întretaie sub vârful lui deja învăluit în ceaţă.

Îşi mijeşte privirea.

I se pare că zăreşte păsări răpitoare, acel nor negru care trebuie să-şi împartă cu lupii cadavrele soldaţilor romani.

Îşi imaginează cadavrul pretorului Claudius Glaber pe care sclavii au vrut să-l ţintuiască pe cruce, după ce au coborât şi i-au îngropat trupul lui Genua Ligurul. Abia îl răstigniseră pe pretor, că păsările au şi început să-i scoată ochii, să-i sfâşie pântecul.

Acela a fost momentul când Spartacus a părăsit platoul, alergând de-a lungul pantelor, spre câmpia din Campania.

Nu l-a interesat să afle cine îl urma. Nici n-ajunsese bine la primele livezi, vii, câmpuri de orz şi de grâu, că bărbaţi, femei şi chiar copii rupeau crengile portocalilor şi ale lămâilor, ale perilor şi merilor, se strecurau printre butucii de viţă-de-vie, alergau printre lanuri şi mergeau alături de el pe marginea drumului.

Erau acolo ciobani şi bouari, care spuneau că-şi părăsiseră turmele ca să se alăture armatei oamenilor liberi, cea care învinsese – toată lumea aflase în Campania văzându-i pe romani fugind în dezordine, cu frica în priviri, spre Nola şi Capua – armata pretorului.

Şi ciobanii, şi bouarii spuneau, învârtind deasupra capetelor ţăruşii ascuţiţi, că ştiau să se bată, că vânează haite de lupi, că-i alungă pe tâlhari. Unii dintre ei erau foşti legionari, da, oameni liberi, cetăţeni romani, dar pe care mizeria şi foamea îi aduseseră în starea de sclavi.

Adăugau că înfrângerea armatei pretorului Claudius Glaber era semnul că zeii îi apărau pe sclavi şi pe săraci ca să se adune, să-şi împartă între ei bogăţiile câmpurilor şi ale livezilor, ale caselor celor avuţi, care dădeau pe-afară de bunătăţi.

Grâul şi orzul erau îngrămădite în hambare, smochinele se uscau cu miile pe lesele de nuiele, vinul dădea pe-afară din amfore şi butoaie. Bogăţia era peste tot, trebuia numai să se hotărască să pună mâna pe ea, s-o împartă între oamenii care, în fiecare zi, munceau câmpurile,

tăiau copacii şi butaşii, secerau, culegeau fructele şi storceau ciorchinii, şi cărora li se dădea, ca la câini, o strachină de grăunţe nefierte, de fructe putrezite.

Şi cel care înălţa capul, căruia stăpânii, administratorii le citeau revolta în priviri, i se sfâşia trupul cu lovituri de bici, sau chiar era aruncat de viu într-o cocină sau un coteţ unde porcii şi câinii se dovedeau mai flămânzi, mai turbaţi decât fiarele.

Spartacus îi ascultase fără să le răspundă, iar ei încetaseră să-i mai vorbească, lăsându-l singur.

După câţiva paşi, se întorsese şi îi văzuse pe acei sărmani, femei, copii amestecându-se printre gladiatori şi sclavii din Capua care îl urmaseră, părăsind tabăra romană, coborând pantele Vezuviului. În primele rânduri ale acestei turme mergeau Crixos Galul, CEnomaus Germanul, Vindex Frigianul, Jair şi Apollonia.

Spartacus lăsase capul în jos şi zâmbea.

Mai târziu, văzuse venind în întâmpinarea lui vreo cincizeci de oameni înarmaţi cu tridente şi plase, spade scurte şi pumnale.

Nu se oprise, obligându-i să stea la distanţă şi să-l urmeze. Îi spuseră că erau gladiatori din *ludus*-ul din Nola şi din *ludus*-ul din Cumae şi că fugiseră ca să-l întâlnească pe el, pe Spartacus, şi pe gladiatorii lanistului Lentulus Balatius. Chiar la Cumae, port situat de cealaltă parte a golfului, destul de departe de Vezuviu, aflaseră că o armată de trei mii de soldaţi romani a fost înfrântă de sclavii şi de gladiatorii care au fugit. Pretorul Glaber fusese răstignit, sute de pedestraşi – decapitaţi. Sclavii învingători aveau deci armele, tunicile, scuturile armatei romane. Puseseră mâna pe steaguri şi tăiaseră cu lovituri de spadă aripile vulturului roman.

Cu o mişcare a capului, Spartacus le arătase steagul pe care-l ducea un sclav din ceată.

Apoi mărise pasul ca să rămână din nou singur, lăsându-i pe gladiatori să se amestece în mulţime.

Şi, când tracul se întorcea, vedea alaiul lung, amestecat, care se îngroşa în fiecare clipă, din care adesea bărbaţi şi femei ieşeau ca să se îmbrăţişeze pe marginea drumului, urcându-se unii peste alţii pentru a rupe o ramură de copac ca să culeagă un fruct, pe care îl aruncau după ce abia muşcaseră din el.

Jair Evreul s-a alăturat la dreapta lui Spartacus; merg umăr lângă umăr.

— Turma asta ar putea deveni o armată, remarcă Jair. Bouarii,

ciobanii, gladiatorii, toţi aceşti oameni sărmani, dar liberi, adesea foşti legionari, ştiu să se lupte. Vor dreptate, adaugă el. Se întoarce. Priveşte, deja s-au adunat mai multe mii.

Apucă braţul lui Spartacus.

— Încă nu este decât o turmă. Pradă livezile. Jefuiesc şi beau. Le trebuie un păstor, altfel, va fi de ajuns o centurie romană ca să-i pună pe fugă, soldaţii o să-i omoare unul câte unul, şi o să-i împingă pe gladiatori în arenă, cu mâinile legate. Aminteşte-ţi de Gaelus Celtul!

Un timp au continuat să înainteze în tăcere.

— Orice am face ne vor ataca, murmură Spartacus. Vor vrea să facă uitată Victoria noastră şi să-l răzbune pe pretor.

Se apleacă spre Jair Evreul.

— Mă gândeam să schimb viaţa pretorului pe libertatea noastră.

— Galii, germanii, celţii, frigienii, ciobanii, gladiatorii, sclavii şi oamenii liberi nu au în minte decât o singură dorinţă, obiectează Jair. Cu cât îl laşi pe fiecare să facă tot ce-l taie capul, cu atât gâtul şi mâinile tale vor cădea pradă spadei Romei!

Apollonia a apucat braţul stâng al lui Spartacus.

— Supune-te lui Dionysos, îi spune ea. El i-a surzit şi i-a orbit pe romani. El i-a cufundat în somn. El ne-a lăsat să învingem. Te apără!

Spartacus se eliberează, îi împinge cu violenţă pe Jair şi pe Apollonia pe marginea drumului pavat, care traversează Campania.

De când merg de-a lungul câmpiei, n-au întâlnit nici un obstacol. Locuinţele erau părăsite. Sclavii povestesc că stăpânii s-au refugiat în oraşele Nola, Nuceria, Abellinum; unii s-au îndreptat spre portul din Cumae.

Sclavii strigă că acum sunt şi ei oameni liberi, că nu se vor mai lăsa niciodată puşi în lanţuri, târâţi în sclavie, şi că vor să lupte.

Unii împing înaintea lor boi şi oi şi spun: „Sunt ale noastre! Totul este al nostru, trebuie doar să le luăm!”

— Sunt ca o turmă de animale sălbatice, observă Jair Evreul. Ţie îţi revine sarcina să faci din ei o armată de oameni liberi.

Spartacus îşi încetineşte pasul, ca şi cum ar fi fost dintr-odată cuprins de moleşeală.

— Dumnezeu Unicul, continuă Jair, şi Stăpânul Dreptăţii spune că omul trebuie să devină ceea ce este. Devino ceea ce eşti, Spartacus: păstorul acestei turme. Condu-o!

Capitolul 27

Spartacus priveşte trupurile întinse despre care ai fi zis că sunt moarte printre tufele de trandafiri roşii şi statuile de marmură.

Stă în picioare pe terasa acestei *villa* a cărei grădină şi livadă sunt atât de întinse, că par să se întindă până la orizont, către Vezuviu şi mare, despărţite doar de un şir de chiparoşi şi de câteva grupuri de pini-umbrelă.

Se sprijină de balustradă, îşi apleacă fruntea, ca şi cum spectacolul sclavilor şi al gladiatorilor care se tăvălesc, se înlănţuie, femeile adesea goale, unii lipiţi cu spatele de soclurile statuilor cu braţele rupte, îi face greaţă.

Stă aşa, nemişcat, un lung moment, dar sfârşeşte prin a se îndrepta şi a se întoarce.

Vede pe terasă, în vestibulul casei, apoi în camere, pe mobilele răsturnate, vinul vărsat peste tot pe mozaic, confundându-se cu sângele câtorva gărzi care au vrut să se opună pătrunderii sclavilor în *villa,* apoi jefuirii ei.

Au fost omorâţi înainte de a înţelege că nimic nu putea rezista acestei prăvăliri, şi trupurile le-au fost dezmembrate, fiecare atacator ţinând să-şi dea lovitura de ţepuşă sau de pumnal, să învârtească deasupra capului o halcă de carne din aceşti oameni care făceau parte dintre cei care loveau, violau, umileau sclavii. Capul zdrobit, pe care îl arunca rostogolindu-l în grădină printre cele ale statuilor, dovedea că devenise un om liber.

Spartacus intră din nou în *villa,* traversează atriumul, apoi camerele, mai întunecoase, unde distinge perechi înlănţuite, bărbaţi care cu ochii închişi continuă să bea, fără să mai aibă măcar puterea să ridice amfora până la buze, apoi rostogolindu-se pe o parte printre propriile vărsături.

Păşeşte peste trupuri.

Oameni sau animale sălbatice?

Armată sau hoardă?

Iese din nou pe terasă, orbit, fără ca, în primul moment, să vadă altceva decât Vezuviul şi marea.

Dincolo de ele, la câteva zile de mers cu corabia, se află pădurile Traciei, haitele de lupi, vânătoarea de iarnă, cerul copilăriei.

Are chef să ridice pumnul, să-i ameninţe pe zeii care l-au smuls de pe pământul lui, din pădurile lui, de sub cerul lui, ca să-l arunce aici, în mijlocul acestei turme.

Ar fi vrut să ajungă la mal, să pună mâna pe un vas, să oblige echipajul să se îndrepte spre coastele Traciei, spre acele golfuleţe şi golfuri pe care le zărise de la templul Cibelei.

Sau chiar ar fi vrut să meargă în fruntea unei armate, să învingă legiunile pe care Roma le va ridica, să treacă fluviile şi munţii, să vadă dintr-odată în depărtare pădurile Traciei, să audă cântecele, cuvintele poporului său.

Ar fi trebuit…

Coboară cele câteva trepte care duc în grădină.

Cadavrele sunt atât de numeroase, încât aproape acoperă pământul şi dalele aleilor.

Ici şi colo, unii oameni stau ghemuiţi lângă un foc. Oi, capre, sferturi de bou se frig deasupra jarului.

La fiecare pas, Spartacus descoperă copaci cu ramurile rupte, viţa-de-vie smulsă, călcată în picioare. Nici o singură statuie care să nu fi fost mutilată. Au fost tăiate şi scoase maţele animalelor doar pentru o bucată de carne. Leşurile lor zăceau acolo, cu măruntaiele răspândite, pe care le ciugulesc pe rând păsările.

Spartacus este strigat. I se întinde o amforă, o bucată de carne de oaie care încă sfârâie.

Să bea! Să mănânce!

El se îndepărtează. Poate că vocile care mormăie dintr-odată aruncă injurii. Dar nu le înţelege limba. Oamenii sunt germani, pentru să sunt aşezaţi în jurul lui CEnomaus. Mai departe, galii lui Crixos îl invită să se aşeze alături de ei, să bea cu ei. Îşi ţin mâinile încrucişate pe burdihanele umflate. Râd, cu capul pe spate, morţi de beţi.

Îşi oferă grumazul.

Ar fi de-ajuns ca o mână de călăreţi romani să se ivească dintr-odată în dreptul şirului de chiparoşi, urmaţi de o centurie de soldaţi, pentru ca galii, celţii, tracii, dacii şi gladiatorii scăpaţi din *ludus*-ul din Nola şi din *ludus*-ul din Cumae, precum şi bouarii, ciobanii şi sclavii care şi-au abandonat turmele, câmpurile, îndatoririle, să nu mai fie, chiar înainte de a fi auzit galopul cailor, paşii pedestraşilor, decât nişte cadavre printre statuile mutilate, animalele spintecate, copacii jumuliţi, viile, fructele şi florile călcate în picioare.

Încă multă vreme Spartacus măsoară cu paşi mari livada şi grădina.

Sunt mii de bărbaţi şi de femei, un val imens, ce s-a umflat ca un torent scăpat din matcă şi unde se adună acum toate cursurile de apă, care, curând, înghite, ia copacii, boii, distruge zidurile oraşelor, îneacă oamenii. În cele din urmă slăbeşte, scade, se retrage, seacă.

Cine mai păstrează amintirea forţei sale, a nebuniei sale?

Spartacus se opreşte. Printre amfore, cioburi de statui, observă, în picioare, o tobă romană luată din tabăra armatei lui Claudius Glaber.

Apucă cilindrul cu pielea întinsă, cu marginile strânse în curele de piele care au atârnate două beţe.

O duce până pe terasă.

Jair Evreul stă jos, cu picioarele încrucişate, cu spatele sprijinit de peretele coridorului gălbui.

Spartacus pune toba în faţa lui.

— Loveşte, îi spune lui Jair, loveşte!

Toba începe să răsune. Trupurile din livadă şi din grădină se ridică, unii ajung până la zidurile casei şi îl privesc pe Spartacus care, cu mâinile sprijinite de balustradă, cu capul drept, are ochi aţintiţi spre orizont, Vezuviu şi mare.

Îi face un semn lui Jair Evreul care încetează să lovească toba.

— Sunteţi ca nişte animale sălbatice moarte deja! le strigă Spartacus. Îşi întinde braţele. Vreau oameni liberi, oameni care să ştie să se lupte, să omoare şi să moară!

— Vrei gladiatori, de fapt! protestează o voce.

Se aud strigăte, urlete, râsete.

— Vrei să-i iei locul lui Lentulus Balatius, să devii lanistul nostru, stăpânul nostru! continuă vocea.

— Nu eşti decât unul din rândurile noastre, strigă altcineva. Nu există căpetenie!

Dintr-odată, Apollonia sare peste balustradă. Îşi depărtează şi mai apoi îşi ridică braţele. Îşi arată sânii şi coapsele legănându-se de la stânga la dreapta. Face să i se răsucească şuviţele lungi în jurul feţei. Spune că este preoteasa lui Dionysos, cea care ştie să citească semnele şi augurii.

— Nimic din ce li se întâmplă oamenilor nu scapă de voinţa zeilor, adaugă ea.

Întinde braţele spre Vezuviu, şi toţi, bouari şi gladiatori, gali şi germani, celţi şi frigieni, întorc capul spre orizont.

— Cine poate crede, spune Apollonia, că Dionysos care îşi are una

din locuinţe pe Vezuviu, nu l-a condus pe Spartacus? Cine îşi poate imagina că Dionysos nu i-a orbit pe romani? Că nu a împletit el însuşi funiile însufleţindu-vă mâinile, şi poruncindu-ne să le aruncăm de pe stâncă? Suntem supuşi zeilor, şi Spartacus Tracul se supune dorinţei lor! Spartacus este prinţul vostru prin voinţa lui Dionysos!

Apollonia se dezbracă de tunică şi se arată goală, în tăcerea ce s-a lăsat.

Apoi pumnii se ridică. Se aud murmure. Sunt agitate suliţele, ţepuşele şi spadele.

Spartacus se întoarce spre Jair Evreul.

Toba bate din nou, înăbuşind strigătele.

Capitolul 28

Învăluit în lumina amurgului, trupul Apolloniei seamănă cu o statuie drapată într-o tunică roşie.

Stă sprijinită de una din coloanele de porfir care, subţiri, înconjoară atriumul villei.

Jair Evreul, stă lipit cu spatele de peretele de pe care frescele albăstrui dispar încet-încet în întuneric. Mica nişă, unde trebuia să se afle statuetele zeilor protectori şi lampa cu ulei destinată să-i venereze şi să-i lumineze, este o gaură neagră şi goală.

Totul a fost furat şi distrus.

Vocile lui Crixos Galul, CEnomaus Germanul, Vindex Frigianul răsună în atrium, ca într-o fântână.

— Zeii vor ceea ce vor oamenii! spune Crixos.

Se întoarce spre Apollonia.

— Preoteasa ta exprimă dorinţa ta, Spartacus, şi nu pe cea a lui Dionysos. Îşi arată mâinile. Cu degetele mele şi cu cele ale celorlalţi gali, cu cele ale celorlalţi gladiatori – cu o mişcare a capului arată spre CEnomaus şi Vindex –, am ţesut, fir cu fir, funiile şi noi am fost cei care ne-am dat drumul în jos, pe stânci, noi cei care l-am omorât pe pretor şi pe soldaţii lui!

Rânjeşte.

— N-am văzut mâinile lui Dionysos, nu l-am văzut tăind gâtlejul nici unui roman!

Arată cu degetul către Spartacus, aşezat pe marginea impluviului şi care, din când în când, cu un gest uşor şi distrat atinge cu unghiile apa din bazinul pătrat.

— Dar tu, tu nu vrei decât să fii prinţul nostru, stăpânul nostru…

Se îndreaptă cu un pas iute până într-un colţ al atriumului, apucă braţul lui Curius. Maestrul de arme al *ludus*-ului din Capua se împotriveşte şi respinge cu o mişcare mâna lui Crixos, îşi trage spada, pune un picior înainte, proptindu-se în celălalt.

— Iată ce vrei să fii, Spartacus, reia Crixos: un nou stăpân, la fel ca ăsta!

Cu o mişcare iute, Crixos scoate spada şi, înainte ca maestrul de arme, Curius, să se poată apăra, îi pune lama în gât.

— O să-l omor! strigă Crixos.

Îl dezarmează pe Curius, îl trage de păr, îl face să dea capul pe spate. Gâtul maestrului de arme se curbează, pare să iasă înainte.

— Pe urmă te omor eu pe tine, începe tracul cu o voce calmă.

Continuă să mângâie cu vârful degetelor apa din impluviu.

— Jurasem să nu mai ucid niciodată pe vreunul din fraţii mei, continuă el, dar tu, Crixos, dacă îl omori, n-o să mai apuci să-i vezi sângele uscându-se.

CEnomaus şi Vindex s-au dat înapoi până la coloane şi au încrucişat braţele în semn că nu au de gând să ia partea cuiva, ci vor să se ţină departe de luptă.

Jair Evreul se desprinde de lângă perete, iese din umbră, intră în lumina însângerată a apusului care continuă s-o aureoleze pe Apollonia.

Înaintează până ajunge între Spartacus şi Crixos Galul. Acesta nu i-a dat drumul părului lui Curius şi ţine tăişul lamei lipit de gâtul maestrului de arme.

— Cine va striga: *„Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!?" întreabă Jair Evreul. Cine se va bucura de acest spectacol? Curius mort, Crixos sau Spartacus, unul ucis, celălalt rănit? Cine va întoarce spre pământ degetul mare? Îl cunoaşteţi: este Cnaeus Lentulus Balatius şi pretorii romani, soldaţii centuriilor lor, care sunt deja în drum ca să-l răzbune pe pretorul Claudius Glaber, vor striga: *Jugula! Jugula!* Şi o să le oferiţi această luptă? Corpurile voastre? Cum să nu se bucure? Începeau să se teamă de voi; eraţi mai multe mii, sclavii, gladiatorii fugiţi venind să vi se alăture. Şi voi vă omorâţi între voi! Nu ştiu dacă zeii voştri vă orbesc, dacă vor înfrângerea voastră, sau chiar au considerat că nu sunteţi demni să trăiţi ca nişte oameni liberi; dar ştiu că romanii, stăpânii voştri, vă aplaudă dinainte şi strigă: *Jugula! Jugula!*

Jair Evreul se întoarce în umbră.

Cu o mişcare, Crixos Galul îi dă drumul lui Curius, care se clatină, cade între două coloane.

Crixos îşi retrage spada, ezită, apoi se duce să se aşeze lângă Spartacus.

Capitolul 29

Spartacus stă întins, gol, cu braţele depărtate, pe dalele de marmură rece din camerele care dau spre atriumul din *villa.*

Apollonia este deasupra lui.

El îi simte greutatea pe vintre. Ea îi zdrobeşte sexul, îşi lipeşte genunchii şi coapsele de coastele lui. I se agaţă de umeri. Apoi se cambrează, cu mâinile întinse, înainte de a se îndoi, de a-l acoperi cu părul, de a-i săruta pieptul, de a i-l linge.

Nu vrea s-o îmbrăţişeze, s-o lipească de el, s-o ţină, ca să nu înceteze această plăcere pe care i-o provoacă, la fel de ascuţită şi de sfâşietoare ca o durere.

Ea îi vorbeşte muşcându-i urechea, culcată peste el, aşa cum te lipeşti de coama unui cal lansat la galop, pe care îl încurajezi cu un murmur.

— Dionysos te îndrumă, spune Apollonia. Lasă-te dus de el, condus de el. Nu i te opune.

Îşi înfige unghiile în spatele şi în ceafa tracului.

— Dacă nu, o să te doboare şi vei fi învins.

Se cabrează din nou, gâfâie. Respiraţia ei aspră umple camera, creşte, se accelerează.

— I-ai auzit: gali, celţi, frigieni, germani, gladiatori şi sclavi, ciobani şi bouari, toţi te urmează şi ţi se supun. Dionysos ţi-a dat puterea să fii conducătorul lor, prinţul sclavilor. Visul şi prezicerea se împlinesc, Spartacus!

El nu mişcă, nu-i răspunde Apolloniei care acum îl sâcâie, îi repetă că în fruntea acelei mulţimi de mai multe mii de sclavi el trebuie acum să se îndrepte spre oraşe. Crixos Galul a spus-o şi are dreptate: toamna şi iarna se apropie, vor veni ploile, copacii se vor defrunzi, strugurii culeşi vor putrezi, grânele vor fi secerate; trebuie deci să se ducă acolo unde este vin, grâne, fructe uscate. În pivniţe şi grânare.

— Porunceşte-le! Şi Crixos o vrea. Toţi ţi se supun pentru că Dionysos şi zeii vorbesc prin gura ta, adaugă ea.

Rămâne sprijinită de el lingându-l pe gât, apoi pe buze şi cuvintele trec dintr-o gură în alta aşa cum limbile se amestecă.

— Biciuieşte-i, omoară-i ca pe nişte cai care refuză să ţi se supună! spune ea.

El întoarce capul ca să fugă de acele buze, de acea limbă insistentă.

Ar vrea să fie singur sub copacii cu ramurile încărcate de zăpadă. S-

ar afunda până la brâu în albul gros şi în tăcerea profundă care, iarna, îmbracă într-un cer transparent pământul Traciei.

— Nu se vor revolta dacă tu însuţi te supui lui Dionysos, reia Apollonia. Omoară-i înainte ca gândul fugii sau al faptelor după bunul plac să pună stăpânire pe ei!

El îşi închide ochii. Se simte slab.

A încercat acelaşi sentiment, în atrium, înainte ca ploile să-i oblige pe Crixos, Vindex, CEnomaus, Curius şi Jair Evreul să se adăpostească în camere.

Le-au lăsat lui Spartacus şi Apolloniei pe cele mai spaţioase. Dar, înainte ca Spartacus să se poată întinde, gol, în umbră, a trebuit să-i asculte.

Crixos Galul a urlat că voia chiar să fie centurionul unei legiuni de sclavi dacă Spartacus va fi tribun.

— Consulul, consulul! l-a corectat CEnomaus Germanul.

Cu condiţia, a reluat Crixos, ca el să comande, numai el, tuturor galilor; şi Vindex a adăugat că el voia să fie conducătorul frigienilor, iar CEnomaus a pretins comanda germanilor şi a celţilor.

Crixos şi-a tras din nou spada şi spune că celţii trebuiau să intre în rândurile centuriei galeze. Că germanii trebuie să se alăture frigienilor, iar tracii, dacilor!

Ţinându-se la distanţă, neîndrăznind să se apropie de bazin pentru că se temea ca Crixos să nu-l apuce încă o dată de păr, ameninţându-l că-i taie gâtul, Curius a intervenit şi el:

— Bouarii şi ciobanii sunt iuţi. Ciobanii aleargă mai repede decât câinii lor, bouarii culcă boul la pământ, dar trebuie învăţaţi să se bată contra unei legiuni, contra cohortelor, a centuriilor care înaintează scut lângă scut.

— Noi n-o să ne luptăm ca legiunile, a răspuns Spartacus. Romanii vor fi turma şi noi vom fi lupii. Noi nu vom avea nici zi, nici noapte; vom ataca atunci când câinii şi ciobanii turmei vor aţipi.

Spartacus se apleacă peste bazin şi toţi s-au apropiat.

A tras o dâră adâncă cu o mişcare înceată, cu toată mâna scufundată în apă.

— Nu trebuie să lăsăm o urmă mai adâncă decât lasă mâna mea, a spus el scoţând-o din apă. Romanii nu trebuie să aibă în faţa lor decât o întindere dreaptă, neatinsă.

Şi-a cufundat din nou mâna în apă.

— O să ţâşnim pe neaşteptate, o să le spargem rândurile, apoi o să dispărem.

Crixos Galul a rămas aplecat peste impluviu. Apoi a subliniat că

după victorii oamenii liberi sau sclavii, gladiatorii sau bouarii aveau nevoie de vin, de femei, de pradă, de covoare pe care să se întindă, de foc la care să se încălzească. Că era nevoie, mai ales dacă rămâneau în viaţă când vor veni anotimpul ploilor şi vântului, apoi cel al gerului şi zăpezii, de un acoperiş de ţiglă ca să se apere, de grânare şi pivniţe, de staule ca să existe acolo ce trebuie pentru petreceri. Pentru că un om care a supravieţuit unei lupte trebuie să-şi satisfacă trupul, să-i mulţumească pentru că s-a dovedit cel mai puternic, că nu s-a pierdut în faţa duşmanului.

— Trebuie să ajungem în oraşe!

CEnomaus a râs.

— Cetăţenii romani o să ne servească, şi noi o să organizăm jocuri. Ei o să fie sclavii noştri, gladiatorii noştri, iar noi – stăpânii lor!

Aceasta este clipa când s-a simţit Spartacus slab şi când s-a gândit că a comanda oamenilor era tot un fel de sclavie. Că, poate, nu era om liber decât atunci când mergea singur prin pădure, sub cerul copilăriei.

Picături mari au început să se spargă de pietrele din pardoseala atriumului, apoi să plesnească, lovind, din ce în ce mai des, apa din impluviu.

Crixos, CEnomaus, Vindex, Curius şi Jair nu se mişcaseră. Ploaia rece le şiroia pe feţe şi pe trupuri.

— Trebuie să ajungem în oraşe, a repetat Crixos, privind spre cer.

— Mai întâi trebuie să învingem, a murmurat Spartacus, îndreptându-se.

Şi-a strâns pumnul, agitându-l deasupra capului.

— O armă e ca un pumn strâns. Degetele, unele lângă altele, îndoite, gata să lovească împreună.

A făcut câţiva paşi spre galeria mărginită de coloane de profir. Apollonia stătea sprijinită de una dintre ele. Uşile casei dădeau în această galerie.

— Fără degete nu există pumn! a spus Crixos Galul, apropiindu-se de Spartacus. Uite, deja au venit ploile. Mâine o să se facă frig. Dacă nu mergem în oraşe, o să putrezim.

— Mai întâi trebuie să învingem, a ripostat Spartacus.

Apoi a părăsit atriumul.

— la camera stăpânului, a spus răspicat Crixos, râzând. Eşti consulul nostru!

— Victorie! s-a mulţumit să repete Spartacus.

A intrat în cameră şi Apollonia l-a urmat, agăţându-se de el şi dezbrăcându-l. El s-a întins pe marmură şi a tremurat lipit de dalele

îngheţate.

Apoi şi-a depărtat braţele şi, când Apollonia l-a încălecat, când i-a murmurat că trebuia să-l urmeze pe Dionysos, că, dacă nu făcea pe voia zeilor, o să fie doborât, învins, şi-a căutat pe pipăite armele.

Spada era în dreapta, suliţa în stânga.

Le-a strâns, nu le-a mai dat drumul.

Numai atunci s-a abandonat „cavalcadei” în care îl atrăgea Apollonia.

Capitolul 30

Acei oameni care, când se lasă noaptea, privesc focurile pe care sclavii revoltaţi le aprind în câmpie, au trupul şi ţinuta celor puternici.

Unul dintre ei este pretorul Publius Varinius.

În picioare, cu braţele încrucişate, cu pieptul acoperit de cuirasa sculptată şi mulată, stă la trei paşi mai în faţă decât ceilalţi, la marginea meterezelor acropolei din Cumae, care domină întregul peisaj, de la gurile fluviului Volturnus, spre nord, până la muntele Vezuviu, în sud.

Uneori pretorul îşi ridică fruntea. Urmăreşte zborul păsărilor care, venite de pe mare, din insulele unde îşi au cuibul, se lasă în picaj la pământ, ca să se ducă, cu ciocurile lor galben cu negru, să sfâşie cadavrele cetăţenilor romani pe care hoarda de animale sălbatice – bouarii, ciobanii, gladiatorii fugiţi, toate animalele mizerabile, o adunătură de sclavi sălbatici – i-a masacrat. Şi, printre morţi, Claudius Glaber, pretor al Republicii, căruia i-au găsit trupul răstignit printre rămăşiţele din tabăra armatei sale, devastată, acoperită de sute de soldaţi cu gâturile retezat în somn.

Varinius întinde braţul şi, cu un gest moale, mătură orizontul, între oraşele Capua şi Nola, care seamănă cu o grămadă de cuburi înroşite de lumina amurgului. Între ele, flăcările ţes un imens jăratic, ca şi cum toate vetrele s-ar fi unit într-o clipă. Încet-încet, fumul acoperea cerul, precedând şi totodată anunţând noaptea.

— Ard câmpurile de orz şi de grâu, constată Publius Varinius.

Se întoarce.

— Trebuie să le scoatem maţele tuturor şobolanilor ăstora!

Face o mişcare nerăbdător, aruncând spre spate pulpanele mantilei.

— I-au lăsat să se înmulţească. Şobolanii fac zece, douăzeci de pui, fată zi de zi. Sclavii sunt din aceeaşi specie. Când laşi să trăiască un fugar, o întreagă gloată se adună în jurul lui, şi, dacă n-o zdrobeşti, se face din ce în ce mai mare. Cine nu-şi aminteşte de războaiele sclavilor din Sicilia? A fost nevoie să fie omorât un milion de sclavi pentru ca legile Romei să poată pune din nou stăpânire pe insulă şi grâul să fie din nou cules. Se întrerupe, îşi recapătă suflul: Roma are nevoie de grâu; plebea – de pâine. N-o să-i lăsăm pe aceşti şobolani să sfideze Republica.

Dă ordine continuând să meargă de-a lungul meterezelor, privind când spre marea ale cărei valuri scurte lovesc cheiurile, zidurile portului şi ale fortăreţei din Cumae, când întorcându-şi faţa spre câmpia pe

care noaptea o înghite, dar unde ard încă şi mai vii focurile.

Vrea, spune el, ca legatul Furius să ia a doua zi, în zori, conducerea unei armate de două mii de oameni, să-i atace şi să-i împrăştie pe şobolani.

Furius iese din grup.

Este un bărbat tânăr, cu trupul încă puţin cam necopt. Se înclină, se îndepărtează şi, puţin mai târziu, i se aude vocea care, în noapte, răsună la picioarele meterezelor unde s-a stabilit, în afara oraşului fortificat, tabăra romană. Trompetele sună adunarea centurionilor care vor trebui să pregătească marşul spre Nola şi Capua.

— Vreau să fie curăţată câmpia, reia Publius Varinius.

Sarcina pretorului Martial Cossinius este să meargă, cu o mie de oameni, mâine, la căderea nopţii, pe urmele centuriilor lui Furius, şi să-i prindă pe toţi cei care ar fi scăpat legatului.

— Vreau ca întreaga câmpie să devină o capcană, o groapă pentru sclavi. Să fie hăituiţi şi să se pună mâna pe toţi cei care nu sunt plecaţi împreună cu stăpânii lor. Toţi ochii care au văzut revolta să fie scoşi! Toate limbile care ar putea povesti despre ea să fie smulse!

Pretorul Martial Cossinius, un bărbat corpolent, cu degetele pline de inele, rămâne cu gura căscată.

— E destul să li se taie beregata, spune el. De fapt, ce vrei Varinius: să fie omorâţi ca şobolanii sau chiar…

Publius Varinius îl întrerupe, îl ia de braţ şi îl trage după el, mergând în sus şi în jos de-a lungul meterezelor.

— Unii trebuie lăsaţi în viaţă, răspunde el, dar cu ochii scoşi, cu mâinile tăiate, cu limba ciuntită. Trupurile lor mutilate, Cossinius, vor rămâne singura amintire a revoltei.

Arată înspre focul care luminează orizontul, oraşele Nola şi Capua – acum stacojii.

— Din flăcările astea n-o să mai rămână nimic, nici măcar puţină cenuşă. Dar şobolanii fără limbă, cu ochii scoşi, şobolanii rătăcitori, nu vor putea fi uitaţi de nici un sclav.

— Câţi vrei să fie, Puiblius Varinius?

Pretorul ridică din umeri.

— Înţelege-te cu legatul. Furius să ia vreo câteva zeci de prizonieri pe care o să ţi-i predea. Te cunosc, Martial Cossinius, eşti abil, eşti pretor, războiul ţi-e familiar, o să scoţi din bârlog mai multe sute din şobolani ăştia, care vor scăpa din plasele lui Furius. E tânăr, n-a luptat niciodată. Este impulsiv şi va vrea o victorie strălucită. Vânătoarea ta va avea succes. O să poţi alege dintre aceste animale sălbatice pe cei mai tineri, pe cei mai feroce. Pe ăştia vreau să-i laşi în viaţă, ca martori.

Publius Varinius se opreşte, cuprinde cu braţul umerii lui Martial Cossinius.

— Ordonă să li se zdrobească picioarele celor mai puternici, dar trebuie să rămână în viaţă, pricepi, să se târască multă vreme, orbi, muţi, căţărându-se cu cioturile lor.

Râde în hohote:

— De asemenea, pune să li se spargă dinţii, ca să nu poată nici să muşte, ci doar să-şi lipăie mâncarea ca nişte animale ce sunt!

— Eşti plin de inventivitate şi de fantezie, în seara asta, Varinius, aprobă Martial Cossinius îndepărtându-se.

Dintr-odată vântul se ridică şi aduce cu el, până la meterezele de pe acropolele din Cumae, mirosul focului şi rămurele calde, încă înroşite.

Capitolul 31

Posidionos Grecul face un pas înapoi şi lasă capul în jos.

Faţa lui, luminată până atunci de flăcările focului care devoră noaptea şi acoperă orizontul, este ascunsă în umbră.

— Cei doi îţi aparţin, nu-i aşa? îl întrebă Publius Varinius.

Pretorul este aşezat în faţa lui Posidionos, care întoarce puţin capul spre stânga, fără să-l privească pe Varinius.

Scorpus şi Alcius, cei doi tineri sclavi care îl însoţesc de când i-a cumpărat de la Roma, stau mereu în acelaşi loc, unul lângă altul, lipiţi cu spatele de zidul fortăreţei din Cumae.

— Să fi devenit oare iubiţii tăi acum stăpânii tăi? continuă Varinius.

Vocea pretorului este răguşită, încărcată dintr-odată de accente dure şi ameninţătoare.

— Ţine-i cât mai aproape de tine, Posidionos! Dacă sunt surprinşi în afara incintei din Cumae…

Intonaţia este brutală şi dispreţuitoare.

— Şi chiar pe prundiş…

Varinius se apleacă, arată malul care, într-o curbă largă, ajunge la baza colinei stâncoase pe care este construit acropolele.

— Le-ai promis că-i eliberezi? Dar nu eşti chiar tu un libert? Toţi grecii sunt!

Rânjeşte.

— Ai auzit ce-au spus legatul Furius şi pretorul Martial Cossinius? Tu şi epilaţii tăi, nu vă duceţi nici pe câmp, nici pe plajă, o să riscaţi să rămâneţi fără ochi şi urechi, fără mâini şi picioare! Ce vrei, retore, trebuie să terminăm cu aceste animale sălbatice! Eşti de acord cu asta?

Îşi pune mâna pe umărul lui Posidionos.

— Priveşte şi tu ce fac şobolanii ăştia! Dau foc oraşelor şi recoltelor. Priveşte!

Posidionos îşi ridică încet capul, în timp ce Varinius îl târăşte după el de-a lungul meterezelor.

Merg aşa până la capătul zidului.

Se aud, venind din tabăra romană, zornăitul armelor, vocile răguşite ale centurionilor.

— La Roma şi la Capua mi s-a vorbit despre tine, spune Varinius. Tribunul Legiunii a VII-a, Calvicius Sabinius, pretinde că ai vizitat toate provinciile Republicii şi că ai scris mult, predând de la Roma până în

Rodos! Îl ironizează: Un scriitor, un filosof, un retor grec! Se pare că ştii totul despre modul în care trebuie trataţi sclavii. Îi iubeşti, în orice caz. Lanistul din Capua, Lentulus Balatius, mi-a spus că erai gata să-l cumperi scump pe trac, gladiatorul care conduce, se zice, această hoardă de şobolani. Îl găseai pe gustul tău?

Varinius se aşază pe marginea zidului.

— Faptul că eşti aici dovedeşte că zeii-mi sunt aproape. O să-mi vorbeşti despre trac! Ce ştii despre el? Nu-mi spune că se epilează ca iubiţii tăi! Te ascult.

Posidionos tace, cu ochii îndreptaţi spre orizontul înroşit.

— Te întreb, Posidionos! Pretorul Romei aşteaptă răspunsul tău.

— Se numeşte Spartacus, începe cu voce înceată retorul. M-a atacat pe unul din drumurile Traciei. Mi-a ucis sclavii. Legionarii Legiunii a VII-a l-au capturat. L-am văzut apărându-se, luptând.

Varinius ridică din umeri.

— Luptând! Şobolanii muşcă, nu luptă.

— Întreabă-i pe tribunul Amillus, care comanda miliţia din Capua, şi pe pedestraşii lui Claudius Glaber!

Varinius se ridică brusc, îl împinge pe Posidionos, face câţiva paşi, apoi se răzgândeşte şi se întoarce spre retor.

— Miliţienii lui Amillus! Soldaţii lui Glaber!

O strâmbătură de dispreţ.

— Nişte laşi, nu soldaţi ai Romei! Au fugit fără să opună rezistenţă. Oamenii lui Glaber au alergat de la Vezuviu până aici, la Cumae, ca oile hăituite de lupi. Tremurau. Dacă nu i-aş fi oprit cu lovituri de bici, s-ar fi cărat până la Roma!

— Teama asta pe care o inspiră, murmură Posidionos, nu e provocată de Dionysos? Are alături de el o preoteasă, o ghicitoare…

— Eşti grec, crezi toate poveştile, constată Varinius. Balatius şi Calvicius Sabinius m-au avertizat. Dar voiam s-o aud din gura ta. Nu uita niciodată că zeii ne-au dat puterea. Ei ne-au ales ca să conducem popoarele. Azi-dimineaţă am tăiat gâtul unui taur. Sângele lui m-a stropit. Şobolanii ăştia n-au nici o putere asupra mea, nici asupra oamenilor pe care-i comand. Furius şi Martial Cossinius vor zdrobi acele animale sălbatice. Şi te invit să asişti la pedepsirea lor!

Împunge cu vârful arătătorului în pieptul retorului.

— Cei doi iubiţi ai tăi, cei doi epilaţi, îi vreau ca gaj al fidelităţii tale faţă de Roma. Au văzut focul. Cer să-l uite. Distrează-te cu ei până la întoarcerea lui Furius. Răspunzi de ei cu capul, Posidionos!

Pretorul se îndepărtează, se înfăşoară cu mantia fluturată de vântul încărcat de mirosul iute al scoarţei şi ierburilor arse.

Capitolul 32

Spartacus înaintează prin fumul fierbinte şi roşu al focului spre un bărbat îngenuncheat pe terasa locuinţei.

— Este grec, spune Crixos Galul. Pretinde că te cunoaşte. Doreşte să-ţi vorbească.

Cu fruntea plecată, omul nu s-a mişcat. Spartacus descoperă încet-încet smocurile de păr ciufulit care înconjoară o căpăţână chelă. Omul are trupul greoi, pare prăbuşit. Crixos îi apasă ceafa cu latul spadei lui.

— N-a venit singur, reia el.

Arată spre doi tineri bărbaţi care sunt încadraţi de CEnomaus şi de Vindex.

— Sunt ai lui. Erau la Cumae. Au fost în tabăra romană. Pretorul Publius Varinius şi-a însărcinat legatul şi pe un alt pretor să ne taie mâinile şi picioarele, urechile şi să ne scoată ochii.

Crixos râde în hohote, scapă o lovitură de picior în coastele omului îngenuncheat.

— O să-i trimitem grecul înapoi cu mâinile tăiate.

Cei doi tineri nu scot un cuvânt.

Unul este blond cu pielea albă şi fină, ca a unei femei din Dacia. Celălalt are tenul unui spaniol, aproape numid. Au părul ras, sprâncenele smulse, corpul delicat. Cel blond se numeşte Scorpus; cel brunet, Alcius.

Se clatină pe picioare, încercând să se apropie de Spartacus, apoi, când CEnomaus şi Vindex îi apucă de ceafă, îi forţează să îngenuncheze, gem şi încep să trăncănească. Sunt sclavi, dar grecul, stăpânul lor Posidionos, le-a promis că-i eliberează. Vor să fie oameni liberi şi să lupte; au fugit de la Cumae cu stăpânul lor ca să se alăture armatei sclavilor, cohortei oamenilor liberi.

— Le e frică. Pretorul i-a cerul grecului să-i predea lui. Dar grecii ţin la iubiţii lor.

Cu un gest, Spartacus le cere lui CEnomaus şi lui Vindex să se îndepărteze cu cei doi sclavi.

În clipa când părăsesc terasa, învăluiţi deja de fum, Spartacus strigă să fie încredinţaţi lui Curius, maestrul de arme, ca să-i iniţieze.

Apoi tracul apucă mâna lui Crixos, o ridică, îndepărtează astfel lama de pe ceafa bărbatului îngenuncheat, care îşi ridică fruntea. Şi Spartacus recunoaşte chipul călătorului grec din Tracia, pe care l-a atacat ca să-l jefuiască, apoi l-a revăzut în piaţa de sclavi din Roma.

Acolo, grecul voise să-l cumpere, dar fusese Lentulus Balatius cel care, pentru cincizeci de talanţi, îl cumpărase.

Spartacus se apleacă spre Posidionos.

— Vrei să mă vezi, să-mi vorbeşti? Iată-mă.

Întoarce privirea. Nu-i place privirea grecului, la fel de umilă ca a unui câine care îşi aşteaptă osul.

— Dă o explicaţie, continuă el pe un ton brutal, ca şi cum ar da o lovitură de picior ca să alunge un animal. Eşti un om liber, un cetăţean al Romei, ai sclavi. Ce cauţi aici? Eşti ochii şi urechile pretorului? O să rămâi şi fără ochi, şi fără urechi.

Au intrat în *villa.* Atriumul este plin de un fum gros, ca şi cum s-ar fi adunat tot acolo, presărat cu scântei roşietice.

Spartacus se apleacă, îşi bagă capul în impluviu. Posidionos face la fel.

— Legatul Furius, cu două mii de oameni, a părăsit, ieri, tabăra din Cumae ca să te atace, spune el. Pretorul Varinius a fost însărcinat de Senat să nu lase nici un sclav în viaţă, de la Vezuviu până la apele fluviului Volturnus, de la Nola până la Capua şi Cumae.

— Ţii la iubiţii tăi, observă Spartacus. Şi te temi şi pentru viaţa ta. Eşti cetăţean roman, dar totuşi rămâi grec: un învins.

— Nu vreau ca tu să fii învins, murmură Posidionos.

Coboară ochii, ca şi cum mărturisirea îl deranja.

— Vreau să trăieşti! continuă el cu voce şi mai puternică.

Ridică fruntea.

— Victoria ta va fi cea a tuturor celor pe care romanii îi dispreţuiesc, a tuturor popoarelor pe care le-au învins. Vreau să rămân alături de tine, ca să scriu povestea războiului tău. Am citit-o pe cea a lui Diodor din Sicilia despre războaiele sclavilor din insula lui. Eu o s-o povestesc pe a ta.

— Grecul ăsta! mormăie Crixos Galul agitând pumnalul. Fii atent, te îngroapă în cuvinte, Spartacus! Aşa sunt grecii. Vorbesc, te leagă de mâini şi de picioare cu discursurile lor. Dar rămân în tabăra stăpânilor. Mereu sunt aliaţii şi servitorii romanilor. Teme-te de el! O să te trădeze. Lasă-mă să-l ucid, sau să-i smulg limba.

— Cine îl ameninţă, cine se atinge de el sau îl umileşte va avea de-a face cu mine! decretează Spartacus. Posidionos Grecul este alături de mine. Este liber să plece sau să facă cum vrea.

— Zeii te orbesc, spune răspicat Crixos şi se îndepărtează.

Spartacus se aşază pe marginea impluviului şi îl invită pe Posidionos să ia loc lângă el.

— Focul le-a luat romanilor minţile, începe grecul. Sunt ca animalele pe care focul le înfurie şi le îngrozesc. Au nevoie de recolte. Îi ruinezi. Sunt conştienţi că Roma are nevoie de grâne pentru plebe. Se tem de o revoltă a celor mai săraci cetăţeni.

Posidionos se întrerupe, îl fixează pe Spartacus, şi privirea lui este atât de blândă, atât de insistentă, că tracul întoarce ochii.

— Dacă oamenii liberi, cei mai nenorociţi, ţi se alătură ţie şi sclavilor, reia Posidionos, atunci întreaga Romă se va clătina.

Grecul pune mâna pe coapsa lui Spartacus.

— Ai puterea în mâinile tale.

Spartacus, întorcându-se, se îndepărtează, îşi afundă faţa în apă.

— Cine cunoaşte viitorul? murmură el. Zeii poate, dar ei sunt tăcuţi. Spune-mi ce ştii despre pretorii Varinius şi Martial Cossinius, despre legatul Furius.

— Trupele acestuia sunt pe drum, îi răspunde Posidionos. Vin spre tine, spre foc, sigure de victorie.

Spartacus se ridică şi traversează cu paşi mari atriumul.

Capitolul 33

Eu, Posidionos, am mers alături de Spartacus în toate aceste zile de toamnă, primele din războiul lui, când zeii nu au încetat niciodată să vegheze asupra lui.

Dimpotrivă, s-au străduit să-i piardă pe legatul Furius şi pe pretorii Varinius şi Cossinius, care se aventuraseră în câmpie cu îndrăzneala insolentă şi dispreţul vânătorilor care hăituiesc vânatul mic.

Furius fu primul care-şi pierdu minţile şi viaţa.

Îi pândim, culcaţi în lanurile de grâu pe care incendiul încă nu le înghiţise, sau chiar în livezi şi vii.

El călărea în fruntea centuriilor lui atât de numeroase, încât coloana se întindea de la Cumae până la marginea oraşului Nola. Înainta spre fumul şi flăcările incendiului, convins că acolo era tabăra noastră.

Dar Spartacus, după ce m-a ascultat raportându-i ce ştiam despre ordinele pe care Varinius le-a dat legatului său, le ceruse gladiatorilor să părăsească tabăra şi să se ascundă în lanuri şi păduri. În privinţa oamenilor răniţi, le-a cerut să meargă spre înălţimile Campaniei şi acolo să-l aştepte.

Stăteam la pândă. Spartacus aprecia că romanii erau prea numeroşi, poate două mii – Crixos Galul zicea chiar trei mii –, ca să poată fi atacaţi.

În fiecare clipă trebuia să-i convingă pe Crixos, CEnomaus sau Vindex, pe bouari şi ciobani, că n-a venit încă momentul să îi ia cu asalt. Curius, maestrul de arme, era unul dintre gladiatorii care erau de acord cu el. Şi eu eram îngrijorat simţind spiritul de revoltă şi de dezbinare care duc la dispariţia armatelor şi a popoarelor.

Seara, când stăteam ghemuiţi, uneori cu spatele îndoit sub primele ploi, fără să fie aprins nici un foc ca să nu atragem atenţia romanilor care se aflau doar la câteva sute de paşi, Spartacus îmi punea întrebări despre motivele care făceau ca atâtea popoare – mai întâi al meu, grec –, ale căror oraşe au stăpânit lumea şi au învins imperii, au fost cucerite de romani.

În vocea lui, în atenţia cu care asculta răspunsurile mele, bănuiam că voia să tragă învăţăminte dintr-un trecut întunecat, pentru războiul pe care se pregătea să-l conducă.

Îi explicam că popoarele şi oraşele, în loc să rămână unite, se

dezbinaseră. Romanii îi atacaseră şi le învinseseră unele după altele, uneori aliindu-se cu unele dintre ele ca să le zdrobească definitiv pe cele mai ostile.

Adăugam că fondatorii Romei, Romulus şi Remus, fuseseră hrăniţi de o lupoaică. Poporul care i-a moştenit pe aceşti doi fraţi era un popor de carnasieri vorace, de o cruzime de neînduplecat, îndărătnic şi viclean; membrii lui vânau în haită, supunându-i pe cei mai slabi dintre ei.

Vorbeam, dormeam, scăldaţi de mirosul de fructe putrezite, pentru că pe nici unul din domenii nu se mai putea culege recolta, sclavii fiind fugiţi sau plecaţi cu stăpânii lor în oraşe.

Într-o dimineaţă, când după zilele întregi de ploaie soarele începea în sfârşit să usuce pământul, am auzit paşii unei trupe. Dacă bocănitul nu era foarte sonor, era din cauză că legatul Furius decisese să împartă armata, fiecare grupă de centurii ocupând un colţ al câmpiei.

În acea dimineaţă am înţeles că Dionysos, pe care Apollonia îl invoca în fiecare clipă, sau oricare alt zeu al Greciei sau Traciei, deciseseră să-i piardă pe romani şi să ne asigure victoria în faţa trupelor legatului.

Ne-am aruncat asupra centuriilor izolate. De fiecare dată, eram mai numeroşi decât romanii.

Spartacus îmi dăduse un mic scut rotund şi o sabie cu lama curbată şi dinţată, aşa cum poartă războinicii traci. Dar eram deja un om bătrân, cu trupul greoi şi neîndemânatic, şi deci mai mult am observat decât am participat la aceste scurte bătălii.

Lupta nu era cu totul încheiată în clipa când bouarii şi ciobanii, sclavii de pe câmpuri se grăbeau spre corpurile legionarilor căzuţi. Îi omorau pe cei care încă mai trăiau, apoi le smulgeau cuirasele, căştile, armele, sandalele, pungile şi scuturile.

Locurile luptelor deveneau astfel, la sfârşitul bătăliilor, un pământ secătuit, acoperit de leşuri goale.

În a şaptea zi, unul din aceste trupuri fu cel al lui Furius.

L-am văzut pe legat înaintând în fruntea ultimei sale centurii. Nu putea ignora faptul că sângele tuturor celorlalţi – aproape o mie de oameni de-acum – stropise pământul câmpiei dintre apele fluviului Volturnus şi muntele Vezuviu, acolo unde pretorul Publius Varinius îl trimisese să atace, să ucidă şi să-i mutileze pe cei pe care-i numea şobolani.

Dar şobolanii îi masacraseră oamenii. Şi Furius ştia că nenorocirea

era alături de el în cavalcada sa.

Era departe, în fruntea primei linii a legionarilor săi, al cărei mers mi s-a părut atât de încet, atât de greoi, de parcă voiau să întârzie clipa în care vor întâlni moartea.

Eram lungiţi la umbra merilor, pe un strat gros de fructe putrede. Îi priveam pe gladiatori, pe bouari, pe ciobani, pe sclavi, pe cei mai nenorociţi dintre oamenii liberi care ni se alăturaseră. Toţi purtau arme sau căşti, scuturi, cuirasele de care deposedaseră cadavrele romanilor omorâţi în zilele dinainte.

Le auzeam respiraţia gâfâită. Le ghiceam nerăbdarea.

Spartacus era lângă mine, cu trupul încordat, gata să sară.

A şoptit:

— O să-l omor pe legat.

Târându-se, Crixos s-a apropiat de noi.

— De ce tu? a spus el.

— Pentru că eu sunt Spartacus şi pentru că aşa vreau eu!

— Lasă-i pe zei să decidă.

— Au ales, Crixos. Uită de legat, ucide centurionii şi legionarii.

— Cui o să-i revină calul legatului? a mai întrebat Crixos.

— Calul o să fie primul pe care-l omor, a murmurat Spartacus, ridicându-se.

Oamenii din jurul lui au făcut la fel. S-a aruncat urlând, şi, din gropi, din tufişuri, din livezi şi de pe câmpuri gladiatorii, bouarii, ciobanii, sclavii şi toţi ceilalţi au sărit, au urlat, lovindu-i pe legionari aşa cum o furtună cu grindină culcă la pământ grâul copt.

Am văzut calul legatului prăbuşindu-se şi un şuvoi de sânge îi ţâşnea din greabăn. Legatul avea piciorul prins sub coastele calului. Spartacus şi-a pus vârful spadei la gâtul lui Furius, care încerca să se ridice în picioare.

Tracul a făcut un pas înapoi, lăsându-l pe Furius să se ridice şi să-şi apuce spada, ca să-i ţină piept.

Dar, într-o clipă, în spatele lui Furius a răsărit Crixos Galul, care a strigat:

— Întoarce-te, legat!

Furius s-a clătinat pe picioare voind să-l înfrunte pe acest nou atacator, iar Crixos i-a înfipt sabia în piept.

Sângele lui, ca şi cel al calului, a clocotit, Furius strângând între mâini lama care îl ucidea.

Am înaintat ca să mă postez între Crixos şi Spartacus, care se înfruntau.

Apoi, acesta din urmă, i-a întors spatele galului şi a început să umble printre cadavrele deja prădate şi dezgolite.

Cadavrele, care începeau să fie sfâşiate de păsările răpitoare cu ciocul lung, galben cu negru, venite de pe mare, şi pe care lupii, cu ochii lor verzi scânteietori strălucind în noapte, le rupeau cu o furie tăcută, erau tot ce mai rămăsese din armata lui Furius, după şapte zile de lupte.

Seara, pentru prima oară de la începutul bătăliei, ciobanii au aprins focurile mari, ale căror flăcări se vedeau de pe acropolele din Cumae.

Crixos Galul umbla cu paşi mari de la un jăratic la altul, smulgând bucăţi de carne din sferturile de bou şi din oile trase în frigare, a căror carne grasă sfârâia, mirosul ei acoperindu-l încet-încet pe cel dulceag al fructelor trecute.

Purta cuirasă şi agita deasupra capului sabia lui Furius, strigând că romanii nu vor mai fi niciodată stăpânii Campaniei, că trebuia mers spre Roma, aşa cum o făcuseră cândva galii care cuceriseră oraşul.

Gesticula şi se fălea în faţa lui Spartacus care, aşezat mai la distanţă, rămânea tăcut.

Crixos a ezitat, apoi s-a îndepărtat lovind aerul cu spada, urlând că îl omorâse pe legat, că nici unul dintre romani nu-l vor face să-şi plece genunchii, că-i va învinge aşa cum o făcuse în arenă, punând la pământ uriaşi, urşi şi lei, apoi, dintr-odată, el s-a prăbuşit şi a adormit cu capul în noroi.

M-am alăturat lui Spartacus. Apollonia îi adusese o bucată de carne de oaie din care muşca fără grabă, cu ochii pe jumătate închişi.

— L-am lăsat pe Crixos să-l omoare pe legat, a murmurat el. Mi-ai spus, Posidionos, că oraşele greceşti se luptaseră între ele, că popoarele se dezbinaseră şi că din cauza asta romanii îi cuceriseră.

A rămas multă vreme tăcut, după care a mai adăugat:

— N-o să mă lupt cu Crixos.

S-a întors spre mare, spre Cumae.

— După legat, a murmurat, o să urmeze pretorii, apoi consulii şi legiunile.

Clătinând din cap a repetat:

— Roma, Roma, ce vor zeii?

S-a lăsat pe spate şi, stând sprijinit în coate, cu gâtul la vedere, a cercetat cerul.

S-au arătat zorii şi, când jarul încă lucea roşu în cenuşa focurilor noastre, strigătele gărzilor au sfâşiat liniştea şi ceaţa.

Spartacus s-a ridicat primul, şi, pe măsură ce strigătele se apropiau, părând să devină tot mai ascuţite, vocile şi mai gâfâite, oamenii s-au ridicat unii după alţii, s-au apropiat de Spartacus, strângându-se umăr lângă umăr, Crixos Galul fiind în primul rând.

În sfârşit, alergând printre viile şi pomii din livezi, au apărut gărzile, s-au agăţat de umerii gladiatorilor, de cei ai lui Spartacus, ca să nu se prăbuşească, ca să-şi recapete suflul spunând în acelaşi timp fraze fără rost.

O armată romană, spuseră ei, părăsise Cumae. Se îndrepta spre noi, mergând cu pas întins, pasul răzbunării. Era precedată de cercetaşi şi condusă de un fost gladiator din *ludus*-ul din Capua, un bărbat care cunoştea Campania, un taur furios şi negru.

Curius a spus că era vorba despre Vacerra, omul din care Lentulus Balatius făcuse maestrul lui de arme.

Cercetaşii romani surprinseseră adormite două din gărzile noastre. Se auzise pocnetul bicelor cu bile de fier şi urletele celor doi bărbaţi tineri.

Gărzile s-au întors spre mine. Aşa am aflat că Scorpus şi Alcius, a căror tinereţe şi râsete, flecăreala lor, corpurile subţiri şi delicate, pielea albă şi brună îmi copleşiseră nopţile şi zilele, fuseseră torturaţi, biciuiţi, bătuţi în cuie de vii pe crengile merilor mari, printre fructele pe care le plăcea păsărilor să le ciugulească.

— Vacerra o să fie jupuit de viu, a murmurat Crixos Galul la urechea mea.

Şi-a ridicat spada, a spus că trebuie să meargă în întâmpinarea acestei armate, să-i omoare căpetenia, legat sau pretor, şi să-l facă să aibă aceeaşi soartă precum centuriile lui Furius.

Cu un gest a reamintit cum şi-a înfipt spada în pieptul legatului.

— O să fac acelaşi lucru şi cu ăsta! a strigat el.

— Fiecare zi e diferită de celelalte, a afirmat Spartacus cu voce puternică. Le-a vorbit mult. Romanii, a spus el, au văzut trupurile goale, mutilate, devorate ale tovarăşilor lor; sunt orbiţi de ură şi nerăbdare. Trebuie să-i facem să creadă că ne chinuie frica pe care ne-o inspiră. Trebuie să creadă că fugim.

S-a întors spre Curius.

— Curius, tu ne-ai învăţat să ne ferim. E bine să ne ascundem. Trebuie ca vânătoarea zadarnică, loviturile date în gol să-i enerveze, să-i istovească. Atunci, numai atunci o să lovim. Nu atacăm din faţă, ci din laturi, din spatele trupelor.

— Nu lupţi ca un gal! s-a ambalat Crixos.

— Sunt trac, a replicat Spartacus, fixându-l pe galul care se legăna de pe un picior pe altul.

Apoi, Spartacus s-a întors şi a pornit la drum, şi cu toţii i-au urmat paşii.

Am ajuns din nou pe pantele Vezuviului, departe de drumurile pe care le urma armata romană.

Vântul purta uneori până la noi răpăitul surd ale tobelor, sunetele ascuţite ale flautelor.

Ghiceam locurile de oprire după praful care se ridica deasupra câmpiei şi după focurile care, noaptea, marcau limitele şi mijlocul taberei.

Aceste opriri deveneau din ce în ce mai lungi, ca şi cum, deja, după câteva zile de vânătoare fără succes, oboseala şi supărarea înlocuiseră în sufletul romanilor voinţa, ura şi înflăcărarea.

Într-o noapte, gărzile noastre se întoarseră, împingând înainte doi soldaţi tineri pe care îi găsiseră rătăcind pe câmp. Îi capturaseră fără ca aceştia să încerce să opună rezistenţă sau să fugă. Pe faţă li se citea frica şi inocenţa.

Îmi aminteau de Scorpus şi Alcius, mai neciopliţi. Dar aş fi ştiut, încredinţându-le trupul îngrijirilor unui maseur, să-i şlefuiesc şi m-aş fi delectat mângâindu-le muşchii proeminenţi, părul ras.

Crixos a spus că trebuiau să fie ucişi, că era vorba despre două iscoade, iar dintre gladiatorii care deja se adunaseră, înconjurându-i, unii strigau că trebuiau să fie obligaţi să se lupte între ei; poate învingătorul – şi nesiguranţa asta stârnise râsete zgomotoase – şi-ar fi salvat viaţa.

Atunci am propus să le cumpăr vieţile de la ciobanii care-i luaseră prizonieri.

Am fost ameninţat, acuzat că mă port ca unul din acei stăpâni pe care voiau să-l radă de pe faţa pământului.

Am crezut că voi fi lapidat. Apoi, Spartacus a înaintat, i-a cercetat pe cei doi soldaţi, legaţi unul de celălalt de gât, cu picioarele şi braţele împilate.

A început să-i interogheze.

Erau ţărani din Galia Cisalpină, gali, deci, dar nu aveau pământ deloc şi s-au înrolat pentru că burta trebuie umplută. Văzuseră cadavrele tovarăşilor lor plecaţi alături de legatul Furius; asistaseră la flagelarea şi la răstignirea a doi tineri sclavi, nu mă îndoiam că erau Scorpus şi

Alcius.

Li se făcuse frică.

Pretorul care îi comanda, Martial Cossinius, ameninţa cu biciul orice soldat din armata lui. Nimeni n-a supravieţuit pedepsei de o sută de lovituri pe care i-o aplica.

Aşa că fugiseră, profitând de dezordinea pe care o provocase plecarea pretorului Cossinius. Acesta decisese să părăsească tabăra ca să se ducă la băi, la Salinae, pe coastă, între Pompei şi Herculaneum. Legaţii lui şi centurionii încercaseră să-l convingă să renunţe, dar pretorul îşi alesese deja escorta, îşi încărcase bagajele în două care şi o luase la drum. Cei doi tineri recruţi se gândiseră că, în liniştea care a urmat plecării lui, n-o să li se descopere fuga decât la întoarcerea sa.

— Salinae? a repetat Spartacus.

Paznicii noştri, ciobani care îşi abandonaseră stăpânii şi turmele ca să se înroleze în armata lui Spartacus, cunoşteau fiecare ridicătură de pământ, fiecare tufă de iarbă din Campania.

— Salinae? a întrebat încă o dată Spartacus.

Erau câteva *villa* construite între coasta nisipoasă, dreaptă, şi primele contraforturi de pe muntele Vezuviu. Marea părea verde şi limpede; izvoarele de apă caldă ţâşneau la câţiva paşi de mal.

— Stăpânii se îmbăiază acolo, a spus unul dintre ciobani. Izvoarele calde vin din străfundul pământului. Ele aduc putere.

— O să aducă moarte! a spus tare Spartacus.

— I-a adunat pe gladiatori.

— Ne ducem să-l omorâm pe pretorul Cossinius, a spus el. Armata lui nu va mai fi decât un puişor căruia o să-i tăiem capul. Mai poate ţopăi de câteva ori, dar este aproape mort.

Am mers toată noaptea, coborând şi urcând văile care, ca nişte brazde adânci, sapă coastele muntelui Vezuviu.

În zori, am văzut marea, malul lung şi drept.

Carele cu lucrurile pretorului Cossinius erau aşezate unul lângă altul, pe plajă, unde fuseseră ridicate corturile mari.

Ne-am apropiat, ascunşi de tufişurile care acoperă pantele Vezuviului, al cărui pământ cenuşiu se pierde sub nisipul alb al malului.

Apoi am aşteptat.

Când soarele a fost sus, pretorul s-a îndreptat spre marea strălucitoare ca o tavă de argint.

Spartacus şi Crixos Galul, urmaţi de sute de oameni, au sărit.

Şi nisipul, şi marea au devenit roşii.

CEnomaus Germanul i-a tăiat capul pretorului şi l-a agitat deasupra capului, înfipt în vârful suliţei.

În zilele care au urmat, de fiecare dată când atacam armata romană, devenită prada noastră, el se aventura primul, arătând capul ca pe un steag, şi primele rânduri de centurioni dădeau înapoi, în timp ce CEnomaus repeta numele pretorului aşa cum laşi să scape un strigăt de război.

Soldaţii îşi aruncau armele şi o luau la fugă din faţa acestei haite care purta căştile, scuturile şi tunicile morţilor. Cei care au rămas cedau şi, în cele din urmă, îngenuncheau, dând capul pe spate, cu ochii închişi, aşteptând o lovitură de lamă în gât.

Pe cei care mureau astfel îi iubeau zeii.

Dar ceilalţi deveneau prada sclavilor care, din ce în ce mai numeroşi, ieşeau din păduri, din livezi şi din tufişuri, se aruncau în luptă, înarmaţi cu ţăruşi, despicând trupurile încă vii.

Aşa a murit Vacerra, recunoscut de sclavii care fugiseră de pe domeniul lui Lentulus Balatius şi care îl făcură să plătească cruzimea stăpânului lor.

Eu stăteam deoparte, adesea aşezat alături de Jair Evreul a cărui faţă exprima dezinteres, resemnare şi chiar dezgust.

— Tu eşti grec, retore, îmi spune el în seara ultimei bătălii. Cunoşti istoria oamenilor. Ai predat înţelepciunea de la Rodos până la Roma. Ai străbătut provinciile Republicii. Te-ai învârtit printre magistraţii romani. Te-au venerat. Ce crezi despre toate astea?

În jurul focului, oamenii chefuiau. Flăcările luminau câmpul unde avusese loc lupta. Oameni şi lupi mişunau, îşi disputau cadavrele.

— Eu sunt evreu, reia Jair. Ascult de cuvântul Dumnezeului Unic. L-am urmat pe Stăpânul Dreptăţii în deşert. Tu – a pus mâna pe genunchiul meu –, eu, noi suntem oameni liberi, chiar dacă romanii au vrut să facă din mine un sclav, chiar dacă te tratează ca pe un servitor şi chiar dacă te dispreţuiesc aşa cum fac cu toţi cei care nu sunt decât nişte liberţi. Dar ei…

În faţa noastră, sclavii se băteau pentru o bucată de carne, o amforă de vin, o tunică de soldat roman.

— Ei, Posidionos, ei sunt încă nişte animale, chiar dacă acum cred că au devenit oameni liberi.

— Vorbeşti ca un pretor roman, răspund eu.

I-am reprodus cuvintele lui Publius Varinius: pentru el sclavii şi

gladiatorii care îşi rupseseră lanţurile nu erau decât nişte şobolani.

— Priveşte-i, a murmurat Jair.

Printre strigăte, sclavii se rostogoliseră pe pământ, încercând să se sugrume.

— Crezi că se poartă ca nişte oameni liberi? Crezi că Spartacus poate face din această hoardă o armată?

Am răspuns că Spartacus învinsese deja centuriile pretorului Claudius Glaber, pe ale legatului Furius şi pe ale pretorului Martial Cossinius.

Jair şi-a plecat capul.

— Mâine, a murmurat el, va trebui să înfrunte armata lui Varinius, să învingă din nou şi deci să ucidă. Un om, a adăugat el, nu poate fi liber atunci când ucide.

— Atunci trebuie să se supună Romei şi să accepte supliciul? Să se lase ucis ca un şobolan?

— Dumnezeu vede şi hotărăşte, Posidionos.

M-am gândit la toamna aceea, care a fost cea a victoriilor, când Dumnezeul Unic al lui Jair Evreul şi toate divinităţile se aliaseră pentru a-l apăra şi inspira pe Spartacus.

Tracul mergea de la un grup la altul. Îl asculta pe Jair care îi vorbea despre Stăpânul Dreptăţii şi despre Dumnezeul lui. Se amesteca printre germani şi gali, daci şi celţi, frigieni şi samniţi care sacrificau tauri şi oi, ţapi şi pui, şi încercau să ghicească, în măruntaiele calde încă ale acestor animale, intenţiile zeilor. O asculta pe Apollonia care invoca oracolele Cibelei şi voinţa lui Dionysos. Şi nu mă contrazicea atunci când îi spuneam că muntele Vezuviu semăna cu Olimpul, unde fusese primit şi sfătuit de zei.

Oamenii îl urmau, îl înconjurau, îl observau când participa la ritualuri, când cobora în groapa deasupra căreia înjunghia un taur în onoarea zeului Mithra, drag lui Vindex Frigianul.

Vorbea puţin, chiar şi cei mai rebeli dintre sclavi şi gladiatori, cei care aveau privirea fixă de animal, cei care înaintau cocoşaţi, cu mâinile atingând pământul, cu trupul deformat de muncile care-i copleşiseră din copilărie, îi executau ordinele, fie şi strâmbându-se, pentru că zeii îi dăruiseră autoritate şi abilitate, cu care îi învinsese deja pe romani şi era singurul care putea distruge armata în fruntea căreia se afla acum Publius Varinius.

Armata părăsise Cumae când peste mare se aşterneau furtunile de toamnă.

Ploile înecau pământul Campaniei, devenită noroioasă, în care se împotmoleau, biciuiţi de ploaie şi împinşi de vânt şi furtunile groaznice care rupeau pomii fructiferi şi culcau la pământ viile.

Fluviul Volturnus era în creştere, ducând cu el copacii smulşi, iar pretorul Varinius îşi stabilise tabăra departe de mal, aşteptând să se retragă apele ca să poată traversa.

Armata lui Spartacus era şi ea în creştere. Sclavii curgeau din Samniu, şi Apulia, din Bruttium şi Calabria, din munţii Abruzi şi chiar din Galia Cisalpină. Unii reuşiseră să ajungă la mare şi evocau războaiele sclavilor care devastaseră Sicilia, frica aceea ce-i cuprinsese acolo pe stăpâni, magistraţi şi consuli.

Toţi povesteau că zvonul s-a răspândit dincolo de Rubicon, până la capătul ţării, în Bruttium şi chiar dincolo de mare, că un zeu venit din Tracia îi elibera pe sclavi şi avea să pună mâna pe Roma şi s-o jefuiască. Şi că sclavii, înainte de a fugi, îşi omorâseră stăpânii, jefuiseră casele şi furaseră recoltele, visând în acelaşi timp la bogăţiile Romei, acest mare oraş cu putere de neînvins, pe care-l vor distruge.

Dar, când gloata lacomă de libertate şi de pradă văzuse focurile, palisadele şi turnurile de pază ale taberei romane conduse de Varinius dăduse înapoi.

Şi Spartacus strigase la gladiatori:

— Instruiţi-i! Fiţi maeştri de arme, centurioni! Faceţi ca aceşti oameni să vi se supună! Instruiţi-i, sau Varinius va învinge!

Prăjinele suliţelor se ridicaseră şi căzuseră pe spinările sclavilor pe care Crixos Galul şi CEnomaus Germanul, Curius şi Vindex Frigianul îi obligaseră să sape şanţuri, să înfigă ţăruşi, să ridice tabăra armatei lui Spartacus în faţa celei a lui Varinius, pe celălalt mal al fluviului Volturnus.

— Nu poţi învinge armata romană luptând de la egal la egal cu ea, spusese Jair Evreul. Tabăra ta, cohortele tale, centuriile, miile de recruţi nu vor avea niciodată calitatea celor cu care să i te opui lui Varinius.

Spartacus îl ascultase, apoi ripostase:

— Cine ţi-a spus că vreau să lupt de la egal la egal cu Varinius?

Totuşi, aşa părea. Pusese să se ridice palisade. Patrulele plecau să le hărţuiască pe cele ale lui Varinius şi se întorceau târând cadavrele. Spartacus punea să fie legate cadavrele de ţăruşi cu care apoi înconjura tabăra, ai fi zis că este astfel păzită de santinele atente.

Când apele fluviului Volturnus au început să scadă, puse să se aprindă focuri mari pe câmp, să bată toba, să cânte flautele şi trompetele, şi s-ar fi putut crede că întreaga armată a sclavilor se

pregătea de bătălie, chiar în momentul când Spartacus îi porunci să părăsească tabăra în linişte, profitând de noaptea cu furtună, să urce de-a lungul fluviului, până vor fi găsit un vad de trecere, în aval de Capua.

Traversară fluviul, în pofida apelor încă mari şi a malurilor alunecoase. Astfel, după un marş lung, se aflară în spatele taberei romane. Zăream tabăra noastră, unde câţiva oameni continuau să aţâţe focurile, să bată tobele, să cânte din trompetă şi flaute, făcând credibilă prezenţa noastră acolo, dovedită şi de acele santinele cărora noaptea şi distanţa le dădeau viaţă.

Trebuia doar să aşteptăm ca armata lui Varinius să se pregătească să treacă fluviul ca să-i surprindem în tabăra noastră. Ţâşnirăm atunci peste flancuri şi în spatele ei, ca o uriaşă surpare de pământ care urlă, îngropând centuriile, iar apa noroioasă a fluviului Volturnus, ca şi nisipul şi marea de la Salinae, s-a înroşit.

L-am zărit pe pretorul Publius Varinius care, călare, încerca să urce pe celălalt mal, înconjurat de lictori.

Cădeau unul după altul, străpunşi de suliţele aruncate de germani şi de frigieni.

Curând, Varinius nu mai avu lângă el, pe malul noroios, decât câţiva soldaţi care aruncau în fluviu corpurile lictorilor, abandonau steagurile, căutau să se apere sub scuturi.

Dintr-odată, cu un nechezat care semăna cu un imens strigăt de durere, calul lui Varinius s-a prăbuşit.

Am crezut că pretorul avea să cunoască soarta legatului său, Furius. Dar, plin de noroi, se ridică şi, abandonându-şi arma, încerca să ajungă cât mai repede la Cumae, unde să se ascundă ca un şobolan vânat, care se refugiază în gaură.

Partea a cincea

Capitolul 34

Varinius stă lungit, singur, în bazinul mare din porfir, plin cu apă fierbinte.

Închide ochii. Muşcătura căldurii este intensă şi adâncă. Depărtează braţele, îşi sprijină palmele de pereţii bazinului.

Apa nu doar topeşte noroiul lipit de corpul lui, ci pare să-i smulgă pielea, să-i roadă carnea. Pătrunde ca vârfurile de lance sau ca suliţele care, când urcau malul fluviului Volturnus, i-au lovit pe lictori, din care nici unul n-a supravieţuit.

Varinius simte încă pe coapsa stângă greutatea calului care s-a prăbuşit. Şi, din fericire, noroiul l-a înghiţit. Varinius s-a cufundat în el, s-a cărărat înlăturând leşul calului, respingând rămăşiţele lictorilor, ale soldaţilor, agăţându-se de ele ca să înainteze cu câţiva paşi, ajungând în sfârşit pe mal, reuşind să fugă împreună cu o mână de oameni, tot ce rămânea dintr-o armată, şi să se închidă în fortăreaţa din Cumae.

Şobolanii veniseră să se arunce pe ziduri, să încerce să le escaladeze, să forţeze porţile. Trebuise să-i respingă cu avalanşe de pietre şi de săgeţi, fără măcar să aibă timp să-şi cureţe trupul, să râcâie noroiul uscat, înroşit de sângele lictorilor.

Varinius deschide din nou ochii.

Sala mare a *caldarariumului,* care se află în mijlocul termelor, este plină de un abur lipicios şi cenuşiu.

Abia dacă distinge prin el siluetele sclavilor.

La început, aude lipăitul picioarelor lor pe dalele de marmură. De fiecare dată înţepeneşte, îşi bagă capul între umeri, ca şi cum şi-ar apăra gâtul. Mâinile pipăie marginile bazinului. Degetele îi alunecă pe piatra udă, se sperie. Îşi aminteşte că şi-a lăsat armele în timp ce se dezbrăca.

Este gol, ca acele cadavre ale centuriilor lui Furius şi Martial Cossinius, pe care le-a găsit mutilate, sfâşiate de animalele sălbatice, de acele zeci de mii de şobolani.

Îşi lasă spatele să alunece de-a lungul peretelui de porfir al bazinului. Este tentat să-şi bage capul sub apă, să dispară, să scape astfel de sclavii care se apropie, deveniţi şi ei poate nişte şobolani furioşi, care vor să-i ia gâtul. Nu mai sunt acele animale docile care se târăsc cu privirea moartă. Nu mai coboară ochii decât dacă sunt ameninţaţi că sunt biciuiţi, răstigniţi, dar se supun cu rea-voinţă, şi sunt plini de ură.

Trimisul Senatului i-a confirmat lui Varinius.

Tribunul Legiunii a VII-a, Calvicius Sabinius, care este însoţit de centurionul său primipil, Nomius Castricus, a raportat că, de-a lungul drumului dintre Roma şi Cumae, bântuie bande de sclavi care îşi părăsiseră domeniile, jefuiseră oraşele, îşi omorâseră stăpânii, spintecaseră femeile după ce le violaseră. Nici un patrician nu se simţea în siguranţă acasă, toţi chemau miliţiile ca să-i apere de sclavii lor, să le apere bunurile, vieţile.

Şi Senatul cerea să se termine cu acest război umilitor pentru Republică.

Şi periculos: de fapt, Roma avea nevoie de recoltele din Campania şi Lucania. Trebuia asigurată distribuirea grâului pentru plebea romană, sub ameninţarea izbucnirii un război social, care va risca să repete războiul sclavilor.

Tribunul Calvicius Sabinius l-a interogat îndelung pe Varinius, părând că nici măcar nu observă că pretorul era plin de noroi, că şchiopăta, că piciorul stâng putea fi rupt, că avea coastele dureroase de la umăr până în picior, şi că umilinţa pe care a suportat-o era încă prea vie pentru a putea răspunde senin la întrebările trimise de Senat.

— Se spune, a strigat el, înaintând spre tribunul Sabinius, că tu eşti cel care, în Tracia, l-ai lăsat în viaţă pe Spartacus, care acum jefuieşte Italia. Ce vrei să ştii? Îl cunoşti! Îl ţineai în cuşcă, mi s-a spus, şi i-ai deschis uşa! Şi mii, zeci de mii de sclavi, de gladiatori fugiţi, de dezertori, da, propriii noştri soldaţi, şi maestrul de arme din *ludus*-ul din Capua, şi un retor grec, Posidionos, pe care şi pe el îl cunoşti, i s-au alăturat. Este abil. Ştie totul despre arta războiului. Poate acel Posidionos este cel care-l învaţă. I-am văzut opera de aproape: cadavrele soldaţilor noştri, miile de trupuri goale!

Varinius a explicat ţipând că picase în capcana pe care Spartacus i-o întinsese. Tracul a luat-o pe furiş, părăsindu-şi tabăra, care nu era decât o momeală, apoi îl atacase de pe flancuri şi din spate.

— E nevoie de legiuni, de multe legiuni! a urlat Varinius. Dacă nu, o să pună mâna pe oraşe. La Cumae, şobolanii au venit să ne sfideze urlând sub zidurile noastre. De ce n-ar ataca Roma? Ar fi destul – a întins braţele spre Calvicius Sabinius – ca sclavii, acele zeci de mii de sclavi care dorm în casele noastre, să devină nişte nebuni furioşi, la fel ca şobolanii flămânzi.

Şchiopătând, Varinius s-a îndepărtat. Fiecare pas îl durea. Noroiul uscat îi strângea pielea. Mirosul de putreziciune care îi umplea tunica îl umilea.

A intrat în terme poruncind să fie lăsat singur, ca toţi ceilalţi cetăţeni să părăsească locul.

A alungat sclavii care, parfumaţi, îmbrăcaţi în pânză albă, cu pielea fină, înaintau cu un aer sfidător – şi poate chiar ţineau la spate un pumnal.

Varinius a ajuns gol în *caldararium;* în primele clipe când s-a cufundat în apă, a încercat pentru prima oară, după zile întregi, o senzaţie de bine. Muşchii i s-au relaxat.

Dar n-a durat mult. Căldura îl pătrundea, îl rănea. A zărit, prin aburi, siluetele sclavilor care se apropiau, ivindu-se dintr-odată lângă bazin, cu braţele încărcate de prosoape sau cu coşuri pline de flacoane de parfum şi ulei, de bureţi şi de piatră ponce, dar, poate, şi cu o lamă, pentru a-i tăia gâtul, ascunsă la fundul coşurilor.

Capitolul 35

Spartacus stă în picioare, cu braţele încrucişate, la capătul acestui promontoriu stâncos, care domină câmpia Campaniei, livezile Lucaniei şi pare să se îndrepte spre Vezuviu, care se înalţă la orizont.

Tracul priveşte înainte.

După zile de ploaie, cerul este ca spălat şi soarele arzător ca un foc care se întinde.

Zidurile caselor ies încet-încet din ceaţă, acea respiraţie cenuşie care se ridică din pământ şi se întinde peste văile fluviilor Silarus şi Volturnus, înainte ca briza mării să se împrăştie.

Atunci se zăreşte mulţimea printre copaci, pe pantele colinelor şi pe platoul care duce la ele. Sunt mai multe zeci de mii de sclavi care şi-au părăsit domeniile, locuinţele, după ce şi-au omorât administratorii, supraveghetorii, stăpânii.

Se ghicesc corpurile înlănţuite, siluetele bărbaţilor şi ale femeilor care forfotesc în jurul focurilor. Un zgomot ca de hulă loveşte promontoriul, acoperă platoul. Voci mai ascuţite sunt purtate de valurile mai puternice, încoronate de spumă şi care urlă: „Liberi, suntem liberi!”

Dar se sting repede, înăbuşite de răpăitul tobelor.

Spartacus se apleacă. Într-un luminiş, încurajaţi de strigăte, bărbaţi goi se înfruntă, sar, se împing, se rostogolesc pe pământul încă noroios.

— Nu ştiu să se lupte, spune Curius, maestrul de arme.

Stă la câţiva paşi în spatele lui Spartacus, în compania lui Jair Evreul şi a lui Posidionos. Înaintează.

— Sunt animale de povară, continuă el. Lovesc cu coarnele, îţi sparg capul dintr-o mişcare, dar nu cunosc disciplina şi regulile luptei. Nici oameni liberi, nici gladiatori: sclavi.

Spartacus se întoarce.

Platoul, care urcă în pantă lină spre promontoriu, a devenit o tabără imensă. S-au ridicat estrade. Acolo dansau femei cu pieptul gol. Mâinile se întind spre ele. Se strigă. Se sare pe estrade. Se bat ca să le atingă, să le atragă.

Mai departe, ghemuiţi, nişte bărbaţi joacă zaruri, schimbă arme, bucăţi de carne, fructe, amfore cu vin.

— Nu visează decât să jefuiască şi să omoare, reia Curius. S-au aruncat pe zidurile din Cumae şi câţiva soldaţi care i-au mai rămas lui

Varinius au fost destui ca să-i respingă. Acum, Roma va ridica legiunile. Trimişii Senatului au ajuns la Cumae.

Curius îşi depărtează braţele, arătă spre mulţime şi suspină.

— Omoară. Beau. Se regulează. Ce vrei să faci cu ei?

— Vor să omoare, îi ţine isonul Jair Evreul, înaintând. Ai dreptate, Curius. Nu ştiu să se lupte ca gladiatorii sau soldaţii Romei. Şi totuşi, au învins centuriile pretorilor, cele ale unui legat. Şi ştii motivul? Îşi urăsc nu numai stăpânii, dar şi propria viaţă. De asta nu se tem de moarte.

Spartacus a început să măsoare cu pasul marginea promontoriului.

La orizont, soarele luminează zidurile oraşului Cumae, care se înalţă ca o stâncă neagră deasupra malului. Oraşele Nola, Nuceria, Abellinum, şi altele încă, pe jumătate ascunse în ceaţă, sunt tot atâtea insule pe care câmpia forfotind de sclavii răsculaţi le încercuieşte. Oraşele izolate şi târgurile fără apărare deja au fost jefuite, secătuite, incendiate.

Spartacus se opreşte, lasă capul în jos.

A încercat să-i împiedice, acum câteva zile, pe galii lui Crixos să dea foc orăşelului Nares, din Lucania. S-a aşezat în faţa porţilor cetăţii. Auzea ţipetele de groază ale femeilor şi copiilor care se ascunseseră acolo. Bărbaţii fuseseră fără îndoială deja masacraţi sau fugiseră, cunoscând soarta pe care le-o rezervau revoltaţii.

Spartacus, cu braţele întinse, spusese că trebuia să ia grâul, rezervele de orz, carnea, peştele sărat, legumele şi fructele uscate, dar să nu ucidă, să nu distrugă. Galii se opriseră pentru o clipă.

Apoi, Crixos înaintase. Arătase spre mulţimea de oameni care se îngrămădeau în spatele lui, şi care era dominată de un gal, căruia ceilalţi îi ajungeau până la umăr.

— Tadix a venit din Galia Cisalpină cu o trupă de mai mult de o sută de oameni care şi-au ucis stăpânii şi miliţiile ca să-l urmeze. Este căpetenia lor. Nimic nu-l va putea opri. Nici chiar tu, Spartacus. Vrea femei. Vrea foc. Vrea moarte. Este liber. Face tot ce vrea. Lasă-i să treacă! Dacă nu, o să mă ucidă şi apoi te vor ucide şi pe tine.

Totuşi, Tadix nu-l ameninţase pe Spartacus.

Înaintase, urmat, împins de gloată, şi tracul fusese împins, târât, ignorat.

Ţipetele femeilor deveniseră mai stridente, în vreme ce sângele cursese printre pietrele străduţelor. Apoi focul devorase trupurile

spintecate.

Spartacus închide ochii ca şi cum nu voia să mai vadă această gloată imensă.

Chipul lui exprimă amărăciune. Pare să n-o audă pe Apollonia care s-a apropiat, care i-a înconjurat picioarele cu coapsele, apoi i-a şoptit, muşcându-i lobul urechii, că este prinţul tuturor acestor sclavi.

— Zeii te-au ales, murmură ea, tu eşti cel care le redai libertatea!

El îi desface braţele Apolloniei din jurul lui, o respinge, îşi ridică privirea şi contemplă mulţimea, un val uman care amestecă şi poartă oameni de toate rasele, veniţi din Apulia sau Galia Cisalpină, din Frigia sau Hispania. Se întoarce spre Jair Evreul, aşezat alături de Posidionos, pe marginea promontoriului stâncos.

— Nici un oraş, nici chiar Roma nu va putea rezista urii.

— Se tem, adaugă Posidionos. Îşi amintesc de războaiele sclavilor din Sicilia.

Arată spre mulţimea atât de numeroasă, că nu se mai disting nici stâncile platoului, nici pământul câmpiei, nici grohotişul versanţilor şi al pantelor.

Spartacus face un pas spre Curius, îl apucă de braţ, îl trage spre el.

— Eşti maestru de arme, îi spune. Ai îmblânzit gladiatorii din Capua. Învaţă-i pe aceşti sclavi să se bată ca nişte oameni liberi!

Curius clatină din cap şi apoi scuipă violent.

— Nu mai vor stăpân, răspunde el. Nu mai sunt nişte câini buni de dresat. Au redevenit sălbatici, dar nu vei face niciodată din ei nişte lupi.

— Vreau o armată! replică Spartacus.

Îl obligă pe Curius să se întoarcă repede cu faţa spre mulţime.

— Alege oameni dintre cei mai puternici, cei de care toţi ceilalţi se tem. Numeşte-i centurioni. Promite-le, în numele meu, cea mai mare parte din pradă. Pune-i să croiască piei. Nu mai vreau bărbaţi goi ca animalele. Dă-i fiecăruia un scut, scoate fundurile coşurilor ca să le faci. Porunceşte să-şi ascută ţepuşele, să le întărească în foc. Nimeni să nu se mai bată cu mâinile goale. Să înveţe să arunce ţepuşele ca pe nişte suliţe.

Spartacus se îndepărtează de Curius şi agită pumnul deasupra capului.

— Dacă ştiu să se lupte şi dacă ura le insuflă dorinţa de a ucide şi îi face să uite de moarte, atunci vom învinge legiunile!

Jair Evreul se ridică, se apropie şi murmură:

— Ce-o să faci cu victoria ta, Spartacus?

Tracul încrucişează din nou braţele peste piept, fără să răspundă şi priveşte spre orizont.

Capitolul 36

Spartacus se apleacă încet, fără să-şi ia ochii de la bărbaţii care formează un cerc în jurul lui.

Rămâne o clipă nemişcat, cu braţele pe jumătate îndoite, cu armele puse indiferent pe palmele întinse, ca şi cum îşi oferea sabia, suliţa, pumnalele bărbaţilor care îl înconjurau, în picioare, la câţiva paşi de el. Majoritatea erau echipaţi cu cuirase, scuturi şi căşti romane.

Era acolo Tadix, cel mai înalt, cu părul blond căzându-i pe umeri. Lângă el, Crixos Galul şi CEnomaus Germanul. Mai departe, Vindex Frigianul şi alţii, un spaniol, un celt, un gal din Galia Cisalpină, un trac, un dac şi, umăr lângă umăr, Curius, maestrul de arme din *ludus*-ul din Capua, Jair Evreul şi Posidionos. Apollonia se învârteşte în jurul acestor bărbaţi, sărind, cu braţele ridicate, cambrată, ca şi cum prin figurile de dans voia să-i prindă în vrăjile ei.

Spartacus îşi încrucişează picioarele, se aşază şi, aplecându-se, pune în faţa lui armele, apoi îşi pune mâinile pe coapse.

Crixos Galul îl imită primul, apoi toţi ceilalţi fac la fel. Tadix este ultimul. Majoritatea îşi pun armele în scobitura scutului întors cu faţa în sus. Îşi scot căştile.

— Noi suntem păstorii acestei turme, spune Spartacus.

Are capul uşor întors spre platou, în direcţia mulţimii şi a zgomotului care creşte.

— Până în ziua de azi, zeii ne-au fost binevoitori, continuă el.

Dintr-odată, se ridică şi începe să meargă în interiorul cercului, oprindu-se adesea în faţa unuia sau a altuia dintre bărbaţii care îl înconjoară.

— Dar cine poate crede că vor lăsa de izbelişte Roma căreia i-au dat totul, pământul Italiei şi pământurile noastre, marea şi popoarele noastre? Zeii vor din când în când să amintească Romei că ei sunt stăpânii. Noi suntem biciul de care se folosesc ca să pedepsească acest oraş orgolios, să-l înspăimânte, să-l oblige să-i respecte, să-i venereze, să înalţe sanctuare şi temple în onoarea lor, să aducă sacrificii pentru a le mulţumi.

Spartacus coboară vocea, cu bărbia în piept:

— Dar nu ne-au ales ca să le schimbăm oraşul.

— Vorbeşti ca un retor grec! exclamă Crixos Galul. Ce vrei să spui? Scoate cuvintele din înveliş, lasă numai miezul!

Spartacus se îndreaptă spre Crixos Galul şi se ghemuieşte în faţa lui.

— Roma nu va fi niciodată învinsă: iată ce spun. Poate ridica zeci de

legiuni. Are maşini de asediu şi flote, grâul din Sicilia şi cel din Africa. Noi nu suntem decât un spin pe care zeii l-au înfipt în talpa piciorului ei. Roma o să-l smulgă, chiar dacă este greu, chiar dacă facem din aceşti câini sălbatici o armată!

Crixos ascultă, cu fruntea plecată, apoi, brusc, se îndreaptă, şi spune răspicat:

— Dar cine vrea să învingă Roma?

Îşi umflă pieptul, priveşte cerul, cu braţele întinse şi spune.

— Mi-e de-ajuns să-i bat pe legaţii ei, pe pretori, centuriile ei, continuă Crixos. Să beau vinul şi să mănânc grânele, carnea şi peştele păstrat în pivniţe şi grânarele acestui oraş, ale cărui porţi le vom forţa când vom dori. Într-o zi, Roma va fi ca un fruct putred; sclavii care colcăie cu zecile de mii vor îndrăzni să-şi ucidă stăpânii şi să pună mâna pe ea. Dar noi? Campania, Lucania sunt pline de oraşe. Putem lua unul în fiecare zi, Nola, Nuceria, Cumae, Abellinum, Nares… Şi toate celelalte! Se spune că cele care sunt pe cealaltă coastă, în Apulia, în Calabria, sau chiar cele care privesc spre Sicilia, în Bruttium, sunt şi mai bogate. Grânarele lor dau pe-afară. Cheiurile sunt încărcate de butoaie cu vin. Femeile sunt acolo atât de numeroase, că fiecare poate să aibă mai multe, şi să le schimbe în fiecare zi. Cine se gândeşte la Roma? Lasă-ne să ne bucurăm aici, pe pământurile care acum ne aparţin şi să ni se trimită încă un legat, pretori, consuli! O să le fluturăm capetele în vârful suliţelor, iar legionarii pe care nu-i vom omorî o să dezerteze!

— Alte legiuni vor veni, obiectează Jair Evreul. O să vă surprindă când o să fiţi adormiţi, beţi, în braţele femeilor voastre. Voi veţi fi cei care veţi fi omorâţi!

Tadix îl ameninţă pe Jair cu pumnul, alţii îl înjură. „Nu e decât un fricos, urlă ei. Nu l-am văzut niciodată luptând. Ce stăpâni romani au ucis el şi retorul grec? Cine poate spune că nu sunt ochii şi urechile Romei?”

Tadix vrea să se ridice, dar Crixos Galul îl reţine, îi apasă umărul. Spartacus se întoarce să se aşeze în mijlocul cercului, în faţa armelor lui.

— Ce vreţi să spuneţi? Că într-o zi o să fim învinşi de Roma?

Ridică din umeri.

— Orice războinic moare, şi retorii greci la fel! Tu ai fost gladiator. Ai intrat în arenă. Nu eşti omul care să se teamă de moarte. Atunci, ce vrei? Un gladiator ştie: trebuie să te bucuri de fiecare zi. Pentru că mâine poţi să mori. Lasă-ne să ne bucurăm, Spartacus, nu ne mai vorbi

de Roma. Când legiunile vor fi aici, o să le înfruntăm ca nişte gladiatori care ţin piept fiarelor în arenă. Şi dacă mor…

Mai întâi îşi depărtează şi apoi ridică braţele.

— Ziua aceea trebuia să vină, nici un gladiator nu se teme de ea.

Se apleacă, îi priveşte pe Posidionos şi pe Jair.

— Ăştia doi, poate…

— Aş vrea… începe Spartacus.

Se ridică, face încă o dată înconjurul cercului, dar fără să arunce vreo privire oamenilor aşezaţi.

— … Aş vrea să vă vorbesc despre râuri, reia el.

Întinde mâinile spre câmpie, arată spre văile fluviilor Volturnus şi Silaros care şerpuiesc, strălucesc, apoi se varsă în mare.

— Apa merge spre apă. Fiecare om trebuie să meargă spre ţara lui, spre propriul pământ. Vreau să mă întorc în Tracia, să merg liber prin pădurile mele. Tu nu vrei să regăseşti mormintele alor tăi, galule? Să-ţi vezi din nou ţara?

Ridică vocea:

— Fiecare dintre noi are o ţară unde trebuie să poată trăi liber. Romanii ne-au smuls din pământurile noastre, din pădurile noastre, de sub cerul nostru. Suntem o gloată imensă de zeci de mii de oameni. Dacă devenim o armată, nimeni nu ne va putea opri. O să distrugem legiunile. O să mergem spre nord, spre munţii care despart Italia de ţările noastre. O să ajungem în trecători. În sfârşit, vom pune piciorul pe pământul nostru: unii în Galia, alţii în Hispania, în Frigia sau Tracia. O să fim liberi printre ai noştri. Roma nu va avea forţa să ne urmărească. N-o să mai fim sclavi. Ne vom învăţa popoarele să se bată ca să rămână libere.

Spartacus se întoarce, se aşază în mijlocul cercului. Apleacă fruntea şi rămâne multă vreme tăcut ca şi cum, dintr-odată, sila îl copleşea, convins că nu va reuşi să-i convingă pe aceşti oameni care îl sfredeleau cu privirea, păreau că aşteaptă. În fine, se ridică.

— Voi conduce această armată spre nord.

Ezită şi adăugă cu voce mai joasă:

— Dar nu putem fi siguri de victorie decât dacă rămânem uniţi.

Crixos Galul se ridică; apoi Tadix, CEnomaus Germanul şi majoritatea celorlalţi bărbaţi îi imită.

— Ţara mea, începe Crixos, este cea de unde mănânc, unde beau, unde sparg porţile oraşelor care au pivniţele şi grânarele pline, unde desfac coapsele femeilor. Nu cunosc altă ţară. Nu voi merge cu tine spre nord. După ce vom cuceri oraşele din Campania şi Lucania, vom merge spre Apulia.

Arată spre orizont.

— Toţi cei care vin de acolo şi din Calabria ne spun că e destul să o iei pe drumul pavat, că miliţiile au luat-o la fugă, că nici o legiune nu şi-a înfipt steagurile în pământurile acelor provincii. Acolo totul se poate cuceri: porturile din Sipontum şi Barium, şi cel mai mare, Brundisium; oraşele din interiorul ţării, Canusium, Vuceria, Ausculum, Verusia sunt lipsite de apărare.

Crixos se apropie de Spartacus şi se apleacă spre el.

— E nevoie doar de câteva zile de mers. Sclavii din Apulia şi Calabria ne aşteaptă. Mergi cu noi, Spartacus! Tu şi cu mine suntem oameni liberi. Toate ţările unde trăim şi unde luptăm sunt ale noastre.

Loveşte pământul cu călcâiul şi repetă:

— Eu sunt din ţara unde sunt liber!

Spartacus se ridică.

— Te vor prinde, murmură el.

— Să mă prindă?

Crixos rânjeşte:

— Să mă ucidă! Da, într-o zi moartea o să mă ia. Dar romanii, niciodată, Spartacus!

Se apropie, îşi întinde braţele ca şi cum ar vrea să-l îmbrăţişeze pe trac. Dar acesta se trage înapoi.

Capitolul 37

Cu braţele încrucişate, cu picioarele depărtate, Spartacus s-a postat în mijlocul drumului care, de pe platou, duce la câmpie.

Priveşte spre promontoriul stâncos, spre oamenii care ies din noapte pe măsură ce orizontul se luminează, în timp ce, un rest de întuneric se agaţă de versanţii văii, de copacii din livezi.

În primul rând, în fruntea mulţimii care înaintează, îl zăreşte pe Crixos Galul, apoi la câţiva paşi în urmă, CEnomaus Germanul, Vindex Frigianul şi, dominând mulţimea de umeri şi de capete, pe Tadix, galul din Galia Cisalpină.

Merg încet, cu suliţa, lancea sau ţepuşa pe umărul drept şi scutul atârnat de braţul stâng.

Mulţimea de sclavi s-a adunat pe marginea drumului, femeile pe laturi, bărbaţii mai în spate.

Nu se aude decât tropăitul grupului care se apropie de Spartacus şi bocăne surd, făcând şi mai adâncă tăcerea care apasă platoul.

Crixos ridică mâna şi turma se apropie.

Înaintează spre trac şi rămâne nemişcat, la un pas.

— Ei sunt cei care mă urmează, spune el.

— Îi conduci la moarte, Crixos.

— Dă-te la o parte! Lasă-ne să trecem!

— Vreau ca fiecare din aceşti oameni să mă privească. Vreau să le văd feţele tuturor!

— Mă sfidezi, Spartacus?

Crixos apucă sabia, începe s-o tragă din teacă, apoi, violent, o pune la loc.

Se întoarce cu faţa la oamenii care, în zorii care se ivesc, alcătuiesc un bloc negru dominat de sclipirea strălucitoare a armelor.

— Spartacus vă salută! spune răspicat Crixos.

Scoate spada, o învârteşte; oamenii ridică armele, apoi cineva strigă, şi toţi, agitându-şi suliţele, lăncile, ţepuşele, spadele, urlă, şi avalanşa se rostogoleşte, antrenează mulţimea care urlă la rândul ei. Femeile dansează. Căţăraţi pe bolovanii care mărginesc drumul, oamenii salută ceata.

Grupul porneşte la drum, la un semn al lui Crixos, care stă lângă Spartacus. Acesta, nemişcat, priveşte drept înainte, la oamenii care se apropie şi care, odată aflaţi în faţa lui, ezită, apoi, ca un val care se

loveşte de un obstacol, se depărtează şi torentul se desparte în două.

Majoritatea lasă capul în jos sau întorc privirea, iar când apar strigând şi gesticulând tac imediat ce se apropie la câţiva paşi de Spartacus şi de Crixos. Încet-încet, tăcerea se aşterne din nou peste mulţime, pe când ceata continuă să se înşire – mai multe mii de oameni, unii îmbrăcaţi cu ce a rămas de la soldaţii romani, alţii pe jumătate goi.

După ce trec ultimii, Crixos Galul apucă din nou spada, pe care a ţinut-o de-a lungul corpului, cu lama scoasă, gata să lovească.

— I-ai văzut, spune el. Sunt alături de mine ca nişte oameni liberi.

Se îndepărtează, se alătură ultimelor rânduri ale turmei.

— Am văzut nişte morţi, murmură Spartacus.

Dar singurii rămaşi să-l audă sunt Posidionos Grecul, Jair Evreul şi Curius, maestrul de arme.

Capitolul 38

— Acum e momentul să-i lovim, să-i zdrobim, spune pretorul Varinius.

Stă aşezat la capătul unei mese lungi şi joase, care ocupă mijlocul camerei. Lângă el, cu pieptul sprijinit de marginea mesei, tribunul Legiunii a VII-a, Calvicius Sabinius, întinde mâna spre una din tăvile pe care sclavii tocmai le aduc. Ezită, degetele pipăie sturzii graşi, pulpele de iepure, peştii plini de mirodenii, salata şi ciupercile.

— S-au împărţit, continuă Varinius. O bandă merge spre Apulia, alta se îndreaptă spre nord.

Întoarce capul, aşteaptă ca sclavii să pună pe masă celelalte tăvi încărcate cu fructe uscate şi cu urcioare cu vin, şi, cu un semn, le porunceşte să iasă.

Se apleacă. La celălalt capăt al mesei stau cei doi consuli, Gellius Publicola şi Cornelius Claudius, iar în faţa lor, de fiecare parte a mesei, cei doi pretori, Cneius Manlius şi Quintus Arrius.

— Ştiu… reia Varinius.

Se întrerupe şi, ca şi cum alungă nişte animale dezagreabile, porunceşte ultimilor doi sclavi să iasă din cameră.

— … Chiar aici, la Roma, mă tem, explică el. Ne ascultă. Ne pândesc. Mâine, unul dintre ei o să fugă, o să se alăture acelor bande, o să povestească ce a auzit. Ar trebui, consule, să dai vreo doi pe mâna călăului. Ceilalţi o să-şi amintească faptul că nu reprezintă nimic. Înseamnă mai puţin decât câinii noştri!

— Spui că ştii? îl întreabă Gellius Publicola.

Consulul a vorbit cu voce pierită, de om bătrân. Îşi şterge încet buzele cu dosul mâinii şi doar acest gest pare că l-a epuizat. Închide ochii. Şopteşte.

— Deci, ce ştii? insistă el.

— Că gladiatorul trac, acest Spartacus care mi-a ucis toţi lictorii, este cel care conduce turma în marşul spre nord, răspunde Varinius.

Bea, întinde cupa tribunului Sabinius, care bea şi el la rândul lui.

— Spartacus le-a promis celor care îl urmează că vor trece Alpii şi îi va conduce spre locul de unde i-am luat, în Tracia, Galia, Germania.

— Încetează să mai crezi asemenea prostii! spune răspicat Quintus Arrius.

Se ambalează, spune că e ridicol să tremure în faţa câtorva mii de sclavi care nu sunt puternici şi ameninţători decât datorită slăbiciunii sau a neputinţei celor care îi înfruntă.

Se înclină spre Varinius.

— Nu vorbesc de tine, Varinius. Dar ceilalţi – pretorul Glaber, legatul Furius şi pretorul ăla, Cossinius crezi că şi-au condus legiunile, centuriile cum trebuia? Soldaţii s-au dezorganizat, au dezertat. Conducătorii lor n-au ştiut să-i facă să se teamă, să se supună. Senatul tocmai a decis să ridice şase legiuni. Crede-mă, Varinius, Publicola şi cu mine, Claudius şi Manlius suntem hotărâţi.

Ridică cupa, o întinde spre Sabinius, apoi spre Varinius.

— Alăturaţi-vă nouă. O să hăituim animalele astea ca să ne hrănim fiarele din arene. Tu pe cine ai vâna mai întâi, Varinius?

— Banda care jefuieşte Apulia, răspunde Varinius după o ezitare. Sunt vreo zece mii. Sunt mai ales gali şi celţi, însoţiţi de câţiva germani şi frigieni, şi mai ales de o ceată de femei. Se aruncă precum nişte animale turbate, dar n-au nimic în cap şi nu caută victoria, ci numai jaful. Între două lupte sunt beţi, dorm, digeră, se bat între ei ca să-şi împartă femeile.

— N-o să lăsăm nici unul în viaţă, spune Quintus Arrius.

— Şi acest Spartacus? întreabă consulul Claudius.

— Acela ştie să se bată, mormăie Varinius.

— Şase legiuni, şase legiuni! Chiar crezi că poate să ne scape?! exclamă Quintus Arrius.

Varinius îşi ia cupa cu amândouă mâinile şi bea încet, cu capul dat pe spate.

Capitolul 39

Publius Varinius înaintează încet printre cadavre.

Sunt atât de multe, încât acoperă tot malul nisipos din câmpia Apuliei.

Unele sunt luate şi aruncate de valuri.

Altele se îngrămădesc pe pantele muntelui Gargan, unde s-au dat primele bătălii.

Acolo au murit galii. Varinius se opreşte şi contemplă vârful muntelui.

Îşi aminteşte de uriaşul care îşi învârtea spada, care urla, care dintr-o singură lovitură trimitea în zbor capul unuia dintre soldaţii care îl încercuiau, aruncându-şi suliţele, încercând să-i evite tăişul.

Varinius strigase: „Îl vreau viu!"

Şi-l imaginase pe acest animal sălbatic oferit senatorilor, aruncat într-o arenă, sacrificat zeilor pentru a le mulţumi pentru victorie.

Dar uriaşul dispăruse dintr-odată. Varinius se apropiase, îi întrebase pe soldaţii care îşi pansau rănile, se agăţau de mânerele suliţelor ca să nu se prăbuşească.

Se făceau treizeci de zile de când părăsiseră Roma, mergând spre Via Appia până la Capua, apoi pe drumul care duce în Apulia, străbătând masivele care domină văile fluviilor Volturnus şi Silanus.

În faţa lor, jefuind şi dând foc domeniilor şi locuinţelor, livezilor şi oraşelor, fugea turma condusă de Crixos Galul, CEnomaus Germanul, Tadix cel uriaş, Vindex Frigianul.

Cercetaşii legiunilor reuşiseră să captureze câţiva oameni care mergeau în urma acestei cohorte. După ce-i biciuiseră şi îi mutilaseră, predaseră aceste creaturi aşa cum arunci o provocare, să fie decapitaţi cât mai repede. Dar nu li se acordase această graţie, lăsându-i să agonizeze, daţi în seama lupilor şi a păsărilor răpitoare.

Şi luptele începuseră.

Trebuise să ucidă fiecare dintre aceste animale, masculi sau femele, dar nici unul nu ceruse îndurare; unii, înainte de a fi doborâţi, îşi străpunseseră piepturile cu propria sabie, majoritatea se aruncaseră în lănci, suliţe, în tăişurile soldaţilor, încercând să le smulgă, căutându-şi singuri moartea.

Consulul Gellius Publicola dăduse ordin să fie omorâţi toţi supravieţuitorii, bărbaţi, femei, copii – pentru că erau şi copii în această turmă pe care legiunile o urmăreau în Apulia şi pe care o încolţiseră, în

sfârşit, în această peninsulă, la o mie de paşi sub muntele Gargan.

În vârf, Varinius continuase să caute trupul uriaşului, în timp ce soldaţii îl abandonau deja, ca îngroziţi de norul alb şi negru al zburătoarelor cu aripi imense, care acopereau cerul, şi al căror cioc subţire şi gheare ascuţite începeau să sfâşie cadavrele.

Varinius nu-l găsise pe uriaş, poate era îngropat sub alte corpuri, sau chiar se rostogolise de-a lungul falezei, care plonja direct în mare.

Sau dacă îl luase o pasăre? Dacă sărise, primit de Neptun?

Cine poate cunoaşte planurile zeilor?

Varinius coboară din nou panta muntelui Gargan.

Se opreşte de fiecare dată când un cadavru îi atrage privirea.

Varinius se apleacă. Cu vârful spadei, desface braţele mortului, lipite de ochi. Sau, cu piciorul drept, ţinând încordat piciorul stâng, întoarce cadavrul, îl răstoarnă ca să-l pună pe spate. Uneori, ca să reuşească, se ghemuieşte, împinge corpul cu mâinile, apoi, când în sfârşit reuşeşte, fixează trăsăturile mortului.

Aceste animale sălbatice, aceşti sclavi au figură umană.

Se ridică, face câţiva paşi, se opreşte din nou, o ia de la capăt cu un soi de furie, cu gesturi bruşte.

Nici una din aceste feţe înţepenite, unele mutilate, altele acoperite de sângele uscat, nu este deformată de rictusul fricii, de acea frică vecină cu groaza care ştie că l-a desfigurat pe el când urcase, împreună cu lictorii, malul fluviului Volturnus, urmărit de sclavi şi când coastele calului l-au zdrobit, când crezuse, pentru o clipă, că nu se va putea elibera, nu va putea fugi – şi păstrase această frică în suflet şi când ajunsese la Cumae.

De fiecare dată când un sclav se apropiase, în *caldararium-ul* din terme, sau chiar în *villa* consulului Gellius Publicola, se temuse ca unul dintre servitori, bărbat sau femeie, să nu se arunce asupra lui, înarmat cu un pumnal.

Acum Varinius merge de-a lungul malului. Valurile au spălat cadavrele şi rănile nu mai sunt decât nişte dâre întunecate care brăzdează pielea.

Se apleacă.

Feţele umane ale acestor animale sălbatice sunt liniştite, ca şi cum primiseră moartea cu curajul şi înţelepciunea unui retor care se supune voinţei zeilor.

Varinius îşi apucă spada cu amândouă mâinile, o ridică drept

deasupra capului şi începe să lovească orbeşte cadavrele, cu lovituri ample.

Sângele ţâşneşte, spuma valurilor devine din nou un clocot roşu, dar câteva valuri sunt de ajuns să şteargă totul, şi feţele, chiar tăiate de lamă, continuă să exprime acea linişte care îl sfidează pe Varinius.

Merge pe nisipul ud cu paşi mari, loveşte în dreapta, loveşte în stânga. Păsările cu ciocul galben şi negru, cu aripi mari, par să-l încurajeze cu ţipetele lor pătrunzătoare.

Capitolul 40

Aşezat pe o stâncă la marginea pădurii de pini care încoronează masivul, unde sclavii care l-au urmat s-au adunat, Spartacus priveşte focurile ce se aprind în depărtare, în câmpia din Apulia, spre masivul negru al muntelui Gargan, care se înalţă la marginea mării.

Se apleacă în faţă. Cu braţele îndoite, cu coatele pe coapse, cu pumnii sub bărbie, cu ochii mijiţi, întins, lasă impresia că vrea să ghicească, printre vetrele cu jar, care scânteiază în umbra sfârşitului de zi, alinierea corturilor, aleile şi palisadele, turnurile de pază ale taberelor romane.

Îşi imaginează drumul rondului care merge de la un foc la altul, înconjurând acest pătrat în mijlocul căruia arde al cincilea foc, mai puternic, în faţa corturilor tribunului, al pretorului, al legatului şi al consulului.

În apropierea acestui prim pătrat, focurile conturează alte două.

— Trei tabere, murmură Spartacus întorcându-se spre Jair Evreul, în picioare, alături de Posidionos Grecul şi de Curius, maestrul de arme din *ludus*-ul din Capua. Trei legiuni, adaugă el. Ele aprind focurile. Sunt sigure pe ele. Deja l-au învins pe Crixos.

Îşi pleacă privirea. Pumnii îi strivesc obrajii.

— Priveşte! strigă Curius.

Întinde braţele, arată înspre alte focuri care strălucesc în câmpia Campaniei, de cealaltă parte a masivului, spre Capua, Cumae, Nola, Abellium şi Nuceria.

— Alte trei legiuni! conchide Curius.

— Aceste armate sunt ca nişte fălci ale Romei, constată Jair. Se vor strânge ca să ne zdrobească. Au avut timp să bată ceata lui Crixos. Se pregătesc să se arunce asupra noastră.

Spartacus se ridică, merge spre marginea pădurii.

La câteva sute de paşi mai jos, pe un platou, s-a înălţat tabăra sclavilor. Încet-încet, acoperite de noapte, se disting colibele făcute din crengi şi corturile din piele.

Spartacus a interzis să se cânte, să se strige, să se aprindă focuri.

Oamenii au protestat, au spus că atunci când Crixos Galul, CEnomaus Germanul şi Vindex Frigianul erau printre ei nu se ascundeau; se dădea foc grânelor, livezilor, domeniilor, oraşelor şi chiar pădurilor. Tot orizontul era în flăcări.

Un bărbat înaintează, acuzându-l pe Spartacus că nu vrea, că nu ştie

chiar să se bată, că nu visează decât să fugă, în loc să-i înfrunte şi să-i învingă pe romani. Alături de Crixos, omorâseră totuşi un pretor şi un legat, le luaseră lucrurile şi steagurile, jefuiseră oraşele.

Spartacus a sărit, l-a apucat pe bărbat de gât, l-a obligat să lase capul în jos, dar nu i-a dat drumul, strigând către mulţimea care îl înconjura că toţi cei care voiau să li se alăture lui Crixos, CEnomaus şi cetei lor erau liberi s-o facă, dar la capătul drumului nu-şi vor găsi decât moartea. El, Spartacus, o ştia. Zeii l-au avertizat.

A slăbit strânsoarea şi omul a rămas un lung moment îndoit, recăpătându-şi cu greu răsuflarea, clătinându-se.

— Cei care mă vor urma vor rămâne în viaţă, a continuat Spartacus. Dar vor trebui să se supună ordinelor mele.

A repetat că-l va ucide pe cel care va încerca să aprindă focurile, căci singura forţă de care romanii se temeau era cea care îi lua prin surprindere. Şi dacă renunţau la asta, dacă le arătau romanilor locul unde se găseau, drumul pe care o luau, atunci la fel de bine puteau arunca armele, puteau îngenunchea şi-şi puteau oferi gâtul sabiei soldaţilor.

— Cei care vor să mă părăsească, să plece! a adăugat el.

Nimeni n-a mişcat. Atunci Spartacus a arătat spre platou şi pădure, spunând că o să petreacă acolo câteva zile, apoi vor merge spre nord şi îi vor ataca pe romani pe neaşteptate.

— Făcliile astea… spune Jair arătând focurile.

— Plecăm mâine, înainte să fie stinse, răspunde Spartacus.

— Şase legiuni! reia Jair.

— Doi consuli, doi pretori! adaugă Curius.

— Şi tribunul Legiunii a VII-a, Sabinius, şi Publius Varinius, adaugă Posidionos. Roma nu acceptă niciodată refuzul de a se supune legilor. Trebuie să-i omoare pe cei care o sfidează sau o învinge. Tu ai făcut-o, Spartacus. Dezertorii spun că aceşti consuli au primit de la Senat ordin să-i masacreze pe toţi cei care te urmează sau care, pur şi simplu, au aflat că existai şi că ai omorât doi pretori şi un legat. Se tem că ne vei face să credem că se poate trăi fără Roma, scăpând puterii ei, refuzându-i legile. Nu ne pot lăsa în viaţă.

Dintr-odată, Apollonia iese din pădure şi se apropie. La început, nu i se distinge decât silueta. Se întoarce, deschide braţele şi spune:

— Zeii vor ca oamenii să-şi amintească.

Se îndepărtează, şi, printre trunchiuri, în umbră, se zăreşte silueta unui bărbat înalt căruia ea îi întinde mâna, şi îl conduce până la

Spartacus.

Bărbatul iese din umbră, pătrunde în lumina slabă a nopţii care se lasă.

Îl recunosc pe Tadix uriaşul.

El pune mâinile pe umerii lui Spartacus faţă de care e mai înalt cu un cap.

I se văd rănile; o cicatrice lungă îi străbate pieptul de la pântec până la gât; altele îi brăzdează coapsele. Ochiul stâng nu mai este decât o bilă mare, neagră.

— Am fost douăzeci de mii, spune el. O ştii. CEnomaus a căzut printre primii. Crixos ne-a arătat muntele Gargan şi noi ne-am grăbit spre pante, spre vârf. Crixos repeta că muntele va fi Vezuviul nostru. Spunea că va face ce ai făcut tu. Cei care fuseseră cu tine urcau alergând, căutând trecătoarea îngustă pe unde să se strecoare, de unde să le fie apoi uşor să se apere.

Tadix ia mâinile de pe umerii lui Spartacus şi lasă braţele să cadă grele.

— Majoritatea au murit pe pante, înainte să ajungă în vârf. L-am văzut pe Crixos bătându-se ca un gal, ţinând spada cu amândouă mâinile. A continuat să se apere şi când era în genunchi, cu o suliţă înfiptă în coapsă. Erau zece, douăzeci contra lui. Au făcut din trupul lui un trunchi fără membre şi fără cap. Am rămas ultimul din aceste douăzeci de mii pe care le-ai văzut plecând. Aminteşte-ţi de toate acele feţe pe care ai ţinut să le vezi una câte una pe drum, îţi aminteşti, Spartacus? M-am dat înapoi până la marginea falezei şi am sărit ca să mor aşa cum am vrut. Dar nu m-am oprit pe fundul mării şi m-au luat curenţii. Apoi am ajuns pe mal şi am mers. Am văzut numai morţi pe care lupii şi păsările şi-i împărţeau. M-am îndreptat spre nord, pe creste. În pădurea asta, am zărit-o pe Apollonia. Acolo unde este ea, eşti şi tu.

Se clatină. Spartacus îl susţine, îi apucă mâinile, îl trage spre el ca să-l sprijine. Dar Tadix uriaşul îşi revine şi se depărtează.

— Sunt alături de tine, Spartacus! Am forţa lui CEnomaus, a lui Vindex, a lui Crixos şi a celor douăzeci de mii care sunt morţi.

Strânge şi ridică pumnul.

— Dă-mi o armă.

Spartacus îi întinde propria spadă.

Capitolul 41

Cu spada pe jumătate ridicată, Tadix uriaşul păşeşte încet printre romanii îngenuncheaţi, ghemuiţi umăr lângă umăr.

Vârful şi tăişul lamei le ating feţele.

Cu o lovitură de picior îşi face cărare printre ei şi adesea, cu pumnul, doboară şi loveşte pe unul dintre prizonieri în tâmplă. Omul se clatină, uneori se prăbuşeşte, dar, cel mai adesea, se îndreaptă, susţinut de cei care îl înconjoară.

Toţi pleacă în jos capetele, ca şi cum se aşteptau ca lama să le atingă ceafa, să le taie gâtul. Dar, întotdeauna cu mâna stângă, Tadix îi apucă de păr şi îi obligă să ridice capul.

Se apleacă, le cercetează trăsăturile, apoi îi respinge cu o palmă violentă, şi adesea sângele ţâşneşte din buzele plesnite şi din nasul zdrobit.

Atunci, din rândurile mulţimii de sclavi se ridică strigăte care fac înconjurul taberei unde romanii supravieţuitori au fost adunaţi după bătălia pe care a condus-o Spartacus.

— Să fie păstraţi în viaţă! a spus răspicat tracul, zărindu-i pe prizonieri, soldaţi ai Legiunii a VII-a, pe care gladiatorii începeau să-i omoare după ce îi deposedaseră de arme, de cască şi de tunică.

Mai mulţi sclavi păreau că nu-l aud, spadele şi pumnalele lor continuând să lovească.

Erau mai mult de două săptămâni de când se temea că o să vină o zi când să îngenuncheze, oferindu-şi propriul gât romanilor.

Îl urmaseră pe Spartacus, dar nu crezuseră în promisiunea lui: victoria asupra celor şase legiuni care vor fi atacate, pe neaşteptate, una după alta.

Voiseră să fugă, să-şi petreacă noaptea pe creste, să se ascundă ziua în păduri sau în grote, să urce de-a lungul torentelor, să se cufunde în noroi, când la câteva sute de paşi răsunau tobele legiunilor care mărşăluiau spre nord, convinse că aceea era direcţia în care mergea Spartacus.

Dar încotro se îndreptau?

Turma îl urma, crezând, privind stelele, că se îndreaptă spre Galia Cisalpină, dar, noaptea următoare, o luau din nou spre Campania, spre Capua şi Cumae. Intrau în Apulia. Ajungeau din nou în pădurile pe care le părăsiseră cu mai multe zile în urmă.

Cum legiunile o luaseră spre nord, imaginându-şi că acolo se găsea turma lui Spartacus, câmpiile Campaniei şi Apuliei erau goale. Acum se

zăreau carele ariergărzii legiunilor conduse de consuli, pretori, legaţi şi tribuni care credeau că ne urmăresc. Îşi puneau trupele să forţeze pasul, lăsându-şi carele fără apărare.

Şi atunci, în inima nopţii, Spartacus a dat semnalul de asalt.

Au fost învinse legiunile comandate de consulul Claudius şi pretorul lui, Manlius. Supravieţuitorii fugiseră, iar puţinii prizonieri fuseseră omorâţi de femei.

Apoi din nou se cufundaseră în păduri, mergând în acelaşi pas cu legiunile consulului Publicola, ale pretorilor Quintus Arrius şi Publis Varinius care înaintau în câmpie, sigure că sclavii lui Spartacus fugeau, când de fapt ei aşteptau momentul potrivit, cel în care romanii îşi lăsau flancurile şi ariergărzile fără apărare.

Aşa se întâmplase şi în noaptea aceea. Mai multe centurii de soldaţi n-au mai putut nici să fugă, nici să moară, iar Spartacus strigase:

— Să fie păstraţi în viaţă!

Oameni înarmaţi împiedicau gloata să pătrundă în tabăra unde Tadix uriaşul trecea printre prizonierii îngenuncheaţi.

De fiecare dată când lovea pe unul dintre ei, gloata urla:

— Omorâţi-i! *Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!

Unele femei începeau să arunce cu pietre, altele încercau să pătrundă în tabără. Dintr-odată, vocea lui Spartacus cere linişte:

— De mâna mea moare cel care-l ucide pe vreunul dintre aceşti romani! spune răspicat.

Ridică mâinile, cu degetele răsfirate, deasupra capului.

— Sunt ai noştri! ripostează o voce.

— Nu uita de Crixos, răzbună-l, răzbună-l pe CEnomaus.

— Răzbunarea înseamnă dreptate! strigă o alta.

— Oamenii liberi şi zeii se răzbună. Suntem liberi, lasă-ne să ne răzbunăm!

Mulţimea sclavilor scandează din nou: *„Jugula! Jugula!* Omoară! Omoară!”

Spartacus intră în tabără. Trece printre prizonieri fără să-i atingă. Se îndreaptă spre Tadix uriaşul, care, apucând tot cu mâna stângă pe unul dintre romani, l-a ridicat de ceafă şi astfel îl ţinea în picioare.

Tadix se întoarce spre Spartacus.

— L-am văzut pe muntele Gargan, spune Tadix. Purta cuirasa aurită a pretorilor. Călca peste morţi. Îl recunosc. L-am văzut înaintând în timp ce purtam o bătălie în vârful muntelui. Am ştiut că, dacă voi cădea în mâinile lui, mă va jupui de viu.

Omul nu se zbate, îşi ţine capul plecat.

— Este pretorul Varinius, spune Posidionos Grecul, care s-a apropiat.

Câţiva dintre prizonierii îngenuncheaţi au ridicat capul. Unul dintre ei strigă că tribunul Calvicius Sabinius şi centurionul Nomius Castricus se află printre prizonieri, că ei, împreună cu consulul, sunt cei care i-au obligat să se lupte, în timp ce ei, soldaţii, ei îi respectă pe gladiatori. De altfel, adesea, ei sunt aceia care i-au învăţat să lupte.

— Îţi oferim viaţa noastră, Spartacus! Lasă-ne să ne răzbunăm pe cei care ne tratează ca pe sclavii lor!

Spartacus rămâne tăcut. Pare să ezite, apoi se apropie de Varinius, pe care Tadix continuă să-l ţină de ceafă.

— Pretor… murmură Spartacus.

Repetă acest nume ca şi cum aruncă o insultă, faţa lui exprimă dezgustul, ridurile îi înconjoară gura.

— Pretor, vei trăi ceea i-ai obligat pe alţii să trăiască.

Capitolul 42

Eram mai mult de patru sute, dezarmaţi, îngenuncheaţi, goi.

Moartea pe care o căutasem din nou pe câmpul de luptă mă refuzase. Sperasem ca aceste animale sălbatice, care ne capturaseră de vii şi care îmi smulseseră spada înainte să fi putut să mi-o înfig în coaste, să mă ucidă imediat.

Am întins gâtul.

Dar uitasem că sclavii nu sunt oameni, că nu se luptă ca soldaţii legiunilor noastre. Nu ne-au omorât.

Ne-au lovit, insultat, umilit.

Pe unii dintre noi i-au dat pe mâinile femeilor lor care urlau. Şi-au înfipt colţii şi unghiile în trupurile care le-au fost abandonate. Au scos ochii, au tăiat sexele, au sfâşiat, au jupuit.

Din cetăţenii romani au lăsat doar o mână de carne sângerândă.

După care, gurile lor avide de sânge au continuat să vocifereze.

Ne-au condus şi ne-au adunat într-o tabără.

Mi-a fost ruşine că am fost obligat să mă dezbrac, să mă aşez în genunchi, în postura de învins.

Un gal uriaş a înaintat şi a început să desfunde feţele cu pumnii. Gloata, stăpânită de oameni înarmaţi, urla, cerând trupurile noastre ca să le răstignească, să le sfâşie.

„Sunt ai noştri, noi suntem stăpânii! scandau aceste animale vorbitoare. Noi suntem liberi!”

Uriaşul l-a recunoscut pe pretorul Publius Varinius, îngenuncheat lângă mine. Am crezut că o să-i zdrobească ceafa cu pumnul.

Dar gladiatorul trac numit Spartacus, care îi conduce pe sclavi, a dat ordin să fim păstraţi în viaţă.

Uriaşul l-a lăsat să cadă la loc pe Varinius, care s-a prăbuşit lângă mine.

Apoi, Spartacus s-a apropiat de uriaş, mi-a dat capul pe spate, m-a obligat să-i arăt faţa.

— Tu eşti Nomius Castricus, centurionul Legiunii a VII-a, a spus conducătorul sclavilor. Te cunosc. Erai în Tracia. Tu eşti cel care m-ai băgat în cuşcă.

Am crezut că o să-mi taie gâtul. Am sperat c-o să se întâmple asta închizând ochii, aşteptând ca lama să se afunde.

— Mai târziu! a decretat Spartacus.

S-a îndepărtat şi l-a recunoscut pe Calvicius Sabinius, tribunul.

L-a împins spre mine şi Varinius.

Am rămas astfel unul lângă altul, în genunchi, în timp ce tracul străbătea tabăra, oprindu-se în faţa fiecărui prizonier şi obligându-l să se ridice.

Când l-am văzut pe Spartacus grupând oamenii pe perechi, i-am ghicit intenţiile. Mi-am amintit cuvintele pe care le pronunţase, adresându-i-se lui Publius Varinius: „Vei trăi ceea ce i-ai obligat pe alţii să trăiască".

Le-am şoptit lui Sabinius şi Varinius:

— Gladiatorul vrea să ne vadă murind ca nişte gladiatori.

Şi unul, şi celălalt m-au privit cu groază.

— O să ne ucidem între noi pentru ei, am continuat.

Mulţimea de sclavi pricepuse şi ea. Fremăta. Urla: *„Jugula! Jugula!"*

L-am cunoscut pe Curius, maestrul de arme de la *ludus*-ul din Capua, care fugise cândva cu Spartacus. Obliga gloata sclavilor să se îndepărteze, ca să lărgească locul rezervat luptelor. Porunci să fie scoasă din tabără, sub escortă, o parte din prizonieri, iar la faţa locului să rămână doar zece perechi. Apoi comandă ca într-un colţ al terenului să fie îngrămădite spadele, ţepuşele, lăncile şi pumnalele.

Mulţimea râdea, mormăia, striga.

Dintr-odată a răsunat vocea lui Spartacus, cerând linişte:

— Se vor bate şi vor muri. Cei care ne-au împins în arenă, cu mâinile goale, care ne-au dat la fiare, ei pentru care nu eram decât nişte animale, se vor ucide între ei. Sângele lor va curge în amintirea lui Crixos Galul, CEnomaus Germanul, Vindex Frigianul, în amintirea celor douăzeci de mii dintr-ai noştri pe care i-au masacrat şi a tuturor gladiatorilor pe care i-au pus să se lupte pentru distracţia lor! Astăzi e vremea să ne distrăm noi. Dedicăm aceste lupte fraţilor noştri morţi, gladiatori şi sclavi ai Romei, deveniţi oameni liberi. Toţi ăştia vor muri pentru ei şi pentru noi. Este *munus,* cadoul pe care eu, Spartacus, îl ofer în amintirea morţilor, şi pe care vi-l ofer vouă, celor care v-aţi alăturat mie şi m-aţi urmat!

L-am privit pe Spartacus. Purta cuirasa aurită a tribunului Sabinius şi o capă scurtă, de culoare roşie. Alături de el stătea retorul grec, Posidionos, pe care l-am cunoscut în Tracia şi care trăise câteva zile în tabăra Legiunii a VII-a. Am zărit-o, aşezată la picioarele lui Spartacus, pe preoteasa lui Dionysos, cu părul blond care îi acoperea umerii şi care fusese şi ea capturată în Tracia, în acelaşi timp cu Spartacus, aşa cum a fost şi vindecătorul evreu, cel care stătea la câţiva paşi mai în

spate.

Curius s-a îndreptat spre noi.

— Îi veţi privi luptând şi murind. De douăzeci de ori, douăzeci de perechi. O să fiţi ultimii.

— Nu mă lupt, a replicat Sabinius.

— Atunci o să fii dat pe mâna femeilor. Au dinţii şi unghiile mai ascuţite decât cele ale leilor.

— Cine va supravieţui? a întrebat Varinius.

Curius a rânjit.

— N-ai asistat niciodată la un *munus* al gladiatorilor? N-ai oferit niciodată unul, tu, pretore, care ai venit atât de des la Capua? Nu-l cunoşti pe Cnaeus Lentulus Balatius? Te-am văzut, în ajunul unui *munus,* când se alegeau gladiatorii care aveau să înfrunte fiarele. Ştii foarte bine că nu cel care se luptă este cel care alege să trăiască sau să moară, ci cel care ridică sau coboară degetul mare! Acum, Spartacus este cel care va alege! El este pretorul nostru, tribunul nostru, consulul nostru, prinţul sclavilor! El va decide viaţa sau moartea ta, Varinius!

Am spus:

— Nimeni nu va supravieţui.

— Zeii şi Spartacus vor decide, a răspuns Curius.

Am supravieţuit acelei zile şi acelei nopţi înroşite de sângele a patru sute de romani.

La început, s-au bătut ca să pună mâna pe una din armele îngrămădite în colţul arenei, şi mulţi au murit în aceste prime clipe, trupurile lor căzând peste spade, lănci, ţepuşe şi pumnale, împinşi de ceilalţi care voiau să pună mâna pe armele rămase.

N-a fost nici o clipă o luptă organizată de gladiatori, ci o învălmăşeală încrâncenată, aşa cum îşi imaginau sclavii.

Gloata urla, arunca cu pietre, în timp ce combatanţii uitau că erau oameni şi deveneau animale.

Fiecare căuta să omoare, fără să-i pese dacă lovea în adversarul indicat de Curius. Se arunca de mai multe ori asupra aceluiaşi om, apoi se întorcea şi lupta se dădea împotriva celui care îl ajutase să ucidă.

Când nu mai rămânea decât un om în picioare, gloata cerea să intre în luptă următoarele douăzeci de perechi. Şi, supravieţuitorul din prima serie, deja acoperit de sânge, epuizat şi rănit, era primul doborât. Apoi carnagiul reîncepea.

Când luptătorii au fost învăluiţi de umbra amurgului, Spartacus a poruncit ca marginile taberei să fie luminate cu focuri mari. Mulţimea

agita torţe pe care uneori le arunca asupra grupurilor de luptători.

Unii dintre ei au încercat să fugă, să-şi taie drum printre sclavi. N-au reuşit să facă decât câţiva paşi, corpurile străpunse fiind repede îngropate sub cele ale sclavilor care se înverşunau împotriva lor, alungându-l pe cel care rămânea în viaţă în mijlocul taberei.

În bătaia lor care uneori se transforma în urmărire, luptătorii fuseseră aruncaţi în flăcări şi erau văzuţi gesticulând, se auzeau urlând câteva secunde.

În sfârşit, când zorii albăstreau cerul, un singur om a rămas printre cadavre. Spartacus s-a apropiat de noi şi l-a împins pe Sabinius spre supravieţuitor.

— E rândul tău, Sabinius, arată-ne ce înseamnă curajul unui tribun!

Calvicius Sabinius – de ce zeii închid ochii şi nu l-au zdrobit, de ce cetăţenii Romei îl uită pe acest tribun pe care l-am văzut de atâtea ori aruncându-se primul în luptă în fruntea Legiunii a VII-a – în dimineaţa aceea, s-a purtat ca o oaie speriată, luând-o la fugă prin tabără, printre morţi, ca o oaie înnebunită, în mirosul fad al sângelui împrăştiat; oamenii înarmaţi, care stăpâneau mulţimea de sclavi, l-au respins cu vârful suliţelor sau al spadelor.

Oare era mort când femeile furioase au reuşit să pună mâna pe trupul lui, să se arunce pe el, să-l jupoaie, să-l sfâşie, să-i arunce în aer membrele, capul, trunchiul?

Apoi, întorcându-se spre Spartacus, au început să strige: „Pretorul! Pretorul!”

Varinius a apucat o spadă, apoi s-a îndreptat spre omul plin de sânge care stătea în picioare în mijlocul câmpului.

S-a oprit la câţiva paşi de el şi, apucând arma cu amândouă mâinile, şi-a spintecat pieptul şi a căzut în genunchi.

Tăcerea a durat mult, apoi supravieţuitorul acelei zile şi acelei nopţi de luptă s-a apropiat de pretorul Varinius şi, după o clipă, s-a sinucis şi el, prăbuşindu-se în faţa lui Varinius, căzând peste el ca şi cum cei doi bărbaţi voiseră se se susţină, să se îmbrăţişeze.

Am rămas singur în mijlocul liniştii de moarte, aşteptând să mi se taie gâtul.

Spartacus a strigat atunci că-l va ucide cu mâinile lui pe acela care mă va lovi.

A ridicat mâinile.

Apoi s-a întors spre mine, mi-a spus să mă îndepărtez cât mai

repede, adăugând:

— Să povesteşti ce ai văzut.

Am plecat, tăind-o prin mulţimea de sclavi care s-a deschis în faţa mea.

Am traversat gloata printre răgetele furioase.

Apoi am mers mai multe zile şi, în cele din urmă, am întâlnit oameni, cetăţeni ai Romei.

Capitolul 43

— Trebuia să-i tai beregata lui Castricus, centurionul, spuse Curius. A văzut ce ne poate pielea.

Curius se întoarce, întinde braţele, îi arată lui Spartacus, care merge alături de el, gloata care, cu excepţia primelor rânduri, se pierdea în ceaţă, se auzea doar zgomotul, bocănitul paşilor, şi, uneori, izbucnea câte o voce.

— O turmă de sclavi, reia Curius.

Scuipă violent în timp ce răsfiră cele zece degete în semn de neputinţă.

— O sută de mii de animale, poate mai mult. Dar câţi bărbaţi în stare să lupte în linie, să reziste la asaltul unei centurii, câte coloane se pot arunca asupra duşmanului ca o suliţă?

Ridică din umeri.

— Ţi-am mai spus, Spartacus, Posidionos şi chiar Jair Evreul, toţi ţi-au spus-o: dacă nu-i loveşti pe aceşti câini vagabonzi cărora nu le pasă decât de vin, de carne şi de pradă, atunci nu ne vom putea lupta niciodată cu adevărat ca o armată contra unei armate.

Îl apucă pe Spartacus de braţ.

— Nomius Castricus, centurionul, a înţeles asta, a spus-o senatorilor, consulilor, legaţilor. Aşadar oraşele rezistă. Nici unul nu şi-a deschis porţile şi nu s-a predat de când mergem spre Galia Cisalpină. Nici un soldat din cele două legiuni ale proconsulului Cassius Longinus nu ni s-a alăturat. Suntem dezorganizaţi, dar nu putem învinge decât prin şi în ordine!

Îl obligă pe Spartacus să se oprească, să stea faţă în faţă cu el.

— Loveşte aceşti câini cărora libertatea le-a luat minţile! Oamenii nu se supun decât dacă frica de cei care îi conduc le întoarce pe dos măruntaiele.

Spartacus se eliberează şi porneşte din nou la drum, cu fruntea plecată.

— Vrei ca aceşti oameni liberi să redevină sclavi? Ei mi s-au alăturat şi tu vrei ca eu să fiu cel care-i tratează cum îi tratau stăpânii lor?

— Dacă vrei să învingi, trebuie. Dar mâna ta ezită, Spartacus. N-ai vrut să-l omori pe Castricus. Deja ţi-a înfipt pumnalul în spate. Fiecare cuvânt pe care l-a pronunţat te-a slăbit.

— Zei au vrut să supravieţuiască, murmură Spartacus. Dar eşti sigur că l-au ascultat? Nu putea să vorbească decât despre înfrângerea şi despre umilirea consulilor şi a legiunilor lor, de soldaţii care au

îngenuncheat, pe care i-am tratat ca pe nişte sclavi, ca pe nişte gladiatori nenorociţi.

Spartacus arată cu degetul spre Curius.

— Poate chiar l-au omorât ca să tacă.

— Dar noi, spune Curius după o lungă tăcere, noi ne aflăm în drum spre Galia Cisalpină. Gata cu fructele din livezi, gata cu grâul de pe câmpuri. Animalele au intrat în staule, grâul este în grânarele apărate de zidurile oraşelor. Cum vrei să le cucereşti cu o haită de câini beţi, pe care refuzi să-i obligi să se supună?

— Sunt liberi, spune Spartacus.

— Vrei să moară? Sângele unui sclav este la fel de roşu ca acela al unui cetăţean roman.

Curius scuipă din nou.

— Nu vom trece dincolo de trecătorile Alpilor şi, dacă rămânem în Galia Cisalpină, vor muri de foame cu miile, iar ceilalţi vor muri de sabia romanilor.

Spartacus s-a oprit încrucişându-şi braţele.

— Roma este fiica zeilor. Cine o poate învinge astăzi?

Închide ochii ca pentru a-şi aminti mai bine.

— Cetăţenii Romei ştiu să moară, continuă el. La un tribun care fuge, câţi preferă moartea înfrângerii şi umilirii? L-ai văzut pe pretorul Varinius? Şi pe acel soldat care a supravieţuit tuturor luptelor? Şi unul, şi celălalt au preferat să moară decât să se lupte între ei.

— Oameni liberi, dar oameni ai ordinii! replică Curius.

Spartacus porneşte din nou la drum. Se întoarce des ca să privească mulţimea care îl urmează şi căreia, uneori, atunci când vântul împrăştie ceaţa, îi poate aprecia dimensiunile enorme.

— Sunt aici, Curius. Au avut puterea, curajul să fugă. Nu le cere ce încă nu pot face. Abia încep să trăiască liberi. Dacă zeii şi oamenii din viitor îşi vor aminti de ei, atunci vor învinge Roma, chiar dacă ea îi masacrează; fiii lor vor învăţa să se lupte.

— Noi o să fim morţi, mormăie Curius.

— Şi vii! protestează Spartacus.

Capitolul 44

Numele lui Spartacus răsună în sala cu ferestre înguste, vecină cu amfiteatrul Senatului din Roma.

Coloanele şi statuile zeilor îi copleşesc, cu umbrele lor, pe magistraţii ale căror togi, în semiîntuneric, par cenuşii.

Senatorii, pretorii, legaţii sunt aşezaţi pe scaune cu spătar înalt, din piele, care înconjoară o scenă în mijlocul căreia doi bărbaţi stau în picioare.

Unul, corpolent, este proconsulul Cisalpiniei, Cassius Longinus. Celălalt, Manlius, comandantul unei legiuni din Picenum, la est de Roma, la malul mării, între Ancona şi Ausculum. E scund şi slab şi totuşi îşi şterge fără încetare fruntea, ca şi cum era unul din acei magistraţi graşi, cu obrajii umflaţi, care îl interogau cu voce sufocată.

— Manlius, trebuia să-l împiedici pe Spartacus să intre în Picenum, spune unul dintre ei, a cărui faţă nu se distinge. Şi acum se apropie de Roma cu hoarda lui, ca un nou Hannibal.

Manlius nu răspunde, ridică braţele. Proconsulul Cisalpiniei face un pas înainte. Vorbeşte cu voce înăbuşită şi nervoasă.

— Roma i-a învins pe cartaginezi şi noi o să-l zdrobim pe Spartacus, spune el. Dar ce puteam face? Am avut două legiuni în Galia Cisalpină. M-a atacat cu mai mult de o sută de mii de oameni. Era ca un val de noroi care ne acoperea. Am fost închişi în oraşe. L-am împiedicat să pună mâna pe ele, să jefuiască grânarele. Şi asta este o victorie, căci s-a repliat, renunţând să ajungă la Alpi. A luat-o pe drumul spre sud.

— Drumul spre Roma! spune tare o voce. Şi, dacă ne atacă, dacă sclavii care sunt cu zecile de mii în oraşul nostru se revoltă şi li se alătură, crezi, Longinus, că n-o să fie mai rău decât o armată cartagineză? Manlius trebuia să-i oprească.

Se aud murmure.

— Stai aici, Manlius, în faţa noastră, cu explicaţiile tale, continuă un înalt magistrat. Şi, în acest timp, o sută de mii de hoţi, o sută de mii de asasini, o sută de mii de fiare devastează Picenum şi din nou Apulia, Campania, Lucania. Cu ce grâu, cu ce orz vom hrăni plebea? Dacă pământurile cele mai bogate, domeniile noastre, oraşele sunt abandonate jefuitorilor, ce va deveni Roma? Dacă nici unul din drumurile noastre, Via Flaminia, Via Appia, Via Latina, Via Valeria nu mai sunt sigure, dacă nici un călător, nici un car şi chiar nici o legiune nu pot să meargă pe ele fără să fie imediat atacaţi, ce se va alege din bogăţia noastră, din puterea noastră? Roma va fi şi ea prada

jefuitorilor! Trebuie zdrobiţi, sunt nişte animale dăunătoare, ca lăcustele din Africa sau Hispania, care nu lasă nimic în urma lor! E posibil ca un gladiator trac să pună Roma în pericol? Ne amintim de toate războaiele sclavilor din Sicilia. Strămoşii noştri le-au îndurat, dar le-au învins. Or, astăzi, aceşti sclavi ne umilesc, ne jefuiesc toate bogăţiile. Revolta asta este o boală care se răspândeşte mai repede decât un flagel. Ce aveţi de spus? Eşti pretor, Manlius, şi tu, Cassius Longinus, proconsul!

— Două legiuni, mormăie Longinus, şi gloata asta furioasă de o sută de mii de oameni care se năpusteşte…

— Când îi văd înaintând şi urlând, soldaţii încep să tremure, adaugă Manlius; primele rânduri ale cohortelor cedează, unii legionari o iau la fugă, îşi aruncă armele ca să alerge mai repede.

— Ruşine acestor oameni! repetă mai multe voci. Fie ca pedeapsa Romei să se abată asupra lor, nemiloasă!

— Trebuie conducători noi, declară unul dintre magistraţi. Cei care au cunoscut înfrângerea nu mai pot comanda legiunile. Ce soldat îi va urma?

— Oamenilor le este frică de fiarele astea, reia Manlius. Toţi ştiu ce fac sclavii cu cei pe care îi capturează. Nu vor să moară ca nişte gladiatori obligaţi să se bată între ei, nici să fie daţi pe mâna femeilor turbate.

Un bărbat tânăr înaintează în cerc.

— Sunt Gaius Fuscus Salinator, legatul pretorului Licinius Crassus, spune el. Îl cunoaşteţi pe Crassus. Vorbesc în numele lui. Crassus, dacă îl onoraţi cu încrederea voastră, jură să-l omoare pe Spartacus şi pe toţi cei care îl urmează.

Partea a şasea

Capitolul 45

— Licinius Crassus este un şacal, murmură bărbatul aşezat în faţa lui Spartacus.

Întoarce încet capul şi îi descoperă de Curius, Posidionos Grecul, Jair Evreul şi Tadix uriaşul, care stau sprijiniţi de peretele acestei încăperi devastate, în mijlocul căreia ard, direct pe mozaicul galben şi albăstrui, resturi de mobilă.

Apollonia este ghemuită lângă foc, cu palmele întinse deasupra flăcărilor.

— Şi tu cine eşti? întreabă ea fără să-l privească pe bărbat. Vii printre noi, pretinzi că ai fugit din locuinţa lui Crassus, eşti sclav, spui tu. Şi dacă nu eşti decât un şarpe, un câine, o hienă a lui Crassus, însărcinat să-i duci o bucată din carnea noastră?

Se ridică, merge spre bărbat şi se apleacă, îl apucă de umeri, îl zgâlţâie.

— Dacă minţi o să te jupoi, spune ea. Să ştii că Dionysos mă luminează, că ştiu ce gândeşti, ce simţi. Or, ţi-e frică, încerci să nu tremuri, dar regreţi deja de a fi venit aici. De ce? Pentru că o să-ţi smulg masca, minciunile, aşa cum se jupoaie pielea!

Cu un gest violent, omul înlătură braţele Apolloniei.

— Sunt Pythias, atenianul, arhitect, sclav al pretorului Licinius Crassus, şi am venit aici ca să vă avertizez că Senatul i-a încredinţat puteri de proconsul ca să ridice legiunile; s-a înconjurat de toţi cei pe care Roma îi consideră tineri ambiţioşi, care vor să ţopăie pe cadavrele voastre: legatul lui, Gaius Fuscus Salinator, tribunul militar Caius Iulius Caesar, şi atâţia alţii pe care Crassus poate să-i cumpere dacă i se năzare, pentru că este omul cel mai bogat din Roma.

— Vorbeşti de un şacal, îl întrerupe Spartacus, dar care oameni nu sunt nişte hrăpăreţi?

Pythias clatină din cap.

— Nu-l cunoşti pe Licinius Crassus. Se hrăneşte cu măruntaiele stârvurilor. Se hrăneşte cu moarte. Lacom, nimic nu-l satură. Este gata de orice crimă ca să se umfle cu noi bogăţii. Ştii care este rolul meu? Să reconstruiesc casele cărora le-a dat foc, el cumpără ruinele sau terenurile pe care au fost. Uneori sunt mai multe zeci de oameni care ard în aceste incendii, iar alţii sunt alungaţi din casele lor în flăcări. Eu aştept cu zidarii mei şi, când cenuşa este încă fierbinte şi trupurile nu sunt toate ridicate dintre dărâmături, începem să reconstruim. Licinius

Crassus ne atacă, ne ameninţă, ne loveşte. Miroase a moarte. Averea lui e făcută din sânge şi din cadavrele celor pe care i-a denunţat în timpul războiului civil. L-a slujit pe Sylla, a dat pe mâna dictatorului sute de cetăţeni, ca să-şi însuşească bunurile lor. Este un şacal, un mâncător de mortăciuni. Cel care îi întâlneşte privirea n-o poate uita. Ochii lui se înfig în tine ca vârfurile suliţelor. Dar mai ales gura de carnasier te înspăimântă. Da, mi-e frică de Licinius Crassus. Nu are buze. Două cute adânci îi sapă obrajii. Adoră să pedepsească şi se delectează cu torturile pe care le aplică. Pune să se taie mâinile sclavilor care au găsit, în ruinele unei case incendiate, câteva monede, flacoane de parfum şi pe care le-au păstrat. Pune să fie însemnaţi pe obraz cu fierul înroşit şi îi vinde lanistului din Capua, ca să fie daţi la fiare, în deschiderea unuia din *munus.*

Pythias se întrerupe, lasă capul în piept, ca şi cum era copleşit de ceea ce tocmai spusese sau chiar regreta să vorbise, poate chiar că fugise.

— A jurat să te ucidă, Spartacus, pe tine şi pe toţi cei care te urmează, reia el. Ai prădat pământurile şi mai multe din domeniile lui. Te-ai atins de averea şi de câştigurile lui. Devine feroce când i se opune rezistenţă şi când se atinge cineva de ce e al lui. Şi apoi vrea să se folosească de acest război împotriva ta, ca să obţină şi mai multă putere la Roma. Averea nu-i mai ajunge, vrea glorie, onoruri supreme. Este gelos pe Pompei căruia senatorii i-au dat titlul de *imperator* pentru victoriile lui în Hispania. Visează să fie egalul lui.

— Încă nu ne-a învins! exclamă Spartacus ridicându-se.

— Licinius Crassus n-a cunoscut niciodată înfrângerea, continuă Pythias. Obsedat, încăpăţânat, nu se teme de nimic şi de nimeni. L-am văzut intrând într-o casă în flăcări, ca să-i alunge pe ultimii oameni rămaşi care se încăpăţânau să se lupte cu focul.

— Când eram soldat, intervine Curius, în Hispania, în Africa, se vorbea despre curajul lui Crassus.

— Dacă trebuie să ne învingă, spune Spartacus, de ce ai venit, Pythias? Dacă te prinde vreodată…

— … O să-mi facă pielea fâşii şi o să mă dea la murene sau la câini, având grijă să rămân o halcă de carne vie, capabilă să sufere.

Spartacus se apropie de Pythias, care se ridică şi el.

— De ce ai venit, Pythias? repetă Spartacus cu o voce stinsă, care exprimă tristeţe.

— De când ai fugit din *ludus*-ul de la Capua, de când armata ta de sclavi a învins pretori, legaţi, consuli, de când a ars recolte, domenii,

oraşe, şi de când te-ai apropiat de Roma, frica îi roade pe stăpâni. Când ne îndreptăm spre ei noi, sclavii, îşi apucă pumnalele. Dacă intrăm de mai multe ori în camerele lor, îşi pierd minţile. Se tem şi să bea, şi să mănânce ce le pregătesc servitorii. Pe noi, teama lor ne bucură şi ne face să fim mândri. Ca să-ţi mulţumesc, Spartacus, pentru ce m-ai făcut să trăiesc, pentru amintirea libertăţii mele şi a orgoliului meu de atenian, pe care l-ai readus la viaţă, de asta sunt aici şi te avertizez de ameninţarea şi promisiunea lui Crassus. O să ridice legiunile. O să te hărţuiască. Fii atent, nimic nu-l va opri! Îţi vrea moartea pentru că el este un nobil roman, iar tu nu eşti decât un sclav străin. Pentru că îl faci să tremure şi pentru că are nevoie de moartea ta.

Spartacus pune mâna pe umărul lui Pythias.

— Toţi oamenii mor, murmură el. Crassus o să moară şi el, chiar dacă mă ucide. Tu vei şti să mori, Pythias?

Pythias îşi pleacă privirea.

Jair Evreul se apropie.

— Cel care ştie să moară ştie să nu mai fie sclav, spune el răspicat.

Capitolul 46

— Vreau să moară toţi! strigă Licinius Crassus.

Aplecat, cu mâinile înnodate la spate, proconsulul merge cu paşi înceţi de-a lungul colonadei care înconjoară bazinul în care murenele lasă urme argintii.

Se opreşte, aşteaptă să-l ajungă din urmă Caius Iulius Caesar şi legaţii Mummius şi Gaius Fuscus Salinator.

— Nimeni să nu-şi mai amintească decât de supliciul lor, adaugă el, cu maxilarele strânse, cu un rid care îi taie fruntea până la baza nasului.

— Cei care au luptat cu ei, spune Caesar, afirmă că moartea nu-i îngrozeşte. Toate animalele mor fără teamă.

Crassus ridică din umeri, face o grimasă de dispreţ.

— O să se uite că nu s-au temut, replică el. Dar vreau să rămână treaz în memorie felul în care au murit. O să tremure amintindu-şi de torturile la care o să-i supun. Astfel frica va pune stăpânire pe orice sclav în vecii vecilor. Nici unul nu va mai îndrăzni să se revolte.

Urmăreşte cu ochii dârele argintii care taie apa din bazinul locuinţei sale.

— Pe câţiva o să-i dau la murene, ca hrană.

Rânjeşte.

— Pe centurionul ăla, Nomius Castricus, l-am burduşit cu carne bună şi vin rece. N-a încetat să-mi povestească de acel *munus,* de acea ticăloşie: centurioni, cetăţeni romani obligaţi de sclavi să se bată ca nişte sclavi, ca nişte animale. Spartacus l-a lăsat în viaţă numai ca să ne descrie spectacolul şi ca să ne simţim terorizaţi. Ştiţi ce a devenit flecarul care nu înceta să repete: „M-au lăsat în viaţă?“ Când, în cele din urmă a adormit, am pus să fie aruncat acolo.

Cu o mişcare a capului arată spre bazin.

— Murenele s-au aruncat pe el. Un clocot imens s-a iscat, iar apa s-a făcut roşie. Sclavii mei tremurau. S-au culcat la picioarele mele ca nişte câini.

Începe din nou să meargă.

— A mai poruncit, spune el, să li se taie gâtul tuturor sclavilor care lucrează cu Pythias, un arhitect grec.

— Ăla a fugit. Nu mi-a plăcut niciodată cum îşi ferea privirea. Trebuie să se fi alăturat lui Spartacus. Dar o să-l găsesc şi o să-i las destul timp ca să regrete că m-a trădat. Ştii, Iulius, cât aş vrea să pun mâna pe el…?

Ezită, mormăie.

— L-am cumpărat la Delos. M-a păcălit cu talentul lui. Este în stare, în câteva zile, să construiască o *insula* cu şapte etaje. Şi mai e şi zvonul ăsta care ajunge până aici, în *villa* mea, pe Palatin. Dacă-i dai ascultare, Spartacus este prinţul sclavilor, un nou Hannibal, merge să cucerească Roma!

Strigă:

— Auziţi: să cucerească Roma! Un gladiator, un mizerabil, un sclav trac! Puterea lui stă însă doar în slăbiciunea consulilor noştri, a pretorilor şi legaţilor noştri!

Îl apucă de braţ pe Caius Iulius Caesar.

— Eşti tribun militar, Caesar. Te-ai luptat în Asia, i-ai învins şi pedepsit pe piraţi. Te vreau alături de mine în această vânătoare de animale sălbatice, pe care o s-o începem. Îmi datorezi asta, o datorezi Romei!

Zâmbeşte.

— Ţi-am dat mulţi bani, Caesar. Îmi datorezi mult. Când o să ne întoarcem învingători, Roma o să fie la picioarele noastre. O să avem glorie, putere şi deci avere. O să fii bogat, Caesar! O să-mi dai înapoi datoria şi o să oferim plebei jocuri care o s-o uimească. Va fi cucerită!

Se îndepărtează de Caesar şi se apropie de legaţi.

— O să ridic şase legiuni pe banii mei. Senatul va plăti patru. Cu zece legiuni, nici un sclav n-o să ne scape.

Arată cu degetul spre Mummius.

— Tu, Mummius, vei comanda avangarda a două legiuni. Vei împiedica hoarda de jefuitori şi asasini să intre în Lucania.

Se întoarce spre Caesar.

— Tracul e viclean şi abil. Vrea să pună mâna pe porturi, să încerce să treacă în Sicilia, cu complicitatea piraţilor cilicieni. Ştie că, pe insulă, sclavii îşi amintesc de războaiele sclavilor. Speră să reaprindă focul.

Crassus ridică fruntea, cu ochii pe jumătate închişi.

— Strămoşii noştri au zdrobit revolta din Sicilia, dar nu i-au şters amintirea. Asta a fost slăbiciunea lor. Eu, eu n-o să las în amintire decât teroarea, suferinţa şi sângele!

Capitolul 47

— Sângele ăsta este sângele nostru, murmură Apollonia.

Stă îngenuncheată în faţa unei pietre plate, un fel de masă uriaşă, pe care zace o oaie cu gâtul tăiat şi maţele scoase.

Apollonia îşi scoate încet mâinile cufundate în măruntaiele animalului.

Le agită deasupra capului şi sângele îi curge de-a lungul braţelor, în timp ce, ţâşnind din gâtul oii, se răspândeşte pe piatră.

Păsări cu ciocul negru şi galben se învârteau în cerc deasupra resturilor, pe cerul roşu al amurgului.

Apollonia se întoarce spre Spartacus, aflat la câţiva paşi în tovărăşia lui Jair Evreul şi Posidionos Grecul. În spatele lor, pe creasta stâncoasă care domină câmpia Lucaniei, stau în picioare Tadix uriaşul, Pythias şi Curius. Mai jos, pe versanţii şi terasele care, în trepte, duc în câmpie, este adunată mulţimea de sclavi.

— Zeii au ales, spune Apollonia.

Îşi ascunde faţa în mâini şi, când le ridică, sângele îi pătează fruntea, obrajii, gura.

— Ne avertizează, adaugă ea.

Mereu în genunchi, începe să se legene, părul lung, blond, îi atinge pământul, face un cerc, replică a celui făcut de păsările care zboară din ce în ce mai jos.

— Zeii sunt muţi, constată Spartacus, ridicându-se.

Merge până la masa din piatră, şi, cu spada, împinge leşul oii care se rostogoleşte pe pământ; apoi se caţără pe piatră.

— Sângele, spune el cu voce tare, sângele nostru este cel care trebuie vărsat pentru a învinge. Zeii asistă la luptele oamenilor şi îi încoronează pe învingători.

Arată orizontul.

— Două legiuni înaintează. Pythias a recunoscut în fruntea lor pe unul din legaţii proconsulului Licinius Crassus. Legiunile înaintează pe Via Appia. Sunt mândre. Legatul Mummius călăreşte ca la paradă. Probabil că încrederea îi orbeşte pe romani. Vor cunoaşte ceea ce Glaber, Cossinius, Varinius, legaţii, pretorii, consulii deja au trăit: înfrângerea! O să punem mâna pe carele lor, pe lucrurile legatului. O să împărţim prada în părţi egale între toţi cei care vor lupta. Fiecare om să o ştie! Dar, mai întâi, trebuie ca Mummius să creadă că fugim. Trebuie să-i atragem acolo unde îi vom putea ataca din toate părţile, înainte să-

şi fi ridicat tabăra. Trebuie să creadă într-o victorie uşoară. Pentru el, pentru Crassus, nu suntem decât nişte animale. Vrea să uite ce le-am făcut cohortelor lor. Vom învinge, vom distruge legiunile lui Mummius şi pe cele ale lui Crassus. Atunci vom fi liberi: vom urca spre nord sau chiar vom traversa marea.

Coboară de pe piatră.

— Dar sângele nostru o să curgă, adaugă el. El este preţul libertăţii noastre.

Spartacus îi priveşte pe Pythias, Tadix şi Curius care se îndepărtează şi se duc să se alăture oamenilor înarmaţi, adunaţi pe una din terase.

Aude vocea lui Curius care dă ordine, strigă:

— Vom învinge! Vom împărţi prada celor două legiuni în părţi egale!

Se aclamă. El strigă mai tare:

— O să punem mâna pe oraşe, pe grânare, pivniţe şi femei. Iar prada va fi împărţită în mod egal între noi toţi. Aşa vrea Spartacus, pentru că suntem oameni liberi!

Tracul se întoarce să se aşeze lângă Jair Evreul şi Posidionos Grecul, care nu s-au mişcat.

Apollonia este lungită pe pământul pietros, cu braţele încrucişate, cu părul blond care parcă formează în jurul capului ei o aureolă.

— Proconsulul Licinius Crassus, ţi-a spus-o Pythias şi o ştiu şi eu, aşa cum o ştie şi Curius, este un om încăpăţânat, începe Posidionos. Poţi învinge cele două legiuni ale legatului său, Mummius. Poţi chiar să-l înfrângi o dată. Nu va ceda. Dispune de zece legiuni. Şi Senatul l-a învestit cu puteri absolute. Ar trebui să-l omori. Dar atunci va fi desemnat un alt proconsul. Zeii nu se înşală, Spartacus; Apollonia a înţeles bine ce spun: sângele nostru este cel care va curge. Noi suntem cei care vom fi învinşi şi torturaţi!

Spartacus lasă capul în jos.

— Ce-ai vrea să spun?

— Viitorul omului nu e niciodată scris, spune Jair Evreul. Ai spus ce trebuia. Dumnezeul Dreptăţii ne observă şi ne judecă. Cel care este drept, cel care I se supune este învingătorul. Noi suntem de partea Dumnezeului Dreptăţii. Sângele nostru va curge din plin, Dumnezeu ne va salva.

Posidionos se ridică, merge pe creastă, priveşte îndelung cum soarele roşu se cufundă în ceţurile albăstrii. Apoi se întoarce spre Spartacus.

— Dacă ai vrea, câţiva dintre noi am putea ajunge pe coastă, ca să ne îmbarcăm pe o navă pirat. Cilicienii sunt oamenii banului. Noi avem aur. Vom avea şi mai mulţi dacă batem legiunile lui Mummius. Vom putea atunci ajunge în Cilicia, în Grecia sau Tracia, să ne pierdem în ţările astea îndepărtate. Le cunosc. Cine ne-ar mai putea găsi acolo?

Apollonia se ridică, înconjoară cu braţele picioarele lui Spartacus.

— Zeii ne-au avertizat, adaugă ea. Ascultă-l pe Posidionos!

Spartacus o alungă.

— Şi ei? întrebă el arătând mulţimea sclavilor.

— Tu nu eşti ca ei, spune Apollonia. Tu eşti prinţul lor.

— Sunt unul dintre ei, răspunde Spartacus.

Capitolul 48

— L-ai văzut pe Spartacus? întreabă proconsulul Licinius Crassus.

Stă pe un dâmb, cu braţele încrucişate. Vântul face să-i fluture capa roşie. Cuirasa din aur şi argint pare mulată pe pieptul lui.

La picioarele dâmbului, legatul Mummius rămâne nemişcat, cu fruntea plecată. Este îmbrăcat cu o tunică simplă. Casca, cuirasa, centura şi spada sunt aşezate în faţa lui.

La o sută de paşi mai departe stau adunaţi cinci sute de soldaţi, cu capul gol, fără arme. Şi ei, ca şi legatul, au fruntea plecată. Braţele le atârnă de-a lungul corpului, părând să-i tragă în jos. Sunt plini de praf şi de noroi. Legionarii cărora vârfurile suliţelor, lamele spadelor, căştile şi cuirasele le strălucesc în soarele acestui sfârşit de dimineaţă îi înconjoară pe oamenii dezarmaţi.

— Spartacus se afla printre cei care te-au atacat şi învins, continuă Licinius Crassus. L-ai văzut, sunt sigur!

Lângă el stau legatul Gaius Fuscus Salinator şi tribunul militar Caius Iulius Caesar.

— Te ascult, legat! urlă proconsulul înaintând cu un pas.

Ajunge astfel la marginea dâmbului, dominându-l pe Mummius şi câmpia.

Legiunile sunt aliniate, trasând limitele unei scene în semicerc, în mijlocul căreia se află movila, legatul Mummius şi cele cinci sute de bărbaţi dezarmaţi.

— L-am văzut, răspunde legatul ridicând capul o clipă, apoi coborându-l imediat, ca şi cum nu putea înfrunta privirea lui Licinius Crassus, nici să-i distingă măcar silueta, orbit de reflectarea soarelui pe cuirasa şi casca lui.

— Era pe cal, înconjurat de un mic grup de oameni. Am crezut…

Se întrerupe.

— Continuă, legat! strigă Licinius Crassus.

Vocea revine, preluată de ecou, ca şi cum miile de oameni din cele şase legiuni îi repetau cuvintele.

— Credeam că l-am surprins. Pentru că fugise şi pornisem în urmărirea lui.

Licinius Crassus rânjeşte, se întoarce spre tribunul Iulius Caesar, apoi spre legatul Fuscus Salinator.

— Se oferă ca momeală, apoi dispare.

Crassus se apleacă spre legatul Mummius.

— Şi tu, orbit de lăcomie, de dorinţa ta de glorie, te-ai grăbit, nu te-ai

gândit nici la capcană, nici la păcăleală. Ţi-ai imaginat cum o să capturezi fiara asta vicleană, o s-o târăşti în faţa mea, în faţa Senatului, în lanţuri, şi cum *cornices* o să te aleagă pretor şi, de ce nu, consul: Mummius imperator, victoriosul!

Proconsulul scuipă în direcţia legatului învins, care face câţiva paşi înapoi.

— Nu mişca! urlă Licinius Crassus.

Celălalt îşi reia locul.

— Continuă, Mummius! Povesteşte cum ai lăsat tu primele linii să-şi arunce armele, să fugă ca nişte oi, ca nişte sclavi! Şi cum ai pierdut astfel două legiuni a căror comandă ţi-am încredinţat-o. Spune-mi cum ai reuşit, legat!

Crassus face câţiva paşi spre marginea movilei, apoi revine, ca să rămână nemişcat în faţa lui Mummius.

— Te ascult!

— Erau zeci de mii, povesteşte legatul. Erau culcaţi în şanţuri, ghemuiţi în spatele tufişurilor, ascunşi în păduri. Unii erau căţăraţi până şi în vârful copacilor.

Legatul ridică fruntea.

— Era o mulţime care urla. Ne-au acoperit din toate părţile. Ne-a lovit o ploaie de pietre aruncate cu praştia din copaci şi, în acelaşi timp, am fost încercuiţi, îngropaţi sub trupurile lor. Fiecare dintre noi trebuia să ţină piept mai multor asemenea animale feroce.

— Şi ei? vociferează proconsul Licinius Crassus întinzându-şi braţul spre cei cinci sute de oameni dezarmaţi. Vrei să mă faci să cred că s-au bătut cum trebuie s-o facă nişte soldaţi ai Romei, soldaţi ai legiunilor pe care le-am ridicat, plătite cu banii mei, legiuni cărora eu, Licinius Crassus, le sunt proconsul şi care trebuie să învingă? Crezi tu că ei au luptat singuri contra mai multor animale sălbatice ca acelea? Nu s-au gândit decât să-şi salveze pielea!

Legatul lasă din nou capul în jos.

— Fiarele erau goale, reia el, cu corpul mânjit cu noroi, ulei, uneori cu sânge. Aveau feţele pictate, înnegrite. Vocile nu erau de oameni, ci de animale. Erau insensibili la loviturile pe care le primeau. Eu am rănit mai mulţi, dar, cu corpul crestat de spada mea, cu braţul tăiat, se luptau mai departe, se agăţau de mine, încercau să-mi sfâşie gâtul cu dinţii. Printre ei erau şi femei, goale, cele mai furioase…

— Vocea încă îţi tremură, Mummius! N-ai dat exemplu de curaj, ci de frică. Soldaţii tăi nu s-au gândit decât să-şi apere vieţile şi au aruncat armele. Au fugit, la fel de laşi, la fel de proşti ca nişte oi. Nu s-au oprit din fugă decât atunci când mi-au întâlnit legiunile. Şi, văzându-i cu

capetele goale, fără arme, fără scuturi, am crezut că vărs de scârbă. Valorează mai puţin decât cel mai abject dintre sclavi!

Legatul face un pas înainte.

— Omoară-mă, Licinius Crassus! spune el.

Proconsulul îl priveşte. Faţa i se strâmbă de dispreţ. Strigă, apăsând fiecare cuvânt, cu braţele întinse spre bărbaţii dezarmaţi:

— Centurioni, să fie adunaţi fugarii, laşii ăştia, în grupuri de câte zece, şi, tot la al zecelea, fie ca soarta să-l aleagă pe unul dintre ei.

Capitolul 49

Unul după altul – un om din zece –, cei pe care soarta şi zeii i-au desemnat, se aliniază umăr la umăr în faţa legiunilor înarmate.

Sunt cincizeci, având fruntea plecată, ca şi cum aşteptau deja lovitura de topor.

Nu mai întorc capul ca să-i vadă pe cei pe care soarta şi zeii i-au salvat, cei patru sute cincizeci care au fugit ca şi ei, care şi-au aruncat armele, ca şi ei, dar care vor scăpa de moarte.

Strânşi unii în alţii, cei care au scăpat îi privesc pe cei sacrificaţi, pe care au început să-i dezbrace, pentru că trebuie să moară goi, ca animalele, ca nişte laşi ce sunt.

Crassus ridică braţul.

Soldaţii încep să-şi lovească scuturile cu spadele. Este o bătaie scurtă şi rară, care încet-încet umple câmpia, ca şi cum ar fi vorba despre bătăile unei inimi imense, care se strânge de nelinişte.

— Pedeapsa dă curaj! strigă Licinius Crassus. O să decimez orice cohortă, orice centurie, orice legiune care va da înapoi în faţa hoardei de sclavi!

Acum, cei cincizeci de oameni sunt goi.

Crassus face din nou un semn.

Soldaţii încep să-i biciuiască pe sacrificaţi cu vergi lungi, ghintuite, pe care le ţin cu amândouă mâinile.

Biciuiesc fiecare parte a trupului, umerii şi spatele, coapsele şi pulpele, coastele şi pieptul.

Cele cincizeci de trupuri sunt curând brăzdate, acoperite de sânge, sfâşiate.

În acelaşi timp, bătăile tobelor continuă în acelaşi ritm.

Soldaţii înaintează, cu barda pe umăr.

Dintr-o mişcare, îi obligă pe cei sacrificaţi să se întindă pe pământ. Unii se prăbuşesc întâi în genunchi, alţii se lasă să cadă în faţă.

Călăii îl privesc pe Licinius Crassus.

Şi-a încrucişat braţele. Se întoarce spre cei cărora li s-a lăsat viaţa. Îi măsoară cu privirea din cap până-n picioare. Ridurile care îi sapă obrajii, în jurul gurii, vorbesc despre intensitatea dispreţului său.

— Soarta v-a ferit, începe el. Dar laşitatea voastră v-a marcat viaţa cu pecetea infamiei. Veţi dormi în afara taberei. Veţi fi sclavii soldaţilor.

Fără grâu, fără nici un fel de respect. Orz şi sarcini de sclavi. Veţi muta din loc rahatul şi pământul. Nu veţi purta din nou armele decât dacă juraţi să nu vă mai despărţiţi de ele. Preţul lor o să vi se reţină din soldă. Dacă le abandonaţi din nou, nici un zeu, nici o tragere la sorţi nu va putea să vă scape nici de torturi, nici de moarte.

Arată spre cele cincizeci de trupuri culcate.

— Priviţi-i pe aceştia, pe care soarta i-a ales, dar care n-au fost mai laşi decât voi. Plătesc pentru voi!

Crassus trage spada din teacă, o agită deasupra capului şi, brusc, cu un gest iute, o coboară.

Securile cad şi ele, retezând cefele şi gâturile.

Apoi, soldaţii înhaţă trupurile decapitate şi capetele cu ajutorul cârligelor.

Le târăsc în faţa legiunilor, în faţa celor patru sute cincizeci de fugari cruţaţi, în faţa legatului Mummius, care îşi ţine capul plecat.

— De acum înainte, aceste legiuni vor prefera sacrificiul în locul fugii, îi spune răspicat Crassus lui Iulius Caesar. Frica alungă frica. Trebuie ca fiecare soldat să se teamă de mine mai mult decât se teme de Spartacus!

Loviturile au încetat. Cele cincizeci de trupuri şi cincizeci de capete alcătuiesc două piramide în jurul cărora încep să se agite fugarii pe care soarta i-a iertat.

Din ordinul centurionilor care îi înjură şi îi lovesc, sapă gropi, ridică ruguri. Apoi iau fiecare cadavru de membre şi îl pun peste lemnele adunate.

Legiunile au rămas aliniate, iar pe colină Licinius Crassus, Iulius Caesar şi Fuscus Salinator, precum şi centurionii primipili care li s-au alăturat, aşteaptă să izbucnească primele flăcări.

Dintr-odată, ascuţit şi puternic, o voce strigă:

— Licinius Crassus, legatul tău, Mummius, înainte de a muri, te salută!

La poalele colinei, Mummius este în genunchi. Şi-a apucat spada cu amândouă mâinile, şi-a înfipt-o cu toată puterea în piept, apoi s-a prăbuşit cu faţa la pământ.

În aceeaşi clipă, flăcările rugului ţâşnesc şi fumul iute care purta mirosul de carne arsă se răspândeşte, învăluind legiunile.

Bătăile spadelor în scuturi se reiau, mai rapid, până când se aude o răpăială surdă.

Licinius Crassus se apleacă, examinează corpul lui Mummius.

— Să fie ars împreună cu ceilalţi! spune răspicat.

Apoi, întorcându-se spre Iulius Caesar şi Salinator, murmură:

— O să-i răzbunăm pe romani. N-o să-i mai las lui Spartacus şi hoardei sale nici o zi de răgaz.

Ridică spada în faţa legiunilor.

Capitolul 50

„Am văzut fumurile rugurilor aprinse de romani“, scrie Posidionos Grecul.

Eram încă adunaţi pe înălţimile Campaniei. După mai multe zile de ploaie, era o dimineaţă senină. Cerul era de un albastru atât de spălăcit, încât la orizont părea aproape alb. Şi apoi, dintr-odată, acel fum pe care vântul îl alunga spre noi şi al cărui miros de carne arsă îţi făcea greaţă.

Puţin mai târziu, mi-au aruncat la picioare un tânăr soldat al Romei, pe care tocmai l-au capturat. Tremura şi avea ochii plini de groază. Era de origine greacă. Născut nu departe de Atena, sclav şi apoi eliberat, fusese înrolat într-o legiune pe care Crassus tocmai o constituia.

Când pronunţa numele proconsulului, privea în jurul lui ca şi cum se temea că este auzit. Nu întârzie, arătând spre fumul care mânjea orizontul, să povestească cum procedase Crassus la decimarea legiunilor pe care noi le învinseserăm şi cum s-a sinucis legatul Mummius, oferindu-şi moartea lui Crassus.

Tânărul soldat vorbea cu voce sugrumată, adăugând că proconsulul urlase că destinul unui soldat al Romei era să învingă sau să piară. Viaţa nu era posibilă pentru învins, nici pentru cei care erau prinşi de duşman. Dacă acesta i-o lăsa, Roma era cea care era datoare să-l pedepsească.

Mi-am întors privirea de la soldat. N-am vrut să ştiu ce s-a întâmplat cu el. Trebuie să-l fi pus în lanţuri alături de alţi câţiva captivi pe care gloata de sclavi îi umilea şi martiriza înainte de a-i bate până îi omorau, sau de a-i obliga să se omoare între ei.

M-am dus lângă Spartacus.

I-am povestit cele pe care le aflasem.

Cruzimea lui Crassus, care repunea în uz o pedeapsă abandonată de ani, sinuciderea lui Mummius – şi, ceva mai înainte a lui Varinius – arătau că zeii alungaseră nehotărârea şi teama romanilor. Aveau deci să-şi arate toată puterea. Începea pentru ei vremea nemiloasei şi ineluctabilei răzbunări.

I-am repetat lui Spartacus că nu putea spera să salveze hoarda imensă care se strânsese în jurul lui şi din care numai o mică parte accepta disciplina necesară în război.

Trebuia să cearnă grăunţa bună de neghină şi, cu o mică armată, eliberată de restul turmei, să încerce să treacă printre legiunile lui

Crassus, să ajungă în Lucania şi, de acolo, la un port unde va putea – deja îi sugerasem asta în mai multe rânduri – să-i plătească pe piraţii cilicieni şi să ajungă pe pământul de pe cealaltă parte a mării.

Spartacus s-a îndepărtat, cu aerul de a nu mă fi auzit, dar, la venirea serii, i-a chemat la el pe Tadix uriaşul şi pe Curius.

Decisese să încredinţeze fiecăruia comanda celor care voiau să-l urmeze, cu sarcina de a-i organiza, şi de a se îndrepta spre sud, spre Lucania, Bruttium, Mataponte, Patelia, Regium.

El o să ajungă în Lucania cu ce rămânea din mulţimea sclavilor pe care va încerca să-i transforme într-o armată.

Tadix uriaşul a ezitat: de ce să divizeze această mulţime capabilă să copleşească legiunile romane? Nu aşa fuseseră învinse cele două legiuni ale lui Mummius?

— Mummius s-a sinucis, a răspuns Spartacus. Iar Licinius Crassus este făcut din alt aluat.

Spartacus l-a convins pe Tadix că noi nu puteam decât să umblăm cu şiretlicuri şi să fugim separat, în grupuri mici de câteva mii de oameni, care-i vor putea surprinde pe romani şi vor putea pune mâna pe carele lor, pe grâul şi orzul lor. Căci foamea ne dădea târcoale. Grânarele oraşelor fuseseră jefuite, pivniţele erau goale, livezile şi câmpurile – devastate, animalele de multă vreme ucise şi devorate. Trebuia deci ca Tadix uriaşul şi Curius să-şi caute norocul.

Am văzut îndepărtându-se bandele de câteva mii de sclavi, una după alta.

Cea a cărei conducere fusese luată de Curius semăna cu o armată. Primele linii erau alcătuite din foşti gladiatori, care purtau cuirase, arme şi căşti romane. Apoi veneau sclavii care cărau pe umeri ţepuşele subţiri, întărite în foc. Pe lături mergeau cei cu praştia şi, în ultimele rânduri, se amestecau femei despletite şi bărbaţi cu feţe de animale, cu mâini mari, înarmate cu cuţite.

Trupa lui Tadix uriaşul era o gloată împrăştiată de gali şi de germani însoţiţi de femeile lor. Mai mult alergau decât mergeau, agitând topoarele.

Spartacus a privit trecând cele două coloane, fără să schiţeze cel mai mic gest, cu chipul încremenit, cu ochii ficşi, ca şi cum nu-i vedea pe oamenii care-şi ridicau armele ca să-l salute.

Când ultimii sclavi au dispărut, Spartacus a murmurat:

— I-am trimis la moarte.

— Orice om are întâlnire cu ea, a spus Jair Evreul.

— Ar fi trebuit să fiu primul care s-o sfidez.

— Trebuie să rămâi în viaţă până la ultima bătălie, a continuat Jair. Ăsta este destinul unui rege.

— Nu eu am ales să fiu.

— Tu eşti, Dumnezeu Unicul te-a ales. Asta este şi misiunea şi gloria şi sacrificiul tău.

Apollonia l-a alungat pe Jair. M-a respins şi pe mine, apoi s-a agăţat de gâtul lui Spartacus, s-a lipit de el, l-a muşcat de ureche, şoptindu-i vorbe din care nu auzeam decât frânturi.

Am înţeles că-l punea în gardă contra Dumnezeului Unic al Evreului. Trebuiau celebraţi zeii Olimpului, a repetat ea, şi nu acest Stăpân al Dreptăţii despre care nu se ştia dacă era om sau zeu. Trăia în deşert fără ca vreodată să dea vreun semn şi ea nu cunoştea nici un preot care să-i fi putut face cunoscute oracolele.

Spartacus trebuia să rămână fidel şi supus lui Dionysos.

Zeul, a adăugat ea cu voce tare, a vizitat-o în noaptea aceea, a asigurat-o că tracul trebuia să părăsească turma sclavilor, împreună cu câţiva dintre cei mai apropiaţi tovarăşi.

Apollonia s-a întors spre noi, invitându-ne să ne apropiem de ea şi de Spartacus.

Trebuia să fugim, să ne supunem poruncilor lui Dionysos, a spus ea.

— Tu, Posidionos, a adăugat, punând mâna pe pieptul meu, n-ai spus şi tu acelaşi lucru?

De fapt eu invocasem posibilitatea de a ajunge în porturi cu un mic grup şi de a ne îmbarca pe navele piraţilor.

— Dionysos nu vrea să salveze decât o mână de oameni. Nu vrea mai mult de o trupă, a reluat Apollonia.

A înşirat câteva nume, printre care şi pe al meu, pe cel al lui Pythias şi, cu un oarecare regret, pe cel al lui Jair Evreul.

— Jair a spus până la ultima bătălie, a murmurat Spartacus. Nu voi alege altceva.

— Poţi ajunge la strâmtoarea Siciliei, zic eu, şi să reînvii pe insulă jarul războaielor sclavilor.

Spartacus m-a privit îndelung, fără să-mi răspundă.

Era adevărat că marea era departe.

Am părăsit şi noi Campania, la rândul nostru, pătrunzând în Lucania. Mergeam noaptea străbătând pădurile, ascultând tobele legiunilor romane. Crassus conducea personal atacurile, fără să acorde nici un răgaz legiunilor.

În drumul nostru am întâlnit mai întâi şapte supravieţuitori ai cetei lui Tadix uriaşul. Erau buimaci, plini de sânge. Fuseseră încercuiţi de trei legiuni. Îl văzuseră pe proconsul mergând călare în faţa primelor linii ale soldaţilor şi lovind cu o frenezie care îi făcea să dea înapoi şi pe cei mai curajoşi. La sfârşit, calul lui era plin de sânge până pe piept şi trebuia să sară peste cadavre. Cel al lui Tadix se număra printre ele.

Curius, el supravieţuise cu vreo zece gladiatori, reuşind să scape de legiunile conduse de tribunul militar Iulius Caesar şi de legatul Fuscus Salinator.

Mai multe mii de bărbaţi şi de femei fuseseră astfel masacrate. Şi se auziseră urlând sclavii pe care romanii reuşiseră să-i captureze. Erau aproape o mie şi puteau fi imaginate torturile la care erau supuşi. Răstigniţi? Aruncaţi de vii pe jăratic? Daţi la câinii înfometaţi? Obligaţi să se lupte între ei cu mâinile goale? Mutilaţi şi lăsaţi, cu cioturile sângerânde în mijlocul pădurii, la mila lupilor şi a păsărilor răpitoare?

Spartacus a ascultat povestea supravieţuitorilor.

L-a strâns pe Curius la piept cu un gest de prietenie atât de neaşteptat, încât fostul maestru de arme s-a clătinat de emoţie.

— Mergem să luăm prin surprindere Roma şi pe zei! a spus el.

Capitolul 51

„Nu am fost surprins de cuvintele şi deciziile lui Spartacus”, avea să povestească mai târziu Jair Evreul. Tracul era unul din acei puţini oameni pe care Dumnezeu Unicul i-a ales ca să-şi împlinească până la capăt destinul.

Cel al lui Spartacus era să lupte cu Roma, în fruntea unei turme de sclavi, care voiau să trăiască la fel ca oamenii liberi.

De acum Spartacus ştia că Roma era de neînduplecat, că proconsulul Licinius Crassus era pe cât de crud pe atât de încăpăţânat – un şacal, aşa îl numea Pythias, sclavul căruia tracul nu înceta să-i pună întrebări. Spartacus voia să cunoască în profunzime caracterul şi perversitatea acestui adversar, omul cel mai bogat din Roma, care masacrase şi torturase – numai cu câţiva oameni – pe toţi cei care îi urmaseră pe Curius şi pe Tadix uriaşul.

Pentru că alesese să înfrunte legiunile lui Crassus, trebuia, decisese el, să se arate la fel de nemilos ca proconsulul în persoană.

L-am văzut cum se transforma în drumul nostru spre mare, pe pământul uscat şi pietros al Lucaniei plină de măslini.

El, care de obicei mergea în mijlocul turmei de sclavi, ca pentru a arăta că este unul dintre ei, călărea acum în frunte, înconjurat de o gardă pe care o comanda Curius.

Foarte des o lua pe lângă coloana mereu gata să se împrăştie. Împingea oamenii cu pieptul calului, îi lovea peste umeri cu mânerul suliţei. Îi ameninţa cu spada ca să intre mai repede în rând.

Citeam în ochii lui mirarea şi teama, uneori un fulger de mânie şi chiar de furie. Unii îi aruncau ameninţări, mormăind că nu s-au alăturat armatei sclavilor, că n-au luptat cu legiunile ca să fie trataţi ca nişte animale de turmă.

Când ne opream, mult după căderea nopţii, Spartacus bătea cu piciorul tabăra, înconjurat de oamenii gărzii sale.

Cerea să se pună santinele, să se trimită cercetaşi. Punea să fie bătuţi bărbaţii beţi, despărţea cu spada cuplurile înlănţuite.

Acţiona fără să scoată un cuvânt, cu dinţii strânşi, aruncându-mi uneori o privire. Dar eu întorceam ochii.

Nu puteam fi de acord cu duritatea – din zi în zi mai aprigă – cu care îi trata pe cei care îi fuseseră tovarăşi, unii chiar imediat după fuga noastră din *ludus*-ul din Capua.

Acei oameni se strecuraseră pe crestele Vezuviului şi îl învinseseră

pe pretorul Claudius Glaber. Crezuseră că niciodată n-o să mai fie bătuţi, nici constrânşi. Şi iată că omul pe care îl veneraseră, protejatul lui Dionysos, prinţul sclavilor, îi lovea ca şi cum deveniseră din nou sclavi.

Gărzile lui Spartacus, încurajate de Curius, îşi răsuceau suliţele, urlau că vor face din această turmă o cohortă romană. Şi atunci vor putea învinge, vor putea trece strâmtoarea Siciliei, vor putea cuceri câmpurile de grâu din insulă şi vor putea înfometa Roma al cărei rege va ajunge Spartacus.

Într-o zi, am zărit marea, coastele golfului Tarentum şi, nu departe de mal, zidurile oraşului Thurii, dominate de un turn înalt. Nici o legiune nu-şi stabilise tabăra în apropierea acestui oraş, care părea astfel că le stă la dispoziţie.

Turma de animale lacome, însetate, înfometate, simţi imediat mirosul prăzii, al grâului şi al orzului, al peştelui uscat, parfumul de femeie. Tresăriră, mormăiră, iuţiră pasul, ajungând alături de Spartacus şi de gărzile sale.

Tracul trase de hăţurile calului care se cabră; ridică spada, strigă la gărzi să oprească animalele cu feţe de oameni, să-i facă să intre la loc în rând.

S-au zbătut, au scos strigăte de împotrivire.

L-am auzit pe Spartacus spunându-i lui Curius:

— Trebuie să se supună. Prefer să omor câţiva dintre ei decât să-i văd masacraţi de Crassus.

L-am oprit pe Curius care se lansa cu oamenii lui, a căror spadă era deja scoasă din teacă.

— Vorbeşte-le, îi strig lui Spartacus. Dacă le spui cuvinte drepte o să te asculte.

A ezitat.

În faţa noastră, turma se risipea, unii sclavi părăsind drumul pe care am luat-o noi, aruncându-se peste câmp, spre oraş. Urlau.

Spartacus i-a urmărit cu oamenii lui Curius şi, cu lovituri puternice de lamă, înfigând în spate şi picioare vârfurile lăncilor şi ale suliţelor, i-au obligat pe sclavi să reintre în rânduri.

Turma mormăia.

Spartacus s-a apropiat de mine.

— În război, când vrei să învingi, trupurile însângerate sunt cele care vorbesc. Vreau ca turma asta să fie la fel de disciplinată ca o legiune romană. Şi, dacă trebuie o s-o pedepsesc, o s-o decimez, aşa cum

Crassus a făcut cu supravieţuitorii şi fugarii legiunilor.

— Şi atunci cine vei fi?

— Zeii vor decide în numele meu.

Apoi s-a întors spre turmă.

— Poruncesc să nu fie jefuit acest oraş, a spus el. Poruncesc să se aşeze tabăra în afara zidurilor, până când unii dintre noi vor întreba dacă ni se deschid porţile, dacă ni se dau grâu şi carne, peşte, precum şi aur, cu care să-i plătim pe piraţi. Ei o să ne ajute să trecem marea până în Sicilia. Acolo, în insula grâului, o să stabilim Republica oamenilor liberi, şi va fi ghinionul Romei dacă vine să ne atace!

Turma a ascultat în tăcere.

Câţiva sclavi au agitat ţepuşele, lăncile, spadele şi au strigat că îl aprobau pe Spartacus.

Dar majoritatea bombăneau. Dintr-odată, o voce a strigat:

— Să luăm ce se poate lua astăzi! Să luăm tot! Să ardem ce nu se poate lua. Nu există mâine!

Mulţimea l-a aclamat pe omul cu vocea puternică şi sigură.

— Cine eşti, tu cel care vorbeşti ca şi cum ai comanda? l-a întrebat Spartacus.

— Aici, nimeni nu comandă, i-a replicat vocea. Suntem oameni liberi. Nimeni, nici chiar tu, Spartacus, nu ne va impune legea lui. Nu i-am omorât pe cetăţenii Romei ca un gladiator trac să ne ceară să ne supunem din nou ei. Dacă voiam să fim sclavi n-am fi fugit, nu ne-am fi luptat. Am fi putut aştepta ca stăpânii noştri să facă din noi nişte liberţi. Şi, păstrând capul plecat, asta am fi devenit. Dar noi am vrut să mergem cu capul sus şi drept. Lasă-ne să trecem, Spartacus, o să punem stăpânire pe oraş şi o să ne săturăm cu ce găsim în grânare, în pivniţe, în case şi cu femei.

Mulţimea s-a prăvălit, împingând, doborându-i la pământ pe oamenii lui Curius, înconjurând calul lui Spartacus, aruncându-se spre oraş în timp ce tracul, cu spada ridicată, rămânea cu gărzile în mijlocul drumului pe care turma îl părăsise.

Am văzut oraşul Thurii arzând.

Am mers pe străzile pline de cadavrele locuitorilor lui.

Am auzit ţipetele femeilor pe care le violau.

M-am luat după un bărbat care ducea doi saci despre care bănuiam că sunt plini cu aur.

A urcat până în vârful turnului.

Spartacus era aşezat pe zidul scund, privind marea în depărtare.

— Voiai să ştii cine sunt, a spus omul aruncând sacii la picioarele lui

Spartacus. Sunt Calixt, un gal. Cu aurul ăsta – a atins sacii cu vârful piciorului –, o să poţi să-i plăteşti pe piraţi, aşa cum ai spus.

Spartacus nu a făcut nimic, nici nu s-a mişcat. Galul a părăsit turnul cu spatele, ca şi cum se temea.

M-am apropiat de Spartacus.

S-a întors spre mine.

— Nu-mi vorbi despre Dumnezeul tău, despre Stăpânul Dreptăţii, a spus el, ridicându-se. Voiam să cuceresc oraşul fără să-l distrug, fără să omor. I-aş fi primit aici pe căpeteniile piraţilor. Am fi rezistat legiunilor lui Crassus. Am fi putut să ne unim cu alte oraşe. Am fi putut astfel pregăti trecerea în Sicilia. Avem o grămadă de aur, dar şi ruine, şi cadavre pe străzi.

I s-a schimonosit faţa şi gura îi arăta dezgustul.

— Nu sunt oameni liberi, a murmurat. Au rămas animale. Trebuie trataţi ca atare, dresaţi, aşa cum se face cu caii şi chiar cu fiarele.

— Atunci nu vei mai fi Spartacus, spun eu.

— Spartacus va supravieţui numai dacă mă lupt şi dacă şi sunt încă victorios. Învinşii sunt uitaţi. Rămâne doar amintirea celor care rezistă ca oameni liberi şi care nu se bat ca nişte animale.

A strâns mânerul spadei.

Aş fi vrut să nu aud cuvintele pe care le-a pronunţat atunci.

— Trebuie să-l ucid pe gal, a spus el. Poate că frica o să le determine pe aceste animale să sfârşească prin a lupta ca nişte oameni.

Spartacus şi-a adunat turma la picioarele meterezelor oraşului mort.

Oamenii ghiftuiţi aţipeau, în picioare, sprijinindu-se de arme.

A înaintat spre primele rânduri.

— Aţi ars şi aţi jefuit oraşul, a strigat el. Aţi omorât, aţi băut, aţi violat. Nu voiam asta!

Oamenii din turmă se îndreaptă încet-încet, ca şi cum fiecare cuvânt aruncat de Spartacus îi biciuia.

— Sunt prinţul vostru, şi totuşi aţi refuzat să mă ascultaţi. L-aţi urmat pe Calixt Galul, ca şi cum era conducătorul vostru. Calixt, înaintează până la mine!

Rândurile s-au rupt. Galul s-a apropiat cu paşi rari. S-a oprit la câţiva paşi de Spartacus şi a strigat:

— Ţi-am dat aurul pe care îl doreai, iar noi am luat ce voiam noi. Este drept!

— Ai spus: nu există mâine.

— Ţi-am spus că trebuia luat tot ce se putea lua.
— Ai luat.
Spartacus a făcut doi paşi înainte.
Am fost orbit de strălucirea lamei care ţâşnea din teacă.
Capul galului s-a rostogolit.
În acelaşi timp, Spartacus a strigat:
— Nu există mâine pentru cel care nu i se supune lui Spartacus.

Capitolul 52

Trupul galului şi capul lui tăiat se uscau pe pământul pietros care se întindea de la zidurile oraşului Thurii până la malul golfului Tarentum.

N-am văzut, continuă Jair Evreul, nici un sclav care să vrea să îngroape rămăşiţele omului pe care l-au aclamat şi urmat.

Îi observam.

Stăteam aşezat în faţa cortului pe care Spartacus pusese să fie ridicat pe o culme de unde se zărea în acelaşi timp oraşul, împrejurimile lui şi toată întinderea golfului. Aştepta sosirea vaselor piraţilor cilicieni.

Nu-şi putea ascunde nerăbdarea, măsurând cu paşi mari colina de nisip de care se agăţau câteva tufe de ierburi culcate de vânt.

Se oprea în faţa mea, mă cerceta, ca şi cum nu ştia dacă să-mi vorbească, apoi întorcea capul, privea siluetele sclavilor care păzeau trupul galului.

Adesea, oamenii gesticulau, aruncau pietre din praştiile lor, strigau, agitau armele deasupra capetelor, reuşind astfel să alunge de lângă cadavru păsările răpitoare care se învârteau deasupra lui şi uneori se repezeau de mai multe ori la rând, încercând să-l sfâşie.

Sclavii doborâseră de mai multe ori păsările, pe care le alungaseră departe, în direcţia cortului lui Spartacus.

Zăceau la o sută de paşi, pete albe şi negre pe pământul gălbui.

— Nu vor uita, îi zic eu într-o zi lui Spartacus.

El s-a îndepărtat, părând că nu m-a auzit, vorbindu-i tare lui Curius, întrebându-l ce spuneau pândarii despre drumul legiunilor lui Crassus, care se apropiau, venind din Campania şi Lucania, şi cu răspunsurile pe care piraţii cilicieni le dăduseră trimişilor lui, Pythias şi Posidionos.

Oamenii lui Curius îi escortaseră pe cei doi greci până la marginea Bruttium-ului, vârful cizmei italice, care pare că se înfige în largul Siciliei. Acolo se aflau navele piraţilor.

Pythias şi Posidionos făcuseră mai multe drumuri. Apoi le făcuseră cunoscut oamenilor lui Curius că ei se îmbarcau alături de piraţi şi că se îndreptau spre golful Tarentum, ca să trateze direct cu Spartacus.

Erau aşteptaţi.

Spartacus poruncise turmei sale de sclavi să înveţe să formeze rândurile, să meargă la pas, să lupte în linie, să dea astfel impresia unei

armate adevărate.

Căci piraţii nu vor accepta să transporte mai multe mii de duşmani ai romanilor, decât dacă erau convinşi că această turmă de sclavi, pe care probabil că-i dispreţuiau, puteau ţine în şah legiunile lui Crassus şi pe cele ale lui Verres, propretor al Siciliei, care începuse să fortifice coastele strâmtorii, ca să se opună oricărei debarcări.

Aşadar, în fiecare zi, asistam la exerciţiile pe care Curius şi oamenii lui le impuneau sclavilor.

Majoritatea se supunea, se luptau între ei, pornind la asalt, având grijă să alcătuiască un zid continuu de scuturi şi un zid de netrecut de suliţe.

Dar unii se ţineau la distanţă, paznici care vegheau rămăşiţele galului decapitat, interzicând răpitoarelor să se apropie, fără ca totuşi să îndrăznească să acopere cadavrul cu pietre, să înalţe un tumul, temându-se, fără îndoială, că, făcând-o, îl sfidează pe Spartacus.

Căci de acum se temeau de el.

Se supuneau oamenilor lui Curius, lăsând capul în jos când îl întâlneau pe trac. Cei care acum trebuiau să-l slujească, înlăturau nisipul pe care vântul îl îngrămădea în faţa cortului lui, sau chiar îi aduceau amfore cu apă şi vin, sau frigeau pentru el carne sau peşte, revenind la atitudinea umilă pe care o avuseseră înainte de fuga şi revolta lor.

Ei care până la moartea galului avuseseră o privire plină de mândrie, de arţag şi chiar de nebunie, întorceau capul ca să nu le vadă ochii.

I-am repetat lui Spartacus că acei oameni, care se doriseră liberi, nu vor uita niciodată că îl tratase pe unul de-al lor cu cruzimea nemiloasă a unui stăpân roman.

Să se teamă: îl pedepsise pe gal aşa cum faci cu un sclav, dar ce stăpân poate avea încredere într-un sclav?

Teama stăpâneşte animalele, dar sclavii – şi Spartacus o ştia, pentru că fusese unul dintre ei –, chiar dacă romanii îi tratau ca pe animale de povară sau ca pe fiarele sălbatice, erau oameni; şi vine o zi, când oamenii se revoltă contra celor care îi asupresc.

O făcuseră toţi cei de acolo, galul, şi Spartacus fusese primul.

Ce se alege deci din cei care îi păzesc: animalele se supun, se crede că sunt ascultătoare, şi, într-o bună zi, cu o lovitură de labă zdrobesc capul dresorului sau fug.

— Nu vor uita că i-ai retezat capul unuia de-al lor.

Spartacus s-a aplecat spre mine.

— Nimeni nu uită, a răspuns el cu voce aspră, cu fălcile strânse. Eu

cu atât mai mult nu uit. Dar priveşte-i!

S-a îndreptat.

În faţa zidurilor din Thurii, sclavii apăraţi de scuturile lor şi înarmaţi cu bâte se luptau, încurajaţi de strigătele oamenilor lui Curius.

— Acum se supun, a constatat Spartacus.

Dintr-odată, s-au auzit strigăte. Pândarii zăriseră pânzele corăbiilor piraţilor cilicieni care treceau de cap şi intrau în golful Tarentum.

— O să trecem în Sicilia, a spus Spartacus. Şi, cu turma asta, o să cuceresc insula. O să îi eliberez pe toţi sclavii. Vom lua în stăpânire grâul şi vom ţine Roma cu burta goală. Plebea, cetăţenii săraci se vor alătura peste tot sclavilor. Revolta va cuprinde Roma şi toate provinciile Republicii. Crezi că toate astea nu valorează cât capul unui gal?

Îmi amintisem de învăţătura Stăpânului Dreptăţii: „Nimic nu face cât viaţa unui om“, repetase El.

Dar am tăcut.

Spartacus va descoperi singur cât va trebui să plătească, în vârtejul tulburărilor, viaţa pe care o luase.

Asta este legea Dumnezeului Dreptăţii.

Capitolul 53

Nu-l mai văzusem pe Spartacus de când părăsisem oraşul Thurii în tovărăşia lui Pythias, acest fost sclav al lui Crassus, grec ca şi mine, povesteşte Posidionos.

Escortaţi de oamenii lui Curius, merseserăm mai multe zile prin pădurile care acopereau munţii Silas. Vârfurile lor abrupte se întind ca o şiră care separă în două peninsula Bruttium, această margine ascuţită a Italiei, pe care o strâmtoare bătută de vânturi o separă de Sicilia.

Spartacus ne însărcinase să ne întâlnim cu piraţii cilicieni, ale căror nave fac adesea escală într-una din radele portului Regium. Spera că una dintre căpeteniile lor, un grec numit Axios, va accepta, dacă i se promitea aur, să îi traverseze strâmtoarea pe cele câteva mii de sclavi.

Văzusem sacii cu monede şi obiecte de preţ.

Spartacus îi repetase că trebuie să le vorbim piraţilor de o armată, şi nu de sclavi.

— Curând voi face din aceste animale nişte soldaţi, adăugase el.

Şi ca să stăpânească ceea ce nu fusese niciodată şi încă nu era decât o hoardă nedisciplinată, îl omorâse cu mâna lui pe galul care îl sfidase.

Spre deosebire de Jair Evreul, a cărei minte era întunecată de preceptele Dumnezeului său, eu încuviinţasem acest act. Herodot şi Tucidide, între mulţi alţi retori şi istorici greci, scriseseră: numai frica de pedeapsă îi face să se supună pe oamenii care trebuie să lupte şi să înfrunte moartea.

Cum am sosit la Regium, am fost conduşi de pescari până la cea mai mare navă ciliciană.

Încercarăm, Pythias şi cu mine, să ne ascundem teama. Piraţii, cu piepturile brăzdate de tăieturi, cu feţele pline de cicatrici, ne primiră cu rânjete, bătându-şi joc de aroganţa noastră. Pretindeam, spuneau ei, că învingem legiunile romane câtă vreme nu eram decât o turmă de sclavi? Înţelegeau de ce încercam să fugim în Sicilia. Dar ştiam oare că Verres, propretorul roman al insulei îşi masase legiunile pe coastele strâmtorii? Pusese să fie construite forturi, un zid, turnuri de pază. Unul dintre acei piraţi chiar spuse: „Întoarceţi-vă la stăpânii voştri, imploraţi-i să vă ierte! Poate se vor mulţumi să vă biciuiască, dar veţi supravieţui. De ce să ne luăm noi riscul unei alianţe cu nişte sclavi? Am fost liberi dintotdeauna, iar Roma se teme de noi."

Eu nu le răspunsesem, cerând doar să-l întâlnesc pe şeful lor, Axios.

În sfârşit, am fost conduşi la el.

Ploua. Axios se adăpostea de ploaie sub o pânză roşie pe care vântul o făcea să pocnească.

Semăna cu o felină. Corpul îi era înfăşurat într-o tunică roşie, brodată cu nenumărate fire de aur. Ochii nu erau decât două despicături pe o faţă brăzdată de riduri adânci. Urmele unei cicatrici îi împărţea pe din două craniul ras.

I-am spus că eram retor, om liber, că predasem filosofia la Rodos, că trăisem ca patrician la Roma, că străbătusem toate provinciile Republicii şi vizitasem majoritatea insulelor Mediteranei.

— Şi el? întrebă arătând spre Pythias cu o mişcare din bărbie.

— Grec, arhitect. L-am servit pe pretorul Crassus, devenit proconsul, omul cel mai bogat din Roma.

Axios a întredeschis, preţ de o clipă, ochii.

— Ce căutaţi voi cu animalele alea care ard oraşele, distrug şi ucid, în loc să profite de cuceririle lor?

— Cunoşti războinicii, îi răspund eu. Spartacus a făcut din turma asta o armată. I-a învins pe pretori, pe legaţi, pe consuli şi legiunile lor. Suntem alături de el pentru că suntem greci şi pentru că îi dispreţuim pe romani.

— Roma îşi aminteşte întotdeauna de duşmanii ei.

— Avem aur, mult aur.

Deschise ochii mari.

— Ce vreţi?

— Să trecem în Sicilia. Vei primi aur şi toată prada noastră.

Redeveni felina concentrată asupra propriei persoane, cu labele mari încrucişate pe piept.

Făcu un gest ca să ne arate că a auzit destul.

În momentul când părăseam nava, un pirat ne strigă că Axios ne aştepta a doua zi.

Îl văzurăm de mai multe ori în zilele care au urmat. Voia să-i vorbesc despre aur. Câte monede, câte vase, câte bijuterii? Le văzusem? După răspunsurile mele, se închidea în tăcere şi părea că doarme. Apoi, după un lung moment, ne invita să ne întoarcem.

Îmi imaginam că trimisese pe uscat câţiva dintre oamenii lui ca să afle veşti şi că aştepta să se întoarcă. Voia, fără îndoială, să cunoască puterile noastre şi pe cele ale proconsulului Crassus, să evalueze şansele pe care le avea de a scăpa de răzbunarea Romei dacă ne ajuta, şi dacă aurul şi prada pe care le propuneam valorau atât cât să

merite să-şi asume riscul de a-i stârni mânia.

Într-o zi, în sfârşit, ne-a spus că-şi pregătea de drum vasele pentru a doua zi şi se îndrepta spre golful Tarentum. Eram invitaţi să rămânem la bord.

Îi avertizarăm pe oamenii lui Curius şi, după câteva zile pe mare, zărirăm zidurile şi tumul oraşului Thurii şi, pe o înălţime care domina malul, cortul lui Spartacus.

Axios puse să se coboare pânzele şi cele cinci nave din mica lui flotă au ancorat la adăpostul capului care, la sud, închide golful Tarentum.

Ne târî până la proră, ne arătă praful care se ridica şi ascundea orizontul, în depărtare, dincolo de Thurii, pe uscat.

— Sunt legiunile lui Crassus, spune el. Trebuie acţionat repede. Spune-i lui Spartacus că voi lua pe vasele mele două mii de oameni şi îi voi duce în Sicilia. Nici unul mai mult.

— Vrei să-l vezi pe Spartacus?

— Ştiu totul despre el. Puse mâna pe umărul meu. Dar vreau să văd aurul şi bijuteriile. Îmi ghici nedumerirea. Zeii mă văd, reluă el, mă angajez să transport, jur că două mii de oameni vor debarca în Sicilia pe o coastă sigură. Dar mă aştept ca Spartacus să-mi acorde încredere. Vreau aurul la bord înaintea oamenilor.

Se întoarse, îl chemă pe unul dintre piraţi.

— I-l las drept gaj pe Kolaios, cel mai bun dintre şefii mei de echipaj. Ezită, apoi se întoarse spre Pythias. Şi tu, tu o să rămâi pe navă cu aurul. Jurământ contra jurământ. Încredere contra încredere. Eu sunt pirat, dar Spartacus este sclav. Om contra om. Aur contra traversare!

Arătă spre orizont.

— Legiunile lui Crassus nu sunt departe.

Am ajuns pe uscat, însoţiţi de Kolaios şi l-am revăzut pe Spartacus.

Nu trecuseră decât câteva zile, dar îl găseam îmbătrânit, cocoşat, deşi cu faţa şi trupul slăbite impresiona încă. Privirea lui, în schimb, era pierdută şi mohorâtă.

— Vrea aurul, a repetat de mai multe ori privindu-l pe Kolaios care se aşezase în faţa cortului şi mesteca fire de iarbă.

Apoi, tracul l-a cercetat îndelung pe Pythias.

— Pentru o monedă de aur se omoară un om, a spus el. Pentru doi saci de monede, de bijuterii, de vase preţioase, crezi tu că un pirat te va lăsa în viaţă, Pythias? O să vrea aurul fără să-şi asume riscul de a ne lăsa să urcăm la bord. Dacă poate căpăta aurul contra vieţii tale şi cea a omului de acolo – a arătat spre Kolaios –, crezi că o să stea pe

gânduri?

— I-a invocat pe zei! a murmurat Pythias. A jurat.

— Jurămintele şi zeii! a rânjit Spartacus.

A ieşit din cort şi a început să meargă încoace şi încolo în vârful colinei, privind navele, sclavii adunaţi în faţa meterezelor din Thurii, şi, în depărtare, praful ridicat de marşul legiunilor lui Crassus.

Se auzea din ce în ce mai des răpăitul tobelor legiunii.

Spartacus s-a întors în cort.

— Ia aurul, i-a spus lui Pythias. Spune-i lui Axios că, dacă mă trădează, o să-l găsesc şi în iad. Să se apropie de mal. Vreau să fim îmbarcaţi înainte de căderea nopţii.

Apollonia a gemut.

— Zeii vor decide, a adăugat Spartacus.

Curius a înaintat, mormăind că nu se putea avea încredere în nişte piraţi în stare să-şi omoare mamele pentru a le fura o monedă de bronz.

— Şi tu le dai toată prada noastră!

— Ascultă bătăile tobei, a spus Spartacus. Crezi că avem de ales?

S-a apropiat de Jair Evreul.

— Tu, Jair, tu ce zici?

Acesta a desfăcut braţele spunând:

— Dumnezeu ştie, Dumnezeu judecă, a murmurat el.

S-au auzit strigătele Apolloniei, braţele ei care se agitau ca şerpii în jurul feţei, apoi smulgându-şi părul.

— Spartacus, urcă pe navă cu aurul! urla ea.

Apoi s-a prăbuşit dintr-odată, cu capul între coapse, cu şuviţele părului ca un văl larg curgându-i pe umeri şi pe spate.

Pânzele purpurii ale vaselor piraţilor s-au ridicat imediat ce Pythias a urcat cu sacii pe scara navei lui Axios.

Şi, cum vântul sufla cu putere, n-a fost nevoie decât de câteva secunde ca mica flotă să dispară în spatele capului.

Şi noi nu l-am mai revăzut pe Pythias.

Şi Curius i-a tăiat gâtul piratului Kolaios.

Capitolul 54

Vântul care a alungat atât de repede, departe de privirile noastre, navele cu pânzele purpurii, era suflul Dumnezeului Unic!

Aşa zice Jair Evreul.

El îşi aminteşte de momentele şi zilele care au urmat trădării lui Axios piratul.

— Spartacus, continuă el, a contemplat îndelung marea goală.

Era aşezat la intrarea în cort. Vedeam şi auzeam.

Kolaios a scos un ţipăt, zbătându-se, în momentul când Curius l-a apucat de păr, i-a dat capul pe spate şi şeful echipajului îl blestema pe căpitanul care îl predase. Se jura că o să-l urmărească pe Axios cu ura lui, că o să se ducă să-l urmărească până în cele mai îndepărtate golfuri, până la coloanele lui Hercule, că va fi un aliat valoros căci cunoştea toate cotloanele în care ancorează piraţii.

Dar vocea lui s-a înecat în gâlgâitul sângelui care-i ţâşnea din gâtul spintecat.

Spartacus nu s-a întors.

I-am zărit spatele aplecat, ca şi cum o greutate enormă îl apăsa.

M-am gândit că ştia că va muri fără să traverseze marea şi fără să revadă Tracia.

Părea să nu audă gemetele Apolloniei. Ghemuită, cu capul în nisip, se ridica de fiecare dată ce duruitul tobei legiunilor lui Crassus se rostogoleau peste noi. Atunci îl invoca pe Dionysos. Vocea ei exaltată devenea aproape veselă când bubuitul se estompa, când numai un freamăt, o boare de zgomot se mai auzea, pe care uneori vântul chiar o ştergea.

Atunci Apollonia striga că Dionysos nu-l abandonase pe Spartacus, că o să-i scape de romani, chiar, cine ştie, o să-i învingă.

Apoi vântul purta din nou, mai tare bubuitul tobei şi Apollonia chema cu o voce ascuţită numele lui Dionysos.

Spartacus nu mişca.

Totuşi, alte strigăte urcau din câmpie, de pe marginile zidurilor oraşului Thurii. Sclavii erau adunaţi acolo, şi rândurile lor erau cuprinse de tumult. Priveau spre uscat la norul de praf care devenea tot mai întunecat; se întorceau, căutau din priviri navele pe care, le spuseseră oamenii lui Curius, trebuiau să se îmbarce, ca să ajungă în Sicilia şi să fondeze acolo, împreună cu sclavii din insulă, o Republică invincibilă a oamenilor liberi.

Zăream siluetele oamenilor lui Curius. Sclavii îi înconjurau, începeau să-i ameninţe.

Alţi sclavi se grupaseră în jurul cadavrului galului Calixt. Se aduceau blocuri de piatră şi, încet-încet, am văzut ridicându-se un *tumulus.* Nici unul dintre oamenii lui Curius nu îndrăzniră să-i împiedice să venereze astfel amintirea celui pe care Spartacus l-a pedepsit.

— Nu se vor supune dacă taci, a strigat Curius apropiindu-se de Spartacus, care era în tovărăşia lui Posidionos.

Retorul grec îl aprobă. Trebuia să dea ordine, să părăsească cât mai repede locurile pe care legiunile lui Crassus aveau să le ocupe. Erau foarte aproape. Spartacus nu le auzea toba? Nu vedea praful pe care îl ridicau paşii soldaţilor şi ai cailor cavaleriei? Nu putea să-i înfrunte cu o turmă de sclavi. Trebuia să meargă spre Regium, unde navele piraţilor făceau escală. Se putea, cu viclenie, să pună mâna pe unul din ele şi să treacă strâmtoarea.

Posidionos şi Curius cunoşteau drumurile care duceau până la Regium; şerpuiau prin pădurile de pini şi de fagi de pe muntele Silas. Pantele erau atât de abrupte, încât caii legiunilor şi chiar pedestraşii greu încărcaţi nu le puteau urca. O să se ascundă în frunziş, în grote, pe platouri, la picioarele stâncilor, aşteptând să pună mâna pe un vas sau să-l cumpere pe căpitan.

Apoi, Posidionos, cu o voce lugubră, a amintit soarta lui Pythias.

— L-ai trimis la moarte, Spartacus, a spus el.

Spartacus s-a întors, cu mâna strânsă pe mânerul spadei, iar eu am strigat să nu-l ucidă şi pe Posidionos Grecul, aşa cum l-a ucis pe Calixt Galul, făcând să-i zboare capul dintr-o mişcare a lamei.

Dar el s-a oprit şi, cu un gest brutal al mâinii stângi, l-a alungat pe Posidionos. Şi Curius a dat înapoi.

Spartacus s-a apropiat de mine.

Avea pasul iute, vocea, cu care-i dădea ordine lui Curius, sigură. Trebuia, spunea el, să asculte părerea lui Posidionos, să pornească la drum spre Regium, să-şi aşeze tabăra în pădurile şi munţii Silas.

— Munţii ăştia vor fi noul nostru Vezuviu şi îl vom omorî pe Crassus aşa cum l-am omorât pe Glaber, legaţii şi pretorii.

Curius s-a repezit alergând spre zidurile din Thurii, urlând la oameni să pornească la drum.

Am văzut încet-încet turma organizându-se, îndreptându-se spre muntele Silas care se zărea, de pe colina unde ne aflam, cu crestele pe jumătate acoperite de nori.

Căci vremea era mohorâtă.

Spartacus s-a oprit în faţa mea şi eu m-am ridicat.

Atunci i-am descoperit privirea care era în total contrast cu energia şi forţa trupului, cu fermitatea vocii.

Avea ochii voalaţi, privirea îi fugea, ca atrasă de orizont sau de norii aflaţi aproape de pământ.

Totuşi m-a fixat şi, cu toate că nu mi-a pus nici o întrebare, am murmurat ceea ce îi mai spusesem:

— Dumnezeu ştie, Dumnezeu judecă.

— Nu voiam să jefuiesc oraşul, a spus el. Nu voiam să fur aurul. Voiam să mă aliez cu locuitorii din Thurii. Dar galul…

— Tu l-ai ucis pe gal. Ai luat aurul. Şi piratul ţi l-a luat.

Am repetat:

— Dumnezeu ştie. Dumnezeu judecă.

I-am văzut degetele crispându-se pe mânerul spadei. Şi lama a început să alunece afară din teacă. Apoi a pus-o la loc, cu o lovitură seacă.

— Pentru Dumnezeul tău, pentru tine, piratul este deci mai drept decât mine? Poate să-mi ia aurul şi să-l omoare pe Pythias? a mormăit el apucându-mă de umeri şi începând să mă zgâlţâie.

— Nimeni nu cunoaşte judecata lui Dumnezeu. Rătăcim într-un labirint, am spus eu.

M-a împins violent.

— Eşti sclavul Dumnezeului tău! a strigat el. Eu vreau să fiu un om liber.

S-a îndepărtat, cu mantila ridicată de vând bătându-i pulpele. A încălecat calul, a ridicat spada şi am pornit la drum spre Regium.

Întorcându-mă, am văzut la picioarele zidurilor tumulul înalt pe care sclavii îl ridicaseră în amintirea galului.

Şi mi s-a părut că din trupul acelui om sângele continua să curgă, cerând de la Dumnezeu Unicul dreptate şi răzbunare.

Partea a şaptea

Capitolul 55

Proconsulul Licinius Crassus mi-a poruncit să răscolesc şi să distrug tumulul care se ridica la picioarele zidurilor din oraşul Thurii.

Eram legatul lui. Tocmai străbăteam alături de vreo zece oameni străzile din Thurii, în timp ce legiunile aşteptau, aliniate, în câmpie.

În oraş n-am găsit decât cadavre ciopârţite, case jefuite şi apoi arse. Câinii şi şobolanii ghiftuiţi cu carne de om nici măcar n-au fugit când ne-am apropiat, continuând să sfâşie corpurile sau să scotocească prin măruntaie chiţăind.

Mirosul morţii mi-a strâns gâtul.

Unele leşuri se uscaseră, dar altele, la umbra străduţelor, erau o grămadă de carne purulentă şi viermuitoare pe care câinii şi şobolanii se băteau, pândiţi de răpitoarele care stăteau pe pervazul ferestrelor şi cârâiau, ridicându-se într-un zbor greoi când înaintam.

Nici un cadavru nu era al unui sclav din hoarda lui Spartacus, ca şi cum locuitorii din Thurii renunţaseră să se apere sau fuseseră sufocaţi de greutatea acestui val care urla, pe care îl urmăream din Campania şi care acoperise deja legiunile lui Mummius. Asistasem la decimarea fugarilor şi auzisem ultimele cuvinte ale lui Mummius, stând în genunchi, oferindu-şi moartea proconsulului.

Astfel, putusem aprecia implacabila voinţă a lui Crassus, indiferenţa cu care poruncise moartea şi asistase la flagelarea, apoi la decapitarea a cincizeci de romani. Prin dispreţul lui, prin cuvintele nemiloase, îl obligase pe Mummius să se sinucidă. Privise cadavrul legatului ca şi cum nu era vorba decât de cel al unui sclav.

Atunci am înţeles că nu puteai decât să te supui ordinelor lui Crassus, că trebuia împlinit fără abatere ceea ce cerea de la tine.

I-am raportat ceea ce văzusem pe străzile din Thurii.

Îi simţeam privirea asupra mea; îi bănuiam furia.

Legiunile noastre nu ajunseseră la timp ca să salveze oraşul Thurii şi locuitorii lui, din care nu mai rămăsese decât o mână de supravieţuitori. Aceştia reuşiseră să fugă şi să se ascundă în iazurile cu apă sălcie, care se întindeau de-a lungul malului.

Ne înconjurau înfometaţi, ne povesteau că zăriseră, din ascunzătorile lor, pânzele purpurii ale mai multor vase de piraţi, dintr-acelea care adesea veneau să atace oraşul.

Asistaseră şi la înfruntările dintre sclavi. Spartacus ucisese cu mâinile lui un gal pe care ai săi păreau să-l venereze ca pe unul dintre

conducătorii lor.

Vegheaseră asupra cadavrului zi şi noapte, nu l-au îngropat decât în momentul plecării.

Au arătat spre tumul, apoi spre muntele Silas, în direcţia în care se îndreptase hoarda de sclavi.

N-am avut decât un moment de ezitare înainte de a ordona soldaţilor să răscolească şi să distrugă tumulul, aşa cum îmi poruncise Crassus. Dar asta a fost destul ca să mă simt împins de calul lui Crassus.

I-am auzit vocea batjocoritoare spunându-i tribunului militar Iulius Caesar că mă temeam ca un zeu să nu iasă din acel mormânt şi să mă tragă după el.

— Deci, Gaius Fuscus Salinator, aştept! a strigat el.

Era aplecat pe coama calului al cărui piept mă împingea spre tumul.

Am sărit într-o parte. Am dat ordin, şi soldaţii au început să înlăture pietrele.

A apărut un leş, cu pielea uscată şi neagră, ca tăbăcită.

Degetele, de schelet, strângeau capul pe care i-l puseseră pe piept.

Supravieţuitorii ne spuseseră că Spartacus îl decapitase dintr-o singură lovitură de tăiş.

Crassus s-a aplecat.

— Arde-l alături de ceilalţi, a spus el.

M-am alăturat lui Crassus după ce rugurile ridicate la picioarele zidurilor din Thurii se stinseseră şi cadavrele se transformaseră într-o cenuşă pe care vântul o ridica şi o amesteca laolaltă cu nisipul alb.

Proconsulul se aşezase în fotoliul din piele instalat pe o colină care domina malul, golful Tarentum, şi permitea astfel să cuprinzi orizontul marin.

Acolo, pusese să se ridice cortul mare în care se agitau sclavii. Soldaţii ridicaseră o palisadă ca să apere locul de vânt. Dar pânza cortului pocnea.

Urcând colina, i-am văzut pe soldaţii care îngropau cadavrul unui bărbat găsit în vârf.

Omului i se tăiase gâtul. Şi, cu toate că fusese ciopârţit, i se ghiceau trăsăturile feţei şi culoarea negricioasă a pielii. Imediat m-am gândit că trebuia să fie vorba de unul din acei piraţi ale căror vase le zăriseră supravieţuitorii în golf.

Caesar stătea alături de Crassus care vorbea singur, urmărindu-mă cu coada ochiului. Am aplecat capul ca să-i arăt că sarcina pe care mi-o încredinţase fusese îndeplinită.

— Ştii, Fuscus, câinele de Spartacus îşi ridicase cortul aici?

Crassus a lovit pământul cu piciorul.

— Se joacă de-a consulul sclavilor. Îşi imaginează că va face din turma lui o armată doar pentru că l-a decapitat pe gal! Dar nu se schimbă în câteva zile sclavii în soldaţi! Trebuie ani şi ani! Este ca şi cum ai lua o bucată de fier, ai pune-o în foc, ai lovi-o cu ciocanul, ai curba-o, ai ascuţi-o pentru a face din ea o lamă care să taie. N-o să-i lăsăm timp s-o prelucreze!

S-a ridicat, s-a îndreptat dincolo de palisadă, iar Caesar şi cu mine l-am urmat.

— Trebuia să încercăm să aflăm dacă piraţii cilicieni i-au trecut pe el şi hoarda lui în Sicilia. L-ai văzut pe mort, Fuscus Salinator? Este un pirat. Spartacus trebuie să fi fost păcălit de cilicieni. Îl cunosc pe Axios şi ticăloşiile lui. Nu e omul care să ajute un învins. Trebuie să-l fi cântărit pe Spartacus, să-i fi întins o capcană, să-i ia totul şi apoi să ridice pânzele. Axios se teme de mine. Cândva am încheiat nişte înţelegeri. Apoi ne-am luptat. Axios a ştiut întotdeauna să se oprească înainte ca Roma să decidă să cureţe marea. Uneori ne ajută ca un câine vagabond care alungă lupii.

S-a pornit vântul, suflând în rafale. Un punct negru alerga de-a lungul orizontului şi se vedeau dârele ploii care ţeseau între mare şi cer o perdea întunecată.

— Spartacus merge spre Regium, a spus Crassus intrând în cort. Încă speră să treacă în Sicilia, dacă nu, de ce s-ar înfunda în capcană, în capătul ăla de pământ unde o să-l prindem strângând sacul pe care nu va trebui decât să-l lovim înzecit?

Cu vârful sandalei, Licinius Crassus a tras trei linii paralele. Cea din mijloc reprezenta muntele Silas. Era drumul pe care trebuia s-o fi luat sclavii.

— Trec prin zăpadă şi frig. Sunt vlăguiţi, a comentat Crassus.

Legiunile vor merge de-a lungul coastelor pe care le reprezentau celelalte două linii.

— O să-i împingem până la capătul peninsulei Bruttium, până în fundul sacului. Apoi…

Crassus s-a aplecat şi, cu o mişcare iute a mâinii, a trasat o linie care tăia cele trei drepte paralele.

— … O să săpăm un şanţ. O să ridicăm o palisadă. Şi o să fie prins, închis. Şi, dacă putem, o să-i capturăm pe toţi vii.

S-a îndreptat.

— V-am spus, nu vreau să rămână decât amintirea morţii lor.

Eram legatul lui, dar tonul vocii sale, expresia feţei m-au făcut să tremur.

Capitolul 56

— Legatul se numea Gaius Fuscus Salinator.

Oamenii lui Curius îl capturaseră în timp ce călărea, escortat de doi centurioni, de-a lungul palisadei şi a şanţului pe care proconsulul Licinius Crassus pusese să fie ridicat şi săpat, de la marea Ionică până la marea Tireniană, ca să-l închidă pe Spartacus şi pe ai săi în peninsula Bruttium. Ceea ce ar fi trebuit să fie refugiul nostru devenise astfel o capcană unde aveam să murim de foame şi de frig înainte chiar ca legiunile să vină să ne masacreze.

Curius îl aruncase pe legat aşa cum faci cu un sac, lângă focul în jurul căruia Posidionos Grecul, Spartacus, Apollonia şi cu mine, Jair Evreul, eram aşezaţi, încercând să ne încălzim în timp ce vântul sufla în rafale şi când, din timp în timp, zăpada viscolită ne biciuia.

Cu un gest, Spartacus l-a alungat pe Curius şi pe oamenii lui, şi astfel am rămas singuri pe platoul care domina stânca.

Sub noi se întindeau pădurile de fagi şi de pini care acopereau muntele Silas. Merseserăm pe creste de când părăsiserăm Thurii, ne îndreptam spre portul şi rada din Regium, la capătul peninsulei.

Dar, de-a lungul malului pe care ne pregăteam să coborâm, văzuserăm focurile pe care romanii le aprinseseră. Legiunile ne-o luaseră înainte, mergând de o parte şi de alta a muntelui Silas.

Astfel murea speranţa lui Spartacus de a pune mâna pe o navă de piraţi şi să ajungă în Sicilia.

Mi s-a părut înflăcărat de ceea ce îl condamna.

A vorbit pompos de sfârşitul său apropiat, de înfrângerea inevitabilă. Şi cum Apollonia se lamenta, repeta că o să învingă legiunile lui Crassus, că Dionysos o asigurase, că ghicea intenţiile zeului a cărui preoteasă era, el îi amintea de acel vis de demult, când el nu era decât un sclav scos la vânzare la Roma: atunci ea îi prezisese că o să fie prinţul sclavilor, dar că victoria şi gloria vor fi urmate de înfrângere, de nenorocire şi de moarte.

Ea a gemut fără să găsească un cuvânt de răspuns, bând şi dansând, încercând să se îmbete, vinul scurgându-i-se din gură pe piept.

Apoi Curius şi oamenii lui au aruncat corpul legatului la picioarele noastre, povestindu-se cum au tăiat gâtul santinelelor romane care păzeau şanţul şi palisada, ca şi celor doi centurioni care îl escortau pe Gaius Fuscus Salinator.

Odată plecaţi Curius şi oamenii lui, Spartacus s-a apropiat de legat. Şi-a scos spada şi, cu vârful lamei, i-a înţepat gâtul romanului.

Legatul, un bărbat tânăr, n-a coborât ochii, sfidându-l pe trac. Dădea dovadă de curaj, dar ştiu să citesc pe chipul şi în privirea oamenilor. Legatul căuta să-şi ascundă teama care îl stăpânea. Holba ochii, înţepenit, ca şi cum se temea că până şi cea mai mică mişcare a sa îl va face pe Spartacus să-i ia gâtul.

Şi eu mă temeam. Văzusem, în faţa oraşului Thurii, zburând capul galului Calixt, tăiat de Spartacus cu o singură mişcare a spadei.

— Priveşte-l pe Spartacus înainte de a muri, i-a spus.

Dar, brusc, s-a îndepărtat, punând la loc spada în teacă, şi a început să meargă în jurul focului, oprindu-se uneori în faţa legatului, punându-i întrebări, iar romanul, pe un ton plin de dispreţ, a răspuns că se numea Gaius Fuscus Salinator, că aparţinea unei familii de aristocraţi spanioli, familia Pedianus, cetăţeni romani, care luptaseră pentru Roma şi ocupaseră cele mai înalte funcţii în Republică.

Spartacus s-a aplecat, a luat un pumn de pământ şi l-a lăsat să i se scurgă încet printre degete.

— Tu, strămoşii tăi, viaţa ta valorează mai puţin decât atât, i-a spus. Puţin nisip şi pietriş.

Am fost uimit de tonul senin şi detaşat al lui Spartacus.

Nu mai era omul pe care îl văzusem la Thurii, decis să-şi transforme turma în armată, apoi asumându-şi riscul de a fi trădat de piraţi, atât de mare era dorinţa lui de a trece în Sicilia şi de a reaprinde acolo focul războiului sclavilor.

Cu voce calmă, întors spre Posidionos, Apollonia şi spre mine a spus:

— Crassus va învinge mâine sau în câteva zile. Zeii au vrut puterea Romei. Aşa au hotărât ei. Eu o să mor. Zeii au fost generoşi cu mine. Am adunat sclavii. Au fost mândri să lupte şi să moară ca oameni liberi. Acum, zeii îmi cer viaţa. O să le-o dau.

Am surprins privirea uimită a legatului Fuscus Salinator, pe care am cercetat-o îndelung, în timp ce Spartacus i-a precizat că Posidionos Grecul era un retor care a predat în Rodos şi la Roma, a citit *Istoriile* lui Herodot şi Tucidide, iar că eu eram Jair, un evreu din Iudeea, care cunoşteam Cartea care cuprindea întreaga istorie a poporului meu. În ce-o privea pe Apollonia, ea înţelegea semnele pe care le dădeau zeii, era preoteasa lui Dionysos şi ghicitoare, fiica poporului din Tracia, al cărui fiu era şi el, Spartacus.

Legatul a avut un moment de ezitare şi a spus cu o voce pe care o voia sigură, dar în care ghiceam tremurul:

— Greci, evrei, traci… Roma a învins toate aceste popoare. Şi tu ai spus-o, Spartacus, o ştii: nu poţi învinge legiunile lui Crassus, a strâns laţul în jurul tău şi alor tăi. O să mori aici, fără să poţi să ajungi nici la şanţ, nici la palisadă.

Apollonia a scos un ţipăt de furie şi s-a aruncat asupra legatului, zgâriindu-i faţa.

Spartacus a alungat-o cu un gest violent, apoi şi-a înnodat degetele în jurul gâtului legatului.

Am întors capul crezând că o să-l sugrume, dar el a început să vorbească, propunându-i lui Fuscus Salinator să-l lase în viaţă dacă promitea să salveze vieţile lui Posidionos, Apollonia şi pe a mea.

— Santinelele romane te vor recunoaşte, a spus el. O să le explici că cei trei te-au ajutat să scapi şi că eu îi ţineam captivi. Tu i-ai eliberat şi ei te-au ajutat să fugi. Romanii te vor crede.

S-a oprit. Am auzit tusea înăbuşită a legatului. Spartacus începuse din nou să-l strângă de gât.

— Alege viaţa, legat! Vreau ca Posidionos, Jair şi Apollonia să-ţi povestească într-o zi viaţa mea, luptele pe care le-am dat, să-ţi vorbească despre miile de sclavi care mi s-au alăturat şi cum am făcut Roma să tremure. Dacă alegi să trăieşti, o să fi cel care vei aminti de cele întâmplate. Astfel nu vom fi numai nişte trupuri torturate de Crassus.

M-a privit. Am avut convingerea că mi se adresa în primul rând mie.

— Cei despre care îţi aminteşti nu mor, a adăugat el.

Cuvintele acestea mi s-au părut familiare. Stăpânul Dreptăţii, în ţara mea, Iudeea, ar fi putut să le rostească, şi eram uimit şi emoţionat că Spartacus le alesese.

În noaptea aceea, mi s-a părut stăpânit de o forţă nouă. Era hotărât, preocupat numai de ce va supravieţui din revolta sa, din acest război al sclavilor care fusese încununat de succes, dar care, repeta, era acum pierdut.

— Dacă vrei să trăieşti, îi repetă legatului, trebuie să juri în faţa zeilor că Jair, Apollonia şi Posidionos vor trăi. În ce mă priveşte pe mine şi pe ai mei, o să trăim prin cele ce vor povesti ei.

Era aplecat asupra legatului, care ezita.

Dintr-odată, Spartacus a urlat:

— Nu mai e timp, legat!

A strâns atât de tare gâtul romanului, că trupul acestuia a fost cuprins de spasme, ca acela al unui peşte aruncat pe uscat.

Eu m-am ridicat.

Am spus:

— O să aleagă să trăiască.

Spartacus şi-a slăbit strânsoarea şi legatul a respirat zgomotos, cu fruntea ridicată spre cer, cu gura larg deschisă. Apoi, când Spartacus s-a aplecat asupra lui, cu mâinile apropiindu-i-se de gât, şi când a murmurat: „O să-ţi smulg capul”, el a acceptat.

A trebuit s-o convingă pe Apollonia.

Se rostogolea pe pământ, îşi răsucea braţele, agita un pumnal, spunea că o să-şi ofere trupul zeilor ca să-l salveze pe Spartacus, că nu voia să-l părăsească.

Nu s-a liniştit decât în clipa când acesta a obiectat că nu face altceva decât să se supună zeilor. L-a văzut pe Dionysos în vis. Acesta i-l trimisese pe roman ca să-l ajute să traverseze fluviul care separa viaţa de moarte şi să-l conducă în ţara unde oamenii continuă să existe în amintirea celor vii.

Dar pentru asta trebuia ca Apollonia, Posidionos şi cu mine să-l părăsim, să-l urmăm pe legat. Eram martorii celor întâmplate. Noi păstram prada bogată a vieţii lui Spartacus, amintirea acelor sclavi de toate originile, care se adunaseră în jurul lui.

— Trebuie să i te supui lui Dionysos, a repetat el.

Apollonia s-a apropiat de legat pe faţa căruia se vedeau urmele zgârieturilor făcute de ea.

— Dacă îl minţi pe Spartacus, a spus ea, dacă trădezi jurământul, dacă ne predai, atunci o să te urmăresc şi zeii o să-ţi pedepsească urmaşii până ce nici măcar unul n-o să mai rămână în viaţă.

Ceva mai târziu, când zăpada începuse să cadă din nou, ne-am strecurat printre focurile aprinse de sclavi. Am ajuns la şanţ şi la palisadă.

Spartacus a îmbrăţişat-o pe Apollonia, apoi ne-a strâns unul după altul la pieptul lui.

— Fie ca viaţa mea, revolta noastră să îşi găsească locul într-o carte, aşa cum a fost cu viaţa poporului evreu şi cea a poporului grec, a spus el.

— Aşa o să fie, am răspuns eu.

Şi această convingere trăia în mine la fel de limpede cum cred în Dumnezeu Unicul.

Fuscus Salinator s-a recomandat santinelelor romane, şi, cu ajutorul

lor, când furtuna de zăpadă s-a înteţit, am reuşit să ajungem la şanţ şi la palisadă.

Legatul ne-a încredinţat soldaţilor, iar noi am părăsit păziţi de ei peninsula Bruttium, în timp ce el însuşi se întorcea alături de proconsulul Licinius Crassus.

După mai multe zile de mers, am văzut ridicându-se la orizont coastele uriaşe şi cenuşii ale Vezuviului, desenându-se pe un cer care, pentru prima oară de la despărţirea noastră de Spartacus, era de un albastru intens.

Câmpul era liniştit, încă adormit de iarnă.

Între pomii din livezi şi pe câmpuri se zăreau siluetele sclavilor aplecaţi deasupra pământului.

Ordinea se restabilise. Animalele vorbitoare îşi reluaseră locul.

Când ajunserăm la Capua, unde legatul Fuscus Salinator avea un domeniu, văzurăm mulţimea îndreptându-se, zgomotoasă şi veselă, spre arenele unde lanistul Lentulus Balatius, aşa cum o repetau crainicii, oferea poporului, ca să celebreze victoriile proconsulului Crassus, lupte de patruzeci de perechi de gladiatori, ai căror supravieţuitori vor trebui să înfrunte fiarele din Libia.

Nu i-am privit nici pe Posidionos Grecul, nici pe Apollonia. Am lăsat capul în jos.

Era oare posibil ca Spartacus să fi murit deja?

N-am aflat decât mai târziu, când el nu mai era, şi Curius, unul din puţinii supravieţuitori ai marii noastre turme, mi-a povestit ultimele lupte ale tracului.

Am fost şi martorul pedepsei pe care proconsulul Crassus decisese s-o aplice sclavilor învinşi şi prizonierilor.

„Cei de care îţi aduci aminte nu mor“, spusese Spartacus.

Aşa că am scris la Capua, nu departe de *ludus*-ul de unde am fugit, povestea ultimelor lupte date în războiul pe care l-a purtat.

Capitolul 57

— Hotărâsem să-l omor pe Spartacus, mi-a mărturisit Curius, pe care îl primisem şi îl ascunsesem în *villa* legatului Fuscus Salinator, la Capua.

Se temea să nu fie recunoscut dacă se aventura pe străzile oraşului unde lanistul Lentulus Balatius, al cărui maestru de arme fusese Curius, în *ludus*-ului gladiatorilor, era încă un om puternic.

Rămânea deci închis într-o cămăruţă unde sclavii îşi ţineau uneltele şi care se afla în capătul domeniului, pe jumătate ascunsă de gardul viu, de tufişuri şi de mărăciniş.

Mă duceam să-l întâlnesc noaptea, iar el îmi povestea ce se întâmplase după plecare noastră din tabăra sclavilor de pe muntele Silas, în peninsula Bruttium.

— V-am văzut îndreptându-vă în tovărăşia legatului spre şanţ şi palisadă, şi am crezut că Spartacus ne va abandona, că o să se ducă să trateze cu romanii, să o să ne lase pradă răzbunării lor, în schimbul salvării vieţii lui şi a apropiaţilor, printre care nu mă aflam.

Atunci furia şi turbarea m-au orbit şi m-am luat după voi, apoi, asistând la despărţirea voastră, am înţeles că Spartacus rămânea printre noi. Dar de ce organiza fuga voastră şi a acelui legat?

Am sărit, l-am ameninţat cu spada înfiptă în piept. Părea să nu se teamă de mine. Şi atitudinea asta m-a dezarmat.

Mi-a pus braţul pe după umeri.

— Curius, a început el, cei trei nu sunt nici soldaţi, nici gladiatori. Nu se vor lupta. Nu e destul loc printre noi pentru cei care nu ştiu sau nu vor să se bată. Crassus este mai crud decât o fiară sălbatică. Un şacal, spunea Pythias, îţi aminteşti?

Am mers prin zăpadă, în sus şi în jos pe platou, pe pantele împădurite, unde se adunase ce a mai rămas din turma noastră mare: un pumn de bărbaţi înarmaţi, totuşi câteva mii de oameni. Dar cine ar fi putut şti cu exactitate numărul lor?

— Legatul, mi-a explicat Spartacus, s-a angajat să-i apere în schimbul vieţii sale.

Am rânjit. Spartacus mai avusese încredere în Axios piratul căruia i-a dat tot aurul nostru, prada noastră şi l-a abandonat pe Pythias.

— Credeam că Apollonia, Jair şi Posidionos îţi erau dragi şi tu i-ai dat pe mâna legatului lui Crassus!

A lăsat capul în jos.

— Am încredere în zei. Ei nu mă trădează. Nu le cer victoria, ci numai ca oamenii să păstreze amintirea celor pe care le-am înfăptuit, sperat, visat. Posidionos, Jair şi Apollonia o să povestească. Legatul ştie că, dacă scrie istoria noastră, va fi egalul grecilor. O să i se păstreze amintirea.

S-a oprit, s-a aşezat în faţa mea.

— Le cer puţin zeilor. Şi le dau viaţa mea fără regrete.

Mi-a întrezărit dezamăgirea.

— Dar o să-i fac pe romani să plătească scump! Şi vreau ca unii dintre noi – tu, poate, Curius – să scape de moarte. Pentru asta trebuie să ieşim din capcana asta, să ajungem la şanţ şi la palisadă.

— Tu ai trecut de ele, Jair, mi-a spus Curius continuându-şi povestirea. Am văzut santinelele aruncându-vă scări şi corzi, apoi ridicându-vă. Dar noi, noi trebuia să trecem fără să fim văzuţi. Şi palisada era mai înaltă decât doi oameni voinici; în ce priveşte şanţul, avea mai mult de cinci paşi lăţime şi trei paşi adâncime…

Curius vorbeşte mergând încontinuu, aplecat, în cămăruţa cu tavanul jos, de care sunt atârnaţi saci şi câteva frânghii.

— Legiunile lui Crassus erau în dispozitiv. Aşteptau ca noi să încercăm să forţăm trecerea. Şi în fiecare zi sclavii se adunau în jurul lui Spartacus reproşându-i că nu atacă. Trebuia să ajungă la şanţ, să spulbere palisada, aşa cum ar fi făcut o avalanşă. Strigau: „Mai bine să murim cu armele în mâini, într-o luptă căreia noi să-i alegem locul şi ziua, decât să crăpăm aici, înfometaţi, îngheţaţi, incapabili să ne apărăm, în timp ce legiunile ne vor ataca. Nu vor avea decât să ne taie beregata. Nu vom avea nici măcar puterea să cădem în genunchi. O să ne calce trupurile în picioare. Poate chiar o să ne ardă pe toţi de vii“.

Spartacus îi asculta. Părea că renunţase să le mai impună ordinea şi disciplina. Cohorta noastră, care se asemănase puţină vreme cu o armată, redevenise o turmă.

Tracul încerca să-i oprească, explicând că trebuia să aştepte o noapte când zăpada viscolită te împiedică să vezi la mai mult de un pas. Atunci vor năvăli peste şanţ. Unii vor escalada palisada, surprinzând santinelele, omorându-le; atunci va trece numai grosul trupei, iar noi vom coborî spre mal, unde vom găsi o climă mai blândă şi hrană, pentru că nici unul din acele mici porturi nu fuseseră încă jefuite.

Iată ce-i sfătuia el şi i se răspundea după câteva minute de tăcere prin murmure, refuzuri, strigăte de nerăbdare.

Într-o dimineaţă, când cerul era senin, pământul-întărit de ger, mai multe mii dintre ei s-au aruncat, sărind şanţul, escaladând palisada.

Am vrut să mă alătur lor, dar Spartacus m-a oprit. Era sigur că legiunile vor ataca mulţimea derutată cu lovituri zdravene de tăiş, şi că vor pieri cu toţii.

— Ţine-ţi oamenii lângă tine, mi-a spus el. Nu-i lăsa să acţioneze ca oile. Va trebui să ducem lupte adevărate. Vreau să fii acolo cu ai tăi.

M-am aşezat lângă el, în faţa focurilor care continuau să ardă pe platou, şi oamenii mei ni s-au alăturat.

Am auzit ţipete, uruitul tobei, apoi se făcu linişte, în timp ce soarele dispărea dintr-odată, acoperit de nori negri şi joşi, care se agăţau de vârfuri şi de pante, de vârfurile pinilor şi ale fagilor. Noaptea s-a lăsat repede, fără să-l mai revedem pe vreunul dintre cei care se aruncaseră. Apoi platoul a fost măturat de zăpada viscolită.

Spartacus s-a ridicat.

— În noaptea asta o să scăpăm din capcana lui Crassus, a spus el. Romanii nu-şi imaginează că, după un asemenea masacru, o să încercăm să trecem. Dar zăpada care cade este semnul pe care ni-l dau zeii.

Noaptea era atât de adâncă, încât ne ţineam aproape ca să nu ne rătăcim.

Am tăiat beregatele puţinelor animale de povară pe care le mai aveam şi le-am aruncat în şanţul în parte acoperit de trupurile luptătorilor de dimineaţă. Am ucis şi prizonierii, apoi am acoperit cadavrele cu crengi, şi am traversat astfel şanţul, unii după alţii, ajungând la palisadă, după ce am ucis santinelele ghemuite în zăpadă şi adormite după luptă.

Spartacus a trecut primul, dar a rămas la picioarele palisadei până ce ultimul dintre noi a escaladat-o.

Zăpada, acest dar al zeilor, învăluia cu o linişte apăsătoare marşul nostru spre mal şi ne ascundea trupurile în noaptea adâncă.

Capitolul 58

Eram legatul Gaius Fuscus Salinator.

Mie îmi revenea sarcina să anunţ vestea rea proconsulului Licinius Crassus.

Centurionii, care mergeau călare alături de mine încă de pe vârful muntelui Silas şi cu care în zadar încercasem să dau de urmele lui Spartacus şi ale bandei sale –, s-au îndepărtat şi am intrat singur în cortul proconsulului.

Aţipise, cu bărbia în piept, dar faţa nemişcată părea şi mai crudă. Ridurile din jurul gurii se conturau într-un rictus amar, răzbunător. O dâră adâncă îi tăia fruntea în două. Mâinile groase, pline de inele, i se odihneau pe coapse.

Spada era aşezată pe o masă joasă, la dreapta scaunului din piele în care Crassus era prăbuşit, acoperit cu o mantie lungă şi largă, cu marginile roşii.

Eram un legat şi m-am gândit la soarta legatului Mummius care, îngenuncheat, în ziua decimării, îşi oferise moartea proconsulului care-l umilise.

Am tuşit de mai multe ori.

Crassus s-a îndreptat, mâna lui a apucat imediat mânerul spadei, apoi, când m-a recunoscut, degetele i s-au relaxat. M-a privit cu o uimire lipsită de bunăvoinţă, căutându-mi privirea cu ochii, cufundându-se în ea.

— Ce-mi comunici, Fuscus Salinator?

Am început să evoc zăpada care cădea atât de deasă pe crestele muntelui Silas, că nu se vedea la un pas.

S-a ridicat, a înaintat spre mine, cu faţa ca un şarpe căruia nu i se vede decât capul ridicat, îndreptat spre pradă, iute, ca o săgeată, cu limba plină de venin.

— Ce-mi spui, legat? a repetat proconsulul.

— Santinelele au fost luate prin surprindere şi omorâte. Spartacus şi bandele lui…

A ridicat mâna.

— Îmi spui, legat, mă anunţi, Fuscus Salinator, că Spartacus şi câinii lui au reuşit să treacă de şanţ şi de palisadă în noaptea asta? Că centuriile i-au lăsat să treacă pentru că ningea şi că victoria noastră, numai de o zi, e călcată în picioare, îngropată, anulată? Că Spartacus a rupt laţul nostru?

Mi-a întors spatele şi s-a îndepărtat, mergând de la un capăt la altul

al cortului, strigând la centurionul de gardă că voia să se ducă să-l caute pe tribunul militar Caius Iulius Caesar.

S-a întors spre mine.

— Au trecut de şanţ şi de palisadă? a repetat el. Unde sunt? Ştii măcar asta, legat?

Am clătinat din cap, am mormăit că am bătut versanţii cu mai mulţi călăreţi, cu toată zăpada şi întunericul, în zadar.

Crassus s-a apropiat, cu palma pe mânerul spadei, privindu-mă cu atâta dispreţ şi ură, că nu m-am putut uita în ochii lui, cu toate că nu mă plecasem în faţa lui Spartacus.

În clipa aceea, am ştiut că gladiatorul trac era mai puţin crud decât proconsulul roman. Şi am fost fericit că acceptasem târgul pe care Spartacus mi-l oferise, de a-mi salva propria viaţă şi pe cea a grecului, a evreului şi a acelei femei trace. Într-o zi, dacă o să supravieţuiesc, o să adun toate povestirile lor, o să scriu o istorie a acestui război al cărui martor şi participant am fost.

Tribunul militar Caius Iulius Caesar a intrat în cort. Am ridicat capul. Caesar mă întreba din priviri.

— Explică-i, legat, a spus proconsulul lăsându-se să cadă în fotoliu.

A rânjit şi a continuat:

— Când ai părăsit cortul ăsta, ieri, Iulius Caesar, sărbătoream o victorie. Te întorci aici în dimineaţa asta şi avem o înfrângere. Spartacus şi câinii lui au trecut şanţul!

S-a ridicat şi a adăugat, fără să mă lase deloc să vorbesc:

— Nu sunt mai mult de câteva mii, dar sigur cei mai căliţi. Aceia dintre ei care au supravieţuit până astăzi ştiind să se lupte. Vor trebui omorâţi unul câte unul, până la ultimul. Nu vor mai cădea în altă capcană! Şanţul, palisada, s-a terminat!

S-a întors spre mine.

— Poruncesc, legat, ca toate legiunile care erau desfăşurate de-a lungul şanţului să se adune şi să aştepte să se afle unde se află câinii.

— Pot merge spre nord, spre Lucania, a sugerat Iulius Caesar.

— Spre Roma! a exclamat Crassus.

Acum faţa lui exprima îngrijorare.

— Toate legiunile sunt aici, cu mine. Nu există trupe între Bruttium şi Roma. Dacă Spartacus – şi este viclean – ajunge în Nord, în Lucania, Campania, poate intra când pofteşte în Latium şi, de ce nu să atace Roma şi să pună mâna pe ea. Acolo e o masă de mii de sclavi care, dacă se apropie, se vor ridica.

— N-a făcut-o când adunase în jurul lui zeci de mii de sclavi, a

observat Caesar. Or, nu mai sunt…

— Am spus-o, l-a întrerupt Crassus, aceia sunt războinici. Nu numai jefuitori, ci şi animale furioase. Dacă se îndreaptă spre Roma…

Licinius Crassus a început să vorbească de unul singur.

Senatul îi încredinţase sarcina să pună capăt războiului lui Spartacus, să cureţe Italia de aceste bande de asasini. Crezuse că este în ajunul reuşitei, dar fuga tracului, care a ştiut să scape din capcană, pusese totul sub semnul întrebării.

Trebuia să avertizeze Senatul de pericolele care ameninţau Roma şi deci Republica. Trebuia ca legiunile lui Pompei, care învinseseră în Hispania armatele rebele ale lui Sertorius, şi care erau pe drumul de întoarcere, să se angajeze în urmărirea lui Spartacus. Nu se putea tolera fără ameninţarea unui mare pericol ca bandele de câini turbaţi să continue încă să terorizeze provinciile Italiei câteva luni, distrugând recoltele, ruinând domeniile. Deci trebuia ca proconsulului de Tracia, Marcus Varro Lucullus, să debarce cu legiunile în Calabria, la Brundisium, şi să se alăture vânătorii pentru a-i pune capăt.

Caius Iulius Caesar l-a aprobat pe Licinius Crassus.

Mesagerii, a spus el, trebuiau să plece imediat spre Roma pentru ca Senatul să-i cheme pe Pompei şi pe Varro Lucullus.

Eu am tăcut.

Nu eram decât un legat al proconsulului Crassus. Dar, în satisfacţia pe care o citeam pe faţa lui Caius Caesar, am ghicit că era fericit să-l vadă obligat să facă apel la Pompei şi Lucullus.

Crassus visase să obţină singur victoria asupra lui Spartacus. Se şi văzuse triumfând la Roma. Nu va mai fi singurul învingător. Alţii – şi mai ales Pompei – vor cere partea lor de glorie.

Crassus sperase să câştige toată miza. Jocul rămânea, dimpotrivă, deschis. Şi Caesar avea arzătoarea dorinţă – eram sigur de asta, observându-l – de a fi unul dintre jucători şi unul dintre câştigători.

Eu, eu nu eram decât legatul Gaius Fuscus Salinator, căruia proconsulul îi dădea ordine să preia conducerea a două legiuni şi să-l găsească pe Spartacus şi bandele lui.

Capitolul 59

Mergeam călare în faţa legiunilor, înconjurat de lictorii şi consulii mei.

De mai multe zile, zăpada încetase să mai cadă. Vântul sufla din sud. Mătura cerul, făcea să înmugurească copacii din livezi, iar câmpurile pe care le traversam să înflorească.

Urmăream doar nişte haite încrâncenate, fiecare acţionând fără să-i pese de celelalte. Una se îndrepta spre portul din Patelia, o alta spre Brundisium şi ultima spre Lucania.

O atacasem pe aceasta la marginea unul lac pe malurile căruia îşi stabilise tabăra.

Niciodată nu văzusem o luptă atât de sălbatică.

Suliţele se înfigeau în labele acestor câini, spada le tăia urechile, lăncile le scoteau ochii, şi ei continuau să muşte, omorându-ne legionarii, luptând în genunchi, apoi se aruncau în lac, preferând să se înece, decât să fie prinşi. Malurile erau acoperite de leşuri pe care le loveau valurile înroşite. Am pus să se numere cadavrele şi am trimis un mesager proconsulului Licinius Crassus, spunându-i că am omorât douăsprezece mii trei sute de sclavi, că doar doi au murit de o rană în spate, fără ca restul să încerce să fugă, luptându-se cu ţepuşele contra scuturilor, suliţelor, lăncilor, spadelor şi pumnalelor noastre.

Când hotărâsem să facem pauză mai multe zile, înainte de a ne relua vânătoarea, iar lucrările de instalare a taberei noastre tocmai începeau, proconsulul a debarcat cu escorta şi steagurile lui.

Vru să vadă câmpul de luptă, cadavrele ciopârţite, apele înroşite ale lacului. Mi-a pus întrebări. Eu am repetat ceea ce îi scrisesem deja: că aceşti sclavi, cum de altfel prevăzuse, erau puternici, turbaţi, că era nevoie de mai mulţi romani ca să vină de hac unuia singur dintre ei. Dar că nu mai exista o turmă mare, o hoardă, o armată a lui Spartacus, erau numai nişte bande împrăştiate. Va lua ceva timp ca să le distrugă, dar nu vor putea niciodată ameninţa Roma, nici să pună Republica în pericol.

— Am la dispoziţie doar câteva zile ca să reuşesc! a exclamat Licinius Crassus.

M-a apucat de braţ şi a început să meargă cu pas iute de-a lungul malului, împingând cu piciorul sau călcând peste cadavre.

— Vreau – pricepi, legat? – să termin cu Spartacus înainte ca legiunile lui Pompei şi cele venite din Tracia cu Marcus Varro Lucullus în fruntea lor să intre în acest război. Eu sunt el care am făcut praf

armata lui Spartacus! Vreau să culeg roadele faptelor mele.

S-a oprit, s-a aşezat în faţa mea.

— Ceea ce ai făcut tu aici, Fuscus Salinator – arăta spre maluri, spre cadavre –, îmi demonstrează cât de repede putem să zdrobim aceste bande. Am crezut că Spartacus putea să ameninţe Roma…

A ridicat din umeri.

— Când m-ai trezit în zori, în dimineaţa aceea, ca să-mi anunţi fuga lui, a fost ca un coşmar. Credeam că niciodată nu voi putea să-l vânez singur.

A dat o lovitură puternică de picior într-un cadavru.

— Şi, fireşte, Caius Iulius Caesar m-a sfătuit să scriu Senatului, să cer trimiterea legiunilor lui Pompei şi ale lui Varro Lucullus. E în interesul lui să-mi minimalizeze gloria. Dar tu, Fuscus Salinator, soarta ta este legată de a mea. Deci, porneşte din nou la vânătoare neîntârziat! Soldaţii sunt ca fierul care trebuie bătut când e cald. Nici o odihnă, nici o pauză după o victorie care nu pune capăt unui război, Fuscus! Spune centurionilor şi soldaţilor că le voi da pământuri când îl vor ucide sau captura pe Spartacus.

— Du-te, legat, încă o victorie ca asta şi o să mergi alături de mine, la triumful meu, la Roma.

Capitolul 60

M-am supus proconsulului Licinius Crassus.

Am comandat legiunilor să pornească la drum şi nici unul dintre soldaţi n-a mârâit, cu toată oboseala care îi copleşea. Toţi, în schimb, îşi aminteau de decimare. Iar eu nu uitam absolut deloc soarta legatului Mummius.

Voiam deci să prind altă victorie şi s-o târăsc până la picioarele lui Crassus, ca pe un sclav capturat pe care i l-aş fi oferit.

De mai multe ori am crezut că-mi era de ajuns să întind mâna, să cer cohortelor şi centuriilor să iuţească pasul, să lansez cavaleria în galop. Călăream în frunte, ţinând să-i ajung pe câinii care se îndreptau spre Brundisium, fără îndoială ca să încerce să se îmbarce, să traverseze marea Adriatică şi să ajungă în Tracia.

Vedeam praful care se ridica spre cerul senin şi care le semnala marşul.

Am trimis cercetaşi.

Se întoarseră bâiguind: haita dispăruse, împrăştiindu-se prin livezi şi păduri, iar puţin mai târziu, întâlnirăm avangarda legiunilor proconsulului Traciei, Marcus Varro Lucullus, care tocmai debarca la Brundisium.

Drumul era deci închis pentru sclavii lui Spartacus.

L-am avertizat pe Crassus. Răspunsurile lui au fost imperioase: trebuia să o iau înaintea legiunilor lui Lucullus. El, Crassus, era cel care o să câştige victoria. Trebuia să mă îndrept cu legiunile mele spre portul din Petelia, la marea Ionică, acolo unde Spartacus îşi adunase forţele.

Trebuia să fug spre ei, scria proconsulul. Nu-l lăsa în viaţă decât pe Spartacus. Vreau să-l bag în cuşcă şi să-l arăt senatorilor şi poporului din Roma în ziua triumfului meu.

Legat, spune legiunilor tale că nu voi accepta decât victoria lor sau moartea lor!

Am mărşăluit deci spre Petelia şi acea mare pe care o zăream adesea din înaltul colinelor, la fel de albastră precum cerul.

Apoi drumul pe care l-am urmat s-a înfundat între doi versanţi înalţi şi marea a dispărut. Eram în trecătoarea Bruttium.

Am văzut, la câteva sute de paşi în faţa noastră, ultimele rânduri ale turmei sclavilor, şi am ordonat poziţie de atac. Centurionii au bătut

tobele în ritm rapid. Trompetele au sunat. Câinii păreau la o aruncătură de suliţă.

Dar n-am pus mâna decât pe neant.

Fugarii dispăruseră. Poate escaladaseră versanţii trecătorii şi se refugiaseră pe înălţimi.

Căldura, în acest defileu stâncos, era sufocantă, aerul stătut. Auzeam respiraţia gâfâită a soldaţilor care, după atâta alergătură, se târau, cu capetele plecate. Zăream alături de mine feţele împurpurate ale lictorilor mei.

Mi-am stăpânit calul ca să meargă la pas.

Şi, dintr-odată, ţâşnind ca un val de noroi, sclavii s-au prăbuşit peste noi rostogolindu-se, condusă de acel călăreţ a cărui capă zbura şi în care l-am recunoscut pe Spartacus.

Lătrăturile acestor câini turbaţi ne împresurau. Ecoul strigătelor lor, ca refluxul unui val, ne-a prins pe picior greşit. Şi de pe versanţi rostogoleau blocuri, în timp ce pietrele din praştii ţâşneau de peste tot, grindină ucigaşă care lovea căştile, cuirasele centurionilor, doborând la pământ oamenii care, în mare parte, erau deja plini de sânge.

Lictorii mei nu mai erau decât nişte trupuri întinse în jurul calului meu şi am văzut prăbuşindu-se asupra mea zeci de câini urlând: „Legatul! Legatul!”

Calul meu s-a prăbuşit. Am reuşit să mă ridic în picioare, să resping cu spada câinii care nu se temeau de moarte şi când îi omoram apăreau imediat alţii ca să le ia locul.

O ţepuşă m-a lovit în umăr şi am simţit căldura sângelui sub cuirasă, pe piept.

Am dat înapoi. Centurionii şi soldaţii se întorceau. O lovitură de spadă mi-a spintecat coapsa şi am căzut.

Clipa morţii venise.

Am văzut o umbră uriaşă acoperind cerul.

Calul era deasupra mea, cu picioarele ridicate. Aplecat pe grumaz, Spartacus mă ţintea cu suliţa.

— Îţi salvez pentru a doua oară viaţa, a strigat Spartacus. Respectă-ţi jurământul!

Cu pieptul calului i-a alungat pe sclavii care se pregăteau să mă omoare.

Unul dintre ei a aruncat suliţa căreia i-am simţit vârful care îmi sfâşia gâtul. Şi, din nou, căldura sângelui mi s-a răspândit pe piele.

Cu o lovitură de spadă, Spartacus l-a lovit pe bărbat.

Am simţit mâinile care mă apucau. Am recunoscut vocea centurionilor care mă ridicau, mă duceau.

Ţipetele şi loviturile armelor s-au estompat şi n-am mai văzut cerul.

Capitolul 61

— L-am văzut pe Spartacus salvându-i viaţa legatului pentru a doua oară, a murmurat Curius.

Vorbea rar, cu voce înăbuşită, cu bustul aplecat înainte, cu capul lăsat, dând impresia că o să se prăbuşească dintr-o clipă în alta, atât de mare îi era oboseala şi atât era de copleşit.

De mai multe ori întinsesem mâna spre umărul lui, dar îşi revenea chiar înainte să-l ating, ca pentru a-şi arăta neîncrederea, poate chiar dispreţul pe care mi-l purta.

Şi totuşi, eu sunt cel care l-am primit şi l-am ascuns în cămara de unelte, pe domeniul aceluiaşi Gaius Fuscus Salinator despre care îmi vorbea.

— Pe legat, spune el, l-am recunoscut, este tot cel pe care l-am capturat cu oamenii mei, de-a lungul şanţului şi al palisadei, pe platoul muntelui Silas, şi căruia Spartacus i-a pus la cale fuga alături de tine, Jair, împreună cu Posidionos şi Apollonia. Şi tot el este cel în care îşi pusese speranţa că ne va ieşi în faţă, în fruntea legiunilor, în trecătoarea de la Bruttium! Dar, în momentul când unul dintre ai noştri de pregătea să-l omoare, Spartacus l-a salvat încă o dată împiedicând urmărirea centurionilor care îl duceau rănit!

M-a privit cu furie, cu bărbia înainte, cu ochii dintr-odată scânteietori.

— Şi Spartacus a dat o lovitură de spadă aceluia dintre ai noştri care îşi aruncase suliţa asupra legatului!

Curius s-a ghemuit din nou, cu braţele atârnându-i de-a lungul coapselor, ca şi cum i le trăgea pământul.

— Şi tu trăieşti aici, la legat, cu Posidionos şi Apollonia, iar Spartacus este mort, şi ai noştri la fel. În ce-i priveşte pe supravieţuitori, mai multe mii, Crassus le-a pregătit tortura. Ştiu, am văzut.

— Povesteşte-mi, i-am cerut.

Eu, Jair, am asistat la întoarcerea legatului. Era lungit într-un car, cu coapsele sfâşiate, cu umărul străpuns, cu o rană la baza gâtului.

De-a lungul drumului prin trecătoarea din Bruttium şi pe domeniul lui din Capua, pierduse atâta sânge, că nu mai avea destulă putere nici să deschidă ochii. Soldaţii care îl escortau l-au pus pe o masă aşezată în

mijlocul *tablinum*-ului, ca şi cum deja era vorba despre un cadavru care nu mai aştepta decât să i se aducă onoruri.

Una din libertele lui Gaius Fuscus Salinator, care îl îndrăgea, a venit să mă caute.

Ştia că mi se spunea Jair Vindecătorul.

M-a implorat, m-a condus lângă corp. Eu, nici atât, nu voiam să moară. El era cel care trebuia să adune amintirile despre acest război, el care până în clipa aceea îşi respectase jurământul. Ne oferise ocrotire, câtă vreme ar fi putut să ne predea proconsulului. Posidionos, Apollonia şi cu mine trăiam în *villa* lui.

I-am spălat trupul, am smuls crustele de sânge uscat, l-am acoperit cu unguent de plante în locurile unde colcăiau viermii respingători, dar folositori, care se hrăneau din carnea putrezită, din umorile galbene care se scurgeau din ea.

Într-o zi, Fuscus Salinator a ridicat mâna, înainte de a o lăsa să cadă la loc.

Am văzut acest gest şi am ştiut că trăia, că jurământul pe care i-l făcuse lui Spartacus în faţa zeilor va fi respectat.

Dumnezeu Unicul, mi-a permis să-l smulg pe Gaius Fuscus Salinator din ghearele morţii. Voia deci ca dorinţa lui Spartacus să fie împlinită. Ca războiul sclavilor să rămână viu în amintirea oamenilor.

Dar Spartacus era mort şi eu i-am cerut lui Curius să-mi povestească ultima lui bătălie.

— În strâmtorile din Bruttium, nu departe de portul din Petelia, am pus în încurcătură legiunile comandate de legatul Gaius Fuscus Salinator.

Era prima noastră victorie după multe săptămâni. Semăna cu cea pe care o repurtasem la începutul războiului nostru pe pantele Vezuviului, în câmpia Campaniei şi Lucaniei.

Centurionii fugiseră din faţa noastră.

Omorâserăm lictorii, puseserăm mâna pe steaguri, pe steme, pe fascii.

Sclavii erau ca beţi.

Mergeau de la un cadavru roman la altul. Îi dezbrăcau, agitau căştile, spadele, suliţele, cuirasele, scuturile.

Scotoceau în traiste, sorbeau vinul, înghiţeau plăcintele de grâu şi peştele uscat.

Voiau să-i urmărească pe romani. Începeau să cârtească, să se depărteze de Spartacus, iar unii, aflând că l-a rănit pe unul dintre ai lor,

lăsând astfel mână liberă centurionilor care l-au luat pe legat, îşi agitau pumnul spre el.

Dar, când Spartacus se apropia de ei, lăsau capul în jos şi îl ascultau în continuare.

L-am observat pe Spartacus. Le vorbea cu detaşare, spunând că alte legiuni, cele ale lui Crassus, poate opt în total, se pregăteau să atace. Trebuiau să le evite asalturile, refugiindu-se în păduri. Legiunilor le-ar fi fost greu să ne găsească. Într-o zi, vom putea trece în Sicilia.

Au refuzat, urlând toţi odată.

Abia repurtaseră o victorie. Băuseră, erau ghiftuiţi. Spuneau că nu vor să fugă, voiau să ajungă în livezi, la semănături, în câmpiile din Campania, să se sature de jaf şi pradă. Unul a strigat:

— Legiunile sunt aici, toate legiunile Republicii şi chiar cele din Tracia. Roma este fără apărare! Roma este goală! Sclavii, săracii se vor revolta când vom fi sub zidurile ei. Atunci vom intra în oraş, vom fi, în Roma, fraţi!

Nu l-au ascultat pe Spartacus care îi implora să nu meargă spre nord, spre Lucania, Campania şi Roma. Legiunile îi vor urmări, îi vor masacra. Niciodată nu vor putea să cucerească oraşul. El însuşi a renunţat la asta încă de pe vremea când era înconjurat de o mare de oameni.

Un altul a spus răspicat:

— Deja ne-ai trădat, Spartacus!

Eram în picioare, lângă el. A şoptit:

— Salvează-ţi viaţa, Curius, abandonează-i. Zeii au ales să-i orbească.

Mi-a întins un sac plin cu monede de aur.

— O să te duci la Regium. O să cumperi un vas. Şi, cu câţiva oameni, o să ajungi pe mare. Poate numai piraţii pot fi oameni liberi.

— Şi tu? Nu ţi se mai supun, Spartacus. Se ştie că ai salvat viaţa legatului. Te acuză. O să te omoare.

— Sunt alături de ei, s-a mulţumit să răspundă.

Şi eu, Curius, eram alături de el.

Am luat-o deci spre Lucania. În urma noastră nu mai mergeau oameni, ci o turmă care se răspândea pe câmpuri, omora animalele, ardea oraşele, dobora pomii fructiferi, fura şi ucidea tot ce nu era sclav, sau care, dintre aceştia, refuzau să li se alăture.

Astfel am ajuns la malurile râului Silarus, acest râu impetuos al

Lucaniei.

Era cald. Pădurile de stejari pitici şi măslini acopereau pantele masivelor care dominau valea şi câmpia.

Spartacus a încercat încă o dată să-şi pună oamenii în gardă. Se aflau în câmp deschis, le-a explicat, la discreţia unui atac din partea legiunilor. Trebuiau să meargă pe versanţii muntelui Album, înalt de o mie şapte sute de paşi, ne spusese un sclav, şi unde se puteau ascunde în pădurea de stejari sau în grote şi să se hrănească cu vânat.

Unii l-au acuzat din nou pe Spartacus de trădare.

Căuta, i s-a strigat, să împiedice lupta cu legiunile, refuza să pătrundă în Roma. Nu voise să fie ucis legatul. Nu voia nici să pună mâna pe capitală.

Dar Roma era ca o femeie. Îşi deschidea coapsele. Trebuia doar s-o cucereşti şi s-o pătrunzi.

Iată ce spuneau, la ce visau.

Într-o dimineaţă, am auzit răpăitul tobei legiunilor. Apoi i-am văzut formând o linie neagră la orizont.

Iar oamenii, în loc să-l asculte pe Spartacus, şi-au urlat bucuria, au agitat armele. De-acum aveau spade bune, romane, căşti, scuturi. Se duceau, spuneau ei, să scoată maţele, să taie beregatele centuriilor, şi romanii vor fugi.

O să-i omoare pe legaţi, pe pretorii şi pe consuli. O să păstreze în viaţă câteva sute de prizonieri, pe care o să-i târască până la Roma, o să-i oblige să se lupte în arenă oferind jocurile plebei şi sclavilor oraşului.

Spartacus a încercat să-i împiedice să se arunce în luptă.

S-a aşezat în faţa lor, cu braţele deschise. Dar cine putea opri un asemenea val?

Turma întreagă a pornit la atac.

Zeii îi îmbătaseră.

Spartacus s-a întors spre mine.

— Du-te spre pădure, Curius, salvează-ţi viaţa! mi-a spus.

Apoi s-a apropiat de calul lui şi, cu o lovitură violentă de spadă i-a spintecat gâtul.

Sângele animalului a ţâşnit, acoperindu-ne corpurile.

— Nu mai am nevoie de cal, a murmurat el. Zeii mă vor îndruma.

L-am urmat.

Se îndrepta spre bătălia care începuse să se dea pe malurile râului

Silarus.

Dintr-odată, a început să alerge, cu spada ridicată, strigând:

— Luptă-te, Crassus!

Am văzut în faţa lui, înconjurată de centurioni, de lictori, de purtătorii de drapele, silueta unui roman cu cuirasă aurită şi lucrată.

Dar Spartacus nu s-a putut apropia niciodată de proconsul.

A ucis mai mulţi soldaţi, precum şi doi centurioni din escorta lui Crassus, care înaintase.

Apoi l-am văzut căzând în genunchi. Fără îndoială, una din suliţe, una din săgeţile pe care romanii le trimiteau înspre el, l-a rănit în coapsă.

Nimeni, nici măcar un zeu, nu-l mai putea smulge din ghearele morţii.

Am început să dau înapoi pas cu pas.

Îl vedeam pe Spartacus luptând în genunchi, singur în mijlocul acestui nor care se abătea asupra lui, apoi se depărta. În jurul lui, soldaţii ridicau spadele însângerate.

Am alergat până la pantele muntelui Album.

M-am cufundat în pădurea de stejari pitici şi de măslini. Am ajuns pe stâncile din vârf.

Am văzut câmpia acoperită de morţi şi râul Silarus care căra sute de cadavre.

Am văzut turma de mii de oameni care nu muriseră şi pe care romanii îi legaseră unii de alţii, îi împingeau aşa cum faci cu animalele, cu lovituri de nuiele sau cu latul spadei.

Acum, că războiul lui Spartacus se sfârşise, redeveniseră animale.

Curius s-a ghemuit. A rămas multă vreme tăcut, apoi s-a ridicat:

— Jair, a şoptit el, trebuie să rămână amintirea că am fost liberi, învinşi, dar liberi!

M-a lăsat să-i pun mâna pe umăr.

Epilog
O zi de primăvară a anului 71 î. Hr.

Dumnezeu Unicul, Stăpânul Dreptăţii, Tu ai vrut ca eu să văd şi să-mi amintesc de torturile aplicate sclavilor revoltaţi, învinşi şi capturaţi – mai mult de şase mii –, de proconsulul Licinius Crassus, şi trataţi, sub un cer de un albastru intens, în lumina vie a acestor zile de primăvară, cum niciodată n-au fost tratate nici măcar animalele.

În chilia cu unelte, situată în capătul domeniului legatului Fuscus Salinator, Curius mi-a spus că romanii, în loc să-i omoare sau să-i mutileze pe prizonieri pe câmpul de luptă, îi legaseră unii de alţii.

Din vârful muntelui Album, văzuse această turmă docilă pornind la drum, sub loviturile de vargă şi de lamă, spre Via Appia şi Capua.

Apoi, după ce trecuse de pădurile de stejari şi de măslini de pe versanţi şi mersese prin câmpie, Curius se ţinuse departe de Via Appia şi ocolise oraşul Capua, luând-o direct spre domeniul lui Gaius Fuscus Salinator, unde credea că mă găseşte.

Dar pe toate drumurile care duceau la Capua văzuse sclavi doborând copaci, tăind trunchiuri, făcând scânduri lungi şi începând să le dea unora formă de cruce.

Văzuse căruţele cu saci plini cu cuie lungi, ascuţite. Cunoştea soarta mizerabilă care le era rezervată sclavilor care fug de la stăpâni.

Nu le-am dezvăluit nici Apolloniei, nici lui Posidionos prezenţa lui Curius, nici cele pe care mi le-a mărturisit. Trăiau închişi în încăperile de pe domeniu care erau rezervate liberţilor.

Posidionos citea, scria, îi învăţa pe unii liberţi, cum făcea un retor grec liniştit.

Apollonia îl venera pe Dionysos şi zeii.

L-am vindecat pe legatul Fuscus Salinator şi primele lui cuvinte fuseseră că mă eliberează, că deveneam vindecătorul lui oficial, că eram deci liber să plec şi să vin după bunul plac, să mă duc la Capua dacă voiam, că puteam să cumpăr de acolo plante, sucuri, veninul de care aveam nevoie pentru mixturile şi leacurile mele.

Eram sub protecţia lui. Şi mi-a oferit un baston al cărui mâner purta litera „S“. Într-una din dimineţile acelei luni de primăvară, am ajuns deci la Capua, pe drumurile care se răsfirau ca ramurile unui trunchi, imaginat de Via Appia.

Am văzut crucile ridicate de o parte şi de alta a drumului.

Am auzit loviturile de ciocan şi ţipetele.

Am văzut soldaţii bătându-i pe prizonieri ca să se întindă fără să opună rezistenţă pe piciorul crucii, apoi să desfacă braţele.

Atunci le ţintuiau în cuie gleznele şi încheieturile.

Apoi, cu funii, ridicau şi aşezau crucile una lângă alta, care arătau ca un gard dublu, de-o parte şi de alta a Viei Appia. Se pierdea la orizont, spre Roma.

Turma mergea legată, împiedicată, în spatele călăului.

În fiecare zi, cei din faţă – poate câteva sute de sclavi – erau răstigniţi, în timp ce alţii aşteptau să le vină rândul a doua zi sau după câteva zile.

Mai târziu am aflat că unii încercau să se strecoare în primele rânduri, că-i implorau pe soldaţi să le taie gâtul după ce-i ţintuiseră, pentru a le scurta agonia, în timp ce alţii dădeau înapoi, amânând momentul când soldaţii îi prindeau şi îi culcau pe cruce.

Aceştia credeau, fără îndoială, că proconsulul Licinius Crassus va renunţa la ideea sa de a-i tortura pe toţi prizonierii, de a ridica cruci de la Capua până la Roma, şi de a-şi face astfel aleea triumfului său.

Învăţasem, ascultându-l pe Pythias, care trăise în preajma lui, că acest om era un şacal încăpăţânat şi că nimic nu-l determina să cedeze. Voia cu orice preţ să-l facă să vadă, să audă şi să-l facă să-i simtă triumful pe rivalul său Pompei, care urmărise şi masacrase o ultimă bandă de sclavi, şi care repeta: „Crassus a învins răul, eu l-am smuls din rădăcină!”

Crucile mărgineau Via Appia, o închideau cu braţele lor de durere.

Ţipetele nu încetau, căci cei care se stingeau erau înlocuiţi cu alţii şi astfel, de la Capua la Roma, nu se auzea decât un lung geamăt.

Gemetele nu erau acoperite decât de croncănitul păsărilor de pradă care veneau să dea roată deasupra crucilor, sau chiar de lătratul câinilor vagabonzi care, sărind, încercau să ajungă la trupuri, carne însângerată din care se scurgeau umorile care îi atrăgeau. Lupii coborau şi ei din munţii învecinaţi, înnebuniţi, stârniţi de mirosul morţii, care se răspândea de la miile de cruci.

Mi se părea că aceste cruci mă apăsau atât de tare, încât mergeam cocoşat ca un bătrân. Şi în primăvara aceea, oamenii mi s-au părut împărţiţi între cei care se încovoiau şi cei care, veseli, continuau să meargă drept şi mândru.

Nici un sclav, nici chiar un libert care să meargă fără să plece

privirea spre pământ.

Dar asta nu era destul ca să-i scutească de glumele deşănţate, de injuriile, de loviturile cu care cetăţenii Romei, şi mai ales soldaţii, mândri şi, în fine, siguri de puterea lor, îi copleşeau.

Nu m-am mai întors la Capua. N-am mai luat-o pe drumul de unde se zărea pădurea de cruci, de-a lungul Viei Appia.

M-am închis în celula care îmi fusese dată, la intrarea clădirii rezervate liberţilor.

Era linişte, în timp ce, ca de obicei, aplecam urechea la zgomotul vieţii, la cântece, la râsete precum şi la strigătele de mânie.

Dar toţi simţeau că umbra crucilor le întuneca propria viaţă, că fiecare lovitură de ciocan în trupul unui torturat era ca o plagă în propria fiinţă.

Frica sugruma gâturile ca o presimţire de revoltă.

Voiam, trebuia să spun ceea ce se întâmplase.

Pentru ca oamenii să-şi amintească nu numai de ţipetele de durere, de crucile ridicate, de războiul pierdut al lui Spartacus, ci şi de bucuria de a fi liber, de a scăpa de soarta de animal, pentru a cunoaşte speranţa chiar îndoielnică a oamenilor.

O, Dumnezeule Unicul, o, Stăpâne al Dreptăţii, Tu care ştii şi vezi, fă în aşa fel ca, din crucea suferinţei, crucea speranţei să se nască!